

Bulletin advokacie

Rozšíření provozní doby pro vydávání nových ID průkazů advokátům a koncipientům • Konec plošné autorské daně aneb § 25 autorského zákona ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci Padawan • Systém řízené provokace v boji proti korupci a principy právního státu • 2. práce kategorie talent roku soutěže Právník roku 2010 •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Advokáti a judikatura Evropského soudu pro lidská práva (čtěte na str. 6, 15-19 a 44-45)

**VZDĚLÁVÁNÍ
V MEDIACI
ZA EVROPSKÉ
PENÍZE** (na str. 4)

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla
(1-2, 7-8). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz
www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Císař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
JUDr. Pavel Holec,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
doc. JUDr. Vladimír Mikule,
JUDr. Tomáš Pohl,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, PhD.,
prof. JUDr. František Zoulik, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obraťte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby

zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 606 404 953 nebo
na 241 483 141. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.
Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na internetu a v právních informačních
systémech spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 19. 4. 2011 v nákladu
13 800 výtisků.

Foto na obálce: budova Evropského soudu
pro lidská práva

Tisk: PBtisk s. r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Martin Vychopeň: **Úvodník talárový** 3

Aktuality

Česká advokátní komora získala evropský grant v mediaci 4
Rozšíření provozní doby pro vydávání nových ID průkazů
advokátům a advokátním koncipientům 6
Nová rubrika k judikatuře ESLP pro advokáty na webu ČAK 6
XIX. Karlovarské právnícké dny 8
Odborný kongres „Právní prostor 2011“ 10

z právní teorie a praxe

Články

Shrnutí 14
Neviditelná většina: osud českých stížností před ESLP
Jan Kratochvíl, Lubomír Majerčík 15
**Konec plošné autorské daně aneb § 25 autorského zákona
ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci Padawan**
Jan Mates 20
**Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy
právního státu** Jiří Herczeg 25
Prodloužení promlčecí doby spotřebitelem a jeho dovolenost
Jakub Dohnal 31

Z judikatury

Podílové spoluvlastnictví, předkupní právo, darování 34
Odpovědnost lyžaře 37
Promlčení a dobré mravy 43
Z judikatury ESLP 44

Z odborné literatury

Ivana Štenglová: **Přehled judikatury ve věcech občanskoprávních
závazkových vztahů** (Karel Marek) 46
Michal Králík: **Přehled judikatury ve věcech podílového
spoluvlastnictví** (Jiří Spáčil) 46
Oldřich Řeháček: **Představenstvo akciové společnosti
a postavení jeho členů** (Karel Marek) 47
J. Herczeg, E. Hilgendorf, T. Grižna (Hrsg.): **Internetkriminalität
und neue Herausforderungen der Informationsgesellschaft
des 21. Jahrhunderts** (Michal Tomášek) 48
Přečetli jsme za vás Jan Mates, Pavel Blanický 49

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Hájot, esesem, Baldur von Schirach a jiní 52

Z české advokacie

Z praxe výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů

Marek Nespala 53

Z kárné praxe Jan Syka 55

Z jednání představenstva ČAK icha 56

Uzbečtí právníci v České advokátní komoře Jana Wurstová 57

Delegace advokátů z Bosny a Hercegoviny v Praze Petr Poledník 57

Návštěva Hongkongu v nadcházejícím roce Králíka Antonín Mokřý 58

Návštěva delegace z Law Society of Hong Kong v Praze

Martina Doležalová 59

Z Evropy

Výroční zprávy CEEBA 2010 Lenka Vobořilová 60

Francouzské Mety přivítaly advokáty z Hradce Králové

František Loskot 64

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

2. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2010

Michael Vrtek 68

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty
ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK 73

Pozvánka na IV. ročník mezinárodního šachového turnaje
v Bratislavě 75

Pozvánka na konopištskou akci „O parohy arcivévody Ferdinanda“ ... 76

Zpráva z 18. mezinárodního kongresu srovnávacího práva
ve Washingtonu Eva Dobrovolná 76

24. výroční kongres World Jurist Association v Praze 78

Nakonec

Proč brzdit dva páry „B“? Petr Hajn 79

Kresba Lubomíra Lichého 80

Víte, že... Stanislav Balík 80

Inhaltsverzeichnis 81

Zusammenfassung/Summary 82

Table of Contents 83

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce odděľujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky!

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nekládejte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu.

K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Úvodník talárový

Začíná být smutným pravidlem, že jako předseda ČAK píší úvodníky v situaci, kdy vzniká, často uměle nebo zhola zbytečně, uvnitř advokacie nějaký problém. Poslední úvodník jsem nazval úvodníkem finančně nepřijemným, tento úvodník je (v zájmu jednotnosti jako u advokátních talárů) označen jako úvodník talárový.

Představenstvo ČAK v zájmu hladkého zajištění „vystrojení“ advokátního stavu taláry podstoupilo poměrně dlouhá a náročná řízení a jednání na různých úrovních s cílem, aby měl každý advokát zajištěnu možnost pořídit si včas a bezproblémově advokátní talár a aby počínaje dnem 1. 6. 2011 v příslušných řízeních před soudy byli advokáti taláry oděni. V zájmu zajištění slušné podoby a zároveň odlišení od jiných talárů užívaných v soudních síních, dodržení materiálové a vzhledové jednotnosti, kvality i přijatelné ceny podrobilo představenstvo výběrovému řízení nejen samotný proces návrhu (designu) advokátního taláru, ale také možnosti jeho výroby a dodání. Ze dvou obsáhle veřejně prezentovaných výběrových řízení vzešel vítěz, s nímž Česká advokátní komora (jako držitel průmyslového vzoru) uzavřela příslušné smlouvy, a zajistila tak advokátům možnost talár si obstarat. Naprostá většina advokátů, kteří budou s ohledem na své zaměření talár užívat, tak také učinila a k dnešnímu dni si advokátní talár objednalo více než čtyři tisíce advokátů a zhruba tisíc pět set talárů bylo již dodáno.

Nezapomněl jsem, že diskuse v rámci advokátního stavu k používání talárů byla rozmanitá a že ne všichni advokáti s nošením talárů souhlasili. Když ale zákonodárce jejich používání uzákonil, je třeba nalézat jednoduchá, logická a přijatelná řešení vzniklé situace, což podle mne představenstvo učinilo. Někteří z našich kolegů, trpíce zřejmě velkým množstvím nevyužitého času a krejčovskými ambicemi, cítilo potřebu nechat přezkoumat postup své stavovské organizace, v tomto případě prostřednictvím Nejvyššího správního soudu a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. První jmenovaná instituce odmítla žalobu našeho kolegy na zrušení stavovského předpisu jako opatření obecné povahy (s tím, že stavovský předpis takovým opatřením není) a druhá pak konstatovala, že při hodnocení okolností, za nichž ČAK přistoupila k řešení a organizaci celé záležitosti, všechny posuzované okolnosti objektivně postup ČAK ospravedlňují, zejména z důvodů časových a objemových podmínek v počáteční fázi plnění zákonné povinnosti (úplné znění sdělení ÚOHS naleznete v rubrice Aktuality na www.cak.cz). Je pravda, že úřad vyjádřil názor, že poté, kdy tyto důvody odpadnou, bude muset ČAK svůj postup ve věci talárů upravit, o čemž ČAK průběžně jedná. Smutným zjištěním však pro mě bylo to, že z obsahu elektronické komunikace tří stěžovatelů s Komorou vyplynul motiv jejich stížností a podávání žalob, vyjádřený lakonickou větou:

„Z principu u Blažka šít nebudu.“

Od takové snahy některých členů stavu o právní čistotu postupu vede už jen krůček k tomu, aby se v médiích začaly objevovat články obsahově nesprávné, zjednodušující, které vrhají na ČAK a potažmo na celou advokátní obec naprosto zbytečně nepříliš příznivé světlo.

Je vhodné zmínit, že zájmem nejen představenstva ČAK, ale i celého stavu je, aby advokátní taláry měly slušný vzhled, byly kvalitní, jednotné a levné. To je účel, který představenstvo dosud sledovalo a bude nadále sledovat ve všech dalších jednáních, úvahách a rozhodováních. Vzhled taláru vygenerovaný ve výběrovém řízení oceňují nejen advokáti a příslušníci dalších právnických profesí, ale i laická veřejnost. Kvalita je zajištěna výběrem materiálu, jednotna právě postupem ČAK a cena patří k nejnižším v Evropě. Osobně nemám obavu z toho, že by krejčovsky zdatný podnikatel talár nebyl schopen ušít, pokud si obstará příslušný materiál. Děším se ale toho, že by taláry mohli pokoutným způsobem šít různí, někteří i hrůzní, dodavatelé, kteří nebudou schopni požadovanou kvalitu a jednotnost advokátních talárů zajistit, a pak budou advokáti v soudních síních jen pro smích.

Advokátní talár je po historicky dlouhé době velké novum v advokátním životě. Naivně jsem očekával, že v této záležitosti advokátní obec spíše přivítá postup ČAK, která se snažila a snaží zajistit advokátům v celé republice bezproblémové zhotovení a dodání talárů v určitém čase. Jak ale vidno, zásluhou několika nespokojenců bijících se za „zásady“ nezbude představenstvu než připravit a provést příslušná zákonná i organizační opatření. Bude možná nutné nastavit podmínky pro udělování licence včetně licenčních poplatků, kontrolní mechanismy pro uživatele, zda dodrželi podmínky licence, uvážit, zda by v této souvislosti nemělo dojít ke zřízení nového útvaru v rámci advokacie s příslušnými pravomocemi a rozpočtem, který bude dohlížet a kontrolovat, zda taláry jednotlivých výrobců splňují kvalitativní požadavky. Možná začneme zvažovat návrh příštímu sněmu na zvýšení povinných plateb ČAK, abychom podobné činnosti byli schopni zajistit. Pevně věřím, že toho nebude zapotřebí a že další vývoj potvrdí správnost dosavadního postupu představenstva.

JUDr. MARTIN VYCHOPEŇ, předseda ČAK

Česká advokátní komora získala evropský grant v mediaci

ČAK BYLA V BŘEZNU TOHOTO ROKU INFORMOVÁNA EVROPSKOU KOMISÍ, ŽE V KONKURENCI 36 ŽADATELŮ O GRANT Z CELÉ EU PRÁVĚ ONA ZÍSKALA FINANČNÍ PODPORU, A TO NA PROJEKT „EVROPSKÉ ZKUŠENOSTI V MEDIACI A JEJICH IMPLEMENTACE DO ČESKÉHO PRÁVNICKÉHO PROSTŘEDÍ“ (ZKRÁCENĚ: MEDIACE PRO ADVOKÁTY).

Projekt bude probíhat po dobu šestnácti měsíců a klade si za cíl:

- 1.** Proškolení 50 advokátů v mediaci, mediálních technikách tandemem českého a bruselského lektora, v obou případech jde o prvotřídní kvalitní učitele s mezinárodními zkušenostmi.
- 2.** Založit odbornou sekci ADR při ČAK, která by úzce spolupracovala s obdobnou sekcí při Bruselské advokátní komoře i po uplynutí projektu.
- 3.** Vytvořit a publikovat na nově vytvořených webových stránkách sekce padesátistránkový e-manuál *Mediace pro advokáty* v češtině a angličtině, spoluautory budou oba partneři – Česká advokátní komora a Bruselská advokátní komora.

Celým projektem provází Českou advokátní komoru zahraniční partner, kterým je Bruselská advokátní komora, reprezentovaná vedoucím sekce ADR panem Patrickem Van Leynseelem. (Advokát Patrick Van Leynseele je partnerem renomované bruselské advokátní kanceláře a již v roce 2001 školil české advokáty v mediaci, jeho semináře byly velmi úspěšné, mnozí je jistě pamatují.)

Celý projekt je časově nastaven tak, aby mohl co nejvíce české advokacii přiblížit principy a techniky mediace, a to v době brzkého přijetí zákona o mediaci v netrestních věcech (povinnost implementovat tuto problematiku do českého právního řádu České republiky ukládá Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008). Implementační lhůta vyprší 21. 5. 2011.

Cílem projektu je tedy dobře připravit českou advokacii na mediaci zejména v přeshraničních sporech.

Nabídka na vzdělávání v mediaci

ČAK tímto nabízí padesáti advokátům (eventuálně advokátním koncipientům) účast na dvou běžích vzdělávání v mediaci a mediálních technikách:

1. běh: termín: **23. – 27. 5. 2011** včetně, tedy 5 pracovních dní a 8 hodin denně (celkem 40 výukových hodin) a dále **15. – 17. 6. 2011** včetně, tedy 2,5 pracovního dne (celkem 20 výukových hodin). Celkem 60 hodin, počet účastníků běhu: 25. Dále **6. a 7. 10. 2011** závěrečné zkoušky a certifikace 1. běhu.

2. běh: termín: **12. – 16. 9. 2011** včetně, tedy 5 pracovních dní a 8 hodin denně (celkem 40 výukových hodin) a dále **3. – 5. 10. 2011** včetně, tedy 2,5 pracovního dne (celkem 20 výukových hodin). Celkem 60 hodin, počet účastníků běhu: 25. Dále **7. – 8. 11. 2011** závěrečné zkoušky a certifikace 2. běhu.

Každý účastník se může zúčastnit pouze jednoho z uvedených běhů.

Detailní náplň kurzu bude upřesněna na webu ČAK v rubrice Aktuality.

Místo konání: Palác Dunaj, školicí středisko ČAK, Praha

Kritéria výběru uchazečů, resp. přednost budou mít:

- Advokáti před advokátními koncipienty.
- Advokáti, kteří dosud nejsou vyškolenými mediátory, jde o základní kurz.
- Advokáti znalí anglického jazyka (bude sice k dispozici tlumočnický, ale předpokládá se práce ve skupinách s cizím lektorem).
- Vzhledem k tomu, že podmínkou grantu je bezplatnost semináře pro účastníky, bude ČAK požadovat po absolventech závazek účastníka školit dále v regionech.

Certifikát ČAK a Bruselské advokátní komory bude udělen pouze těm účastníkům, kteří:

- Absolvovali kompletní, plný program běhu.
- Uspěli v praktických zkouškách.
- Uspěli v teoretických zkouškách.
- Uspěli v písemné práci.

Zájemci o kurz se mohou hlásit na e-mailové adrese: international@cak.cz.

Do předmětu zprávy, prosím, uveďte „Mediační výcvik“. Připojte krátké C. V. a vyberte běh podle svých časových možností.

Na spolupráci s vámi se těší tým mezinárodního odboru.

✿ JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ,
zastupující vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK

Pořádná jarní sazba

www.volksbank.cz

Přijďte sklídit
svůj bonus
až 10 000 Kč!

BĚŽNÝ SPOŘICÍ ÚČET

Uložte si peníze na 2 roky
s úrokovou sazbou **2,73 % p. a.**
a získejte bonus **až 10 000 Kč!**
Nabídka je platná do 30. 6. 2011.

Volejte zdarma **800 133 444**

Rozšíření provozní doby pro vydávání nových ID průkazů advokátům a advokátním koncipientům

*Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,*

Prodloužená provozní doba pro vydávání ID průkazů od 1. 4. 2011

pondělí a středa	8.00 – 18.30
úterý a čtvrtek	8.00 – 17.30
pátek	8.00 – 15.15

počínaje dubnem 2011 dojde k rozšíření provozní doby pro vydávání nových identifikačních průkazů na pracovišti odboru matriky ČAK v Praze, v paláci Dunaj (vchod z Voršilské 14, 1. patro).

Povinnost objednávat se na konkrétní dobu přes rezervační formulář na webu Komory – www.cak.cz, banner Identifikační průkazy, zůstává zachována. Objednací časy pro prodlouženou provozní dobu byly vypsány do rezervačního formuláře dne 31. 3. 2011 v odpoledních hodinách.

V případě, že se žadatel objedná na některý z nově vypsáných termínů a je již objednan i na pozdější termín, žádáme, aby se z pozdějšího termínu odhlásil na odboru matriky, tel.: 224 951 309, a tím ho uvolnil pro další zájemce.

Upozorňujeme, že ID průkazy advokátům a advokátním koncipientům vydává rovněž pobočka ČAK v Brně, která má pro žadatele stále mnoho volných termínů, a to nejen pro advokáty z Moravy, ale i pro ty z dostupných vzdáleností v dalších regionech. Využijte této možnosti!

NOVÁ RUBRIKA k judikatuře ESLP pro advokáty na webu ČAK

JUDIKÁTY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA LZE VYHLEDAT A ZÍSKAT V RŮZNÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJÍCH JAK SAMOTNÉHO SOUDU, TAK V PUBLIKACÍCH A NA INTERNETOVÝCH STRÁNKÁCH RŮZNÝCH ORGÁNŮ A ORGANIZACÍ. ŽÁDNÁ Z DOSAVADNÍCH PODOB TĚCHTO INFORMACÍ VŠAK NENÍ DOSUD VÝBĚREM ZAMĚŘENÝM NA ADVOKÁTY A ADVOKACII ČESKÉ REPUBLIKY.

Česká advokátní komora proto zřizuje rubriku, v níž budou postupně vyvěšovány a pravidelně aktualizovány následující druhy judikátů a informací:

- postupně aktualizovaný přehled o tzv. „case-notes“, tedy stručných poznámkách k případům, rozhodnutým formou rozsudku nebo rozhodnutí,
- případy, které bude projednávat velký senát Soudu,
- vybrané rozsudky a rozhodnutí, vydané na základě stížností proti České republice a případně i jiným státům s uvedením, z jakého důvodu by mohly být pro české advokáty zajímavé.

Tuto rubriku vede odbor mezinárodních vztahů ČAK a naleznete ji na [www.cak.cz/Mezinárodní vztahy/Mezinárodní institute/Rada Evropy/Judikatura ESLP pro advokáty](http://www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Mezinárodní_institute/Rada_Evropy/Judikatura_ESLP_pro_advokáty) nebo na <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6626>.

Nejzajímavější vybrané case-notes začíná v rubrice Z judikatury od tohoto čísla zveřejňovat i Bulletin advokacie (viz str. 44-45).

Společnosti pro Vás

Uděláme za Vás první krok

- Ready-made s.r.o. již za **25.500 Kč***
- Ready-made a.s. již za **59.500 Kč***
- Poskytování sídel v Praze již od **600 Kč*** měsíčně

www.spolecnostiprovas.cz

* Výše uvedené ceny nezahrnují 20% DPH.

Společnosti pro Vás s.r.o., IČ 28383605, DIČ CZ28383605, se sídlem Praha 6, Břevnov, Moravanů 2153/37, PSČ 169 00, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl C, vložka 137686.

Právní služby jsou zajišťovány advokáty.

ISAK

info@isak.cz

INFORMAČNÍ SYSTÉM PRO ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE

ISAK VÁM UŠETŘÍ ČAS!

DOKONALÝ PŘEHLED O VAŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘI!

- Evidence klientů, dokumentů, spisů, kontaktů, úkonů
- Evidence úkolů právníků (workflow)
- Insolvenční rejstřík
- Generování dokumentů ze vzorů
- Evidence výkonnosti jednotlivých právníků
- Evidence pokladny a ostatních výdajů
- Evidence doručené a odeslané pošty
- Podpora zálohových faktur
- Generování faktur včetně příloh
- Podpora CZK, EUR a dalších měn
- Podpora neomezeného počtu jazyků

Volejte 312 315 350

– na zkoušku Vám zapůjčíme předinstalovaný server

AKCE! K VERZI BASIC SERVER ZDARMA!

www.isak.cz

XIX. konference Karlovarské právní dny

9. 6. -10. 6. 2011
hotel Thermal Karlovy Vary

PROGRAM:

ČTVRTEK 9. 6. 2011

- Úspěšné dovolání se právních principů (Dobré mravy a zásady poctivého obchodního styku v judikatuře SR a ČR) prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc., Ústav státu a práva Bratislava
- Rozhodovací praxe soudu jako součást „acquis communautaire“ při souběhu právních kvalifikací dle autorského práva a nekalé soutěže prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc., PF MU Brno
- Uplatnění zákazu ne bis in idem ve správním trestání (judikatura, možnost dvojího postihu za komunitární a národní delikty) doc. JUDr. Pavel Mates, CSc., PF ZČU Plzeň, Vysoká škola finanční a správní Praha
- Hospodářskopolitické cíle EU po Lisabonské smlouvě a meze národní ústavní autonomie JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc., Jean Monnet, Professor
- Vymáhání práva EU v členských zemích, speciálně v ČR Mgr. Michal Bobek, Evropský univerzitní institut, Florencie
- „Compliance“ – Nové aspekty ručení bank za špatné poradenství prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, advokát, Kolín nad Rýnem
- Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností JUDr. Ivana Štenglová, předsedkyně senátu NS ČR
- Praxe elektronických dokumentů JUDr. Radim Polčák, PF MU Brno
- Praktické problémy distribučních dohod prof. JUDr. Josef Bejček, CSc., PF MU Brno
- „Compliance“ – „Corporate Responsibility“ – boj proti korupci, zabránění škodám na životním prostředí Dr. Birgit Spießhofer, advokátka, Berlín

PÁTEK 10. 6. 2011

- Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách prof. JUDr. Irena Pelikánová, předsedkyně senátu Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk
- Energetické právo EU dle Lisabonské smlouvy prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, advokát, Kolín nad Rýnem, prezident KJT, Mandy Riedel, advokátka, Regensburg
- Úpadkové delikty a podnikatelské riziko JUDr. František Púry, předseda senátu NS ČR, PF UK Praha, doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc., PF MU Brno
- K trestněprávní odpovědnosti právníků prof. JUDr. Pavel Šámal, předseda senátu NS ČR, PF UK Praha
- První zkušenosti s „novým“ insolvenčním právem a role spolků na ochranu věřitelů v insolvenčním řízení Hans-Georg Kantner, Vídeň
- Přeshraniční insolvence – zásadní úvahy, německo-česká zpráva o zkušenostech Dr. Bruno M. Kübler, advokát, Drážďany
- Společné závazky dlužníka (zejména podnikatele, akcionáře či společníka) v insolvenčním řízení JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu NS ČR
- K některým otázkám promlčení v soukromém právu prof. JUDr. Karel Eliáš, PF ZČU Plzeň
- Vybrané otázky právní etiky JUDr. PhDr. Stanislav Balík
- Skupiny společností v obchodním právu JUDr. Robert Pelikán, advokát, Praha

WORKSHOP

- Energetické právo EU – vnitřní trh EU a kompetence EU v oblasti energetického práva (Smlouvy o dodávkách energie) prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, advokát, Kolín nad Rýnem, prezident KJT, Mandy Riedel, advokátka, Regensburg

V průběhu konference budou na slavnostní recepci předány ceny společnosti Karlovarské právní dny (Prestižní cena, Autorská cena, Pocta judikátu).

Registrace a další informace na www.kjt.cz
Základní účastnický poplatek 8900 Kč + DPH.

Partnerem konference je
Česká advokátní komora.

Změna programu vyhrazena. Časové uspořádání bude dále upřesňováno.

Anketní lístek

PRESTIŽNÍ CENA pro nejlepší právníký časopis v České republice a ve Slovenské republice v roce 2011

ČASOPIS	VYDAVATEL		HODNOCENÍ (1 - 10)
1 Ad notam	Notářská komora ČR a EPRAVO.CZ a. s.	ČR	
2 Ars notaria	Notářská komora SR	SR	
3 Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR	
4 Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR	
5 Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita Brno	ČR	
6 Jurisprudence	ASPI, a. s.	ČR	
7 Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR	
8 Kriminalistika	MV ČR, odbor prevence kriminality	ČR	
9 Notitie ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae	Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva	SR	
10 Obchodné právo	EPOS	SR	
11 Obchodní právo	Prospektrum	ČR	
12 Právní fórum	ASPI Publishing, s. r. o.	ČR	
13 Právní rádce	Hospodářské noviny – Economia	ČR	
14 Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR	
15 Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR	
16 Právní obzor	Ústav státu a práva AV SR	SR	
17 Právo a rodina	LINDE nakladatelství	ČR	
18 Právo pro podnikání a zaměstnání	Sagit	ČR	
19 Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR	
20 Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR	
21 Správní právo	Ministerstvo vnitra ČR	ČR	
22 Státní zastupitelství	Novatrix, s. r. o.	ČR	
23 Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR	
24 Trestní právo	Sagit	ČR	
25 Zo súdnej praxe	Iura Edition	SR	
26 Obchodněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR	
27 Stavební právo Bulletin	Společnost pro stavební právo	ČR	
28 Veřejné zakázky	VIZEA, s. r. o.	ČR	
29 ANTITRUST	Sdružení KAIROS	ČR	

Hodnotí se celková úroveň zejména z hlediska odborné úrovně publikovaných příspěvků, jejich aktuálnost a informační přínos. Rozmezí 1 - 10 (10 nejvíce, 1 nejméně), **hodnocení pouze jednoho časopisu je neplatné.**

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT za období 2009/2010

V oblasti judikatury aplikované v ČR za období 2009 – 2010 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

JUDIKÁT: soud: _____ sp.zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp.zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp.zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

Jméno, příjmení, titul:

profese:

*Adresa:

tel./e-mail:

* Prosíme uvést přesný kontakt (e-mail, telefon, adresa), jinak Vás nebude možno vyzoomět o případné výhře.

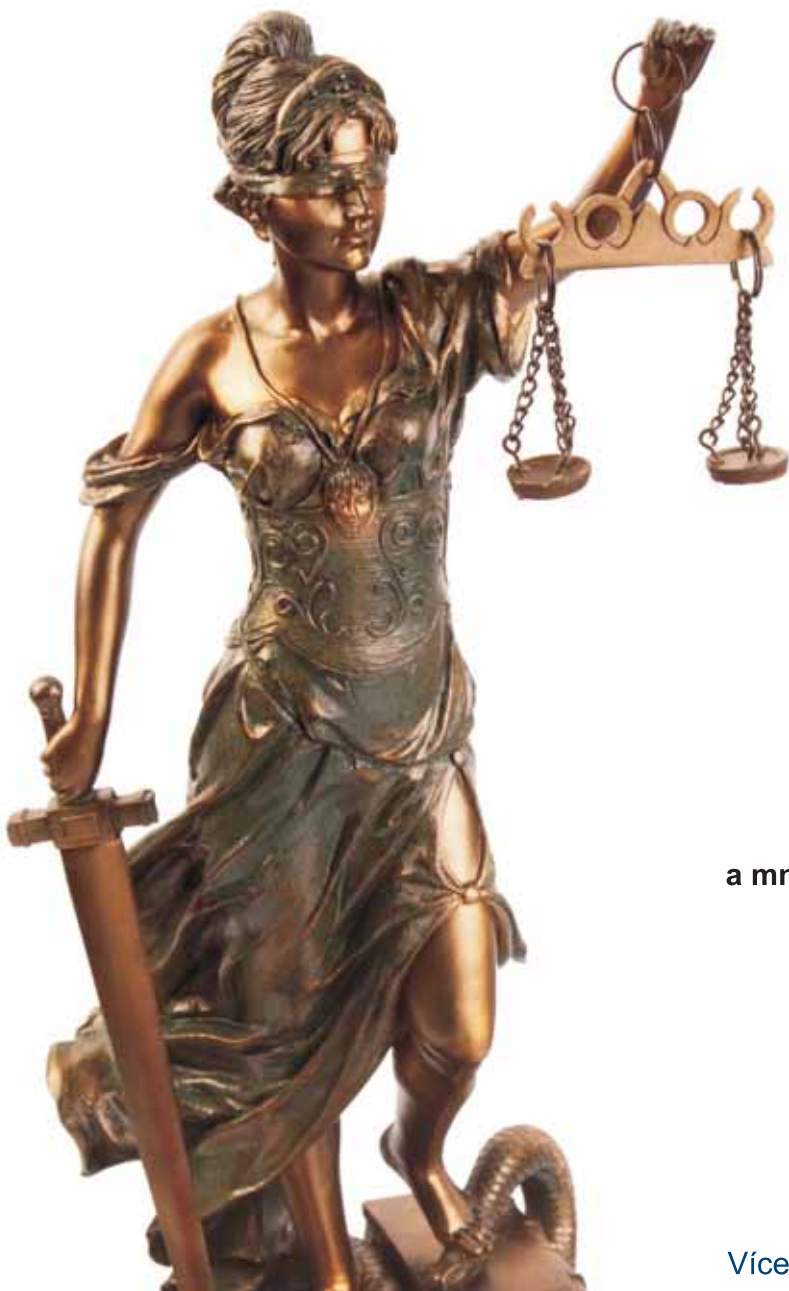
Statut Prestižní ceny, Pocty judikátu i anketní lístek jsou k dispozici na www.kjt.cz. Prestižní ceny budou uděleny spolu s Autorskou cenou na slavnostní recepci dne 9. 6. 2011 v Karlových Varech. Anketní lístky došlé do 1. 6. 2011 budou slosovány o věcné ceny (jejich doplňovaný seznam je uveden na www.kjt.cz).

Anketní lístek vyplňte do 9. 6. 2011 do 15:00 hod. on-line na www.kjt.cz nebo zašlete do 1. 6. 2011 na KJT, 110 00 Praha 1, Národní 10.

economia

ATLAS consulting s. r. o. a Economia a. s. pořádají
pod záštitou prezidenta Soudcovské unie ČR JUDr. Tomáše Lichovníka

ODBORNÝ KONGRES
**PŘÁVNÍ
PROSTOR
2011**

ETIKA A PRÁVO V PODNIKÁNÍ

Přednášející:

- JUDr. Tomáš Lichovník**
- prezident Soudcovské unie ČR,
 - JUDr. Martin Vychopeň**
- předseda České advokátní komory,
 - JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.**
- prezidentka Unie státních zástupců ČR,
 - JUDr. Jana Tvrdková**
- prezidentka Exekutorské komory ČR,
- a mnoho dalších odborníků z právní praxe a teorie.**

HLAVNÍ ODBORNÍ PARTNEŘI

27. - 28. DUBNA 2011
Hotel JEZERKA, Seč - Ústupky

Více informací a přihláška na www.pravniprostor.cz

Díky partnerství ČAK při pořádání odborného kongresu Právní prostor 2011 mají advokáti zapsaní v seznamu advokátů České advokátní komory slevu na účastnickém poplatku kongresu ve výši 50 %.

HLAVNÍ PARTNEŘI

PARTNEŘI

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

3,00%

PŘEV RATNÁ HYPOTÉKA NA BYDLENÍ VŠICHNI BUDOU VALIT OČI NA MOJI SAZBU

Převratná hypotéka nabízí nejen aktuálně bezkonkurenční úrokovou sazbu od 3,00%* p.a., ale také další výhody: umožňuje kdykoli přejít na fixní úrok, až čtyřikrát ročně uplatnit mimořádnou splátku nebo splatit celou částku najednou. A do 18. 3. navíc vyřízení **bez poplatku**. Více na Infolince **800 144 441** nebo na www.unicreditbank.cz.

* Roční úroková sazba platí do odvolání a za podmínek stanovených bankou.

 UniCredit Bank

JAK SNADNÉ!

Segafredo[®]
ZANETTI

COFFEE SYSTEM

Italská kávová společnost připravila nový koncept pro přípravu
perfektního espressa ve vaší kanceláři!

**Chcete, aby vaše jednání
dopadlo dobře?**

**Espresso, Decaffeinato a nově tři originální
příchutě podle země původu.**

✓ **JEDNODUŠE** ✓ **RYCHLE** ✓ **SKVĚLE**

NOVÉ KÁVOVARY

- automatické profesionální minikávovary na kapsle SZ01

NOVÉ PRODUKTY

- espresso s jedinečnou pěnou, chuťově výrazné bezkofeinové espresso

NOVÝ KONCEPT

- profesionální příprava espressa i doma

il vero espresso italiano

Segafredo Zanetti CR spol. s r.o.
Jungmannova 30, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 969 730, Fax: +420 221 969 740

www.segafredo.it

z právní teorie a praxe

ČLÁNKY

Neviditelná většina: osud českých stížností před ESLP	15
Konec plošné autorské daně aneb § 25 autorského zákona ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci <i>Padawan</i>	20
Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu	25
Prodloužení promlčecí doby spotřebitelem a jeho dovolenost	31
Z JUDIKATURY	34 – 45
Z ODBORNÉ LITERATURY	46 – 50

SHRNUTÍ

Jan Kratochvíl, Lubomír Majerčík: Neviditelná většina: osud českých stížností před ESLP

Článek se zamýšlí nad mírou úspěšnosti podání k Evropskému soudu pro lidská práva. Na základě vzorku stížností se snaží odpovědět na otázky – kdo je typický stěžovatel, s čím se na štrasburský soud nejčastěji obrací a z jakých důvodů bývá v drtivé většině neúspěšný.

Jan Mates: Konec plošné autorské daně aneb § 25 autorského zákona ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci Padawan

Autor se zabývá odměnou za soukromé rozmnožování autorskoprávních děl. Nejdříve

shrnuje platnou tuzemskou právní úpravu, aby ji posléze zhodnotil ve světle Informační směrnice a judikatury Soudního dvora Evropské unie. Dospívá k závěru, že platná právní úprava není v souladu s Informační směrnicí, konkrétně pak ustanovením článku 5 odst. 2 písm. b), které Soudní dvůr Evropské unie interpretoval v rámci řízení o předběžné otázce ve věci Padawan. Závěrem pak autor rozebírá praktické dopady zmiňovaného rozhodnutí Soudního dvora na placení odměny za soukromé rozmnožování v České republice.

Jiří Herczeg: Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu

Snaha zavést institut agenta provokatéra v boji s korupcí se objevuje stále, vždy však naráží na limity ústavnosti a principy právního státu. Je nepochybné, že odhalování závažné trestné činnosti se neobejde bez používání operativně pátracích prostředků – např. použití agenta. Tajný agent může být účinným nástrojem zejména v boji proti organizované kriminalitě. Je však obtížné ovládat tento nástroj tak, aby se

nevymkl kontrole. Agent se pohybuje na hranici zákona a zločinu a může lehce sklouznout do přesvědčení, že je mu vše dovoleno. Tématem článku je proto otázka, jak posuzovat jednání, kdy se orgány státu rozhodnou, že se pokusí občana vyprovokovat ke spáchání trestného činu, ať už prostřednictvím svých policejních orgánů či jiných osob.

Jakub Dohnal: Prodloužení promlčecí doby spotřebitelem a jeho dovolenost

Příspěvek se zabývá problematikou prodloužení promlčecí doby spotřebitelem dle ustanovení § 401 obchodního zákoníku a jeho dovoleností. S ohledem na dichotomii právní úpravy českého závazkového práva je problémem dovolenost takového jednání spotřebitelů s ohledem na kogentní ustanovení příslušných zákonů. Autor si klade otázku, zda opravdu může spotřebitel prodloužit promlčecí dobu podnikateli a zda je současný právní stav uspokojivý a efektivní.

inzerce

NOVINKA PRO ADVOKÁTY A ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE
ADVOKÁTNÍ SPIS – jednoduchá a efektivní evidence spisů

ADVOKÁTNÍ SPIS

Speciální nabídka:
ADVOKÁTNÍ SPIS se slevou 50 %
pro uživatele CODEXIS®!

Akce platí pro objednávky software ADVOKÁTNÍ SPIS do 30. 6. 2011.

Neviditelná většina: osud českých stížností před ESLP

Mgr. Ing. JAN KRATOCHVÍL,
LL.M.

Mgr. et Mgr. LUBOMÍR MAJERČÍK,
LL.M.

V loňském roce jsme si připomněli 60 let od přijetí Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále také „Úmluva“).¹ Za uplynulých 18 let, kdy je Česká republika Úmluvou vázána,² vynesl Evropský soud pro lidská práva (dále také „Soud“) proti České republice 156 rozsudků. Za stejnou dobu ale bylo Soudem zpracováno dalších téměř 8000 stížností namířených proti Česku. To znamená, že rozsudky představují pouhý zlomek práce Soudu, neboť valná většina stížností, které ve vztahu k Česku na práh štrasburského soudu dorazí, je odmítnuta už ve fázi přijatelnosti (98 %).

Předložený článek se zaměří právě na tuto „neviditelnou“ většinu stížností.³ Snaží se pomoci zkoumáním vzorku stížností odpovědět na tři otázky – kdo jsou typičtí stěžovatelé, s jakými stížnostmi se na Soud obracejí a z jakých důvodů bývají odmítáni. Odpovědi na tyto otázky by měly pomoci zmírnit přehnaná očekávání ze strany stěžovatelů, kteří často vkládají své veškeré naděje do práce Soudu. Zároveň by jim článek měl pomoci důkladně se zaměřit na fázi přijatelnosti v řízení před Soudem.

Nejnovější čísla mluví o tom, že v roce 2009 bylo vyškrtáno ze seznamu případů nebo prohlášeno za nepřijatelných 765 stížností proti Česku, zatímco v tomtéž roce byly vůči Česku vyneseny tři rozsudky (0,4 %). Pokud bychom měli odhadovat vývoj neprojednaných stížností do budoucna, potom na konci roku 2009 stále čekalo na projednání 2071 stížností proti Česku, z nichž 1811 (87 %) bylo předběžně přiděleno výboru tří soudců/samosoudci, což může zhruba odpovídat počtu budoucích odmítnutých stížností. Nejinak vypadá situace v jiných zemích. Statistiky pro Slovensko hovoří o 78 % stížností předběžně přidělených výboru tří soudců, 79 % pro Polsko, 91 % v případě Německa.⁴ Dá se proto shrnout, že

šance na úspěch před Soudem, jedná-li se o Česko, sahají od 0,4 % do 13 % ze všech podaných stížností.

KDO PODÁVÁ STÍŽNOSTI?

Kdo jsou tito stěžovatelé a stěžovatelky, kteří dostanou jednostránkové oznámení o tom, že jejich stížnost byla prohlášena samosoudkyní⁵ za nepřijatelnou a že toto rozhodnutí je konečné? Pro potřeby článku byl vybrán náhodný vzorek 200 stížností podaných v období let 2006-2008. Tyto stížnosti byly ještě před vstupem v platnost Protokolu č. 14 odmítnuty výborem tří soudců pro nesplnění podmínek přijatelnosti (čl. 34 a 35 Úmluvy). Obsahy těchto stížností jsou veřejné, detailní rozhodnutí o nepřijatelnosti však nikoliv. Obecné postřehy a doplňující poznámky v tomto článku se zakládají nejen na prezentovaných datech z tohoto vzorku, ale i na zkušenostech autorů se stovkami dalších stížností, které ve Štrasburku potkal stejný osud.

Vzorek o 200 stížnostech byl podán 215 fyzickými osobami. Není výjimkou, že stížnosti jsou předloženy páry nebo širší rodinou. Kromě toho bylo 11 stížností (6 %) podáno právníckými osobami a jedna stížnost nevládní organizací. Muži jednoznačně převažují, podali 150 stížností, zatímco ženy 65 (30 %). Tato skutečnost nemůže být vysvětlena vysokým zastoupením vězňů mezi stěžovateli podobně jako v ruském případě,⁶ neboť pouze 25 stížností (12 %) bylo podáno vězni.

Průměrný věk stěžovatele či stěžovatelky je 54 let, nejmladšímu bylo 18 let, nejstarší stěžovatelce bylo v době podání stížnosti 96 let. **Přestože podle pravidla 36 odst. 1 Jednacího řádu Soudu není právní zastoupení v první fázi řízení povinné, bylo 80 stížností (40 %) podaných v zastoupení stěžovatele. I přesto zůstal výsledek stejný.** Na vysledování vztahu mezi právním zastoupením a úspěchem v řízení by ale bylo

1 Úmluva byla přijata 4. 11. 1950 dvanácti členskými zeměmi Rady Evropy a vstoupila v platnost 3. 9. 1953. V ČR byla publikována jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.

2 Česká republika je jako nástupnická země České a Slovenské Federativní republiky vázána Úmluvou od 18. 3. 1992.

3 Článek byl inspirován podobným článkem napsaným G. Dikovem: The ones that lost: Russian cases rejected at the European Court, 7. 12. 2009, <http://www.opendemocracy.net/od-russia/grigory-dikov/ones-that-lost-russian-cases-rejected-at-european-court>.

4 Analysis of Statistics 2009, http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/89A5AF7D-83D4-4A7B-8B91-6F4FA11AE51D/0/Analysis_of_statistics2009.pdf

5 Od 1. 6. 2010, kdy vstoupil v platnost Protokol č. 14 k Úmluvě, jsou tato rozhodnutí o přijatelnosti ve valné většině přijímána samosoudcem, který je asistován zpravodajem z Kanceláře Soudu. V současné době je tímto samosoudcem pro stížnosti z Česka makedonská soudkyně Mirjana Lazarova Trajkovska.

6 Viz Dikov, supra pozn. 4.

potřeba provést podrobnější výzkum zejména případů, jež se dostaly přes úvodní fázi přijatelnosti. Stěžovatel by měl být zastoupen nejpozději po oznámení stížnosti příslušné smluvní straně,⁷ zároveň může předseda senátu udělit stěžovateli zdarma právní zastoupení.⁸

Co se týče otázky zaměstnanosti, ze stěžovatelů, kteří ve formuláři na tuto otázku odpověděli, bylo 69 stěžovatelů (32 %) v době podání stížnosti zaměstnaných, jeden z nich dokonce upřesnil, že pracuje jako překupník s drogami. Deset stěžovatelů (5 %) bylo nezaměstnaných, 77 (36 %) uvedlo, že jsou v důchodu, naopak 25 si odpýkávalo trest odnětí svobody.⁹ Velká četnost zastoupení důchodců naznačuje, že u této skupiny obyvatel jsou pravděpodobně představy o pravomocích Soudu a podmínkách podání stížnosti ještě více zkrleslé než u jiných skupin.

Odkud stěžovatelé pocházejí? V Praze žilo 35 stěžovatelů (16 %) a 36 stěžovatelů pocházelo z dalších velkých měst s více než 100 tisíci obyvateli. Druhým nejčastějším městem byla Ostrava a z krajů jím byl Moravskoslezský kraj (25 stížností, 12 %). Pokud odhlédneme od Jihomoravského regionu, jehož průměr deformuje Brno, potom lze vypočítat zajímavý trend vzestupu počtu stížností směrem na západ země. Vzhledem ale k nestejně velikosti jednotlivých krajů a malému vzorku stížností nelze z tohoto vyvozovat širší závěry. Proti Česku podalo stížnost také 27 cizinců. Jednalo se často o osoby narozené v Československu, které uprchly v průběhu předchozího režimu a nyní se vrátily zpět a zahájily zde restituční řízení.

VŮČI ČEMU SMĚŘUJÍ NÁMITKY STĚŽOVATELŮ?

Pomineme-li plných 37 stížností, kde nebylo namítáno porušení žádného konkrétního ustanovení Úmluvy, a naopak sedm stížností, kde stěžovatelé namítali porušení prakticky všech ustanovení Úmluvy, tak ze zbylých 156 stížností jich 146 obsahovalo námitku porušení čl. 6 a z těchto 77 namítalo pouze a jenom porušení čl. 6. To stavi čl. 6 bezpečně na první příčku oblíbenosti článků Úmluvy. Z tohoto závěru však nelze usuzovat, že by čl. 6 byl v Česku nějak masově porušován. Avšak protože jde o stížnosti, které byly v konečném důsledku nepřijatelné, svědčí to spíše o špatném povědomí o obsahu práva zakotveného v čl. 6, jak bude rozebráno níže.

Na druhém pořadí v oblíbenosti je čl. 1 Protokolu č. 1, jehož porušení bylo namítáno v 37 stížnostech. Často tomu však bylo pouze jako „přívěšek“ namítaného porušení čl. 6. Stěžovatelé, kteří mají pocit, že české soudy jejich spor špatně rozhodly, a předmětem sporu bylo majetkové právo, často namítají i porušení čl. 1 Protokolu č. 1. Nejedná se tedy o klasické otázky, které jsou řešeny v rámci práva na ochranu majetku, jako například vyvlastnění bez náhrady, ale předmět stížnosti představuje opět nesouhlas s rozhodnutím vnitrostátního soudu. Dále se stěžovatelé odvolávají na čl. 13 (účinný opravný prostředek) a čl. 8 (respekt soukromého a rodinného života). Na druhé straně ze zkoumaného vzorku nikdo neodkázal na čl. 9 (svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání), čl. 10 (svoboda projevu) či čl. 11 (svoboda shromažďování a sdružování).

Konkrétní obsah stížností pod výše naznačenými články lze rozdělit do tří velkých kategorií. Nejčastěji se jedná o otázku **nadměrné délky řízení**. Přestože byl v roce 2006 zaveden kompenzační opravný prostředek zákonem č. 82/1998 Sb., ve znění zák. č. 160/2006, o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, uznáný jako efektivní právní prostředek nápravy v rozhodnutí *Vokurka*,¹⁰ žádný ze stěžovatelů ve vzorku ho řádně nevyčerpával. Judikatura je ustálena i u další široké skupiny – **stížností na restituční řízení**. Už v rozhodnutí *Malhous proti České republice* a *Kopecký proti Slovensku*¹¹ bylo judikováno, že Soud nemá pravomoc přezkoumávat okolnosti vyvlastnění majetku před vstupem Úmluvy v platnost. Neexistuje ani obecná povinnost smluvních stran navracet majetek a restituční legislativa nevedla ke vzniku majetkového nároku podle čl. 1 Protokolu č. 1 bez soudního rozhodnutí, které by nárok potvrdilo. Na druhou stranu nedávný rozsudek *Pešková a Otava*¹² ilustrují, že i současná restituční praxe může vést k porušení práv zakotvených v Úmluvě.

Třetí skupina stížností se týká **spravedlivého procesu v trestním řízení, často spojeného s problematickými aspekty vazby**. Nedávné rozsudky *Crabtree*, *Žirovnický* a *Knebl*¹³ jsou příklady úspěšné stížnosti týkající se různých pochybení při rozhodování o vazbě nebo jejím přezkumu.

Z JAKÝCH DŮVODŮ JSOU STÍŽNOSTI ODMÍTÁNY?

Čerstvá stížnost musí v první fázi překonat fázi přijatelnosti, stěžovatel v ní musí přesvědčit nejčastěji samosoudce nebo tříčlenný výbor soudců, že jeho podání splňuje všechny podmínky přijatelnosti.¹⁴ V tomto sítě se drtivá většina stížností zachytí.

Obvykle stěžovatelé vznášejí více námitek vztahujících se k více článkům Úmluvy nebo protokolů, proto může být jedná podaná stížnost shledána nepřijatelná z více důvodů. **Mezi důvody pro odmítnutí se nejčastěji objevuje „zjevná neopodstatněnost“ (41 %).** Druhým nejčastějším důvodem je **odmítnutí pro nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy (34 %).** Jedná se o případy, kdy stěžovatelé nebo jejich právní

7 Pravidlo 36 § 2 Jednacího řádu Soudu.

8 Pravidlo 91 § 1, ibid.

9 Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody byly ponechány jako samostatná skupina, neboť většinou neupřesnily své zaměstnání. Celkový součet nemusí sedět, protože ne všichni stěžovatelé vyplnili formulář řádně.

10 *Vokurka proti České republice*, stížnost č. 40552/02, 16. 10. 2007.

11 *Malhous proti České republice*, rozhodnutí velkého senátu č. 33071/96, 13. 12. 2000, ECHR 2000-II, *Kopecký proti Slovensku*, rozsudek velkého senátu č. 44912/98, 28. 9. 2004, ECHR 2004-IX.

12 *Pešková proti České republice*, stížnost č. 22186/03, 26. 11. 2009, *Otava proti České republice*, stížnost č. 36561/05, 27. 5. 2010.

13 *Crabtree proti České republice*, stížnost č. 41116/04, 25. 2. 2010, *Žirovnický proti České republice*, stížnost č. 23661/03, 30. 9. 2010, *Knebl proti České republice*, stížnost č. 20157/05, 28. 10. 2010.

14 Podle čl. 27 Úmluvy může samosoudce prohlásit stížnost za nepřijatelnou bez dalšího zkoumání, případně ji postoupí výboru či senátu k dalšímu přezkoumání. Dle čl. 28 může výbor tří soudců stížnost rovněž prohlásit za nepřijatelnou nebo ji může prohlásit za přijatelnou a v případě ustálené judikatury rovnou rozhodnout o odůvodněnosti. Stížnost může rovněž samosoudce vyškrtnout ze seznamu případů, k tomu ale u žádné stížnosti ze sledovaného vzorku nedošlo, ve skutečnosti je takový postup výjimečný. Dochází k němu např. pokud stěžovatel zemře a nenajde se nástupce, který by za něj pokračoval v řízení, či v případě, že stěžovatel přestane se Soudem spolupracovat.

Budova ESLP ve Štrasburku.

zástupci nevyužijí prostředky nápravy vnímané Soudem jako účinné u všech svých námitek (např. nepodají ústavní stížnost, v případech, kdy je to vyžadováno) nebo pokud prostředek nápravy nevyčerpají řádně (např. podají ústavní stížnost opožděně). Občasným zádrhelem v přijatelnosti stížností bývá také, pokud stěžovatel sice vyčerpá všechny potřebné vnitrostátní opravné prostředky, ale v nich si stěžuje pouze na porušení některých svých práv (zpravidla práva na spravedlivé řízení) a teprve ve stížnosti do Štrasburku ještě namítá třeba diskriminaci, či zásah do práva na respektování soukromého života. I tyto námítky budou prohlášeny za nepřijatelné pro nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků a meritum bude posuzováno pouze u těch námitek, které byly řádně uplatněny na vnitrostátní úrovni. **Požadavek vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků se totiž nevztahuje na stížnost jako celek, ale na každou jednotlivou námítku.** Velkou pozornost je tedy třeba věnovat již sepisování ústavní stížnosti a ne v ní pouze obligátně odkázat na porušení čl. 36 a 38 Listiny.

Třicet stížností (15 %) bylo odmítnutých jako neslučitelných s ustanovením Úmluvy podle čl. 35 odst. 3. Zde se jedná nejčastěji o restituční případy a stížnosti namítající porušení Protokolu č. 12, který Česká republika doposud neratifikovala. **Stížnosti byly podané mimo povinných šest měsíců ve 14 % stížností.**

Jiné důvody nepřijatelnosti jsou vzácné. Dvě stížnosti byly odmítnuty pro zneužití práva na stížnost – čl. 35 odst. 3 a), jedna byla odmítnuta jako v podstatě stejná jako stížnost již předložená jiné mezinárodní vyšetřovací nebo smírčí instanci, v tomto případě Výboru OSN pro lidská práva. Kromě otázky „zjevně neopodstatněnosti“ je většina důvodů odmítnutí se znalostí čl. 35 a odpovídající judikatury snadno předvídatelná a překlenutelná.

Číslo stížností prohlášených za zjevně neopodstatněné je však do jisté míry zavádějící. Tato kategorie, kdy stěžovatelé jsou o nepřijatelnosti stížnosti vyrozuměni tzv. dopisem CD1,¹⁵ nemusí odpovídat skutečným důvodům nepřijatelnosti. Pokud totiž stěžovatel uvedl v jedné stížnosti více námitek, tak stačí, aby pouze jedna z nich byla shledána za zjevně neopodstatněnou a stěžovatel již dostane tento standardní CD1 dopis. Stejný dopis dostane také, když má námitek více a ty jsou zamítnuty alespoň ze dvou různých důvodů, a to i tehdy, když žádná není zamítnuta jako zjevně neopodstatněná (ve vzorku bylo takovýchto stížností 20, tedy 18 % ze všech zjevně neopodstatněných).

Jinými slovy, aby stěžovatel byl informován, že jeho stížnost je nepřijatelná z jiného důvodu než pouze jako zjevně neopodstatněná, musí být všechny jeho námítky odmítnuty ze stejného důvodu, který je jiný než „zjevně neopodstat-

¹⁵ Celý text tohoto dopisu zní:

Vážený/á

dovolu mi informovat Vás o tom, že Evropský soud pro lidská práva rozhodl na zasedání dne ... samosoudkyní (M. Lazarova Trajkovska) o nepřijatelnosti stížnosti podané k Soudu dne ... a zaregistrované pod výše uvedeným číslem. Soud shledal, že podmínky stanovené Úmluvou nebyly splněny.

Se zřetelem na kompetenci projednat námítky uvedené ve stížnosti a na základě veškerých materiálů, které měl k dispozici, dospěl Soud k závěru, že z nich neplatně porušení práv a svobod zaručených Úmluvou nebo jejími Protokoly.

Rozhodnutí Soudu je konečné a nemůže být předmětem odvolání ani k Soudu (včetně velkého senátu) ani k jinému orgánu. Vezměte prosím na vědomí, že kancelář Soudu Vám nebude moci poskytovat další informace týkající se jednání samosoudce, ani odpovídat na dopisy, které byste jí zaslal v souvislosti s rozhodnutím v této věci. Soudem Vám již nebude zaslána další korespondence, která by s touto stížností souvisela. V souladu s instrukcemi Soudu bude spis týkající se této stížnosti skartován ve lhůtě jednoho roku od data tohoto rozhodnutí.

Toto vyrozumění bylo vypracováno v souladu s článkem 52A Jednacího řádu Soudu.

něný“. V praxi může jít třeba o stížnost podanou obcí, kdy, ač jedna stížnost bude obsahovat vícero samotných namítaných porušení Úmluvy, tak ty budou vždy *ratione personae* neslučitelné s Úmluvou, protože obce nepatří mezi subjekty, které by mohly podávat stížnost k Soudu.¹⁶ Důvod také může být u každého namítaného porušení jiný, ale vždy musí jít o stejnou kategorii důvodu, jako například nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků. Stěžovatelka například namítá několik porušení svého práva na spravedlivé řízení, včetně nadměrné délky. Nepodala však ústavní stížnost a ani nevyužila kompenzační prostředek na nadměrnou délku řízení podle zák. č. 82/1998 Sb. Její stížnost bude odmítnuta jako nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, a to pokud jde o délku řízení z důvodu nevyčerpání zmíněného kompenzačního prostředku a ostatní její námitky z důvodu nepodání ústavní stížnosti. Kdyby si však také stěžovala například na porušení záka- zu diskriminace v Protokolu č. 12, bude tato její námitka prohlášena za *ratione personae* neslučitelnou s Úmluvou a v důsledku toho bude celá její stížnost prohlášena za zjevně neopodstatněnou a stěžovatelka obdrží dopis CD1.

Lze shrnout, že ač jako zjevně neopodstatněných je odmítnuta naprostá většina stížností, těch skutečně čistě zjevně neopodstatněných je mnohem méně. V našem vzorku jich je šedesát, to však včetně stížností, které bychom mohli pracovně nazvat zjevně zjevně neopodstatněnými, kde většinou stěžovatelé ani nenamítají porušení nějakého práva zakotveného v Úmluvě, často ani není úplně jasné, na co si stěžují, případně jsou jejich podání naprosto nesrozumitelná. Jako příklad lze uvést stížnosti, kde stěžovatelé namítají, že jim soused přejel kočku, případně požadují po Soudu zajištění osobního automobilu s řidičem pro denní používání apod. I když důvodů nepřijatelnosti těchto stížností může být několik, zpravidla jsou odmítány jako zjevně neopodstatněné.

Ze vzorku 200 stížností jsme bez nějakých přesnějších kritérií identifikovali 13 stížností, u kterých lze říci, že šlo o stížnosti, které na první pohled spadaly do působnosti Soudu a stěžovatelé vyčerpali všechny potřebné vnitrostátní opravné prostředky. Příkladem je stížnost na použití agenta provokatéra v trestním řízení proti stěžovateli, či stížnost na porušení čl. 4 z důvodu dnes již neexistující povinnosti odhrabávat z chodníku před svým domem sněh. Po tom, co však byla aplikována ustálená judikatura na skutkové okolnosti těchto stížností, dospěl Soud k závěru, že o porušení zjevně nejde, a stížnosti tak byly prohlášeny zjevně neopodstatněnými.

16 Viz *Municipal Section of Antilly proti Francii*, stížnost č. 45129/98, 23. 11. 1999.

17 Viz např. *Cardot proti Francii*, stížnost č. 11069/84, 19. 3. 1991, § 34.

18 Viz např. *Schenk proti Švýcarsku*, stížnost č. 10862/84, 12. 7. 1988, § 46: „Byť čl. 6 Úmluvy zaručuje právo na spravedlivé řízení, nezakládá žádná pravidla přijatelnosti důkazů jako taková, jedná se primárně o záležitost regulovanou vnitrostátním právem.“

19 *García Ruiz proti Španělsku*, stížnost č. 30544/96, 21. 1. 1999, § 28.

Ve vzorku se nacházelo 17 stížností, z kterých bylo 11 podáno advokáty, jež byly zamítnuty čistě proto, že Soud nepředstavuje čtvrtou přezkumnou instanci.

Ve vzorku bylo také několik stížností, u kterých se naopak zdálo, že stěžovatelé byli vystaveni porušení svých práv zakotvených v Úmluvě, stížnost však byla shledána nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků. Klasickým případem byla délka řízení, kdy stěžovatel buď vůbec nevyužil kompenzační opravný prostředek podle zák. č. 82/1998 Sb., anebo sice požádal o kompenzaci na ministerstvu, ale poté se již neobrátil na soud podle § 15 odst. 2 citovaného zákona. V jedné stížnosti zase stěžovatel nepodal kasační stížnost, a proto následnou ústavní stížnost Ústavní soud zamítl pro nevyčerpání řádných opravných prostředků. I takováto stížnost bude ve Štrasburku zamítnuta pro nevyčerpání. Nestačí totiž vnitrostátní opravné prostředky vyčerpat čistě formálně, ale je třeba je vyčerpat v souladu s vnitrostátním právem.¹⁷ V našem příkladu by tedy Ústavní soud musel posoudit meritum stížnosti. Zde nutno dodat, že odmítnutí ústavní stížnosti jako zjevně neopodstatněné se považuje za projednání meritum stížnosti. Smutným faktem zůstává, že ze sledovaného vzorku několik stížností nastolovalo závažný problém, ale byly odmítnuty z důvodu nevyhovění kritériím přijatelnosti, čemuž bylo možno předejít.

Ve vzorku se nacházelo 17 stížností, z kterých bylo 11 podáno advokáty, jež byly zamítnuty čistě proto, že Soud nepředstavuje čtvrtou přezkumnou instanci. V desítkách dalších šlo o jeden z důvodů nepřijatelnosti stížnosti. **Stížnosti, které jsou odmítnuty tímto způsobem, představují zásadní nepochopení nejen pravomoci Soudu, ale vůbec smyslu ochrany práv zaručených Úmluvou.**

Stěžovatelé si až příliš často stěžují podle čl. 6 Úmluvy, že české soudy věc rozhodly špatně. Obsahem takové stížnosti může být to, že české soudy špatně vyhodnotily důkazy, že špatně interpretovaly zákon, že aplikovaly jiný právní předpis, než měly apod. Všechny takové stížnosti budou ve Štrasburku prohlášeny bez bližšího zkoumání za zjevně neopodstatněné, protože staví Soud do pozice běžné odvolací tzv. čtvrté instance (v českém kontextu pak spíše páté). Nepomůže ani odvolávání se na oblíbenou „magickou“ formuli, používanou občas českým Ústavním soudem, že „právní závěry jsou v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními“. Žádný takový test Soud nezná. Obdobně se týká i otázky přípustnosti důkazů, tedy námitek, že vnitrostátní soudy odmítly připustit určité důkazy.¹⁸

Zde je třeba zopakovat, že **čl. 6 Úmluvy neklade žádné hmotněprávní požadavky na výsledek řízení, jako například, že je třeba, aby bylo rozhodnuto v souladu s vnitrostátním právem. Čl. 6 obsahuje pouze záruky procesního charakteru, kdy jsou kladeny určité procesní požadavky na průběh řízení.** Například, že musí být veřejné, kontradiktorní, rychlé atd.

Někteří sofistikovanější stěžovatelé, kteří se uchylují k od- kazům na judikaturu, často citují jednu větu z rozsudku ve věci *García Ruiz proti Španělsku*: „Zejména, není funkcí [Soudu] zabývat se právními či skutkovými chybami údajně provedenými vnitrostátním soudem, ledaže a pouze do té míry, že mohly porušit práva a svobody chráněné Úmluvou.“¹⁹ A poté

následuje obvyklý výčet desítek argumentů, proč vnitrostátní soudy rozhodly špatně a byl tedy porušen čl. 6 Úmluvy. Tato věta vytržená z kontextu by snad k interpretaci, že Soud přezkoumává správnost vnitrostátních rozhodnutí, mohla svádět. Odcitujeme-li však celou relevantní pasáž, bude zřejmé, že tou částí „ledaže a pouze do té míry, že mohly porušit práva a svobody chráněné Úmluvou“ Soud myslel právě procedurální vady řízení, a tedy ty výše zmíněné procedurální záruky čl. 6.²⁰

Je však nutno dodat, že určitá zadní vrátka si Soud ponechává, když říká, že nepřezkoumává správnost vnitrostátních rozhodnutí, **ledaže by rozhodnutí bylo „arbitrární nebo zjevně nesmyslné (manifestly unreasonable)“**.²¹ Toto je však velmi vysoký standard, který může stěžovatel splnit pouze zcela výjimečně. Vedle tisíců stížností, které byly odmítnuty s odkazem na doktrínu čtvrté instance, případy, kde stěžovatelé v tomto ohledu Soud přesvědčily, lze spočítat na prstech jedné ruky. Jedním z případů je *Khamidov proti Rusku*, kde ruské soudy při posuzování civilní žaloby o náhradu škody naprosto flagrantně ignorovaly řadu důkazů předložených stěžovatelem, včetně úředních listin, které potvrzovaly poškození stěžovatelova majetku státem. Nutno si však také povšimnout, že šlo o případ českého stěžovatele a žaloba byla podána u moskevského soudu proti ministerstvu vnitra za škody na jeho pozemku spáchané za česko-ruské války. Skutkové okolnosti byly již tedy samy o sobě výjimečné a s čímkoliv v Česku nesrovnatelné.

Závěry o tom, že Soud není čtvrtou přezkoumávanou instancí, platí analogicky i pro stížnosti pod čl. 1 Protokolu č. 1. Ani pod tímto článkem **Soud zásadně nepřezkoumává správnost vnitrostátních rozhodnutí**, například o tom, zda stěžovatel je vlastníkem určitého majetku,²² nebo že vnitrostátní soudy špatně rozhodly majetkový spor mezi soukromými osobami.²³ Tudiž pokud obsahem stížnosti je v podstatě pouze nesouhlas s rozhodnutím vnitrostátních soudů, tak stěžovatelům nijak nepomůže, pokud vedle porušení čl. 6 budou ještě namítat porušení čl. 1 Protokolu č. 1. I taková stížnost bude prohlášena za zjevně neopodstatněnou, případně, dle okolností, za *ratione materiae* neslučitelnou s Úmluvou.

ZÁVĚR

Mnoho otázek zůstává nadále otevřeno – proč jsou muži aktivnější stěžovatelé? V čem spočívá rozdíl mezi těmi, co se dostanou přes fázi přijatelnosti, a těmi, co skončí na prahu štrasburského soudu? Jsou tím závažné skutkové okolnosti, složitá právní úprava, hraje vůbec rozdíl právní zastoupení?

Profil typického stěžovatele se nezmění. Nejpravděpodobněji se bude jednat o muže, padesátníka pocházejícího z Prahy, který bude namítat porušení čl. 6. Druhá strana rovnice – odmítnutí většiny stížností, se ale může významně lišit. **Stěžovatelé by si měli být vědomi, že jejich šance jsou velmi malé, že přezkoumání jejich stížností může trvat dva roky i víc.** Přestože stále není nutné podávat stížnost v jednom z oficiálních jazyků Rady Evropy a přestože není zavedený soudní

poplatek nebo povinné právní zastoupení, což vše vzbuzuje zdání jednoduché, neformální procedury, stále přibližně 90 % stížností končí ve fázi přijatelnosti. S platností Protokolu č. 14 od června 2010 klade otázka nového kritéria přijatelnosti na stěžovatele a jejich právní zástupce ještě větší nároky.²⁴ Právě právní zástupci by se měli detailně seznámit s podmínkami přijatelnosti zakotvenými v čl. 35 Úmluvy, které jsou snadno dohledatelné na stránkách Soudu v češtině (a budou zájemcům zaslány v informačním balíčku). Jestliže jsou tato kritéria řádně splněna, šance stěžovatelů narostou a současné enormní zatížení Soudu může klesnout ku prospěchu všech stran.

✿ Autoři pracují v Kanceláři Evropského soudu pro lidská práva.

Veškeré prezentované názory jsou striktně osobními názory autorů a neměly by být nijak spojovány s jejich současným zaměstnavatelem.

20 28. In so far as the applicant's complaint may be understood to concern assessment of the evidence and the result of the proceedings before the domestic courts, the Court reiterates that, according to Article 19 of the Convention, its duty is to ensure the observance of the engagements undertaken by the Contracting Parties to the Convention. In particular, it is not its function to deal with errors of fact or law allegedly committed by a national court unless and in so far as they may have infringed rights and freedoms protected by the Convention. Moreover, while Article 6 of the Convention guarantees the right to a fair hearing, it does not lay down any rules on the admissibility of evidence or the way it should be assessed, which are therefore primarily matters for regulation by national law and the national courts (see the *Schenk v. Switzerland* judgment of 12 July 1988, Series A no. 140, p. 29, § 45-46).

29. In the light of the foregoing considerations, the Court notes that the applicant had the benefit of adversarial proceedings. At the various stages of those proceedings he was able to submit the arguments he considered relevant to his case. The factual and legal reasons for the first-instance decision dismissing his claim were set out at length. In the judgment at the appeal stage the *Audiencia Provincial* endorsed the statement of the facts and the legal reasoning set out in the judgment at first instance in so far as they did not conflict with its own findings. The applicant may not therefore validly argue that this judgment lacked reasons, even though in the present case a more substantial statement of reasons might have been desirable.

21 Např. *Khamidov proti Rusku*, stížnost č. 72118/01, 15. 11. 2007, § 170.

22 *Srovnej Jantner proti Slovensku*, stížnost č. 39050/97, 4. 3. 2003, § 32 („...considering that it [the Court] has only limited power to deal with alleged errors of fact or law committed by the national courts...“).

23 *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalsku*, stížnost č. 73049/01, 11. 1. 2007, § 71: „... the fact that the State, through its judicial system, had provided a forum for the determination of the applicant's rights and obligations did not automatically engage its responsibility under that provision, even if, in exceptional circumstances, the State might be held responsible for losses caused by arbitrary determinations. The Court noted that this was not the position in the case before it, as the national courts had acted in accordance with domestic law, giving full reasons for their decisions. Thus, their assessment was not flawed by arbitrariness or manifest unreasonableness contrary to Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention (*Melnychuk v. Ukraine* (dec.), no. 28743/03, ECHR 2005-IX; see also, *Breierova and Others v. Czech Republic* (dec.), no. 57321/00, 8 October 2002)“.

24 Podle nového čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy Soud prohlásí stížnost za nepřijatelnou, pokud stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, ledaže dodržování lidských práv zaručených v Úmluvě a v jejích Protokolech vyžaduje přezkoumání stížnosti, přičemž z tohoto důvodu nemůže být odmítnut žádný případ, který nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem.

Konec plošné autorské daně aneb § 25 autorského zákona ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Padawan*

Mgr. JAN MATES, LL.M.

ÚVOD

Dle posledního rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, týkajícího se autorského práva, je „výpalné“ nepřijatelné. Laskavý čtenář snad autorovi odpustí jistou nadsázku, která se však ve vztahu k dále rozebíranému rozhodnutí nabízí jako slovní hříčka, vyjadřující postoj veřejnosti k placení autorské odměny za soukromé rozmnožování autorskoprávních děl. Veřejnost obecně vnímá tuto odměnu velmi negativně a bere ji nejen jako poplatek za rozmnožování (vypalování), ale i jako vynucenou platbu, za kterou není poskytována protihodnota.

Tento článek si klade za cíl být prvním, doufejme, že nikoliv posledním příspěvkem v odborné diskusi na téma placení odměny za soukromé rozmnožování ve světle poslední judikatury Soudního dvora Evropské unie.

V tomto článku bude nejprve čtenáři předstředně platná tuzecká právní úprava týkající se placení odměny za soukromé rozmnožování. Poté bude rozebráno rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie,¹ který se zabýval otázkou plošného placení autorské odměny za soukromé rozmnožování v řízení o předběžné otázce. Závěrem pak budou zhodnoceny praktické dopa-

dy rozhodnutí Soudního dvora a možný vliv tohoto rozhodnutí na placení odměny za soukromé rozmnožování do budoucna.

Soudní dvůr se otázkou placení odměny za soukromé rozmnožování zabýval v řízení o předběžné otázce, kterou podal Audiencia Provincial de Barcelona (Španělsko)² k výkladu ustanovení článku 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice.³ Předběžná otázka byla podána v rámci sporu mezi Padawan SL, společností uvádějící na trh CD-R, CD-RW, DVD-R a přehrávače souborů MP3 proti Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE),⁴ která je jedním z kolektivních správců vykonávající kolektivní správu duševního vlastnictví ve Španělsku.

Zpráva o rozhodnutí Soudního dvora vyvolala bouřlivou reakci i v laickém tisku,⁵ přestože obvykle drtivá většina rozhodnutí Soudního dvora projde laickou veřejností zcela bez povšimnutí. Objevily se dokonce i příspěvky s expresivními titulky jako například „Výpalné je nepřijatelné, rozhodl Evropský soudní dvůr“.⁶ Co bylo důvodem takové reakce?

PRÁVO NA ODMĚNU

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu je v kontinentální Evropě známo již od začátku osmdesátých let,⁷ v České republice pak od poloviny let devadesátých.⁸

Účelem odměny v souvislosti s rozmnožováním autorských děl pro osobní potřebu je zajistit autorům a výkonným umělcům přiměřenou odměnu a výrobcům pak umožnit další financování umělecké tvorby.⁹ Právo na odměnu je odrazem prudkého technologického rozvoje, který v posledních desetiletích umožnil nekontrolovatelné (legální) rozmnožování autorských děl.

Celková koncepce práva na odměnu je taková, že **odměna by měla kompenzovat újmy, které autorům, výkonným umělcům a výrobcům vznikají v důsledku rozmnožování autorských děl pro osobní potřebu** v případech, kdy právo umožňuje tzv. volné užití autorských děl. Volným užitím autorského díla je pak třeba chápat takové užití autorského díla, kdy autorovi nenáleží právo na odměnu.

PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA PRÁVA NA ODMĚNU

V České republice je právo na odměnu autorů v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu stanoveno v ustanovení § 25 autorského zákona.¹⁰ V případech výkonných umělců

1 Dále jen „Soudní dvůr“.

2 Stejný soud v minulosti předkládal Soudnímu dvoru předběžnou otázku ve věci placení poplatků za televizní přístroje umístěné na hotelových pokojích, věc 306/05, Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA, rozsudek ze dne 7. 12. 2006.

3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

4 Dále jen „SGAE“.

5 Např. Spáčil, D.: Přes rozhodnutí soudního dvora jsou prodejci opatrní, zveřejněno 3. 11. 2010 na webových stránkách www.e15.cz či Všečeka, R.: Přelomový verdikt soudu: Za prázdná média neplatíte autorský poplatek, zveřejněno 25. 10. 2010 na webových stránkách www.idnes.cz.

6 Bartoň, M.: Výpalné je nepřijatelné, rozhodl Evropský soudní dvůr, zveřejněno dne 22. 10. 2010 na webových stránkách www.diit.cz.

7 Cook, T., Brazell, L.: The Copyright Directive, 1. vydání (Jordans: 2004), str. 22.

8 Kříž, J., Holcová, I., Korda, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon. Komentář a předpisy související, 2. vydání, Linde Praha, a. s., Praha 2005, str. 115 a násl.

9 Čl. 9 recitálu Informační směrnice.

pak právo na odměnu vyplývá z ustanovení § 74 autorského zákona a v případě výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů pak vyplývá právo na odměnu z ustanovení § 82 autorského zákona, právo vysílatele z § 86 autorského zákona a právo nakladatele z § 87 autorského zákona. Je třeba podotknout, že v případě § 74, § 82, § 86 a § 87 autorského zákona se jedná o ustanovení odkazující na úpravu obsaženou v § 25 autorského zákona. Z tohoto důvodu se bude dále zabývat **jen právem autorů na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla, neboť vyřčené bude platit obdobně i pro výkonné umělce, výrobce zvukových a zvukově-obrazových záznamů, vysílatele a nakladatele.**

Ve smyslu ustanovení § 25 odst. 1 autorského zákona má nárok na odměnu autor zveřejněného díla, které lze rozmnožovat. Jedná se o odměnu, která autorovi náleží za volná užití ve smyslu ustanovení § 30, resp. § 30a autorského zákona.

Právo na odměnu má tak autorům kompenzovat volné užití díla, které umožňuje pořizování rozmnoženin autorskoprávních děl, aniž by bylo nutné pro takové rozmnožování uzavřít příslušnou licenční smlouvu.

VOLNÁ UŽITÍ

Volným užitím autorský zákon ve smyslu ustanovení § 30 rozumí užití díla fyzickou osobou pro vlastní potřebu, jehož cílem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského či jiného obchodního prospěchu. Do autorského práva pak nezasahuje fyzická osoba, která pro vlastní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla. Volným užitím však není pořízení rozmnoženiny počítačového programu, elektronické databáze, rozmnoženiny architektonického díla či pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu.

Zvláště je pak upraveno volné užití rozmnožováním na papír nebo podobný podklad. Úpravu rozmnožování na papír nebo podobný podklad obsahuje § 30a autorského zákona. Rozmnoženinu díla na papír nebo podobný podklad je oprávněna pořídit pro svou osobní potřebu fyzická osoba, pro svou vlastní vnitřní potřebu právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, osoba, která zhotovuje rozmnoženiny na objednávku pro osobní potřebu fyzické osoby nebo osoba, která zhotovuje rozmnoženiny na objednávku pro vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby. Podmínkou volného užití v případě osoby, která zhotovuje rozmnoženiny pro osobní potřebu fyzické osoby, resp. vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, je uhrazení odměny v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu. Zjednodušeně řečeno, kdokoli je oprávněn pořídit rozmnoženinu autorského díla na papír či podobný podklad.

Volné užití rozmnožováním na papír nebo podobný podklad se pak ve smyslu ustanovení § 30a autorského zákona nevztahuje na vydaný notový záznam díla hudebního či hudebně dramatického.

Fyzická osoba je tedy oprávněna pořizovat rozmnoženiny autorskoprávních děl v případě, kdy nepořizuje rozmnoženiny počítačového programu, elektronické databáze, architektonického díla či nepořizuje záznam audiovizuálního díla nebo rozmnoženinu vydaného notového záznamu díla hudebního či hudebně-dramatického.

Právnická osoba je pak oprávněna pořizovat rozmnoženiny autorskoprávních děl výlučně rozmnožováním na papír nebo podobný podklad s výjimkou pořizování rozmnoženin vydaného notového záznamu díla hudebního či hudebně-dramatického.

Výše zmiňované volné užití je pak možné jen tehdy, je-li v souladu s ustanovením § 29 odst. 1 autorského zákona.¹¹ Ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona je nejen výkladovým pravidlem, ale i legálním zákazem volného užití autorskoprávních děl, pokud by s ním takové užití bylo v rozporu.¹² Volné užití je pak možné tehdy, je-li v souladu s tzv. třístupňovým testem. Tedy volné užití je možné pouze v případech taxativně stanovených autorským zákonem, není v rozporu s běžným užitím díla a nejsou jím nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.¹³

PLÁTCE ODMĚNY

Plátcí odměny za rozmnožování díla pro osobní potřebu jsou, ve smyslu ustanovení § 25 odst. 2 autorského zákona, výrobci, dovozci a příjemci přístrojů ke zhotovování rozmnoženin záznamů, tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů. V případě tiskových rozmnoženin je rovněž plátcem odměny poskytovatel rozmnožovacích služeb za úplat.

Odměna náleží autorovi při dovozu, přijetí nebo prvním prodeji přístrojů ke zhotovování rozmnoženin záznamů, tiskových rozmnoženin a nenahraných nosičů. Většinový názor v této věci je takový, že odměna náleží autorovi v případě prvního prodeje jen u přístrojů a nosičů vyrobených v České republice, v ostatních případech platí odměnu dovozce či příjemce rozmnožovacích zařízení či nosičů.¹⁴

Pokud se týče dovozců a příjemců přístrojů ke zhotovování rozmnoženin záznamů autorskoprávních děl a nenahraných nosičů, pak autorovi náleží odměna za každý dovezený přístroj, resp. nosič. Odlišná je situace v případě přístrojů určených ke zhotovování tiskových rozmnoženin autorskoprávních děl. Autorský zákon v tomto případě vychází z fikce, že pro rozmnožování autorskoprávních děl je využita jedna pětina přístrojů a povinnost platit odměnu je tak uplatňována ve vztahu k 20 % takových přístrojů.¹⁵

V případě poskytovatelů rozmnožovacích služeb pak ve smyslu ustanovení § 25 odst. 5 autorského zákona přísluší autorovi odměna v závislosti na pravděpodobném počtu zhotovených tiskových rozmnoženin autorskoprávních děl. Klíčovým faktorem pro stanovení pravděpodobnosti zhotovování rozmnoženin autorských děl je ve smyslu ustanovení odst. 5 přílohy k autorskému zákonu umístění přístroje.

10 Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

11 Např.: Kříž, J., Holcová, I., Korda, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon Komentář a předpisy související, 2. vydání, Linde Praha, a. s., Praha 2005, str. 123 a násl. a Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2007, str. 340 a násl.

12 Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2007, str. 340 a násl.

13 Více k třístupňovému testu např.: Senftleben M.: Copyright, Limitations and the Three-step test, 1. vydání, Kluwer Law International, Praha 2004.

14 Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2007, str. 301 a násl.

15 § 25 odst. 4 autorského zákona.

Plátci odměny jsou, ve smyslu ustanovení § 25 odst. 6, povinni předkládat informace rozhodné pro stanovení výše odměny příslušným kolektivním správcům vždy za kalendářní pololetí do konce měsíce následujícího po skončení příslušného kalendářního pololetí. Odměna se pak neplatí v případě vývozu nebo odeslání přístrojů ke zhotovování rozmnoženin autorských děl a nenahraných nosičů za účelem jejich dalšího prodeje v zahraničí. Odměna se neplatí rovněž v případě, kdy jsou přístroje ke zhotovování rozmnoženin autorských děl a nenahrané nosiče využívány výlučně k rozmnožování autorskoprávních děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastní činnosti.

Kolektivní správu vykonávají kolektivní správci, kteří získají ve smyslu ustanovení § 98 autorského zákona oprávnění k výkonu kolektivní správy. O oprávnění k výkonu kolektivní správy rozhoduje na základě písemné žádosti ve správním řízení ministerstvo kultury. **V současné době působí dle dostupných informací na území České republiky šest kolektivních správců.**¹⁶ Každý z nich pak spravuje jinou část autorských práv, resp. práv s autorským právem souvisejících. Rozdělení odměn mezi jednotlivé skupiny autorů, resp. výkonných umělců pak obsahuje § 104 autorského zákona.

Plátcem odměny tedy není zpravidla osoba, která je oprávněna volně autorská díla užit, ale osoba odlišná. Tedy výrobce, dovozce či příjemce rozmnožovacích zařízení či nosičů. Odměna má tak charakter plošně vybírané daně, která je vybírána bez ohledu na možné užití rozmnožovacích zařízení či nosičů.¹⁷ V případě zařízení či nosičů, určených k jinému rozmnožování než k rozmnožování na papír a podobný podklad, je pak platná právní úprava rozporná. Na jedné straně nejsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby oprávněny rozmnožovat autorská díla jinak než rozmnožováním na papírový či obdobný podklad, na straně druhé jsou přesto povinny hradit odměnu za rozmnožování díla i za přístroj a média, jež pro rozmnožování autorských děl v rámci režimu volného užití využívat nemohou pro rozpornost takového užití s autorským zákonem.

ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA

Jak je již uvedeno výše, Soudní dvůr rozhodl dne 21. října 2010 o předběžné otázce, která mu byla předložena Audiencia Provincial de Barcelona (Španělsko) v rámci sporu mezi **Padawan SL a SGAE, věc C-467/08**.

Soudní dvůr se v řízení zabýval výkladem ustanovení článku 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice, zejména výkla-

16 Seznam kolektivních správců včetně příslušných rozhodnutí ministerstva kultury je k dispozici na webových stránkách ministerstva www.mkcr.cz.

17 K tomu více Vyjádření veřejného ochránce práv k vyhlášce č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn ze dne 31. 1. 2007, publikované v Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2007, str. 308 a násl.

18 Odstavec 29 rozhodnutí Soudního dvora.

19 Ibid. 31.

20 Viz obdobný závěr Soudního dvora ve věci C-245/00 Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten (SENA) v. Nederlandse Omroep Stichting (NOS), rozsudek ze dne 6. února 2003.

21 Odstavec 36 rozhodnutí Soudního dvora.

22 Ibid. 37.

23 Odstavec 39 rozhodnutí Soudního dvora.

Budovy soudního dvora EU v Lucemburku.

dem pojmů „spravedlivá odměna“ a „přiměřená rovnováha“ a vztahem spravedlivé odměny a přiměřené rovnováhy.

Ve smyslu ustanovení článku 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice mohou členské státy Evropské unie stanovit výjimky nebo omezení výlučného práva na rozmnožování autorskoprávních děl. Výjimky a omezení jsou možné tehdy, pokud jsou rozmnoženiny vytvořeny fyzickou osobou pro osobní potřebu, jejich účel není přímo nebo nepřímo komerční a nositelé práv získají spravedlivou odměnu. Výkladovým vodítkem tohoto ustanovení je pak recitál směrnice, zejména pak ustanovení článků 9, 10, 31, 32, 35, 38 a 39.

Soudní dvůr konstatoval, že ačkoliv je členským státům ponechána možnost stanovit výši odměny, měl by být pojem spravedlivá odměna vykládán ve všech členských státech Evropské unie stejně.¹⁸ Ustanovení článku 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice pak neobsahuje žádný odkaz na právo členských států.¹⁹ V souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora je pak pojem spravedlivá odměna třeba vykládat jako autonomní pojem práva Unie a tedy na území členských států Evropské unie jednotně.²⁰ Soudní dvůr dospívá k závěru, že **pokud se členské státy Evropské unie rozhodnou do svých právních řádů zavést fakultativní výjimku z výlučného práva na rozmnožování díla, musí stanovit povinnost hradit spravedlivou odměnu autorům, kterým v důsledku výjimky vzniká újma.**²¹ Dodává, že i když pojem spravedlivá odměna je třeba vykládat jednotně na celém území Evropské unie, je na členských státech stanovit formu, podmínky financování, výši a způsob výběru této odměny.²²

Přiměřená rovnováha musí být ve smyslu ustanovení článku 31 recitálu Informační směrnice zajištěna jak mezi různými kategoriemi nositelů práv, tak mezi nositeli práv na straně jedné, a uživateli na straně druhé. Účelem spravedlivé odměny je pak poskytnutí přiměřené odměny autorům za užití jejich děl bez poskytnutí souhlasu.²³ Soudní dvůr následně uzavírá, že **funkcí spravedlivé odměny je reparovat autorům újmu, která jim vzniká v důsledku užití jejich děl bez poskytnutí souhlasu.** K tomu však dodává, že vzhledem k praktic-

kým obtížím souvisejících s identifikací jednotlivých uživatelů a vzhledem ke skutečnosti, že v jednotlivých případech může být újma minimální, je v souladu s Informační směrnicí, aby členské státy přenesly břemeno poplatku za soukromé rozmnožování na osoby, které vybavení, přístroje či nosiče pro digitální rozmnožování dávají k dispozici jednotlivým uživatelům. Závěrem svých úvah Soudní dvůr konstatoval, že **přenesení břemene hradit autorům odměnu za soukromé rozmnožování na osoby, které vybavení, přístroje či nosiče pro digitální rozmnožování dávají k dispozici jednotlivým uživatelům, je v souladu s požadavky přiměřené rovnováhy.**²⁴

Poslední otázka, na kterou Soudní dvůr odpovídal, se pak týkala spojitosti mezi uplatněním poplatku za soukromé rozmnožování na vybavení, přístroje a média a jejich zamýšleného užití. Soudní dvůr se tedy zabýval otázkou, zda podmínkou hrazení poplatku je, ve smyslu ustanovení článku 5 odst. 2 písm. b) Informační směrnice, předpokládané užívání vybavení, přístrojů a médií pro soukromé rozmnožování. Soudní dvůr k tomu podotkl, že požadavek přiměřené rovnováhy je slučitelný pouze se systémem, ve kterém existuje přímá spojitost mezi uplatněním poplatku za soukromé rozmnožování a jejich používání pro účely soukromého rozmnožování.²⁵ Soudní dvůr dále konstatuje, že nemá za to, že je v souladu s požadavkem přiměřené rovnováhy, aby hradila poplatky za soukromé rozmnožování osoba, která vybavení, přístroje či média poskytuje jiným než fyzickým osobám pro účely soukromého rozmnožování. V případě fyzických osob pak není třeba dokazovat, že takovým osobám bylo poskytnuto vybavení, přístroje a média za účelem soukromého rozmnožování, a že tedy způsobily újmu autorům. V případě fyzických osob je třeba vycházet z domněnky, že je jim vybavení, přístroje a média za účelem soukromého rozmnožování poskytováno.²⁶

Z výše uvedeného pak vyplývá, že v případě fyzických osob je dle Soudního dvora třeba vycházet výlučně ze schopnosti přístrojů, vybavení a médií pořizovat rozmnoženiny autorských děl. Soudní dvůr ve svých závěrech odkazuje na článek 35 recitálu Informační směrnice, který stanoví, že **spravedlivá odměna má být hrazena za možnou újmu nositelů autorských práv.** Jak Soudní dvůr ostatně již konstatoval dříve,²⁷ v případě autorskoprávních děl a jejich ochrany **je třeba vycházet z pouhé možnosti konečných uživatelů dílo užít a nikoliv ze skutečného užití.**

Závěr Soudního dvora je takový, že je tedy třeba, aby existovala spojitost mezi uplatněním poplatku na spravedlivou odměnu a předpokládaným užitím vybavení, přístrojů a médií pro digitální rozmnožování. **Uplatnění poplatku bez ohledu na skutečnost, zda byly vybavení, přístroje a nosiče pro digitální rozmnožování poskytnuty fyzickým osobám, či zda jsou vyhrazeny k jinému účelu, je v rozporu s Informační směrnicí.**

SHRNUTÍ ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA

Soudní dvůr konstatoval, že koncept spravedlivé odměny by měl být ve všech státech Evropské unie vykládán stejně a že spravedlivá odměna přísluší autorům tehdy, je-li do práva členských států transponována fakultativní výjimka z výlučného práva na rozmnožování díla.

Soudní dvůr dále konstatoval, že je třeba zachovávat přiměřenou rovnováhu mezi autory na straně jedné a uživateli na straně druhé. Dodal však, že **není v rozporu s požadavkem**

přiměřené rovnováhy, pokud je břemeno platit spravedlivou odměnu přeneseno z uživatelů na osoby, které jim poskytují vybavení, přístroje a média pro digitální rozmnožování.

Závěrem Soudní dvůr jasně konstatoval, že **v případě odměny za soukromé rozmnožování by měl existovat jasný vztah mezi odměnou a předpokládaným užíváním vybavení, přístrojů a médií pro digitální rozmnožování pro účely soukromého rozmnožování autorských děl.**

PŮSOBNOST ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA

Rozhodnutí Soudního dvora o předběžné otázce je vždy závazné *inter partes*, tedy mezi stranami probíhajícího řízení. Právním názorem Soudního dvora je pak vázán i předkládající soud a všechny další soudy rozhodující v téže věci v rámci instančního postupu.²⁸

Pokud se týče závaznosti rozhodnutí Soudního dvora *erga omnes*, pak tato závaznost není v právních předpisech Evropské unie výslovně upravena.²⁹ Závaznost rozhodnutí Soudního dvora tak vyplývá spíše ze skutečnosti, že Soudní dvůr by na stejnou předběžnou otázku odmítl odpovědět s tím, že není třeba nového výkladu příslušného ustanovení unijního práva.³⁰ Rozhodnutí Soudního dvora tak má do jisté míry precedenční charakter. Ke změně výkladu práva Evropské unie Soudním dvorem samozřejmě dojit může, avšak stává se tak pouze výjimečně.

Rozhodnutí Soudního dvora mají zásadně účinnost *ex tunc*, pouze ve výjimečných případech Soudní dvůr temporální účinky svých rozhodnutí omezuje.³¹ **Rozhodnutí ve věci Padawan SL v. SGAE žádné temporální omezení neobsahuje a působí tedy ex tunc.**

PRAKTICKÉ DOPADY ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA

Jak již bylo uvedeno výše, i česká právní úprava je ve věci odměny za soukromé rozmnožování díla poněkud rozporná, když požaduje platbu odměny v případě některých zařízení a nosičů i od subjektů, které nemají legální možnost využívat zařízení a nosiče za účelem rozmnožování autorských děl.

Právní úprava ukládající povinnost platit odměnu za soukromé rozmnožování díla v případě zařízení určených k rozmnožování záznamů a nenahraných nosičů dovozcům, příjemcům a výrobcům je v rozporu s výše zmiňovaným rozhodnutím Soudního dvora. Z rozhodnutí Soudního dvora naopak vyplývá, že odměna za soukromé rozmnožování, kterou mají hradit uživatelé (fyzické osoby nepodnikatelé), případně osoby, které uživatelům zařízení a média určená pro zařízení k rozmnožování záznamů a nenahrané nosiče poskytují (prodávají), jako taková v rozporu s právem Evropské unie není.

24 Ibid. 50.

25 Ibid. 51.

26 Ibid. 53, 54.

27 Ve věci C-306/05, Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA, rozsudek ze dne 7. prosince 2006.

28 Bobek, M., Komárek, J., Pazder, J., Gillis, M.: Předběžná otázka v komunitárním právu, 1. vydání, Linde Praha, a. s., Praha 2005, str. 362 a násled.

29 Ibid. 367.

30 K tomu například rozhodnutí Soudního dvora ve věci 28 – 30/62, Da Costa en Schaake NV, Jacob Meijer NV, Hoechst-Holland NV v. Netherlands Inland Revenue Administration, rozsudek ze dne 27. 3. 1963.

31 Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., Gillis, M.: Předběžná otázka v komunitárním právu, 1. vydání, Linde Praha, a. s., Praha 2005, str. 376 a násled.

Dovozci, příjemci a výrobci by tak nadále neměli platit odměnu za soukromé rozmnožování autorských děl, pokud se týče zařízení určených k rozmnožování záznamů a nenahraných nosičů.

Do budoucna by takovou odměnu měli platit buď jednotliví uživatelé, či prodejci a poskytovatelé prodávající, resp. poskytující zařízení určená k rozmnožování záznamů a nenahrané nosiče koncovým uživatelům pro jejich osobní potřebu. Vzhledem k nákladnosti, náročnosti a v mnoha případech též nemožnosti placení odměny za soukromé rozmnožování uživatelé by měl zákonodárce přenést břemeno platby odměny za soukromé rozmnožování díla na prodejce a poskytovatele těchto zařízení, resp. médií. Takoví prodejci a poskytovatelé by pak měli vést přehled prodeje zařízení určených k rozmnožování záznamů a nenahraných nosičů fyzickým osobám a prodávat zařízení a média zpoplatněná odměnou za soukromé rozmnožování výlučně fyzickým osobám pro osobní potřebu.

V případném soudním sporu mezi dovozci, příjemci a výrobci na straně jedné, a kolektivním či kolektivními správci na straně druhé ve věci placení odměny za zařízení určená k rozmnožování záznamů a nenahraných nosičů, a to i ve sporu probíhající, by soud měl rozhodnout tak, že **dovozci, příjemci a výrobci nejsou povinni platit odměnu za soukromé rozmnožování.** Takový závěr vyplývá z principu přednosti práva Evropské unie.³² Z principu přednosti práva Evropské unie totiž vyplývá povinnost soudce národního soudu neaplikovat zákonné ustanovení, které je s unijním právem v rozporu.³³ Soudce by tak v případném soudním sporu neměl aplikovat ustanovení § 25 odst. 2 písm. a), c), d) a § 25 odst. 3 písm. a) a c) autorského zákona, neboť tato ustanovení jsou zjevně v rozporu se závěry Soudního dvora.

Jiná je situace ohledně zařízení určených k rozmnožování na papír nebo na podobný podklad, neboť v rámci volného užití mohou pořizovat rozmnoženiny autorských děl jak fyzické osoby, tak právnické osoby a fyzické osoby podnikatelé. Je otázkou, zda by před Soudním dvorem obstála úprava, kdy autorskou odměnu hradí dovozci, příjemci a výrobci, když nemusí nutně dojít k prodeji všech dovezených, přijatých či vyrobených zařízení. **Dle názoru autora by i v případě zařízení určených k rozmnožování na papír měla být do budoucna přijata taková právní úprava, která by platbu odměny vázala výlučně na prodej zařízení koncovým uživatelům a platbu odměny za soukromé rozmnožování by tak kolektivním správcům hradili prodejci zařízení. Jedině takový systém zaručuje zachování přiměřené rovnováhy mezi autory a uživateli, resp. dovozci, příjemci a výrobci.**

Zvláště by měl být do budoucna rovněž posouzen soulad placení odměny za soukromé rozmnožování z přístrojů poskytovatelů rozmnožovacích služeb. Poskytovatelé rozmnožovacích služeb jsou povinni platit odměnu za tiskovou rozmnoženinu díla, přičemž autorský zákon v článku 6 a 7 přílohy stanoví výši a metodu výpočtu poplatku. V případě přístrojů určených k rozmnožování na papír nebo na podobný pod-

klad, které byly prodány či jinak poskytnuty poskytovatelům rozmnožovacích služeb, pak dochází k placení odměny dvakrát. Jednou je odměna placena z přístroje a jednou ze zhotovených rozmnoženin. Dle názoru autora tohoto článku je dvojitý placení odměny za soukromé rozmnožování v rozporu s požadavkem přiměřené rovnováhy. Systém, ve kterém jsou dovozci, příjemci a vývozci nuceni platit odměnu za soukromé rozmnožování bez ohledu na skutečnost, zda v budoucnu bude přístroj využíván poskytovateli rozmnožovacích služeb či jinými osobami, je neudržitelný.

Pokud se týče dosud uhrazených odměn za soukromé rozmnožování, pak se dle názoru autora mohou dovozci, příjemci a výrobci domáhat na kolektivních správcích vydání bezdůvodného obohacení, neboť plnili bez právního důvodu. Vydání bezdůvodného obohacení se pak mohou domáhat ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1, zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve dvouleté subjektivní promlčecí lhůtě.³⁴

ZÁVĚR

Ve světle rozhodnutí Soudního dvora ve věci Padawan SL a SGAE, věc C-467/08, je třeba konstatovat, že autorský zákon je ve své současné podobě v rozporu s právem Evropské unie, konkrétně pak s Informační směrnicí a měl by být tedy novelizován.

Jak vyplývá z rozhodnutí Soudního dvora, **dovozci, příjemci a výrobci zařízení určených k rozmnožování záznamů a nenahraných nosičů by do budoucna již neměli platit odměnu za soukromé rozmnožování. V případě zařízení určených k rozmnožování na papír nebo na podobný podklad zůstává otázka nezodpovězená.** Autor tohoto článku se však kloní k závěru, že by výrobci, příjemci a dovozci neměli platit odměnu za soukromé rozmnožování a že by tato odměna měla být placena prodejcem až při realizovaném prodeji zařízení koncovým uživatelům.

V případných soudních sporech, ve kterých by se kolektivní správci domáhali, aby dovozci, příjemci a výrobci zařízení určených k rozmnožování záznamů a nenahraných nosičů platili odměnu za soukromé rozmnožování, by soudy neměly aplikovat ustanovení § 25 odst. 2 písm. a), c), d) a § 25 odst. 3 písm. a) a c) autorského zákona, neboť toto ustanovení je v rozporu s Informační směrnicí, a tedy právem Evropské unie. Pokud se týče případných soudních sporů ve věci placení odměny za soukromé rozmnožování ze zařízení určených k rozmnožování na papír nebo na podobný podklad, měli by dovozci, příjemci a výrobci argumentovat rozporem platné právní úpravy s požadavkem na spravedlivou rovnováhu, a tedy rozporem s Informační směrnicí a navrhnout soudu, před kterým řízení probíhá, aby položil předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

Dovozci, příjemci a výrobci se pak mohou po kolektivních správcích domáhat v subjektivní dvouleté promlčecí lhůtě vydání bezdůvodného obohacení. Pokud se výrobci, příjemci či výrobci k tomuto kroku odhodlají, měli by tak učinit neprodleně, neboť jejich nároky na vydání bezdůvodného obohacení se budou rychle promlčovat.

32 Flaminio Costa v. E.N.E.L., věc 6/64, rozsudek ze dne 3. 6. 1964.

33 Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2004, str. 308 a násl.

34 K tomu více např.: Prokeš, M.: Ke zpečetění úhradě za přijímače na hotelových pokojích, In: Právní rádce, 2008, č. 8.

✿ Autor je advokátem v Praze a doktorandem Ústavu práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního PF UK.

System řízené provokace v boji proti korupci a principy právního státu

doc. JUDr. Mgr. JIŘÍ HERCZEG, Ph.D.

ÚVOD

Vláda České republiky na jaře 2010 projednala a schválila soubor protikorupčních opatření, jehož součástí bylo i zavedení systému řízené provokace. Návrh sice nebyl parlamentem schválen, nicméně snaha zavést institut agenta provokatéra v boji s korupcí se objevuje stále, vždy však naráží na limity ústavnosti a principy právního státu.¹ Součástí programového prohlášení současné vlády je pak zavedení zkoušky spolehlivosti u osob ve veřejné správě, jejímž cílem je testovat korupční odolnost osob působících v orgánech veřejné moci. Tato zkouška se svou náplní a cílem blíží pojmu provokace a činností, které by měl vykonávat agent podle trestního řádu.

Odhalování závažné trestné činnosti (korupce, obchodování se zbraněmi, drogami) se neobejde bez používání operativně pátracích prostředků – předstíraný převod věci (§ 158c TR) a použití agenta (§ 158e TR). Soudy potom často řeší otázku, jak posuzovat jednání, kdy se orgány státu rozhodnou, že se pokusí občana (který se chová podezřele) vyprovokovat ke spáchání trestného činu, ať už prostřednictvím svých policejních orgánů, či jiných osob.

Je nepochybné, že odhalování závažné trestné činnosti se neobejde bez používání operativně pátracích prostředků – např. použití agenta. Tajný agent může být účinným nástrojem zejména v boji proti organizované kriminalitě. Je však obtížné ovládat tento nástroj tak, aby se nevymkl kontrole. Agent se pohybuje na hranici zákona a zločinu a může lehce sklouznout do přesvědčení, že je mu vše dovoleno.

Vzhledem k riziku policejní provokace musí mít nasazení agenta, jakož i použití dalších operativně pátracích prostředků tzv. proaktivního odhalování trestné činnosti, jasná pravidla.² Podmínky nasazení agenta proto musí být upraveny zákonem (zásada zákonnosti) a je možno pouze na základě povolení soudce a pod jeho kontrolou (zásada soudní kontroly).³

Dále je třeba podmínky pro použití agenta v trestním řízení podrobit „testu proporcionality“, jenž náleží ke standardním právním nástrojům jak evropských ústavních soudů, tak soudů mezinárodních, posuzuje-li se konflikt ustanovení právního řádu, sledující ochranu ústavně zaručeného práva či veřejného zájmu, s jiným základním právem či svobodou. Tato obecná zásada zahrnuje tři kritéria posuzování přípustnosti zásahu:

1. princip vhodnosti (způsobivosti naplnění účelu), dle něhož musí být příslušné opatření (nasazení agenta) vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku (odhalování trestných činů);

2. princip potřebnosti, dle něhož je povoleno použití pouze nejšetnějšího – ve vztahu k dotčeným základním právům a svobodám – z více možných prostředků;

3. princip přiměřenosti (v užším smyslu), dle kterého újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tj. opatření, omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních.

Přitom je třeba rozlišovat **agenta kontrolora** (agent infiltré, undercover agent), který ve zločnickém prostředí pod skrytou identitou sbírá informace o trestné činnosti (pasivní sledování) a **agenta provokatéra**, který navádí ke spáchání trestného činu, aby pak takto vyprovokovaný trestný čin mohl „odhalit“ a pachatele usvědčit. S trochou nadsázky tak agenta provokatéra můžeme přirovnat ke krásné ženě, která ženatého a v zásadě věrného muže napřed svede, aby ho pak mohla udat manželce. Zatímco tedy agent kontrolor je osvědčeným a zákonným prostředkem v boji proti závažné kriminalitě, ani veřejný zájem na odhalení závažné kriminality nemůže ospravedlnit použití důkazů získaných prostřednictvím policejní provokace, protože by byl obviněný vystaven riziku, že bude od začátku definitivně zbaven práva na spravedlivý proces.

Právní řád České republiky policejní provokaci přímo nevynezuje, ani nehovoří o její přípustnosti či nepřípustnosti. Jedinou výjimkou je § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, podle něhož zjištění, že skutek, který je předmětem odsuzujícího výroku, *byl vyprovokován*, organizován nebo řízen bezpečnostními orgány, vede ke zrušení takového rozhodnutí.

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Meze stíhání trestných činů souvisejících s korupcí stanovil Evropský soud pro lidská práva ve věci **Ramauskas proti Litvě**. Stěžovatel, který pracoval jako prokurátor, byl koncem

1 Vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (zákon o protikorupčních opatřeních), tisk 1015.

2 Rezoluce XVI. mezinárodního kongresu trestního práva.

3 Repík, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo, Orac, Praha 2002, str. 198.

roku 1998 kontaktován osobou A. Z. (ve skutečnosti policistou zvláštní protikorupční jednotky ministerstva vnitra), který ho požádal, aby zajistil pro třetí osobu zproštění obvinění, a nabídl mu za to úplatek ve výši 3000 USD. Stěžovatel nejprve odmítl, ale později, poté, co A. Z. několikrát zopakoval svou nabídku, souhlasil. Následně byl realizován tzv. model simulovaného trestného jednání, při kterém pracovník policie předal stěžovateli 3000 USD. Krajský soud v Kaunasu pak uznal stěžovatele vinným z přijetí úplatku a uložil mu trest odnětí svobody v rozsahu 19 měsíců a 6 dnů. Závěry soudu byly převážně založeny na důkazech předložených A. Z. a tajných nahrávkách rozhovorů mezi A. Z. a stěžovatelem. Stěžovatel se následně obrátil na Soud se stížností, v níž tvrdil, že byl podněcován ke spáchání trestného činu v rozporu se svým právem na spravedlivý proces chráněným čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatel napadl zákonnost modelu simulovaného trestného jednání, když uvedl, že jeho případ je jasným příkladem podněcování k přijetí úplatku ze strany zvláštních služeb. Povolení k simulování trestného činu nemůže být dáno v případě, kdy chybí jakýkoli důkaz o přípravě spáchání tohoto trestného činu. Tento postup tudíž nemůže být veden za účelem podněcování osoby ke spáchání trestného činu.

Soud konstatoval porušení čl. 6 Úmluvy a v odůvodnění uvedl, že si je vědom těžkostí, kterým čelí policejní orgány při plnění úkolů spočívajících ve vyhledávání důkazů a jejich zajišťování za účelem odhalování a vyšetřování trestných činů. Aby mohly splnit tyto úkoly, bývají čím dál více nuceny využívat tajné agenty, informátory a utajené metody, zejména při stíhání organizovaného zločinu a korupce. Použití zvláštních pátracích metod – zejména tajných postupů – však nesmí porušovat právo na spravedlivý proces. Vzhledem k riziku policejní provokace, které je obsaženo v těchto technikách, musí mít jejich použití jasné meze. Přestože nárůst organizovaného zločinu vyžaduje, aby byla přijata vhodná opatření, právo na spravedlivý proces, z něhož je odvozován požadavek řádného výkonu spravedlnosti, se vztahuje na všechny druhy trestných činů, od těch nejjednodušších až po ty nejsložitější. Právo na řádný výkon spravedlnosti zaujímá tak významnou roli v demokratické společnosti, že nemůže být obětována ve prospěch účelnosti.

Skutková podstata nezákonné provokace. Soud uvedl, že o policejní provokaci lze hovořit tehdy, když se dotčení policisté – ať už členové bezpečnostních sil, nebo osoby jednající na základě jejich instrukcí – neomezí pouze na vyšetřování trestné činnosti v podstatě pasivním způsobem, ale uplatňují takovou formu vlivu na jednotlivce, aby podnítily spáchá-

ní trestného činu, který by jinak nebyl spáchán, a to za tím účelem, aby byl odhalen trestný čin, to znamená, aby byly opatřeny důkazy a zahájeno trestní stíhání.⁴ Vnitrostátní orgány přitom nemohou být zbaveny své odpovědnosti za činy policistů pouze na základě toho, že policisté jednali jako „soukromé osoby“, i když ve skutečnosti plnili úkoly policie.

Tak v případě **Teixeira de Castro** Soud shledal, že dva policisté se neomezili na „vyšetřování trestné činnosti pana Teixeira de Castro v podstatě pasivním způsobem, ale vykonávali takový vliv, že podnítily spáchání trestné činnosti“. Soud konstatoval, že jejich činnost zašla dále, než přísluší tajným agentům, neboť vyprovokovali trestnou činnost, a nic nenasvědčovalo tomu, že by tato trestná činnost byla spáchána i bez jejich zásahu.⁵

Soud položil důraz na několik faktorů: (i) *absence soudní kontroly*: činnost policistů se neuskutečnila jako součást zásahu proti obchodu s drogami, nařízeného a kontrolovaného soudcem, (ii) *neexistence objektivního podezření*: vnitrostátní orgány neměly pádný důvod podezřívát stěžovatele, že je drogový dealer (neměl záznam v trestním rejstříku), a dokud ho nekontaktovala policie, nic nenasvědčovalo tomu, že by se mohl zapojit do obchodu s drogami. Neexistoval tedy objektivní důkaz naznačující, že by inicioval trestnou činnost před zásahem policistů. Soud proto zamítl rozlišování mezi vytvářením úmyslu páchat trestný čin, který dříve neexistoval, a odhalením latentně existujícího úmyslu spáchat trestný čin.⁶

Procesní důsledky nezákonné provokace: neúčinnost taktů získaných důkazů. Soud uvedl, že veřejný zájem na boji proti kriminalitě nemůže ospravedlnit použití důkazů získaných za pomoci policejní provokace, protože by byl obviněný vystaven riziku, že bude od začátku definitivně zbaven práva na spravedlivý proces.

Obrácení důkazního břemene v případě nezákonné provokace. Soud uvedl, že čl. 6 Úmluvy je dodržen pouze tehdy, pokud má stěžovatel účinnou možnost namítnout existenci provokace v průběhu trestního řízení, ať už formou námítky, nebo jinak. K tomuto účelu nepostačuje, že byly dodrženy obecné zásady, jako je rovnost zbraní nebo práva obžalovaného. **Je proto úkolem státu, aby dokázal, že nedošlo k provokaci, za předpokladu, že tvrzení obžalovaného nejsou zcela nepravděpodobná.** Při absenci takových důkazů je úkolem soudních orgánů, aby přezkoumaly skutkový stav a učinily nezbytná opatření ke zjištění pravdy za účelem odhalení, zda došlo k provokaci. Pokud zjistí, že k provokaci došlo, musí z toho vyvodit důsledky v souladu s Úmluvou (neúčinnost taktů získaných důkazů). Jestliže tedy v průběhu řízení stěžovatel tvrdí, že byl ke spáchání trestného činu vyprovokován, pak soud musí řádně přezkoumat, zda orgány činné v trestním řízení nepřekročily meze použití agenta, jinými slovy, zda nevyvolaly spáchání trestného činu. Za tímto účelem musí zjistit zejména důvody, proč byla policejní operace zahájena, rozsah zapojení policie a povahu podněcování nebo nátlaku, kterému byl obžalovaný podroben.

JUDIKATURA ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR

Otázkou policejní provokace v případě korupce se Ústavní soud ČR zabýval v roce 1999. Podkladem pro rozhodová-

4 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 2. 2008 ve věci Ramanauskas proti Litvě.

5 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 6. 1998 T ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94, Sběrka rozsudků a rozhodnutí 1998-IV.

6 Tento případ je třeba odlišovat od případu *Lüdi vs. Švýcarsko*, kde tajný agent vystupoval se souhlasem a pod kontrolou vyšetřujícího soudce v rámci vyšetřování nařízeného na základě informací německých orgánů, že stěžovatel plánuje ve Švýcarsku nákup většího množství kokainu. Proti stěžovateli bylo v Německu vedeno trestní stíhání pro obchod s drogami, přerušeno pro jeho nepřítomnost. Činnost tajného agenta nepřekročila meze činnosti tajného agenta, když stěžovatel sám vyvíjel značnou aktivitu a iniciativu za účelem realizace obchodu. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 6. 1992 ve věci *Lüdi* proti Švýcarsku, stížnost č. 12433/86, Série A č. 238.

Ilustrační foto

ni Ústavního soudu byl tento skutkový děj. Stěžovatel jako policejní důstojník sdělil svědkovi ing. B. kterému hrozilo trestní stíhání a vzeti do vazby, že je schopen zajistit, aby trestní stíhání bylo zastaveno a svědek nebyl vzat do vazby.

Stěžovatel svědkovi při schůzce naznačil, že za uvedenou aktivitu očekává od svědka finanční částku na pokrytí tzv. nákladů, jejíž výši však blíže nespécifikoval. Tedy navodil situaci tak, aby mu byl úplatek nabídnut. Svědek ing. B. se v této chvíli obrátil na Policii ČR, kde jednání stěžovatele oznámil. Věci se následně začala zabývat policie, která vybavila svědka na další schůzky se stěžovatelem odposlechovým zařízením a také dohodla s uvedeným svědkem, že ten navrhovatel předá v určitou dobu částku 250 000 Kč, když tyto peníze policie svědkovi opatřila. Dne 20. 3. 1998 pak navrhovatel převzal od svědka částku 250 000 Kč v hotovosti. Policie, která tuto schůzku monitorovala, stěžovatele vzápětí zadržela.

Stěžovatel byl uznán vinným trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 trestního zákona a trestným činem přijímání úplatků dle § 160 odst. 2, 3 tr. zák. a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání tří let. Následně se obrátil na

Ústavní soud se stížností, v níž tvrdil, že se jednalo o nepřipustnou policejní provokaci.

Ústavní soud stížnosti vyhověl a v odůvodnění uvedl, že je nepřipustným porušením čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pakliže jednání státu (v dané věci policie) se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu). Jinými slovy **nepřipustný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání.**⁷

Ústavní soud uvedl, že pokud vzniklo podezření, že stěžovatel žádá o poskytnutí úplatku a toto podezření bylo relevantní, byl na místě postup plně odpovídající trestnímu řádu, tedy zahájení trestního stíhání pro příslušný trestný čin. K tomu však nedošlo a státní moc reprezentovaná policií v určitém okamžiku svým jednáním a postupem sama o sobě vytvořila podmínky a navodila situaci se zjevnou snahou případný trestný čin uskutečnit a dokonat. Takový postup je však zřetelným excesem z hranic, ve kterých se odehrává trestní řízení, a to i z hranic vyznačených rovinou ústavněprávní. Zvolený postup orgánů činných v trestním řízení je tak v dané věci extra legem a důkazy tímto postupem získané jsou od počátku nezákonnými a v trestním řízení tedy nepoužitelnými. Nelze v těchto souvislostech opomenout ani skutečnost, že výše předané částky (úplatku) nebyla stanovena stěžovatelem, ale po dohodě s policií ji určil svědek, a to na základě vlastní, subjektivní úvahy. Takto vlastně svědek rozhodl o právní kvalifikaci jednání stěžovatele a v konečném důsledku i o trestní sazbě příslušného trestného činu.

V jiném případě měli policisté Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu určité poznatky o tom, že obviněný obchoduje se zbraněmi. Za pomoci předstíraného převodu věci (§ 158c TR) chtěli zjistit jeho roli, popř. i další zainteresované osoby. Navázali proto prostřednictvím další osoby s obviněným kontakt a požádali ho o obstarání samopalů. Obviněný obstaral 6 ks funkčních samopalů vz. 61 ŠKORPION s 6 ks tlumičů, 6 ks krátkých zásobníků a 24 ks dlouhých zásobníků do těchto samopalů. Obchod se uskutečnil, avšak po vzájemném předání zbraní a peněz policisté odhalili svoji totožnost a obviněného zadrželi. Následně byl obviněný odsouzen za trestný čin nedovoleného ozbrojování.

Ústavní soud napadený rozsudek zrušil a uvedl, že policisté se neomezili při použití operativně technických prostředků na čistě pasivní přezkoumání údajně páchané trestné činnosti, ale působili na obviněného vlivem, který ho přivedl ke spáchání trestného činu, za nějž byl odsouzen. Dle Ústavního soudu vyšetřovací spis neobsahuje jediný důkaz, který by nasvědčoval tomu, že stěžovatel spáchal či páchal před kontaktem s utajovanými svědky trestnou činnost založenou na obchodování se zbraněmi. Odsouzen byl pouze za jednání, při němž spolupůsobili policisté. Nic tedy nenásvědčuje tomu, že by obviněný trestný čin spáchal i bez zásahu policie. Policisté se neomezili při použití operativně technických prostředků

⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. III. ÚS 597/99.

na čistě pasivní přezkoumání údajně páchané trestné činnosti, ale působili na obviněného vlivem, který ho přivedl ke spáchání trestného činu, za nějž byl odsouzen. Činnost policistů tak překročila zákonné meze a vyprovokovala trestný čin.

Ústavní soud zdůraznil, že orgány Policie ČR nesmí využitím operativně pátracích prostředků (předstíraný převod věci, použití agenta) vyvolat trestnou činnost nebo se jiným způsobem aktivně podílet na utváření skutkového děje tak, aby podněcovala či usměřňovala do té doby neexistující úmysl pachatele daný trestný čin spáchat. Je nepřijatelné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou pomáhaly. Jinak je tomu v případech, kdy obviněný ještě před setkáním se svědkem, který byl policistou, a jeho postavení bylo upraveno v souladu se zněním § 158c TŘ, byl rozhodnut spáchat trestný čin spočívající v udání padělaných peněz jako pravých a vstupem policisty byl jeho původní záměr realizován, aniž byl k jeho uskutečnění jakýmkoli způsobem veden, event. vyprovokován.⁸

PŘÁVNÍ ÚPRAVA POUŽITÍ AGENTA V TRESTNÍM ŘÁDU

Použití **agenta kontrolora** je upraveno v ustanovení § 158e TŘ. Agentem je příslušník Policie České republiky, který plní úkoly při odhalování závažné trestné činnosti. Přitom vystupuje zpravidla s krycími doklady a se zastíráním skutečného účelu své činnosti. Charakterickým rysem české právní úpravy je omezení, podle něhož **může být agentem pouze příslušník Policie ČR**. Oproti slovenské či německé úpravě tak nemůže být agentem civilní osoba (např. zaměstnanec úřadu, kde je podezření na korupci), která není ve služebním poměru příslušníka Policie ČR.⁹

Použití agenta je vázáno na trestní řízení vedené pro zvlášť závažný zločin, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin přijetí úplatku (§ 331 trestního zákoníku), pro trestný čin podplacení (§ 332 trestního zákoníku), pro trestný čin nepřímého úplatkářství (§ 333 trestního zákoníku) nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Jde tedy o přísnější podmínku, než je uvedena v § 158b odst. 1 TŘ pro použití ostatních operativně pátracích prostředků, kde postačí řízení vedené pro jakýkoli úmyslný trestný čin.

8 Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 710/01.

9 Úkoly agenta nemůže vzhledem k výslovnému znění zákona plnit jiná osoba, a to ani např. občanský zaměstnanec ministerstva vnitra nebo Policie České republiky, popř. policista, který je povolán ministrem vnitra k plnění úkolů v ministerstvu vnitra, voják v činné službě povoláný k plnění úkolů policie, příslušník Vězeňské služby povoláný k plnění úkolů policie.

10 Dle čl. 13 odst. 1 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 131/2001 jde o řídicího oprávněného policistu.

11 Podle § 437 o skrytém vyšetřování může na území České republiky v souladu s podmínkami vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, a na žádost příslušných orgánů cizího státu nebo na žádost orgánu činného v trestním řízení působit jako agent ve smyslu § 158e TŘ též policista cizího státu. K podání návrhu Vrchnímu soudu v Praze na povolení činnosti policisty cizího státu jako agenta podle § 158e je příslušné Vrchní státní zastupitelství v Praze.

12 Viz Kratochvíl, V.: Policejní provokace „trestného činu“ z pohledu právního a ústavněprávního. Trestní právo, č. 10, 2001, str. 2.

Důvodem pro rozšíření podmínek použití agenta i na korupční trestné činy je fakt, že usvědčování pachatelů korupčního jednání jinými metodami je velmi složité a korupční trestné činy se vyznačují vysokou mírou latence. Obvykle je v zájmu žadatele o úplatek i poskytovatele úplatku, aby celá věc proběhla v největší tajnosti. Obě strany jsou totiž v pozici pachatele trestného činu, nemají tedy nejmenší zájem na jeho odhalení. Často tedy chybí oznamovatel trestného činu, neboť poškozeným je v korupčních případech „pouze“ veřejný zájem a společnost jako celek. V takovém případě, kdy chybí oznamovatel trestného činu, je nutné, aby policie v zájmu úspěšného potírání korupce byla schopna proniknout do zájmového prostředí sama, a mohla tak zadokumentovat trestné jednání.

Agentem je příslušník Policie České republiky plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti.¹⁰ Je-li to k použití agenta, jeho přípravě nebo k jeho ochraně nutné, je k zastírání jeho totožnosti možné a) vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů, b) provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace, c) zastírat příslušnost k Policii České republiky. Orgány veřejné správy jsou povinny poskytnout Policii České republiky bez odkladu potřebnou součinnost při plnění těchto oprávnění.

Oprávnění použít agenta zákon svěřuje toliko policejnímu orgánu Policie České republiky (§ 12 odst. 2 TŘ), nikoli tzv. jiným policejním orgánům, tedy útvaru ministerstva vnitra pro inspekční činnost, pověřenému orgánu Vojenské policie, pověřenému orgánu Vězeňské služby, pověřenému orgánu Bezpečnostní informační služby nebo pověřenému celnímu orgánu.¹¹

Agent je vždy policistou, který má zvláštní povinnosti, které jeho činnost omezují, a na druhé straně současně vylučují některé povinnosti policisty, které nemůže agent plnit. Agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou (zásada přiměřenosti). Agent nesmí svým jednáním vyvolat úmysl osoby trestný čin spáchat.¹² Jiné povinnosti podle zvláštního zákona upravujícího postavení příslušníků Policie České republiky nemá.

Má-li agent působit věrohodně, musí být zastřena i jeho příslušnost k Policii České republiky. Agent proto nepoužívá služební průkaz, služební stejnokroj apod., a také se na něj nevztahují povinnosti policisty (§ 158e odst. 6 TŘ). Agent zejména nemůže plnit takové povinnosti, které by mohly vést k vyzrazení jeho skutečné totožnosti. Například policista ve službě není povinen provést služební zákrok, jestliže provádí jiný služební zákrok nebo služební úkon, jehož přerušení nebo nedokončení by mělo závažnější důsledky než neprovedení nového služebního zákroku, zejména plní-li úkoly, při nichž používá operativně pátrací prostředky nebo podpůrně operativně pátrací prostředky, jestliže pronásleduje pachatele trestného činu anebo činí úkony k jeho zjištění nebo dopadení, zakročuje-li pod jednotným velením, vykonává-li šifrovou nebo kurýrní službu, při níž by mohlo dojít k ohrožení včas-

ného předání šifrovaných zpráv nebo k ohrožení přepravovaných věcí, plní-li úkoly, při nichž používá výbušniny nebo výbušné předměty, jestliže zajišťuje bezpečnost chráněných osob a dále v době výcviku a přípravy k použití operativně pátracího prostředku – předstíraný převod a použití agenta.¹³

Ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2 TR (sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy) a k provedení předstíraného převodu podle § 158c agent nepotřebuje další povolení. I činnost agenta musí podléhat určitému schvalovacímu procesu, a proto agent potřebuje povolení ke sledování osob a věcí, pokud by jím mělo být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo být zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků (§ 158d odst. 3 TR).

Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu (soudní kontrola). Obsahovými náležitostmi povolení jsou účel použití agenta (zpravidla určený charakterem trestné činnosti, o níž jde, a dále obecně vymezeným záměrem, který použití agenta sleduje), doba, po kterou bude agent použit (zpravidla v měsících), a údaje umožňující identifikaci agenta (uvedené z důvodu utajení zpravidla číselným označením; neuvádí se zde tedy legenda o jiné osobní existenci a osobní údaje z ní vyplývající). Povolení soudce příslušného vrchního soudu vydává ve formě opatření, a proto proti němu není přípustná stížnost a není třeba ho doručovat. Činnost agenta lze na základě nového návrhu státního zástupce vrchního státního zastupitelství povolit i opakovaně. Návrh je nutno učinit včas, tedy před uplynutím doby uvedené v předchozím povolení tak, aby soudce vrchního soudu měl dostatek času k rozhodnutí o povolení a činnost agenta mohla plynule a bez přerušování pokračovat.

Výsledek činnosti agenta se předkládá státnímu zástupci ve formě úředního záznamu o výsledku činnosti agenta. Záznam by měl být zpracován tak, aby nedošlo k vyrazení skutečné totožnosti agenta. Skutečnosti, které vyplývají z činnosti agenta, slouží především k operativně pátracím účelům, a pokud mají být v dalším řízení použity, je třeba je dokazovat důkazními prostředky podle hlavy V. trestního řádu o dokazování. Výslech agenta jako svědka by měl v praxi přicházet v úvahu jen zcela výjimečně, byť to nelze vzhledem k okolnostem některého případu a zájmu na řádném objasnění a prokázání mimořádně závažné trestné činnosti a usvědčení jejich pachatelů (např. některých případů tzv. organizovaného zločinu) zcela vyloučit. Není však přípustné, aby za agenta v pozdějších stadiích trestního řízení vystupovala jako svědek jiná osoba (např. příslušný nadřízený nebo jeho pověřený řídicí policista). Trestní řád totiž nezná institut tzv. náhradního svědka.¹⁴

Státní zástupce je povinen v určitém rozsahu kontrolovat a posuzovat činnost agenta, a proto musí od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje je povinen pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat a pomínou-li důvody pro použití agenta, dá policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta. Příslušným k výkonu kontro-

ly a posuzování činnosti agenta je státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu je činné státní zastupitelství příslušné k výkonu dozoru ve věci.

AGENT PROVOKATÉR NA SLOVENSKU

Je možné využít i zahraničních zkušeností. Systém řízení provokace v boji proti korupci byl zaveden na Slovensku. Právě toto ustanovení je značně kontroverzní a některé rozsudky, založené na důkazech získaných za pomoci agenta provokatéra, již slovenský Ústavní soud zrušil. Ministerstvo spravedlnosti proto navrhuje toto ustanovení z trestního řádu vypustit.¹⁵

Podle § 117 odst. 2 zákona č. 301/2005 Z.z., trestního řádu, musí být jednání agenta v souladu s účelem trestního řádu a musí být úměrné protiprávnosti jednání, na jehož odhalování, zjišťování nebo usvědčování se agent podílí. Agent nesmí iniciativně navádět ke spáchání trestného činu; to neplatí, pokud jde o korupci veřejného činitele nebo zahraničního veřejného činitele a zjištěné skutečnosti nasvědčují, že by pachatel trestný čin spáchal i tehdy, pokud by příkaz k použití agenta nebyl vydaný. Policejní provokace je tak podle slovenské úpravy přípustná za splnění následujících podmínek: (i) podezření na korupční jednání, (ii) podezřelý je veřejný činitel nebo zahraniční veřejný činitel, (iii) zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že by trestný čin byl spáchán i bez návodu k tomuto trestnému činu.

Vzorem pro toto legislativní řešení se staly americké operativně-iniciační metody – „sting operation“, které se používají pro odhalování závažné organizované kriminality. Takové „popíchnutí“ v případě, kdy pachatel má k trestné činnosti sklony, je zákonné; oproti tomu „entrapment“, kdy je doslova nastražena past na dosud bezúhonnou osobu, je nezákonné.¹⁶

Metoda „sting operation“ se aplikuje na čtyři okruhy trestné činnosti: (1) drogové trestné činy, (2) obchod s pornografií, (3) praní špinavých peněz a (4) korupční trestné činy. Jako odůvodnění se zpravidla uvádí, že jde o specifické formy trestné činnosti, jejichž odhalování a postih je vzhledem k povaze těchto trestných činů velmi ztížené. To má za následek nevyváženost mezi zájmem státu na efektivním postihu takových činů a právem obviněných na řádný proces. Použití takových metod se tak jednoduše odůvodňuje účelovostí. Soudy však opakovaně zdůraznily, že samotnému na-

13 Dále je to např. povinnost podle § 6 odst. 2 PolČR při provádění služebního zákroku a služebního úkonu spojeného se zásahem do práv nebo svobod osob, kdy je policista povinen poučít je o jejich právech, pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku nebo služebního úkonu dovolují, kdy zde nepřichází v úvahu ani dodatečné poučení, byť by zřejmé bylo možné dovodit, že policista plní úkoly agenta fakticky provádí služební zákrok.

14 Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář, 6. vydání, C. H. Beck, Praha 2008, str. 1251.

15 Navrhovaný § 117 odst. 2 tr. řádu zní: „konanie agenta musí byť v súlade s účelom tohto zákona a musí byť úmerné protiprávnosti konania, na odhalovanie, zisťovanie alebo usvedčovanie ktorého sa zúčastňuje. Agent nesmie iniciatívne navádzať na spáchanie trestného činu, konať v úmysle, aby on alebo iný mal z trestného činu prospech alebo výhodu alebo iný mal pre to ujmu, a podstrčiť alebo podhodit inému vec ako dôkaz o trestnej činnosti tejto osoby“.

16 K námitce entrapment v angloamerickém procesu viz např. Israel, J. H. - La Fave, W. R.: Criminal Procedure. Constitutional Limitations. 4. vyd., West Publishing Co., St. Paul, Minn. 1988, str. 168 n.; Pradel, J.: Droit pénal comparé. Dalloz, Paříž 1995, str. 434 n.

sazení „sting operation“ musí předcházet pátrání a zajištění důkazů o vůli, resp. ochotě podezřelé osoby spáchat trestný čin. Přitom platí, že běžnými prostředky trestního práva není zpravidla možné prokázat, že pachatel je takto nebezpečný až do okamžiku, kdy se tyto sklony projeví navenek. Aplikace těchto operativně-iniciačních metod tak umožňuje identifikovat kriminálně závadové osoby, tedy osoby, jejichž sklony, schopnost a připravenost páchat trestnou činnost (zločinný úmysl) povedou podle očekávání ke spáchání trestného činu, a potom jim „umožní“, aby tento svůj úmysl projeví prostřednictvím operativní metody trestněprávně relevantním způsobem navenek.¹⁷

Proti tomu lze namítat, že trestní odpovědnost se posouvá do stadia, které není navenek projevem činem, ale pouze vnitřním duševním stavem, který se však uměle za použití určitých operativních metod objektivizuje. Jde o jakési stadium předpřípravy (zločinné rozhodnutí), které však není podle českého trestního práva trestně postižitelné. Pouhou myšlenku nelze podle trestního práva postihovat. Bez-trestnost pouhé myšlenky nebo jejího projevu spáchat trestný čin odpovídá zásadě „cogitationis poenam nemo patitur“ (za samotný úmysl spáchat trestný čin se netrestá). Rovněž projev myšlenky či projev úmyslu spáchat trestný čin také zásadně trestný není, ale výjimečně může být trestně postižitelný, pokud takový projev naplňuje znaky samostatného trestného činu (např. trestný čin nebezpečného vyhrožování podle § 353 TrZ).

ZKOUŠKA SPOLEHLIVOSTI DLE ZÁKONA O POLICII

Jedním z bodů vládní koncepce boje proti korupci je i rozšíření testu spolehlivosti zákona o policii i na další osoby působících v orgánech veřejné moci. Institut zkoušky spolehlivosti upravuje v současné době § 107 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Jedná se o oprávnění pro pracovníky Inspekce Policie České republiky, kteří mohou za účelem předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání provést zkoušku spolehlivosti u policisty, zaměstnance policie, inspektora a zaměstnance inspekce. Účelem zkoušky spolehlivosti je tak odhalit případná protiprávní jednání výše uvedených příslušníků a zaměstnanců. Toto ustanovení zavádí v českém právním řádu zcela nový institut, jehož užití je svěřeno výhradně inspekcii policie a který je součástí proaktivního přístupu k boji s protiprávním jednáním příslušníků a zaměstnanců policie a samozřejmě i samotné inspekce policie.

Zkouška spolehlivosti spočívá v navození zdání situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit (zkouška odolnosti protiprávnímu jednání). K provedení zkoušky spolehlivosti může inspektor využít pod svým osobním a bezprostředním ve-

dením i jinou osobu s jejím souhlasem. V tomto ohledu je rozsah oprávnění pracovníka inspekce širší, než je možnost agenta podle § 158e TR.

Pokud jde o rozsah možností, které je inspektor oprávněn k navození situace použít, nestanoví zákon o policii žádné výslovné omezení. Je však zřejmé, že se nemůže jednat o činnost nezákonnou. Taková situace tedy nemůže být založena na páchání trestného činu, přestupku či jiného správního deliktu ze strany inspektora.¹⁸ Žádné ustanovení tohoto, ani jiného právního předpisu totiž nezaručuje bez-trestnost jednání pracovníka inspekce. **Jednání inspekce policie, která zkoušku vůči policistovi či zaměstnanci provádí, rovněž nesmí naplňovat znaky provokace.** Za provokaci tak samozřejmě nelze považovat pouhé vytváření předpokladů pro situaci, která je vhodná k provedení zkoušky spolehlivosti (zkontaktování policisty, zorganizování schůzky, zajištění prostoru pro schůzku).

Zkouška spolehlivosti tak spočívá v navození zdání situace, kterou má osoba zkoušená povinnost řešit, neboli která spadá do její působnosti. Nejde tedy o vytvoření reálné situace. Jde o prověření, zda zkoušená osoba plní své povinnosti vyplývající ze zákona. Konkrétní typ situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit, závisí na úkolech jí svěřených a na konkrétních okolnostech. Situace by měla odpovídat standardním situacím, které má daný policista či zaměstnanec řešit v rámci své služby či pracovních povinností. Konkrétně může jít o simulaci spáchání přestupku v dopravě, kdy následuje zkouška, zda si policista sám aktivně řekne o úplatek, jakým způsobem bude policie reagovat a jak se bude chovat během podávání nějakého druhu oznámení (trestního, o přestupku), může jít o vyzkoušení, jakým způsobem bude policie postupovat po fingoaném odevzdání např. nalezených utajovaných dokumentů, nalezené peněženky či jiné cennosti, jak reaguje útvar policie na předání důležité informace, která spadá do působnosti jiného útvaru.¹⁹

O provedení zkoušky spolehlivosti musí být zkoušená osoba bez zbytečných průtahů prokazatelně informována. To neplatí, pokud by informování ohrozilo plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly policie. V případě překážky podle věty druhé je zkoušená osoba informována poté, co ohrožení pomine. Po informování má zkoušená osoba právo nahlížet do pořízené dokumentace. Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození zdraví osob anebo majetku. Jde o provedení obecné zásady přiměřenosti (§ 11 zákona o policii).

Institut zkoušky spolehlivosti naráží v konečném důsledku na možnost využitelnosti důkazů, které taková zkouška přinese. Je nepochybné, že záznam o provedené zkoušce spolehlivosti může být podnětem k zahájení disciplinárního či kázeňského řízení.²⁰ Rovněž může být důvodem k zahájení úkonů trestního řízení (§ 158 odst. 3 TR) a následnému nasazení operativně pátracích prostředků či provádění dalších důkazů podle trestního řádu. Možnost použít tento záznam jako důkaz v řízení před soudem je však sporný. Proti použití tohoto záznamu hovoří zejména nižší rozsah procesních záruk ve srovnání s operativně pátracími prostředky podle trestního řádu. Jako argument proti procesní použitelnosti

17 Fenyk, J.: K operativním metodám odhalování korupce, *Trestní právo* 2/2003, str. 2.

18 Vangeli, B.: *Zákon o Policii České republiky. Komentář*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 341.

19 Vangeli, B.: *Zákon o Policii České republiky. Komentář*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 342.

20 Petrovský, K.: *Korupce po Česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha 2007, str. 127.

záznamu o zkoušce spolehlivosti v trestním řízení lze uvést judikát Nejvyššího soudu R 55/2001. V něm soud uvedl, že odposlech a záznam telekomunikačního provozu pro účely trestního řízení je upraven v ustanovení § 88 TrŘ. Jedině podle ustanovení § 88 TrŘ provedené odposlechy a záznamy o nich jsou v trestním řízení procesně použitelné. Odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu, provedené podle jiných zákonných norem, např. podle zákona o Policii České republiky (§ 35, § 36 PolČR) nebo podle celního zákona [§ 37c písm. c), § 37d CelZ] lze použít pouze k účelu, který jim tyto zákony vymezují, tedy jako prostředek operativní techniky.

Proti použití tohoto záznamu hovoří zejména nižší rozsah procesních záruk ve srovnání s operativně pátracími prostředky podle trestního řádu. Zkouška spolehlivosti se blíží pojmu provokace a činností, které by měl vykonávat agent ve smyslu trestního řádu. Její použití upravuje policejní zákon, nikoli trestní řád. Tato okolnost zásadním způsobem snižuje možnost použití důkazů, které pomocí této zkoušky mohou být opatřeny. Inspektor provádějící zkoušku spolehlivosti dokumentuje její průběh obrazovým a zvukovým záznamem. Trestní řád však možnost sledování, při kterém jsou pořizovány obrazové zvukové záznamy, podmiňuje souhlasem státního zástupce (§ 158d odst. 2 TrŘ). Podmínky povolení takového operativně pátracího prostředku v trestním řízení jsou tedy přísnější, a to i v případě, kdy takové sledování provádí agent, byť ten již k takovému úkonu nepotřebuje zvláštní

povolení, ale samotný režim povolení použití agenta je podmíněn souhlasem soudce vrchního soudu.

ZÁVĚR

Zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu je sice populární, ale slepou uličkou k potírání korupce, neboť je v rozporu s právem na spravedlivý proces. Není sporu o tom, že limity ústavnosti a zákonnosti ztěžují, zpomalují nebo dokonce zabraňují rychlému a účinnému potrestání řady pachatelů. Mnohdy dokonce vedou k úniku viníků před spravedlností. Veřejné mínění je v takových případech médií burcováno proti „zbytečným překážkám“ bránícím účelu trestního řízení, totiž dopadení a potrestání pachatelů. Politici pak mají tendenci vystupovat ve smyslu staré jezuitské teze, že účel světi prostředky.

Proto musí platit i nadále: problémy, které lze řešit pouze s pomocí agenta provokatéra, prostě nejsou v právním státě legálně řešitelné. Naopak, je třeba důsledně čelit pokusům o nenápadnou demontáž základních práv a svobod, byť jen cestou postupné eroze některých dílčích principů, na nichž právní stát spočívá.

✿ Autor je docentem na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy a advokátem v Praze.

Prodloužení promlčecí doby spotřebitelem a jeho dovolenost

JUDr. JAKUB DOHNAL

Vymáhání pohledávek je v současné době jednou z nejméně frekventovaných činností některých advokátních kanceláří a specializovaných společností. Za současné socio-ekonomické situace se není ani čemu divit, když dle údajů České národní banky dlužili čeští občané v roce 2009 jen na spotřebitelských úvěrech celkem 185,6 miliardy Kč, a přes nedůvěru obyvatel v úvěrové financování poptávka po spotřebitelských úvěrech i nadále roste.¹ Při takovém objemu peněžních prostředků je jasné, že některé pohledávky věřitelů zůstávají neuspokojeny, a proto je nutné je realizovat např. soudní cestou.

S ohledem na množství pohledávek a administrativní zátěž, která s vymáháním souvisí, se mnohdy jeví některým podnikatelům obecná promlčecí doba stanovená právními předpisy jako příliš krátká. Proto se objevují tendence umísťovat do některých spotřebitelských smluv ustanovení, kterými spotře-

bitelé prodlouží promlčecí dobu věřitelům – podnikatelům. Cílem tohoto příspěvku je posoudit, zda opravdu může spotřebitel prodloužit podnikateli promlčecí dobu dle ust. § 401 obchodního zákoníku v případě tzv. absolutních obchodů, či se jedná o ustanovení v rozporu s právem, a vyvolat k tématu hlubší diskusi. To vše i s ohledem na skutečnost, že s účinností zákona č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů,² se z relativní neplatnosti u nepřípustných ujednání ve smyslu ust. § 56 občanského zákoníku stává neplatnost absolutní. Soudy tedy musí ex offio k takovým ujednáním přihlížet, což jim způsobí další byrokratickou zátěž.

Obchodní zákoník je kodexem, který v poslední době prochází mnohými změnami, a jednou z nich je i zánik dřívější

1 Česká národní banka. Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2009 [online]. Česká národní banka, 30. června 2010 [cit. 19. července 2010]. Dostupné na <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/index.html>

2 Více viz Selucká, Markéta: Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady, in Právní rozhledy, 2010, roč. 18, č. 14, str. 513-517.

šího pojetí tzv. absolutních obchodů, které už v momentální podobě prakticky neexistují.³ Tuto neexistenci lze jednoduše vyjavit např. na fenoménu spotřebitelských úvěrů, tedy závazkového právního vztahu, který, ač by měl být výhradně upraven v obchodním zákoníku, je ovlivněn zákoníkem obchodním, občanským a dále již platným zákonem o spotřebitelském úvěru.⁴ Prodloužení promlčecí doby spotřebitelem dle § 401 obchodního zákoníku bude ilustrováno právě na spotřebitelských úvěrech, i když se používá i v některých jiných spotřebitelských smlouvách.⁵

SPOTŘEBITEL PRODLUŽUJE VS. SMLUVNÍ STRANY PRODLUŽUJÍ

Jedním z ustanovení, která se ve smlouvách o spotřebitelských úvěrech často vyskytují, aniž by o nich v judikatuře našich soudů byly podrobnější zmínky, je právě **institut prodloužení promlčecí doby dle ust. § 401 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník**. Strana, vůči níž se právo promlčuje, může písemným prohlášením druhé straně prodloužit promlčecí dobu maximálně na 10 let od doby, kdy počala poprvé běžet, a to i opakovaně.

Toto prohlášení lze učinit i před počátkem běhu promlčecí doby dle ust. § 401 obchodního zákoníku. Vyskytuje se například v této podobě: „*Dlužník podpisem této smlouvy prohlašuje, že věřiteli prodloužuje promlčecí dobu k uplatnění jeho nároků u soudu na deset let*“. **S ohledem na ust. § 262 odst. 4 obchodního zákoníku⁶ již předem můžeme vyloučit platnost ustanovení, kterým by spotřebitel jednostranně prodloužil promlčecí dobu podnikateli.**

Takové ujednání by totiž bylo ve smyslu ust. § 56 občanského zákoníku pro nerovnováhu v právech a povinnostech stran od počátku neplatné a soud by v případě námitky promlčení nemohl žalujícímu věřiteli přiznat úspěch ve věci. Je ovšem platné ujednání, které zní: „*Podpisem této smlouvy prodloužuje věřitel dlužníkovi dobu k uplatnění jeho nároků u soudu na deset let a dlužník prodloužuje věřiteli dobu k uplatnění jeho nároků u soudu rovněž na deset let*“? Takové ustanovení by již nemělo být v rozporu s ust. § 56 občanského zákoníku, jelikož jsou účastníci smlouvy v rovnováze. Je ovšem

takové smluvní prodloužení promlčecí doby spotřebitelem ve smyslu současné spotřebitelské politiky a příslušných předpisů platné? Nutno poznamenat, že je pro podnikatele vhodné, aby do smluv zakotvovali alespoň oboustranné prodloužení promlčecí doby, pokud chtějí mít u soudu alespoň nějakou šanci na úspěch.

V dosavadním pojetí je promlčení jedním z tradičních a významných institutů soukromého práva. Hlavním smyslem existence promlčení je vedle stimulace věřitele k rychlému (včasnému) uplatnění jeho práva (srov. právní zásadu *vigilanti-bus iura*), zároveň snaha předcházet v konkrétních případech důkazní nouzi na straně věřitele v soudním řízení a příspěvek k právní jistotě účastníků občanskoprávních vztahů.

Jestliže by totiž věřitel, poté, co mu vznikla možnost uplatnit svá práva, příliš dlouho s uplatněním svého práva otálel, ztížila by se možnost dopátrat se skutkového stavu, ztížilo by to důkazní řízení a zároveň by dlouhou dobu trvající nevyřešený vztah ve vzájemných právech nepřispíval k právní jistotě.⁷ Takováto právní jistota je z hlediska spotřebitelů narušena, jestliže dojde k vynucenému prodloužení promlčecí doby⁸ a práva věřitele vůči spotřebiteli mohou být poté uplatněna v delším časovém horizontu.

AUTONOMIE VŮLE VS. OCHRANA SLABŠÍ STRANY

Za současné právní úpravy prodloužení promlčecí doby spotřebitelem dle mého názoru není prakticky možné, jelikož je příliš silně omezena jeho autonomie vůle. Judikatorně sice není celá situace prozatím řešena, nicméně soudy často používají jako vzor rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 873/2006 ze dne 30. 10. 2008⁹ s tím, že v ust. § 262 odst. 4 obchodního zákoníku je jednoznačně stanoveno, že smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností, vyplývajících ze závazkového vztahu jinak regulovaného obchodním zákoníkem, pouze podle zákoníku občanského.

Do celkové mozaiky ochrany spotřebitele by nezapadalo, kdyby bylo připuštěno jakékoli vybočení z „kogentnosti“ právních ustanovení týkajících se spotřebitelů, kdy Nejvyšší soud stanovil,¹⁰ že dle ust. § 55 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, se v pochybnostech o významu spotřebitelských smluv užije výklad pro spotřebitele příznivější, a dle článku 5 druhá věta Směrnice Rady 93/13/EHS,¹¹ dokonce superlativ „pro spotřebitele nejpříznivější“, jak je to uvedeno, a to i v jiných jazykových zněních této směrnice – např. v anglickém „most favourable“ nebo německém „für den Verbraucher günstigste Auslegung“.

V současné době tedy vzniká jakási politika „ochrany spotřebitele za každou cenu“, k níž jsem notně skeptický.¹² Dle mého názoru je totiž příliš potlačována autonomie vůle spotřebitelů. To, že v důsledku užití smluvní autonomie může mít spotřebitel i problémy, neznamená přece, že je nutné smluvní autonomii přímo vyloučit a některé právní kroky spotřebiteli neumožňovat.

Autonomie vůle subjektů v oblasti občanskoprávních vztahů znamená, že zůstává zásadně na úvaze, rozhodování a seburčení těchto subjektů, zda se v souladu s ústavně zakotveným principem (čl. 2 odst. 4 Ústavy, čl. 1 odst. 3 LPS, kdy kaž-

3 Blíže viz např. Selucká, Markéta: Ochrana spotřebitele v soukromém právu, C. H. Beck, Praha 2008, str. 23 a násled.

4 Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, je účinný od 1. 1. 2011.

5 Např. smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu. Fakultativní obchody nejsou v tomto článku zmiňovány, ačkoli i zde se objevuje prodloužení promlčecí doby dle ust. § 401 obchodního zákoníku.

6 Zde je stanoveno, že i na „absolutní obchody“ se použijí ustanovení o spotřebitelských smlouvách, a hlavně, že za porušení svých závazků odpovídá spotřebitel dle občanského zákoníku.

7 Eliáš, Karel a kol.: Občanský zákoník – Velký akademický komentář, Linde Praha, a. s., Praha 2008, str. 408.

8 „Vynucením“ mám v této situaci na mysli smlouvu formulářového typu.

9 Přelomové v tom smyslu, že se soudy prvního stupně na jeho základě začaly konečně zabývat ustanovením § 262 odst. 4 zák. č. 513/1991 Sb., které do té doby zůstávalo často opomíjené a soudy si pomáhaly přes různé jiné právní předpisy, např. ust. o ochraně spotřebitele v občanském zákoníku.

10 Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 864/2008, ze dne 5. 8. 2008.

11 Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

12 Viz Dohnal, Jakub: Bránění spotřebitele, nebo bránění obchodnímu styku? Bulletin advokacie 2010, č. 5, str. 66-69.

dý, tzn. fyzická či právnická osoba, může činit vše, co není zákonem zakázáno, a nikdo naopak nesmí být nucen činit, co zákon neukládá) stanou subjektem občanského subjektivního práva a jakého, vezmou na sebe občanskoprávní povinnost a jakou, neboli že se budou chovat podle svého. Tzn., že je věci každého, jakou na sebe naváže právní povinnost.

Autonomie vůle subjektů občanskoprávních vztahů by měla být v právním státě moderní demokratické společnosti omezována jen tam, kde je to v souladu se zákonem a kde je to při sledování legitimního cíle nezbytně nutné, a to navíc vždy v míře co nejmenší. Platí, že čím méně je zásahů veřejné moci do soukromého života jedinců z důvodů určitého veřejného zájmu, tím více je uplatňována jejich svoboda.¹³ Povinnost člověka něco činit nebo něčeho se zdržet tedy musí být výslovně určena.¹⁴

Se svobodou jedince a jejím omezováním souvisí i to, do jaké míry kreaci právních vztahů determinuje právní řád sám.¹⁵ Dispozitivní normy dovolují adresátům právní regulace, aby si zvolili odlišné řešení, než které stanoví tyto normy. Představují tak jen podpůrnou právní úpravu pro případ, kdy si sami adresáti právní regulace neupraví vzájemný vztah autonomně.¹⁶

Obecně je autonomie vůle limitována právě kogentními právními normami. Důvodem kogentnosti právních norem jsou veřejný pořádek, dobré mravy a ochrana slabší strany.¹⁷ Právě tyto důvody tedy omezují samotnou autonomii vůle. Za této situace tedy paradoxně nelze užít ustanovení obchodního zákoníku v případě, kdy promlčení v oblasti spotřebitelských závazků upravuje občanský zákoník pro spotřebitele výhodněji, ačkoli je při prodloužení promlčecí doby dle ust. § 401 obchodního zákoníku argumentováno právě smluvní autonomií.

DŮVODY NEMOŽNOSTI PRODLOUŽENÍ PROMLČECÍ DOBY SPOTŘEBITELEM

Nutno poznamenat, že celou situaci přehledně řeší návrh nového občanského zákoníku. Ten sice v ust. § 570 stanoví, že strany si mohou ujednat delší než zákonnou promlčecí lhůtu (maximálně 15 let), ale zároveň zakotvuje ochranu slabší strany s tím, že se nelze předem vzdát námitky promlčení, a k ujednáním, ve kterých promlčecí dobu prodlužuje slabší strana, se nepřihlíží.¹⁸ Celou situaci sice zpřehledňuje, ale zároveň neprodlužuje obecnou tříletou promlčecí lhůtu a znevýhodňuje tedy věřitele. Obecná tříletá promlčecí doba je totiž dle mého názoru za současné situace příliš krátká.¹⁹ Návrh nového občanského zákoníku nicméně ještě přijat není, a proto je třeba posuzovat stav de lege lata, který staví silnou zeď složenou z kogentních ustanovení proti autonomii vůle.

Jak je uvedeno výše, ustanovením § 262 odst. 4 obchodního zákoníku a současnou spotřebitelsko-právní politikou je dle mého názoru možnost spotřebitele prodloužit promlčecí dobu podnikateli zcela vyloučena. Panuje totiž situace, kdy veškerá ustanovení, která spotřebitele chrání, jsou silně kogentního charakteru a z rozhodovací činnosti soudů plyne, že „spotřebitel je bráněn za každou cenu“ a nenáleží mu jakákoli od-

povědnost za použití libovolné autonomie vůle. Ačkoli se objevují názory,¹⁹ že v případě „absolutních obchodů“ se v oblasti promlčení neužije občanský zákoník a prodloužení promlčecí doby možné je, jsem nucen s nimi ve světle momentální právní úpravy a společenské situace nesouhlasit.

Musím ovšem poznamenat, že s nemožností spotřebitele prodloužit promlčecí dobu nesouhlasím, jelikož každý by měl být dle mého názoru odpovědný za své právní jednání. Domnívám se, že většina problémů, které v současnosti v souvislosti se spotřebitelskými smlouvami vyvstávají, je způsobena spíše právní nevzdělaností samotných spotřebitelů. Spotřebitel přece není ovce a měl by umět s autonomií vůle zacházet sám, bez přebujelé pomoci státu a evropských institucí.

Z momentální právní úpravy výkladem dle nadřazeného práva a práva vyšší právní síly²⁰ plyne, že smluvní prodloužení promlčecí doby spotřebitelem je zcela jednoznačně v rozporu s celkovým legislativním systémem,²¹ který spotřebiteli přímo vnucuje maximální ochranu.

Nezbývá tedy, než se absolutně rozloučit s pojmem absolutní obchody, který se ust. § 262 stal zcela vágním a neaktuálním. Je opravdu načase vytvořit kodex jednotný pro veškeré závazky, který by odstranil nedorozumění, jež vyvstávají v souvislosti s dichotomií občanského a obchodního zákoníku. Možná je i na čase přestat podečňovat spotřebitele jako ty, kteří nejsou schopni sami bránit svá práva. Vhodnější by bylo spotřebitele řádně právně vzdělávat, umožnit jim řádnou aplikaci smluvní autonomie a tedy i možnost smluvně prodloužovat promlčecí dobu.

✿ Autor je advokátním koncipientem v Brně a interním doktorandem PF UP v Olomouci.

13 Švestka, Jiří a kol.: Občanský zákoník. Komentář – 1. díl, C. H. Beck, Praha 2008, str. 50 (§ 2 občanského zákoníku).

14 Klíma, Karel a kol.: Komentář k Ústavě a Listině, 2. rozšířené vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2005, str. 119.

15 Melzer, Filip: Právní jednání a jeho výklad, Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, Brno 2009, str. 21.

16 Melzer, Filip: Základní východiska úpravy neplatnosti právního jednání v návrhu nového občanského zákoníku, in HUSÁR, Ján (ed.): Súčasnosc a perspektívy právnej regulácie obchodných zmlúv II., UPJŠ, Košice 2009, str. 125.

17 Více o kogentnosti právních norem např. Csach, Kristián: Zmluvná sloboda a kogentné právne normy (nielen v obchodnom práve), in Knoll, Viliam, Bednář, Václav (ed): Naděje právní vědy, Plzeň 2006, str. 109-120.

18 Ust. § 556 odst. 2, potažmo § 570 odst. 2 návrhu nového občanského zákoníku.

19 Nový občanský zákoník považují osobně za přínosný právní předpis a nutno poznamenat, že obecná tříletá promlčecí lhůta je modifikována co do svého počátku. Více viz Eliáš, Karel, Havel, Bohumil: Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2009, str. 305.

20 Viz Vymazal, Lukáš: Ochrana spotřebitele a její meze v obchodním závazkovém právu, in: Obchodněprávní revue, 2010, č. 2.

21 Viz Melzer, Filip: Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace, C. H. Beck, Praha 2009, str. 131.

22 Podpořeným navíc právem Evropských společností, které musíme aplikovat rovněž.

Podílové spoluvlastnictví, předkupní právo, darování

Závěr, že předkupní právo podílového spoluvlastníka se při převodu spoluvlastnického podílu na základě darovací smlouvy neuplatní, je ústavně konformní.

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. III. ÚS 3688/10

Z odůvodnění:

Ústavní stížností se stěžovatelé domáhali zrušení rozsudku Okresního soudu v Příbrami ze dne 18. března 2009 č. j. 12 C 208/2008-499, rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 4. listopadu 2009 č. j. 29 Co 360/2009-548, rozsudku Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) ze dne 20. října 2008 č. j. 22 Cdo 2408/2007-427 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. října 2010 č. j. 22 Cdo 1917/2010-589, a to pro porušení článku 11 a článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

Ze spisového materiálu Ústavní soud zjistil:

Okresní soud v Příbrami rozsudkem ze dne 18. března 2009 č. j. 12 C 208/2008-499, vázán právním názorem vysloveným v předmětné věci Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 20. října 2008 č. j. 22 Cdo 2408/2007-427, zamítl žalobu, kterou se žalobci (v řízení před Ústavním soudem „stěžovatelé“) domáhali toho, aby žalované Z. S. byla uložena povinnost uzavřít s žalobci kupní smlouvy s obsahem specifikovaným ve výroku pod body I a II.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. listopadu 2009 č. j. 29 Co 360/2009-548 rozsudek soudu prvního stupně ze dne 18. března 2009 č. j. 12 C 208/2008-499 ve výroku pod body I a II potvrdil. Stejně jako soud prvního stupně vyšel odvolací soud ze závazného právního názoru, vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2008 č. j. 22 Cdo 2408/2007-427.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, které Nejvyšší soud usnesením ze dne 6. října 2010 č. j. 22 Cdo 1917/2010-589 jako nepřijatelné odmítl.

V ústavní stížnosti stěžovatelé nesouhlasí s právním názorem vysloveným Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 20. října 2008 č. j. 22 Cdo 2408/2007-427, ze kterého následně při svém rozhodování vyšly soudy všech tří stupňů. Konkrétně stěžovatelé nesouhlasí s tím, jak Nejvyšší soud vyložil institut „předkupního práva“ a aplikoval jej v jejich právní věci, přičemž tento jeho výklad shledávají v rozporu s judikaturou Ústavního soudu. Podle názoru stěžovatelů ust. § 140 občanského zákoníku výslovně stanoví, že předkupní právo

ostatních spoluvlastníků se vztahuje na jakýkoli převod spoluvlastnického podílu, tedy i na darování.

Stěžovatelé poukazují na to, že Nejvyšším soudem provedený výklad institutu předkupního práva opomíjí ochranu práv ostatních spoluvlastníků, která spočívají v tom, že mají možnost ovlivňovat, s kým setrvávají ve spoluvlastnickém svazku. V této souvislosti poukazují na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 279/95, dostupný na <http://nalus.usoud.cz>. Shora uvedený názor Ústavního soudu je podle stěžovatelů napadeným rozhodnutím Nejvyššího soudu zcela popřen, protože v případě, že se jeden ze spoluvlastníků rozhodne svůj spoluvlastnický podíl jakékoliv třetí osobě darovat bez toho, aniž by svůj spoluvlastnický nabídl ke koupi ostatním spoluvlastníkům, nemohli by ostatní spoluvlastníci jakkoliv ovlivnit, s kým ve spoluvlastnickém svazku budou nadále setrvávat.

Stěžovatelé uvádějí, že hlavním účelem předkupního práva (i ve smyslu citovaného rozhodnutí Ústavního soudu) je ochrana spoluvlastnického svazku v tom smyslu, aby spoluvlastníci mohli na základě projevu své vůle setrvávat v tomto spoluvlastnickém svazku a aby bez projevu vůle ostatních spoluvlastníků nikdo jiný do takového svazku, vyjma osob blízkých, nemohl vstoupit. Uvedený institut má tedy zabránit šikanózním převodům spoluvlastnických podílů na třetí osoby. V tomto směru je předkupní právo ochranou spoluvlastnického svazku a nikoliv ochranou koupě samotné, a nemůže se tedy vztahovat pouze na samotnou koupi spoluvlastnického podílu jako pouze úplatného převodu. Z názvu určitého institutu nelze usuzovat, na co se tento institut vztahuje. Hlavním účelem tohoto institutu je ochrana práv spoluvlastníka, ať se tento institut nazývá jakkoliv.

Stěžovatelé nesouhlasí s názorem Nejvyššího soudu, vyjádřeným v rozsudku ze dne 20. října 2008, č. j. 22 Cdo 2408/2007-427, že vztažení principů předkupního práva i na darovací smlouvy je v rozporu s podstatou darování. Stěžovatelé vyslovují názor, že v případě, že chce některý ze spoluvlastníků svůj podíl darovat, pak z ust. § 140 občanského zákoníku plyne povinnost takového spoluvlastníka nejprve nabídnout svůj spoluvlastnický podíl k odkoupení ostatním spoluvlastníkům a pokud by k tomuto nedošlo, je oprávněn svůj spoluvlastnický podíl darovat třetí osobě.

Ústavní soud není součástí obecné soudní soustavy a nepřislouží mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je Ústavní soud oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody.

Ústavní soud tedy přezkoumal napadená rozhodnutí, jakož i řízení jim předcházející, z hlediska stěžovateli v ústavní stížnosti uplatněných námitek, a se zřetelem ke skutečnosti, že mohl přezkoumávat pouze ústavnost, dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítají, že Nejvyšší soud ve svém rozsudku, ve kterém vyslovil pro soudy následně ve věci rozhodující závazný právní názor, vyložil a aplikoval normy jednoduchého práva – občanského zákoníku, upravující institut předkupního práva, ústavně nekonformním způsobem. V ústavní stížnosti stěžovatelé s právním názorem

rem Nejvyššího soudu polemizují a po Ústavním soudu se domáhají jeho přehodnocení, čímž staví Ústavní soud do pozice další instance v systému obecného soudnictví, která mu zjevně nepřísluší.

Z ustálené judikatury Ústavního soudu plyne, že postup v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad „jednoduchého“ práva a jeho aplikace jsou při řešení konkrétního případu v zásadě záležitostí obecných soudů a Ústavní soud, jakožto soudní orgán ochrany ústavnosti (článek 83 Ústavy České republiky, dále jen „Ústava“), stojící mimo soustavu obecných soudů (článek 91 Ústavy), není možno považovat za „superrevizní“ instanci v systému všeobecného soudnictví, jejímž úkolem by byl přezkum celkové zákonnosti (či věcné správnosti) vydaných rozhodnutí. Ingerence Ústavního soudu do této činnosti, konkrétně pokud jde o interpretaci a aplikaci „jednoduchého“ práva, připadá v úvahu toliko tehdy, jestliže obecné soudy v daném hodnotícím procesu vycházely ze zásadně nesprávného posouzení dopadu ústavně zaručených práv, jichž se stěžovatel dovolává, na posuzovaný případ, eventuálně pokud by v něm byl obsažen prvek libovůle či dokonce svévole, a to např. ve formě nerespektování jednoznačné kogentní normy či přepjatého formalismu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 9. července 1999, sp. zn. III. ÚS 224/98, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 15, č. 98).

Rozdílný názor na interpretaci obyčejného zákona, bez ohledu na to, zda namítaný nebo autoritativně zjištěný, sám o sobě nemůže způsobit porušení práva na soudní ochranu či spravedlivý proces podle článku 36 Listiny (k tomu srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 29. května 1997, sp. zn. III. ÚS 31/97, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 8, č. 66).

Úloha Ústavního soudu jako soudního orgánu ochrany ústavnosti (článek 83 Ústavy) je v zásadě odlišná od kompetencí Nejvyššího soudu, jehož primárním úkolem je sjednocování judikatury obecných soudů, tj. sjednocování interpretace a aplikace jednoduchého práva v souvislosti s posouzením otázek zásadního právního významu. Sjednocování judikatury přísluší Nejvyššímu soudu (ust. § 14 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a Ústavní soud zejména v oblasti hmotného práva nemůže provádět její korekci. Jestliže nadto jsou rozhodnutí obecných soudů v této věci v souladu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu a poukaz na jeho rozhodovací praxi je v nich obsažen, nenáleží Ústavnímu soudu do této kompetence Nejvyššího soudu v daných souvislostech jakkoli zasahovat.

Nejvyšší soud v odůvodnění svého zrušujícího rozsudku ze dne 20. října 2008, č. j. 22 Cdo 2408/2007-427 uvedl, že z gramatického, systematického i logického výkladu uvedených ustanovení vyplývá závěr, že předkupní právo náleží spoluvlastníkovi jen v případě prodeje podílu. Zákonou definici předkupního práva obsahuje ust. § 602 odst. 1 občanského zákoníku, ze kterého jasně vyplývá, že předkupní právo se uplatní, kdyby kupující chtěl věc prodat (nikoliv darovat). To vyplývá již ze samotného pojmu „předkupní právo“; tento pojem nelze gramaticky vyložit jinak, než právo koupit věc (srov. slovo: předkupní) dříve, než někdo

jiný. Předkupní právo je podrobněji upraveno jako vedlejší ujednání při kupní smlouvě (ust. § 602 a násl. občanského zákoníku) a tato úprava se použije i v případě předkupního práva podílového spoluvlastníka. Pokud by zákonodárce předpokládal, že právo nabýt přednostně věc by se týkalo i jiných případů než kupní (případně směnné) smlouvy, pojmenoval by toto právo jinak a zařadil by jeho úpravu do hlavy první osmé části občanského zákoníku, upravující obecné instituty závazkového práva.

Vztahení principů předkupního práva i na darovací smlouvy je podle Nejvyššího soudu v rozporu s podstatou darování; jeho výsledkem by bylo darování věci někomu, koho dárce obdarovat nechce, a nebylo by tak již možno mluvit o (dobrovolném) darování, ale o nuceném bezúplatném převodu. Pokud v dané věci soudy nižších instancí v dřívějších fázích řízení žalované uložily povinnost věc prodat žalobcům za cenu stanovenou znaleckým posudkem, postupovaly ve zjevném rozporu s ust. § 606 věta první občanského zákoníku, který stanoví, že kdo je oprávněn koupit věc, musí zaplatit cenu nabídnutou někým jiným, není-li dohodnuto jinak. Postup, při kterém se „cena nabídnutá někým jiným“ nahrazuje cenou určenou znaleckým posudkem, nemá oporu v žádném ustanovení občanského zákoníku a nevyplývá ani z povahy věci. Také komentář k občanskému zákoníku, podotkl Nejvyšší soud, se přiklání k závěru, že předkupní právo nemůže spoluvlastník v případě darování spoluvlastnického podílu uplatnit s tím, že „pokud by režim § 140 dopadal i na darování, nešlo by fakticky podíl darovat ...což nepochybně nebylo smyslem ustanovení § 140“ (viz Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008, svazek I., s. 790).

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 6. října 2010, č. j. 22 Cdo 1917/2010-589 připustil, že touto otázkou se Nejvyšší soud doposud nezabýval a neřeší ji ani rozhodnutí jiného soudu, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2003, sp. zn. 22 Cdo 1625/2002, ani náleží Ústavního soudu ze dne 11. června 1997, sp. zn. I. ÚS 279/95, se této otázky netýkají. Nejvyšší soud dále podotkl, že ani tvrzení žalobců, že názor, který dovolací soud zaujal a podle kterého nelze uplatnit předkupní právo v případě bezúplatného převodu spoluvlastnického podílu, je v odborné literatuře menšinový, není správné, přičemž odkázal na řadu odborných článků týkajících se této otázky.

Ústavní soud ověřil, že závěrům Nejvyššího soudu, stejně tak jako závěrům soudu prvního stupně a soudu odvolacího ze závazného právního názoru Nejvyššího soudu vycházejícím, obsaženým v napadených rozhodnutích, nelze z ústavněprávního hlediska nic vytknout. Obecné soudy svá rozhodnutí řádně, ústavně konformním způsobem odůvodnily, uvedly, jakými úvahami se při rozhodování řídily. Právní názor obecných soudů byl přijat v souladu s ústavní nezávislostí soudní moci (článek 81 a článek 82 Ústavy). Argumentaci obecných soudů tak, jak je rozvedena v napadených rozhodnutích, považuje Ústavní soud za ústavně konformní a srozumitelnou a jejich úvahy neshledal nikterak nepřiměřenými či extrémními, což by jedině mohlo odůvodnit jeho zásah.

Ústavní soud ověřil, že obecné soudy v souzené věci rozhodly v souladu s principy hlavy páté Listiny, jejich rozhodnutí nelze označit jako rozhodnutí svévolná, ale tato rozhodnutí jsou výrazem nezávislého soudního rozhodování, které nevybočilo z mezí ústavnosti.

Při shrnutí výše uvedeného Ústavní soud neshledal, že by v činnosti jednajících soudů došlo k porušení hmotněprávních či procesněprávních předpisů, které by mělo za následek porušení ústavně zaručených základních práv nebo svobod stěžovatelů.

Poznámka:

Na první pohled vcelku nenápadné, pro praxi však o to více významné rozhodnutí Ústavního soudu České republiky zřejmě s definitivní platností řeší otázku tížící odbornou literaturu již dvacet let a je s podivem, že dovolací soud měl možnost se k problému řešenému ve výše uvedených rozhodnutích vyjádřit až před několika málo lety.

Čtenáři, kteří existenci problému předkupního práva při převodu spoluvlastnických podílů bezúplatnými právními úkony zaregistrovali, jistě sledovali vyostřenou (a někdy až téměř osobní) diskusi mezi právníky a akademickými kapacitami zejména v posledních dvou, třech letech, v níž zazněly prakticky všechny do úvahy přicházející argumenty.¹ Bylo zjevné, že není objektivní předpoklad, aby skupina zastánců názoru jednoho přesvědčila zastávce názoru opačného. Vzhledem k precedenčnímu rozhodnutí Nejvyššího soudu, a na stránkách Bulletinu advokacie již dříve avizovanému podání ústavní stížnosti, bylo zřejmé, že poslední slovo bude mít pro nejbližší období Ústavní soud České republiky. Jeho rozhodnutím, byť názorovou diskusi žádným dalším argumentem již neobohacující, je soudní praxe pro nejbližší období usměrněna, neboť dovolací soud (tzv. vlastnický senát 22 Cdo) ve své další rozhodovací praxi na Ústavním soudem aprobovaný právní názor navázal a v řadě dalších rozhodnutí se k němu výslovně přiklonil, a to bez ohledu na stále existující dílčí názorový nesoulad v odborné literatuře. Případnou změnu v judikatuře dovolacího soudu by musel provést tzv. velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia, jenž by byl k řešení takové otázky povolán v případě, že některý ze senátů dovolacího soudu by se chtěl odchýlit od názoru vysloveného v rozhodnutí napadeném ústavní stížností. Případný odklon velkého senátu by se však nepochybně musel vypořádat i s existencí zde uveřejněného rozhodnutí Ústavního soudu České republiky; není mi však známo, že by se v dohledné době měl velký senát touto otázkou zabývat.

Zdá se však, že nad současnými problémy předkupního práva se „pomalu stahují mračna“. Návrh nového občanského zákoníku vychází ze zcela odlišného přístupu k předkupnímu prá-

vu oproti stávajícímu občanskému zákoníku a obsahuje následující návrh nakládání se spoluvlastnickým podílem a předkupního práva.²

§ 1061

(1) Spoluvlastník může svůj podíl zcizit bez souhlasu ostatních spoluvlastníků. Převádí-li se podíl na věci, u které vyžaduje písemnou formu smlouva o převodu vlastnického práva, vyžaduje i smlouva o převodu podílu písemnou formu.

(2) Zcizení podílu lze omezit i ujednáním předkupního práva; obdobně přednostní právo lze ujednat i pro zřízení jiných přednostních práv, zejména práva užívacího nebo poživacího. Neujednají-li spoluvlastníci výkon takových práv, stanoví se poměrně podle velikosti podílů.

§ 1062

Bylo-li spoluvlastnictví založeno pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit, nesmí spoluvlastník po dobu šesti měsíců ode dne vzniku spoluvlastnictví svůj podíl zcizit, ledaže jej převede jinému spoluvlastníku nebo svému manželu, sourozenci nebo příbuznému v řadě přímé; to neplatí, ujednají-li si spoluvlastníci něco jiného.

§ 1063

(1) Vzniklo-li spoluvlastnictví k zemědělskému závodu pořízením pro případ smrti nebo jinou právní skutečností tak, že spoluvlastníci nemohli svá práva a povinnosti od počátku ovlivnit, a převádí-li některý ze spoluvlastníků svůj podíl, mají ostatní spoluvlastníci k podílu předkupní právo; předkupní právo se vztahuje i na dědický podíl. Neujednají-li si spoluvlastníci nebo spoludědicové, jak předkupní právo vykonají, mají právo vykoupit podíl poměrně podle velikosti podílů.

(2) Převádí-li spoluvlastník svůj podíl osobě, která by byla jeho dědicem podle ustanovení o zákonné posloupnosti dědiců, nebo jinému spoluvlastníku, odstavec 1 se nepoužije. To platí i v případě, že se spoluvlastník předkupního práva v písemné formě vzdal.

Důvodová zpráva pak podrobně tento odklon od dosavadního pojetí vysvětluje a odůvodňuje, proč autoři návrhu považovali za nutné učinit ve vztahu k předkupnímu právu radikální odklon od současného právního stavu.³

✿ Rozhodnutí zaslal, právní větou a poznámkou opatřil
Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., předseda senátu
Nejvyššího soudu ČR.

1 Přehled těchto názorů bude obsažen, včetně jejich stručné charakteristiky, ve druhém vydání monografie o podílovém spoluvlastnictví, která by měla vyjít v nakladatelství C. H. Beck v druhé polovině letošního roku.

2 http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/Navrh%20obcanskeho%20zakoniku_ver_2010.pdf

3 http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova%20zprava%2002_ver_2010.pdf

Odpovědnost lyžaře

I. Lyžař, který způsobí z nedbalosti jinému těžkou újmu na zdraví tím, že svou jízdu nepřizpůsobí svým schopnostem, zkušenostem, terénním, sněhovým a klimatickým podmínkám, výhledovým poměrům, hustotě provozu, tedy celkové situaci tak, aby byl schopen reagovat na nenadálou překážku, porušuje svou prevenční povinnost stanovenou v ust. § 415 o. z. a je trestně odpovědný za trestný čin ublížení na zdraví podle ust. § 224 odst. 1 tr. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2009.

II. Pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací (FIS) nejsou obecně závazným předpisem, avšak pro lyžaře na sjezdové trati jsou závazná a jejich porušení představuje porušení povinnosti předcházet vzniku škod.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010

Odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Prachaticích (v pořadí druhým) ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 4 T 106/2008, byl obviněný J. Z. uznán vinným skutkem blíže popsáním v tzv. skutkové větě výroku, který soud právně kvalifikoval jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zák.“) a podle téhož ustanovení mu uložil trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu jednoho roku. Současně mu podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil povinnost uhradit škodu poškozené Oborové zdravotní pojišťovně zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví, Roškotova 1225/1, 140 21 Praha 4, ve výši 55 897 Kč, zatímco poškozené V. V., nar. 26. 9. 2000, T. V., nar. 22. 5. 1971, a L. V., nar. 17. 8. 1972, všichni bytem Bellušova 1844/4, 155 00 Praha 5 – Stodůlky, podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázal s jejich nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Dlužno dodat, že původní zprošťující rozsudek Okresního soudu v Prachaticích ze dne 3. 12. 2008, sp. zn. 4 T 106/2008, byl k odvolání státního zástupce činného u Okresního státního zastupitelství v Prachaticích usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 To 54/2009, podle § 258 odst. 1 písm. b), písm. c) tr. ř. zrušen a podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. (Odvolání poškozené Oborové zdravotní pojišťovny zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví podle § 253 odst. 1 tr. ř. odvolací soud stejným usnesením zamítl.)

Proti v pořadí druhému rozsudku nalézacího soudu podali obviněný J. Z.. (dále jen „obviněný“, příp. „dovatel“) a poškození V. V., T. V. a L. V. odvolání. Krajský soud v Českých Budějovicích o nich rozhodl rozsudkem ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 23 To 510/2009, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), písm. f) tr. ř. napadený rozsudek zrušil v celém roz-

sahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněného uznal vinným, že:

„dne 22. 2. 2008 kolem 20.15 hodin na Zadově, k. ú. obce Stachy, okr. Prachatice, na sjezdovce Kobyla, jako lyžař na sjezdových lyžích ve spodní části sjezdovky, poblíže stanoviště vleků, nevěnoval dostatečnou pozornost situaci na sjezdovce a v důsledku toho nestačil včas reagovat na nez. lyžařku V. V., nar. 26. 9. 2000, která po předchozím přibrzdování sjížděla šikmo volnou jízdou ke stanovišti vleků v doprovodu svého otce T. V., nar. 22. 5. 1971, který se pohyboval za dcerou s odstupem několika metrů a jistil ji tak ze zadu, přičemž po přejetí přední části jejich lyží zleva nezletilou srazil a při nárazu zejména do krajiny břišní či na levou dolní část hrudníku ji způsobil oděrku na levé tváři, kousnutí do rtu a roztržení sleziny s nutností jejího operačního odstranění, tedy těžké zranění pro poškození důležitého orgánu, s dobou léčení v trvání nejméně osmi týdnů a s trvalým závažným následkem v podobě snížené obranyschopnosti organismu vůči infekci“.

Takto popsané jednání obviněného odvolací soud právně kvalifikoval jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. a podle téhož ustanovení mu uložil trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu jednoho roku. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu rovněž uložil povinnost uhradit škodu poškozeným Oborové zdravotní pojišťovně zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví, Roškotova 1225/1, 140 21 Praha 4, ve výši 55 897 Kč, V. V., nar. 26. 9. 2000, ve výši 54 408 Kč, T. V., nar. 22. 5. 1971, ve výši 10 904 Kč, a L. V., nar. 17. 8. 1972, všichni bytem Bellušova 1844/4, 155 00 Praha 5 – Stodůlky, ve výši 4207 Kč.

Obviněný ani s takovýmto rozhodnutím odvolacího soudu nesouhlasil a prostřednictvím obhájce JUDr. J. D. podal proti němu dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V úvodu svého podání porovnával jednotlivá meritorní rozhodnutí postupně učiněná v posuzované věci (především proti sobě stavěl rozhodnutí zprošťující a rozhodnutí odsuzující, která obsírně rekapituloval), přičemž se ztotožňoval s argumentací uvedenou nalézacím soudem v jeho prvním (zprošťujícím) rozsudku. Zdůraznil, že nenapadá skutková zjištění soudů, nemůže však souhlasit s jejich závěry v otázce právního posouzení skutku a tedy i aplikace pravidel FIS a ustanovení § 415 a násl. občanského zákoníku (dále převážně jen „obč. zák.“) do trestního řízení.

Dovatel dále poukázal na ustanovení § 263 odst. 7 tr. ř. a odvolacímu soudu vytkl, že již své první rozhodnutí ve věci učinil na základě úplně zjištěného skutkového stavu a na základě podrobného a vyčerpávajícího hodnocení provedených důkazů nalézacím soudem (sám odvolací soud žádné důkazy neprováděl). Přesto tento soud v rozporu s citovaným ustanovením odlišně zhodnotil tyto důkazy a v naprostém rozporu se závěry okresního soudu shledal, že obviněný z důvodů riskantní jízdy nestačil včas reagovat na nezletilou lyžařku. Odvolací soud tehdy prakticky v celém odůvodnění svého rozhodnutí převzal názor státního zástupce, že příčinou střetu byla riskantní a neodpovědná jízda obviněného.

Podle názoru dovolatele odvolací soud postupoval stejně i ve svém druhém (dovoláním napadeném) rozhodnutí, v němž opět, aniž by provedl jakýkoli důkaz, zrušil rozsudek nalézacího soudu ve výroku o vině pro jeho nesoulad v popisu skutku ve výroku a odůvodnění rozsudku a změnil skutkovou větu (oproti obžalobě a svému prvnímu rozhodnutí změnil příčinu střetu obviněného s poškozenou na zcela odlišné nevěnování dostatečné pozornosti situaci na sjezdovce obviněným).

Obviněný poté vyslovil zásadní nesouhlas s tím, jakým způsobem odvolací soud aplikoval do trestního řízení civilněprávní předpis a obecná pravidla z odvětví lyžařského sportu. Je přesvědčen, že neporušil žádnou konkrétní povinnost stanovenou právní normou, a pokud odvolací soud aplikoval na jeho zavinění § 415 obč. zák., učinil tak plošně, bez aplikace na konkrétní případ a řádného vyhodnocení. Z hlediska zavinění mu totiž přičítel porušení povinnosti občana stanovené § 415 obč. zák., tedy nedodržení generální prevence, která je stanovena jinou než trestněprávní normou, konkrétně občanským zákoníkem. Porušení povinnosti podle § 415 obč. zák. však nelze přenášet do trestněprávní normy plošně, neboť pak by bylo trestné ve smyslu příslušných ustanovení trestního zákona každé jednání občana, při kterém by bylo v civilněprávním sporu prokázáno, že porušil tzv. generální prevenci.

Podle názoru dovolatele je nutné, pokud zde není rozhodnutí civilněprávního soudu, nahradit toto rozhodnutí vlastním podrobným zkoumáním všech okolností konkrétního případu, tedy v podstatě nahradit civilněprávní rozhodnutí. To však odvolací soud neučinil, neboť v rámci svého rozhodnutí se nezabýval všemi okolnostmi střetu, když tyto naopak bagatelizoval (konkrétně mělo jít o povinnosti otce poškozené, způsob jeho jízdy, oblečení poškozené). Prý tak naprosto nevyváženě kladl povinnosti podle § 415 obč. zák. pouze na něho (obviněného) a nekladl je také na otce poškozené, ačkoli ten byl ve smyslu generální prevence povinen jednat stejně jako on.

Obviněný nesouhlasil ani se zjednodušeným názorem odvolacího soudu, že „otec poškozené se svou jízdou nepodílel na jeho střetu s poškozenou, neboť jelikož nevykonával výcvik, mohl jet za ní a žádná pravidla způsob jeho jízdy neurčují“. Zdůraznil, že vzhledem ke generální prevenci si otec poškozené nepočínal správně, neboť jel za poškozenou a jednoznačně ji zakrýval, a to za situace zhoršené viditelnosti při večerním lyžování, ačkoli jako instruktor věděl, že má jet před žákem. Na této skutečnosti nic nemění, že neprobíhal žádný oficiální výcvik, neboť toto pravidlo ochraňuje nezkušené lyžaře před možností zranění zakrytím jejich pohybu po svahu. Zvolení způsobu jízdy otce za poškozenou je prý nejen v rozporu s pravidly výuky, ale i v rozporu s pravidlem č. 1 FIS, neboť takto zvolenou jízdou, při které poškozenou zakrýval lyžařům jedoucím ze svahu, se nechoval tak, aby neohrožoval někoho jiného.

Dovolatel dále namítal, že pokud odvolací soud dovodil, že se dopustil porušení § 415 obč. zák., když nedodržel konkrétní ustanovení pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích, tak je zřejmé, že tato pravidla, jelikož nejsou závazná, mají pouze doporučující charakter a nelze je přímo přenést

jako použití konkrétní povinnosti do trestního práva. Lze je však, a o tom je také rozhodnutí Nejvyššího soudu v civilním řízení, posuzovat v rámci porušení generální prevence podle § 415 obč. zák. na konkrétním případě. Odvolací soud však ve svém prvním (zrušujícím) rozhodnutí tato pravidla ve vztahu k možnému porušení obviněným vůbec nehodnotil, když mu postačovala jeho údajná riskantní jízda, a v druhém hodnocení je pak určil s tím, že (obviněný) porušil pravidla FIS č. 1, 2 a 3. Údajné porušení těchto pravidel však nevyhodnotil tak, jak by měl ve vztahu k tomu, zda jimi za konkrétních okolností porušil generální prevenci stanovenou § 415 obč. zák., ale přenesl je přímo do zavinění ve smyslu zákonné podmínky skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák. (následně obviněný obšírně argumentoval, že nemohl porušit jednotlivé body pravidel FIS, jejichž porušení shledal odvolací soud).

Dovolatel poté zdůraznil, že v celém trestním řízení nebylo zjištěno, v jaké poloze se nacházela poškozená při jeho příjezdu vůči němu a otci a nebylo tak vyvráceno jeho tvrzení, že mu byl zakryt výhled tak, že nemohl poškozenou registrovat, ačkoli považoval výhled z hlediska bezpečnosti jízdy za dostatečný. Odvolacímu soudu v tomto směru vytkl, že nevyhodnotil jeho jízdu a případné porušení pravidel ve smyslu § 415 obč. zák., a ani skutečnost, že právě pro svoji zkušenost reagoval na vzniklou situaci okamžitě vychýlením těžiště ze směru své jízdy, takže ke střetu s poškozenou došlo pouze rukou s hůlkou a malou silou, jak dovodil znalec z oboru soudního lékařství. Naopak odvolací soud z výsledku, tedy průběhu střetu (přejetí lyží), dovodil rovnou jeho trestní odpovědnost, že nereagoval včas na poškozenou a neučinil vše, aby střetu zabránil.

Obviněný považoval za nutné uvést, pokud už odvolací soud citoval údajně porušená pravidla FIS, tak je neuvedl do skutkové věty, nýbrž v ní jeho zavinění specifikoval v tom směru, že nevěnoval dostatečnou pozornost situaci na sjezdovce. Odvolacímu soudu rovněž vytkl, že při plošném převzetí § 415 obč. zák. do trestního řízení nezkoumal ani to, zda i při případném zjištění, že (obviněný) by byl občanskoprávně odpovědný za porušení § 415 obč. zák., by se jednalo o trestný čin.

Dovolatel následně citoval § 3 odst. 1, odst. 2 a odst. 4 tr. zák. a vyjádřil názor, že odvolací soud nehodnotil toto ustanovení tak, aby společenská nebezpečnost jeho jednání nedosahovala (i kdyby se při své jízdě nezachoval tak, aby všemi prostředky odvrátil střet s poškozenou a porušil tak § 415 obč. zák.) stupně požadovaného pro trestný čin. Zdůraznil, že jel odpovědně, bez rizika a shodně s jízdou ostatních lyžařů. Pro odvrácení střetu učinil vše, co bylo v jeho silách, a i po střetu se zachoval tak, jak se má odpovědný lyžař zachovat. S poškozenou se střetl nepatrnou intenzitou a pouze skutečnost, že slezina je uložena v těle tak, že není prakticky chráněna, vedla k závažnému zranění poškozené.

Obviněný rovněž uvedl (byť, jak sám zdůraznil, pouze okrajově), že celé trestní řízení probíhá na základě trestního oznámení otce poškozené T. V. a supluje občanskoprávní řízení, při němž by civilní soud musel ve všech souvislostech posuzovat, zda a v jaké míře porušil § 415 obč. zák. a v jaké míře se případně na následku podílela poškozená. Připomněl, že

ani zde odvolací soud neprovedl řádné vyhodnocení zjištěného skutkového stavu a s naprosto zjednodušeným závěrem uzavřel, že ani jízda otce poškozené T. V. a ani oblečení poškozené nemělo vliv na střet a tudíž i vzniklou škodu. Nezabýval se ani takovými skutečnostmi, které by měly být z hlediska civilního řízení pro náhradu škody důležité, jako to, že poškozená lyžovala na sjezdové trati jako zřejmý začátečník, v nočních hodinách, za ztížených sněhových podmínek, a přesto přiznal poškozeným náhradu škody.

V závěru svého podání dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 23 To 510/2009, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) a uvedl, že jakkoliv lze připustit, že námitky uvedené v podaném dovolání v převážné části odpovídají podstatě uplatněného důvodu dovolání ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., nejde o námitky důvodné.

Státní zástupce konstatoval, že argumentace dovolatele spočívala především v již několikátém opakování podstaty jeho obhajoby známé z dosavadního řízení. Na tyto námitky soud druhého stupně náležitě reagoval, ve svém rozhodnutí se jimi zabýval, pregnančně a srozumitelně se k nim vyjádřil a jeho závěry lze označit za správné a odpovídající výsledkům dokazování. Připomněl rovněž, že dovolání je zvláštním, do značné míry formalizovaným mimořádným opravným prostředkem, cíleným na nápravu jen některých, zákonem přesně definovaných vad meritorních rozhodnutí. Nejedná se ani o opakované odvolání, ani o nějaký třetí stupeň řízení před obecnými soudy. Jestliže přezkumné řízení ve druhém stupni proběhlo řádně, což je tento případ, není dovolací soud povinen znovu se zabývat opakovanými námitkami obviněného jen proto, že ten není spokojen s výsledkem odvolacího řízení.

Státní zástupce poté zdůraznil, že není nutné opakovat argumentaci soudu druhého stupně uvedenou v odůvodnění napadeného rozsudku, s nímž je možno bezesbytku souhlasit. Ani jeho hodnocení významu Pravidel FIS (tzv. desatera) pro chování lyžařů na sjezdových tratích nelze mít za nekonformní s obecným pojmáním odpovědnosti za škodu, přesněji řečeno jejímu předcházení, jak je zakotvena v ustanovení § 415 obč. zák. Význam těchto pravidel, jako jediného regulačního prostředku u tohoto do jisté míry riskantního rekreačního sportu, nelze bagatelizovat způsobem, jímž činí dovolatel, zejména proto, že jiná pravidla stanovená nejsou a jejich potřeba je evidentní. Ani sportovní pravidla rozmanitých sportů, jejichž součástí zpravidla bývá i povinnost sportovců předcházet újmám na zdraví, nejsou obecnou, ba ani speciální právní normou, a přece je za jejich porušení možno provinilého sportovce sankcionovat, ať již postihem podle těchto pravidel, nebo v trestním řízení v případě, že jednání viníka a jeho následek naplňují znaky některého z trestných činů.

Státní zástupce rovněž akcentoval, že obhajoba obviněného stojí do značné míry na skutečnostech, které v okamžiku

činu neznal a znát nemohl. Je to především fakt, že poškozená V. V. je dcerou za ní jedoucího T. V. – v době činu se však ve vztahu k obviněnému jednalo o dva anonymní lyžaře pohybující se po sjezdovce nikterak výjimečným způsobem. Již vůbec pak obviněný nemohl vědět, že T. V. je lyžařským instruktorem. Obviněný si počínal do té míry nepozorně a ne dbale, že se ani nepřesvědčil o tom, kolik lyžařů vlastně předjíždí a zda prostor, do něhož směřuje oblouk své dráhy, je volný. Navzdory tomu tam zamířil, a to rychlostí značně vyšší než před ním se pohybující dva lyžaři. S ohledem na stav sněhu přitom měl a mohl počítat s tím, že jakékoli manévry při nečekané nutnosti změnit směr pro něho mohou být problematické, ale ani tento faktor jej nevedl k obezřetnější jízdě. Především však je třeba mu vytknout, že předjížděl jiného lyžaře, aniž by bezpečně věděl, že prostor před ním je volný; o tom se však měl a mohl přesvědčit ještě předtím, než do těchto míst zamířil trajektorii své jízdy. O tom, že právě tímto jednáním zavinil kolizi s poškozenou a přivodil jí újmu na zdraví, není žádných pochybností. Akceptovat nelze ani argumenty obviněného o vyšší míře spoluzavinění na straně poškozené či jejího otce, byť, jak správně poznamenal odvolací soud, ani spoluzavinění na straně poškozené nemůže obviněného exkulpat, neboť právě jeho chování bylo rozhodujícím prvkem (*conditio sine qua non*) vzniku újmy na zdraví poškozené.

Státní zástupce reagoval i na výtku dovolatele, že při definování skutkového stavu odvolací soud nepostupoval v souladu s požadavky § 263 odst. 7 tr. ř., a uvedl, že není pravdou, že by soud druhého stupně změnil svévolně popis skutkového stavu v rozporu se svými zákonnými možnostmi. Obviněný zřejmě přehlédl druhou větu citovaného zákonného ustanovení, podle níž je mj. odvolací soud vázán hodnocením důkazů provedených soudem prvního stupně, pokud je neprovedl znovu. Krajský soud ovšem neučinil nic jiného, než že uvedl popis skutku do souladu s výsledky dokazování před soudem prvního stupně, jak byly ostatně vyjádřeny v odůvodnění rozhodnutí nalézacího soudu. Ten však zapomněl upravit rovněž popis skutku ve výroku o vině a beze změn jej převzal z obžaloby, ačkoli z výsledků dokazování vyplynul skutkový stav poněkud odlišný. Provedená změna navíc vyznívá ve prospěch obviněného, takže je diskutabilní, zda proti ní vůbec může obviněný brojit opravným prostředkem, přičemž v rámci uplatněného dovolacího důvodu je tato výhrada zcela irelevantní.

Státní zástupce v závěru svého vyjádření uvedl, že námitky uplatněné dovolatelem není možno mít za důvodné a že napadené rozhodnutí není zatíženo žádnou vadou, kterou by bylo nutno napravit cestou dovolání. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, protože je zjevně neopodstatněné. Současně vyjádřil souhlas s tím, aby navrhované rozhodnutí Nejvyšší soud učinil za podmínek uvedených v ustanovení § 265r odst. 1 tr. ř. v neveřejném zasedání. Pro případ, že by Nejvyšší soud shledal podmínky pro jiné rozhodnutí, vyjádřil ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. výslovný souhlas s rozhodnutím věci v neveřejném zasedání i jiným než navrženým způsobem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné, neboť napadá rozhod-

nutí, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest – § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou – § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, odst. 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněným uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod uvedený v citovaném ustanovení zákona, jehož existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. Současně je třeba dodat, že z hlediska § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen ve výroku napadeného rozhodnutí.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Z takového zákonného vymezení vyplývá, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. Zpochybnění správnosti skutkových zjištění nelze zahrnout do zákonem vymezeného okruhu dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř., proto je též dovolací soud vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, event. soudu odvolacího, a těmito soudy zjištěný skutkový stav je pro něj východiskem pro posouzení skutku z hlediska hmotného práva.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotněprávních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Nejvyšší soud není další odvolací instancí, nemůže přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů obou stupňů. V dovolacím řízení je naopak povinen vycházet z jejich skutkových zjištění a teprve v návaznosti na zjištěný skutkový stav posuzovat hmotněprávní posouzení skutku. V takovém případě by se totiž dostával do pozice soudu druhého stupně a suploval jeho činnost (k tomu srov. přiměřeně usne-

sení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, III. ÚS 282/03, II. ÚS 651/02). Dovolací soud je naopak povinen vycházet ze skutkových zjištění soudu prvního (a event. druhého) stupně a teprve v návaznosti na jimi zjištěný skutkový stav může posuzovat hmotněprávní posouzení skutku. V této souvislosti je také třeba připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

Z tohoto pohledu Nejvyšší soud shledal, že většina námitek, které obviněný ve svém mimořádném opravném prostředku uplatnil, je pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podřaditelná. Za irrelevantní považoval pouze námitku, že odvolací soud při definování skutkového stavu nepostupoval v souladu s požadavky § 263 odst. 7 tr. ř. Tvrzení dovolatele, že by soud druhého stupně změnil svévolně popis skutkového stavu v rozporu se svými zákonnými možnostmi, rozhodně nelze přisvědčit. V souladu s názorem státního zástupce je naopak zapotřebí poukázat na znění druhé věty naposledy citovaného zákonného ustanovení, podle níž je odvolací soud vázán (mimo jiné) hodnocením důkazů provedených soudem prvního stupně, pokud je neprovedl znovu. Odvolací soud ovšem neučinil nic jiného, než že uvedl popis skutku do souladu s výsledky dokazování před soudem prvního stupně (vyjádřenými v odůvodnění jeho rozhodnutí), jenž ovšem opomenul upravit (zpřesnit) rovněž popis skutku ve výroku o vině, když jej beze změn (tedy nepřesně) převzal z obžaloby, ačkoli z výsledků dokazování vyplynul skutkový stav (z hlediska míry zavinění obviněného) poněkud odlišný. Navíc státnímu zástupci lze přisvědčit i v tom, že změna provedená odvolacím soudem evidentně vyznívá ve prospěch obviněného, takže je vůbec diskutabilní, zda proti ní obviněný mohl brojit (fakticky ve svůj neprospěch) podáním mimořádného opravného prostředku. Z těchto důvodů Nejvyšší soud k uvedené námitce při posuzování podaného dovolání nepřihlížel.

Všechny ostatní námitek dovolatele již Nejvyšší soud považoval za relevantně uplatněné. Současně však shledal, že jsou zjevně neopodstatněné.

K těmto relevantně uplatněným námitkám obviněného je zapotřebí alespoň stručně a v obecné rovině nejprve uvést, že trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt.

Objektem tohoto trestného činu je lidské zdraví, tj. normální funkce lidského těla včetně řádné funkce všech orgánů, které jsou potřebné k náležitě činnosti. Jde o trestný čin poruchový (je předpokládána těžká újma na zdraví nebo smrt), a proto pouhé ohrožení zdraví jiného z nedbalosti, byť by těžká újma na zdraví nebo smrt hrozila, není tímto trestným činem.

Těžkou újmu na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění (srov. uvozuje větu § 89 odst. 7 tr. zák.). Za těchto podmínek je těžkou újmu na zdraví (mimo jiné) poškození důležitého orgánu [srov. písm. e) citovaného ustanovení] nebo delší dobu trvající porucha zdraví [srov. písm. ch) citovaného ustanovení]. Z tohoto pohledu

nemůže být sporu o tom, že nezletilá poškozená utrpěla při střetu s obviněným zranění, které je v uvedeném směru těžkou újmou na zdraví (ostatně dovolatel to ve svém podání ani nezpochybňoval).

Z hlediska subjektivní stránky se u tohoto trestného činu vyžaduje nedbalost [§ 5 písm. a), písm. b) tr. zák.]. Vědomá nedbalost ve smyslu § 5 písm. a) tr. zák. je budována na vědomí možnosti vzniku následku, což je schopnost pachatele rozpoznat a zhodnotit okolnosti, které vytvářejí možné nebezpečí pro zájem chráněný trestním zákonem. Při vědomé nedbalosti pachatel ví, že může způsobit následek trestného činu, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že takový následek nezpůsobí. Nechce ho způsobit, ani s ním není srozuměn. Spoléhá, že ho nezpůsobí, přičemž nejde o spoléhání se na náhodu. Při nevědomé nedbalosti podle ustanovení § 5 písm. b) tr. zák. pachatel neví, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl. O zavinění z nevědomé nedbalosti podle § 5 písm. b) tr. zák. jde jen tehdy, jestliže povinnost a možnost předvídat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem jsou dány současně. Nedostatek jedné z těchto složek znamená, že čin je nezaviněný (srov. rozhodnutí publikované pod č. 6/1988 Sb. rozh. trest.). Při zjišťování příslušné formy nedbalosti nestačí zkoumat jen vnitřní, psychický vztah pachatele k zákonným znakům trestného činu. Je třeba též zjišťovat, zda tu byly „přiměřené důvody“ při vědomé nedbalosti, resp. zda pachatel „podle okolností a svých osobních poměrů vědět měl a mohl“ při nedbalosti nevědomé. Měřítkem (kritériem) nedbalosti je zachování potřebné míry opatrnosti, která je dána spojením objektivního a subjektivního vymezení. Objektivní vymezení žádá od každého zpravidla stejnou míru opatrnosti, jen výjimečně se vyžaduje opatrnost vyšší, zejména u určitých povolání. Měřítka náležitě opatrnosti je zpravidla určeno zvláštními právními předpisy upravujícími příslušnou oblast (např. silniční dopravu, zdravotnictví). Zavinění z nedbalosti přitom není vyloučeno spoluzaviněním jiných osob, včetně poškozeného (srov. rozhodnutí č. 43/2002 Sb. rozh. trest.).

Závěr o tom, zda je dáno zavinění ve smyslu trestního zákona a v jaké formě, je sice závěrem právním, ten se však musí zakládat na skutkových zjištěních soudu prvního, případně druhého stupně, vyplývajících z provedeného dokazování. Skutečnosti duševního (psychického) života významné pro takový právní závěr jsou totiž předmětem dokazování právě tak jako všechny ostatní okolnosti naplňující znaky toho kterého trestného činu (srov. rozhodnutí č. 60/1972 Sb. rozh. trest.). Současně mezi takovým zaviněným (v daném případě nedbalostním) jednáním pachatele a způsobeným následkem musí být příčinný vztah.

Při aplikaci těchto teoretických východisek na posuzovaný případ soudy obou stupňů rozhodně nepochybily, pokud zjištěné jednání obviněného právně kvalifikovaly jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák.

Byla-li již výše zmínka o tom, že Nejvyšší soud je v dovolacím řízení vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, event. soudu odvolacího, je třeba rovněž zdůraznit, že pro spolehlivé zhodnocení adekvátnosti právního posouze-

ní je rozhodující skutek popsáný v tzv. skutkové větě výroku o vině rozsudku odvolacího soudu, případně rozvedený v jeho odůvodnění. Nepopiratelný význam však má i navazující tzv. právní věta výrokové části odsuzujícího rozsudku. Právě z ní vyplývá, že odvolací soud považoval za naplněné ty znaky uvedeného trestného činu, které spočívají v tom, že dovolatel jinému z nedbalosti způsobil těžkou újmou na zdraví.

Citovaná právní věta navazuje na zjištěný skutek a odpovídá mu. Provedeným dokazováním totiž soudy zjistily, že obviněný „- nevěnoval dostatečnou pozornost situaci na sjezdovce a v důsledku toho nestačil včas reagovat na nezl. lyžařku V. V., -, která po předchozím přibrzdování sjížděla šikmo volnou jízdou ke stanovišti vleků v doprovodu svého otce T. V., který se pohyboval za dcerou s odstupem několika metrů a jistil ji tak zezadu, přičemž po přejetí přední části jejích lyží zleva nezletilou srazil a při nárazu zejména do krajiny břišní či na levou dolní část hrudníku této způsobil“ (zranění výše popsána).

Takovému zjištění odpovídá závěr soudu druhého stupně, že obviněnému z hlediska jeho zavinění na způsobeném následku je třeba přičítat vědomou nedbalost ve smyslu § 5 písm. a) tr. zák., neboť „- skrze svoji zkušenost sportovní - měl vědět, že způsobem v trestním zákoně uvedeným zájem zákonem chráněný porušit nebo ohrozit může, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že takové ohrožení nezpůsobí“ (srov. stranu 8 shora napadeného rozhodnutí). Odvolací soud se na téže straně přesvědčivě vypořádal i s námitkou obviněného (zopakovanou také v podaném dovolání), že pravidla chování pro lyžaře vydaná Mezinárodní lyžařskou federací (FIS) nejsou závazná a mají pouze doporučující charakter. Nejvyšší soud proto považuje za zásadně postačující na příslušné pasáže z odůvodnění napadeného rozhodnutí jen odkázat, zvláště když odvolací soud správně odkázal na judikatorní usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004 (publikované pod č. C 3268 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu vydávaného Nakladatelstvím C. H. Beck; v elektronické podobě na CD 2), podle něhož „pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací (FIS), nejsou obecně závazným právním předpisem, avšak pro lyžaře na sjezdové trati jsou závazná a jejich porušení představuje porušení právní povinnosti předcházet vzniku škod“, a následně dovedl, že ze strany obviněného se jednalo „- o takový způsob jízdy, pro který je charakteristické - nevěnování dostatečné pozornosti situaci na sjezdovce, kterážto formulace přesněji vystihuje chování lyžařovo a porušení zmíněných pravidel FIS, a sice v bodě 1 (ohled na ostatní lyžaře), v bodě 3 (volba jízdny stopy) a v bodě 4 (předjíždění)“.

Tyto správné úvahy odvolacího soudu je jen třeba doplnit v tom směru, že jednání obviněného nebylo právně posouzeno jako porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona, tedy i podle odst. 2 § 224 tr. zák., nýbrž jen v základní skutkové podstatě trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. V takovém případě bylo na místě aplikovat obecná ustanovení o povinnostech občana v rámci tzv. generální prevence. Podle ustanovení § 415 obč. zák. totiž platí, že každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí. Jde o závaznou právní povinnost každého dodržovat nejen

povinnosti uložené právními předpisy a povinnosti převzaté smluvně, ale – i bez konkrétně stanoveného pravidla chování – počínat si natolik obezřetně, aby jednáním či opomenutím nevznikla škoda jiným ani jemu samému.

V této souvislosti (a v návaznosti na dovolací námitky obviněného) je zapotřebí akcentovat, že aplikace § 415 obč. zák. přichází v úvahu jen (a v daném případě právě) tehdy, není-li konkrétní právní úprava, vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Odpovědným podle občanského zákoníku nebude ten, kdo si v občanskoprávním styku počíná podle podmínek konkrétní situace natolik bedlivě (pozorně, ohleduplně), aby při tom nezpůsobil škodu na zdraví, majetku, právech jiného, přírodě či životním prostředí (srov. prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc., JUDr. Jiří Spáčil, CSc., JUDr. Marta Škárová, JUDr. Milan Hulmák a kolektiv, Občanský zákoník komentář – díl I. 1. vydání, Praha. C. H. Beck 2008, str. 1048, 1049).

Z těchto předpokladů vycházel Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 10. 9. 2008, sp. zn. 8 Tdo 1140/2008, které soudy obou stupňů v odůvodněních svých rozhodnutí rovněž citovaly (je vhodné doplnit, že toto usnesení shledal správným i Ústavní soud, jenž ústavní stížnost proti němu podanou odmítl usnesením ze dne 14. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2836/08). Lze proto uzavřít, že porušením právní povinnosti z hlediska obecné odpovědnosti za vzniklou škodu je i nedodržení občanskoprávní prevence podle § 415 obč. zák. Z takové odpovědnosti by se v daném případě obviněný mohl vyvinut pouze za shora uvedených předpokladů. Ty však u něj dovést nelze, neboť si nepočínal s dostatečnou pozorností, ohleduplností a předvídavostí, aby možné újmě na zdraví předešel; výše popsána skutková zjištění zjevně svědčí o opaku.

Nejvyšší soud se identifikoval i s názorem formulovaným státním zástupcem v jeho vyjádření k podanému dovolání, že význam pravidel vydaných Mezinárodní lyžařskou federací (FIS) jako jediného regulačního prostředku u tohoto do jisté míry riskantního rekreačního sportu nelze bagatelizovat způsobem, jímž činí dovolatel, zejména proto, že jiná pravidla stanovena nejsou a jejich potřeba je evidentní. Zpochybňoval-li obviněný v tomto směru závěry odvolacího soudu o tom, že porušil tato pravidla v bodech č. 1 až č. 4, Nejvyšší soud dodává, že pokud by si počínal tak, jak mu ukládalo pravidlo č. 1 (aby se choval tak, aby neohrozil nebo nepoškodil někoho jiného), ke střetu s poškozenou a jejímu následnému zranění by nedošlo. Soudy obou stupňů totiž zjistily, že (obviněný) přijížděl po lyžařském svahu shora, otce poškozené, která se pohybovala před ním, předjížděl (resp. podjížděl) zleva. Proto měl zvolit jízdní stopu tak, aby oba tyto lyžaře jedoucí před ním neohrožoval (pravidlo č. 3), neboť jen tak by splnil povinnost poskytnout jim dostatek prostoru pro všechny jejich pohyby (pravidlo č. 4). Vzhledem k tomu, že se jednalo o noční lyžování, bylo rovněž povinností obviněného jet s přiměřeným odstupem a s ohledem na vzdálenost, na kterou vidí (pravidlo č. 2).

Z uvedených pravidel lze tak v obecné rovině dovést, že lyžař musí přizpůsobit rychlost a způsob jízdy svým schopnostem a zkušenostem, terénem, sněhovým a klimatickým podmínkám, výhledovým poměrům, hustotě provozu, tedy celkové situaci na (sjezdové, příp. i běžecké) trati, aby měl

možnost včas a v dostatečné vzdálenosti reagovat třeba i na nenadálou překážku, což současně znamená, že nesmí vjíždět do míst, kam nevidí. Pokud tato pravidla nedodrží, pak nelze mít za to, že se choval v souladu s požadavky zakotvenými v ustanovení § 415 obč. zák. v rámci tzv. obecné preventivní povinnosti.

Z tohoto pohledu nemohly obstát ani námitky dovolatele, že si otec poškozené nepočínal správně, neboť jel za poškozenou a jednoznačně ji zakrýval, ačkoli jako instruktor věděl, že má jet před žákem, to navíc za zhoršené viditelnosti při večerním lyžování, a že poškozená lyžovala na sjezdové trati jako zřejmý začátečník, v nočních hodinách, nevhodně oblečena a za ztížených sněhových podmínek.

Takovéto námitky jsou zcela nepřipadné a svědčí o snaze obviněného přenést odpovědnost za způsobený následek (ať už zcela nebo zčásti) na samotnou poškozenou a jejího otce. Nezletilá poškozená přes nízký věk (v kritické době jí bylo 7 roků a 5 měsíců) měla již osvojené základy lyžování a nic jí nebránilo, aby se v doprovodu svého otce účastnila večerního lyžování (obviněný se s ní střetl kolem 20.15 hodin). Otec poškozené nebyl vůči ní v pozici lyžařského instruktora, a proto je zcela irrelevantní dovolatelova námitka, že „měl jet před žákem“. Navíc je třeba přisvědčit argumentaci státního zástupce, že uvedená obhajoba obviněného stojí do značné míry na skutečnostech, které v okamžiku činu neznal a znát nemohl. Šlo především o fakt, že poškozená V. V. je dcerou za ní jedoucího T. V., neboť v době střetu se pro obviněného jednalo o dva naprosto anonymní lyžaře, kteří se po sjezdovce pohybovali naprosto přirozeným a standardním způsobem (otec poškozené jel za ní, aby měl o ní přehled a současně jí tzv. kryl záda). Již vůbec pak obviněný v té době nemohl vědět, že otec poškozené je lyžařským instruktorem. Nepřipadné jsou i námitky stran údajně nevyzrálého oblečení poškozené (odvolací soud správně uzavřel, že poškozená „měla oděv k tomuto druhu sportu přiměřený a obvyklý“).

Za správný a zákonný je třeba považovat i závěr odvolacího soudu, že zavinění obviněného na způsobeném následku (účinku) je vylučné. Shora zdůrazněné skutečnosti svědčí zcela jednoznačně o tom, že nezletilá poškozená ani jejímu otci žádné spoluzavinění nelze přičítat.

Lze tak shrnout, že Nejvyšší soud se s právním posouzením zjištěného skutku jako trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. ztotožnil. Relevantně uplatněné námitky dovolatele nemají opodstatnění, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu vytýkanými vadami netrpí. Soud druhého stupně v souladu se zákonem vyložil a v návaznosti na rozsudek nalézacího soudu v zásadě správně odůvodnil všechny rozhodné závěry z hlediska jím použité právní kvalifikace.

Z těchto jen stručně uvedených důvodů (§ 265i odst. 2 tr. ř.) Nejvyšší soud zjevně neopodstatněně dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Učinil tak v neveřejném zasedání za splnění podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

Promlčení a dobré mravy

Ani výkon práva spočívající ve vznesení námítky promlčení nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Rozpor s dobrými mravy je třeba posuzovat individuálně s maximálním ohledem na spravedlnost rozhodnutí.

Za jednání v rozporu s dobrými mravy lze považovat např. šikanózní uplatnění práva nebo tehdy, jestliže by vzhledem ke zdravotní, sociální, nebo ekonomické situaci docházelo k závažnému ohrožení privilegovanějšího zájmu povinného.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 28 Cdo 5014/2009

Z odůvodnění:

1. Dle ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. „výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.“

2. Ústavní soud již v nálezu ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95 (N 6/7 SbNU 45), uvedl, že „[u]stanovení § 3 obč. zák., podle něhož výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy, platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení.“ Dovolací soud připomíná, že dobré mravy tvoří uzavřený a petrifikovaný normativní systém, jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací a jejich souladu s obecně uznávanými pravidly slušnosti a poctivého jednání. Rozpor právního úkonu s dobrými mravy je proto třeba posuzovat v každém případě individuálně tak, aby byla naplněna ústavně chráněná maxima spravedlivého rozhodování ve smyslu ustanovení § 1 o. s. ř., resp. čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1583/2000). Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 31. října 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006, konstatoval, že „zástava výkonu práv v souladu s dobrými mravy představuje významný princip, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona; pojem dobrých mravů nelze totiž vykládat jen jako korektivní či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale též jako morální měřítko pro použitelnost právních norem.“ Z povahy věci tak posouzení otázky rozporu s dobrými mravy přísluší zásadně soudům nižších stupňů, přičemž přehodnocení jejich závěru o použití ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. v konkrétní věci dovolacím soudem má místo jen ve výjimečných případech (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99). Pro posouzení odepření účinků vznesené námítky promlčení z důvodu jejich rozporu s dobrými mravy jsou proto rozhodující individuální okolnosti, za nichž byla námitka promlčení uplatněna (opět srov. nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95).

3. Dovolací soud předně konstatuje, že odvolací soud nepostupoval správně, pokud možný rozpor námítky promlčení s dobrými mravy redukoval na situaci, kdy by žalovaná sledovala poškození žalobců, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu právní normy by bylo vedlejší. Odvolací soud totiž přehlíží, že výkon práva za účelem poškození jiného je sice jedním, nikoliv však jediným případem, který může zakládat výkon práv v roz-

poru s dobrými mravy dle § 3 odst. 1 obč. zák. Rozpor s dobrými mravy může být dán i tehdy, pokud zdravotní, sociální či ekonomická situace povinného je taková, že by výkonem práva docházelo k závažnému ohrožení privilegovanějšího, právem chráněného zájmu na straně povinného, kupříkladu jeho schopnosti uspokojovat některou ze svých základních životních potřeb (např. bytové potřeby, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1359/2005). Případem tzv. šikanózního výkonu práva může být rovněž i vymáhání smluvní pokuty, pokud „dlužník porušil povinnost platit včas dohodnuté splátky úvěru jen proto, že mu věřitel znemožnil nakládat s peněžními prostředky uloženými na účtech, které pro dlužníka vedl“ (srov. rozsudek Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 16. 6. 2003, č. j. 113 C 89/2002-106, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 79/2005) – tedy situace, kdy oprávněný sám svým chováním napomohl nebo zcela založil své oprávnění na úkor druhého. Vzhledem k převzetí institutu dobrých mravů z rakousko-německé právní tradice je však nutné zohlednit, že ani tzv. šikanózní výkon práva, zastoupený všemi výše uvedenými příklady, nevycerpává veškeré případy výkonu práv v rozporu s dobrými mravy (srov. Säcker, F. J. *Bürgerliches Gesetzbuch. München Kommentar. Allgemeine Teil. 3. Auflage. München: C. H. Beck, 1993. s. 1130 a násl. a s. 1752 a násl.*) a že výkon práva v rozporu s dobrými mravy je věci individuálního posouzení, jak již bylo předesláno.

4. Dovolací soud dále dospěl k závěru, že v souzené věci není s přihlédnutím k obsahu spisu vyloučeno, že mimořádné okolnosti, které by založily závěr o vznesení námítky promlčení žalovanou v rozporu s dobrými mravy, skutečně nastaly. Žalobci v řízení tvrdili (viz odvolání na č. l. 96-97), že celý spor vznikl za specifických okolností, kdy Statutární město Brno a příslušný stavební úřad jednaly při přípravě i v průběhu realizace stavebních investic zcela ve shodě a založily tak dobrou víru žalobců ohledně vlastnictví předmětné nemovitosti. Žalobci dále tvrdili, že ani zápis v katastru nemovitosti v podobě „ČR – Statutární město Brno“ neumožňoval jasný výklad ohledně vlastnických práv k předmětné nemovitosti, a rovněž namítali, že žalovaná zůstala po dobu realizace stavebních investic nečinná, ač o probíhající stavbě věděla, a ve věci jednala až po dokončení stavební investice. Ve všech případech se přitom nepochybně jednalo o tvrzení, se kterými se měly soudy nižších stupňů vypořádat a případně provést dokazování za účelem jejich verifikace, neboť taková zjištění mohla bezesporu ovlivnit úvahy soudu při řešení otázky, zda žalovaná vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy dle § 3 odst. 1 obč. zák. V souzené věci dále nelze přehlédnout, že orgánům veřejné moci (které na rozdíl od žalobců disponují odborným personálním zázemím s širším právním vědomím) trvalo ujasnění vlastnických vztahů k předmětné nemovitosti přes deset let (viz žádost Úřadu městské části Brno ze dne 19. 6. 1991 na č. l. 66, jakož i další písemnosti na č. l. 64-76), což je ve srovnání se čtyřmi měsíci, které měli dle názoru nalézacího soudu žalobci k odvrácení promlčení žalovaného nároku ve zjevném nepoměru. Navíc závěr nalézacího soudu o počátku běhu (byť objektivní) promlčecí doby v návaznosti na právní moc kolaudačního rozhodnutí dne 1. 2. 2000 (viz č. l. 113) vyznívá zcela lichým způsobem, jestliže rozhodující orgán státní moci do- ručoval kolaudační rozhodnutí Statutárnímu městu Brno jako

vlastníku předmětné nemovitosti a tím i účastníku řízení, který je v souladu s poučením oprávněn k podání opravného prostředku. Konečně je třeba se vypořádat i s výsledkem sporu, totiž že hodnota investice žalobců do nemovitosti, v podobě rekonstrukce pronajímaného bytu a tedy i výše újmy, jaká by žalobcům vznikla v důsledku účinků námitky promlčení, by rovněž neproporcionálně zatížila žalobce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006), zejména zvažili-li se, že žalobcům nezbylo k předmětnému bytu ani nájemní či jiné užívací právo, což lze korigovat právě námitkou výkonu práva v rozporu s dobrými mravy, která slouží k odstranění nepřiměřené tvrdosti zákona (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 8. 1998, sp. zn. II. ÚS 337/97). Závěrem dovolací soud připomíná, že institut výkonu práva v rozporu s dobrými mravy nepochybně podléhá principu primátu občana nad státem zakotvenému v čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (srov. náález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04, N 171/38 SbNÚ 367). Proto dochází-li v konkrétních soukromoprávních vztazích ke střetu majetkových práv státu a jednotlivce, je třeba mít vždy na paměti, že jde o zdánlivou rovnost těchto subjektů, zejména zvažili-li se předeslaná materiální a personální vybavenost státu, čemuž musí odpovídat i posuzování opodstatněnosti námitky výkonu práva v rozporu s dobrými mravy. Zcela na závěr dovolací soud uvádí, že úkolem soudců v podmínkách materiálního právního státu je nalézání řešení,

kteř by zajišťovalo realizaci práv účastníků sporu a není-li to možné, rozhodnout v souladu s ideou spravedlnosti (srov. náález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 2048/09).

S ohledem na výše uvedené dovolací soud uzavřel, že se odvolací soud v řízení nevypořádal se všemi argumenty žalobců k námitce rozporu s dobrými mravy, čímž vznikla pochybnost ohledně správnosti posouzení otázky vznesení námitky promlčení žalovanou v rozporu s dobrými mravy, a dále, že rozhodnutí odvolacího soudu nemá oporu v provedeném dokazování a ve svých důsledcích staví žalobce do situace, kdy svá práva, která jsou jinak nepopiratelná, nemohou uplatnit. Vzhledem k tomu, že rozsudek odvolacího soudu je neúplný a tudíž nesprávný, čímž je naplněn dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., dovolací soud rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které bylo rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno, platí obdobně i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud současně zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

V dalším řízení je soud prvního stupně vázán právními názory soudu dovolacího (§ 243d odst. 1 ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.). V jeho rámci bude při rozhodování o nákladech řízení brán zřetel i na náklady dovolacího řízení (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

✿ Právní věta redakce.

Z judikatury ESLP

Článek 4 Úmluvy (zákaz otroctví a nucené práce)

STEINDEL proti Německu

Rozhodnutí o nepřijatelnosti stížnosti ze dne 4. května 2010

Povinnost praktického lékaře vykonávat služby na lékařské pohotovosti.

Stěžovatel je oftalmolog se soukromou praxí. Ve své stížnosti namítal, že podle německého zákona je povinen podílet se na službách na lékařské pohotovosti organizované veřejnoprávním sdružením lékařů, ačkoli není jeho členem a svou praxi nevede ve spolupráci s veřejnou zdravotní pojišťovnou. Podle veřejného zdravotního pojišťovacího systému musí lékaři sloužit na lékařské pohotovosti, a to po dobu šesti dnů každé tři měsíce, jinak se vystavují disciplinárnímu postihu.

Soud nepovažoval takovou činnost lékaře za „nucenou nebo povinnou práci“, protože nevybočovala z rozsahu vykonávaných lékařských činností. Lékaři byli za služby placeni a v zásadě uvolněni z povinnosti být k dispozici pro své pacienty mimo ordinační hodiny. Povinnost sloužit na pohotovosti byla součástí systému postaveného na snaze ulehčit všem lékařům v jejich povinnosti být k dostižení v nočních hodinách a o víkendech, při současném zajištění poskytování lékařské péče.

Článek 5 Úmluvy (právo na osobní bezpečnost)

PREHN proti Německu

Rozhodnutí o nepřijatelnosti z 28. srpna 2010

Odmítnutí osobě ve výkonu trestu odnětí svobody být zastoupena advokátem dle svého výběru za účelem podání žádosti o podmíněně propuštění.

V roce 1996 krajský soud odsoudil stěžovatele k desetiletému trestu odnětí svobody za znásilnění a nařídil mu ochrannou vazbu. V roce 2001 stěžovatel požádal soud, aby byl podmíněně propuštěn na svobodu. Ačkoli byl právně zastoupen, stěžovatel žádal soud o ustanovení nového právního zástupce, který se specializoval na výkon trestů odnětí svobody a sexuální trestné činy. Jeho žádost byla odmítnuta, neboť tento právník měl praxi v jiném městě a nespadal pod daný soudní obvod. V roce 2006 soud nařídil, aby stěžovatel zůstal v ochranné vazbě, a to s ohledem na znalecký posudek z oboru psychiatrie.

Stěžovatel namítal, že se nemohl hájit prostřednictvím svého zvoleného právního zástupce.

Podle judikatury Soudu právo na obhajobu právním zástupcem podle svého výběru zaručené ustanovením článku 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy nemá absolutní povahu a může být omezeno, pokud je to nezbytné v zájmu spravedlnosti. Tyto zásady se aplikují *mutatis mutandis* na řízení, které spadá pod článek 5 odst. 4 Úmluvy. Hlavní důvod, proč německé soudy odmítly stěžovatelovu žádost, byla skutečnost, že právník, kterého si stěžovatel vybral, nespadal pod daný soudní obvod a bydlel více než 100 km od soudu a věznice. Avšak podle názoru

Soudu zájmy spravedlnosti vyžadovaly, aby o stěžovatelově žádosti o podmíněném propuštění na svobodu bylo rozhodnuto rychle. Navíc, jak bylo zjištěno, mezi stěžovatelem a právníkem nebyl úzký vztah důvěry, neboť se předtím nikdy osobně nečetkali; nezdálo se ani, že by právní zástupce, který stěžovatele v první instanci zastupoval, nebyl dostatečně kompetentní.

Podle názoru Soudu tak německé soudy dostatečně odůvodnily odmítnutí žádosti o právní zastoupení a právo stěžovatele na právní zastoupení tak, jak jej chápe ustanovení článku 5 odst. 4 Úmluvy nebylo ignorováno.

Článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivý proces)

ZAICHENKO proti Rusku
Rozsudek z 18. února 2010

Odsouzení stěžovatele na základě prohlášení učiněných během rutinní silniční kontroly bez upozornění, že mohou být použity proti němu.

Dne 21. února 2001 byl stěžovatel zastaven cestou domů policií, která vyšetřovala údajnou krádež benzínu jeho zaměstnavateli. Ve stěžovatelově voze se našly dva kanystry benzínu, policie zahájila jeho výslech, aniž by ho upozornila, že vše, co řekne, může být použito proti němu. Stěžovatel posléze musel podepsat záznam o kontrole, ve kterém prohlásil, že benzín pocházel z jeho služebního vozu. Stěžovatel byl posléze požádán, aby podepsal prohlášení, že benzín vzal pro svoji osobní potřebu a že byl informován o svém právu sám sebe neobviňovat.

Záznam o kontrole a stěžovatelovo prohlášení byly poslány vyšetřovateli, který svému nadřízenému doložil, že má důkaz o trestném činu. Dne 2. března 2001 byl stěžovatel obviněn z trestného činu krádeže. Tentýž den podepsal sdělení obvinění, v němž potvrdil, že byl informován o povaze obvinění a o svých právech, a prohlásil, že nežádá právní zastoupení.

Během hlavního líčení stěžovatel, již právně zastoupen, předložil fakturu, která dokládala, že ve skutečnosti benzín koupil. Soud však tento důkaz nepřijal, neboť podle jeho názoru měl být předložen v dřívějším stadiu řízení. Odmítl též vyslechnout dva svědky, které považoval za stěžovateli příliš blízké, aby mohli být považováni za věrohodné. Stěžovatel byl odsouzen. Jeho odsouzení potvrdil odvolací soud.

Soud nejprve judikoval, že se ustanovení článku 6 Úmluvy aplikovalo na události, ke kterým došlo 21. února 2001, neboť zásadně ovlivnily následné trestní řízení. Podle jeho názoru konkrétní okolnosti tohoto případu neodůvodňovaly závěr, že se stěžovatel vzdal dobrovolně výsadního práva neobviňovat sám sebe. Jeho odsouzení se opíralo zejména o prvotní výpověď před policejní hlídkou a soud nedostatečně odůvodnil odmítnutí stěžovatelem předložených dalších důkazů.

DMD GROUP proti Slovensku
Rozsudek z 5. října 2010 (konečný dne 14. prosince 2010)

Rozhodnutí předsedy okresního soudu přidělit si znovu věc k projednání.

Stěžovatelská společnost se snažila o výkon rozhodnutí o zaplacení poměrně vysoké částky proti jiné soukromé společnosti před okresním soudem. V roce 1999 nově jmenova-

ný předseda tohoto soudu rozhodl přidělit věc k projednání sám sobě. Ve stejný den rozhodl, že výkon rozhodnutí prodejem akcií nebylo správné, a řízení zastavil. Stěžovatelská společnost se nemohla odvolat. Obrátila se proto na Ústavní soud s tím, že rozhodnutí předsedy okresního soudu přidělit si věc k vyřízení porušila její právo na soud na základě zákona a že časté změny v rozdělení práce na okresním soudu se staly nepřehlednými a nekontrolovatelnými. Ústavní soud stížnost společnosti odmítl s tím, že věc byla přidělena tak, aby bylo zajištěno rovnoměrné rozdělení práce.

Soud připomněl, že termín „na základě zákona“ má zajistit, aby soudní organizace v demokratické společnosti nezávisela na diskreční pravomoci výkonných orgánů, ale aby vycházela ze zákona přijatého parlamentem. Tam, kde soudce vykonává jak soudní, tak správní pravomoc, je pro zachování nezávislosti soudnictví a právní jistoty velmi nutné, aby existovala jasná pravidla pro výkon těchto funkcí, která by zajistila transparentnost a objektivnost a hlavně, která by zabránila zdání arbitrárnosti při rozdělování spisů. Pravidla aplikovaná v tomto případě jasná a transparentní nebyla a dovolovala předsedovi okresního soudu širokou volnost. Navíc předseda soudu rozhodl tentýž den, takže se k věci nemohla stěžovatelská společnost vůbec vyjádřit.

Porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy (jednomyslně).

BRUSCO proti Francii
Rozsudek ze dne 14. října 2010

Trestní odsouzení založené na výpovědi obviněného ve vazbě poté, co složil slib, který za normálních okolností skládá svědek.

V roce 1998 muž, kterého napadly dvě jiné osoby, podal trestní oznámení proti stěžovateli, který byl posléze identifikován jako jeden z agresorů a vzat do vazby. Před zahájením výslechu na policii stěžovatel musel složit přísahu, která byla normálně určena svědkům. Přiznal, že najal dvě osoby, aby poškozenému nahaly strach, ale popřel, že by je vyslal k fyzickému napadení. V roce 2002 byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody.

Soud v rozsudku vyzdvihl, že když byl stěžovatel zadržen a vzat pod přísahu, byl předmětem „trestního stíhání“ a měl proto právo mlčet. Požadavek, aby přísahal předtím, než začne vypovídat, byl formou určitého nátlaku, zejména s ohledem na možnost trestního postihu, nebude-li vypovídat pravdu. Stěžovatel nebyl na začátku výslechu informován o svém právu mlčet a o tom, že může odpovědět jen na některé otázky. Prohlášení, která učinil po složení přísahy, byla použita trestními soudy k zjištění skutkového stavu a k jeho odsouzení. Navíc jeho advokát mohl do věci zasáhnout a informovat stěžovatele o jeho právech a zejména právu mlčet až po uplynutí dvaceti hodin.

Porušení článku 6 odst. 1 a 3 Úmluvy (jednomyslně).

Informace o dalších vybraných rozsudcích a rozhodnutích ESLP najdete na webu ČAK www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Mezinárodní_instituce/Rada_Evropy/Judikatura_ESLP_pro_advokáty.

Ivana Štenglová:

Přehled judikatury ve věcech občanskoprávních závazkových vztahů

Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2010, 1156 stran, 1298 Kč.

Měl jsem již dříve možnost recenzovat díla doc. JUDr. Ivany Štenglové a vždy jsem z jejích prací měl velmi dobrý pocit. Čtenáři ji velmi dobře znají nejen z jejích publikačních prací, ale i z bohaté rozhodovací činnosti i velmi erudovaných přednášek.

Autorka patří opravdu k předním odborníkům v oblasti obchodního a občanského práva. Zvláště oceňuji, že prezentuje přesvědčivě s korektní argumentací svoje postoje a názory, i když v dané konkrétní problematice plyne třeba konjunkturálně „módní vlna“ jiným směrem.

Chceme-li uvést alespoň pár jejích publikačních výstupů, vzpomeňme, že je mj. spoluautorkou známého komentáře obchodního zákoníku, na který mnozí „přisahají“. Velmi známá je i autorčina publikace o smlouvě o dílo a velmi cenné jsou i přehledy judikatury, které vytvořila. Na její práce je více než 200 odkazů (citací, recenzí) v literatuře jiných autorů, a to je mimořádné.

Dnešním dílem navazuje na vydané Přehledy judikatury

- ve věcech obchodních společností,
- ve věcech obchodního rejstříku a rejstříku společenství vlastníků jednotek,
- ve věcech družstev,
- ve věcech zajištění závazků,
- ve věcech obchodních závazkových vztahů.

Recenzované dílo, které po mém soudu bude velmi napomáhat nejen českým, ale i slovenským uživatelům, je členěno následujícím způsobem.

Nejprve se obecně věnuje právním úkonům a smlouvám, a teprve poté závazkovému právu, a to společným závazkům a společným právům, změnám v obsahu závazků, změnám v osobě dlužníka nebo věřitele, zániku závazků, kupní smlouvě, vedlejších ujednání při kupní smlouvě, směnné smlouvě a zvláštním ustanovením o prodeji zboží v obchodě.

PŘEHLED JUDIKATURY

ve věcech občanskoprávních závazkových vztahů

Sestavila
IVANA ŠTENGOVÁ

JUDIKATURA

Dále se pak orientuje na darovací smlouvu, smlouvu o dílo, zvláštní ustanovení o zhotovení věci na zakázku, zvláštní ustanovení o smlouvě o opravě a úpravě, věnuje se smlouvě o půjčce, smlouvě o výpůjčce, nájemní smlouvě, příkazní smlouvě, smlouvě o obstarání věci, smlouvě o obstarání prodeje věci, jednatelství bez příkazu, smlouvě o úschově, smlouvě o ubytování, smlouvám o přepravě (osob i nákladu), smlouvě zprostředkovatelské, vkladům, smlouvě o sdružení a smlouvě o důchodu.

Na to pak navazuje pojednání nazvané *Sázka a hra, Veřejná soutěž, Veřejný příslib a Cestovní smlouva*.

Uživatel přitom uvítá, že dílo obsahuje i *Přehled uveřejněných judikátů podle právních předpisů* a pečlivě zpracovaný věcný rejstřík.

Když jsem pročítal dané dílo, měl jsem představu, že bych mohl mezi tyto řádky uvést alespoň dvacítku judikátů z celkového počtu 761, které jsou v díle řazeny. Znam totiž kolegy, kteří čtou každou publikaci „od judikátů“, ať jde o dílo knižní, či časopisecké. Skutečně jsem pak dvě desítky judikátů vybral, ale posléze od svého záměru upustil. Tyto judikáty včetně odůvodnění by si totiž vyžádaly rozsah autorského archu a přitom je jejich volba subjektivní. Ponechávám tím tak čtenářům možnost, aby si „ve své knize“ vybrali „svoje judikáty“ sami. O významu judikatury obecně přitom nelze pochybovat.

Závěrem lze doc. JUDr. Ivaně Štenglové vyslovit za všechny uživatele upřímné velké poděkování a vyjádřit přesvědčení, že se toto kvalitní dílo dočká aktualizací a dalších vydání.

✿ prof. JUDr. KAREL MAREK, CSc.,
katedra obchodního práva PF MU v Brně

Michal Králík:

Přehled judikatury ve věcech podílového spoluvlastnictví

Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2010, 1444 stran, 1540 Kč.

Na sklonku loňského roku vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR v edici „Judikatura“ přehled judikatury ve věcech podílového spoluvlastnictví, zpracovaný soudcem Nejvyššího soudu Mgr. Michalem Králíkem, Ph.D. Mohlo by se zdát, že zpracování takového přehledu předpokládá pouze shromáždění judikatury, její zařazení do kapitol, zpracování názvů a eventuální úpravy. Jistě, i takto by bylo možno „přehled“ zpracovat. Králíkovo dílo má však všechny vlastnosti potřebné k tomu, aby bylo označeno za znamenité. Jeho význam vyplývá nejen z jeho aktuálnosti a po-

PŘEHLED JUDIKATURY

ve věcech podílového spoluvlastnictví

Sestavil
MICHAL KRÁLÍK

JUDIKATURA

třebnosti, ale vynikne též při jeho zařazení do kontextu odborných prací věnovaných tomuto institutu.

V české právní literatuře nebyla až do zcela nedávné doby problematika podílového spoluvlastnictví věnována potřebná pozornost. To platí i pro období před rokem 1948. Spoluvlastnictví se nedočkalo samostatné monografie, i Randovo „Právo vlastnické“, patrně nejlepší česky psané dílo o vlastnickém právu za platnosti OZO, věnuje spoluvlastnictví „jen“ 12 stránek. Ani tolik obdivovaný komentář k OZO mezeru nevyplnil; mnohé otázky, které dnešní praxe musí

řešit a které jistě byly aktuální i ve starší době, buď neřeší vůbec, nebo se o nich jen stručně zmiňuje (např. vyúčtování podávané spoluvlastníkem spravujícím společnou věc). Tím spíše nepřekvapí, že po roce 1948 nedošlo ke zvýšení zájmu o tuto oblast; spory ze spoluvlastnictví se týkaly převážně rodinných domků a zahrad a ve většině případů byl jejich předmětem nárok na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví. Tento stav v literatuře trval i po roce 1989; o spoluvlastnictví nadále pojednávaly jen učebnice, příp. ojedinělé časopisecké články, v komentářích k občanskému zákoníku byla tato problematika mnohdy vysvětlována stylem „kde začíná problém, tam končí komentář“. Ovšem návrat k tržnímu hospodářství spolu s rozsáhlým odstátněním majetku přinesl řadu soudních sporů spoluvlastníků, ve kterých bylo nutno řešit otázky, které dosud nebyly ani naznačeny, natož pak zodpovězeny. Došlo tak k nebyvalému rozmachu judikatury, která se však nemůže trvale obejít bez solidního teoretického zázemí. V této souvislosti nelze nezmínit velmi dobře napsané partie o spoluvlastnictví z pera Petra Lavického ve „fialovém“ komentáři k občanskému zákoníku; obrat k lepšímu je však v této oblasti spojen zejména s dílem Michala Králíka.

Při přípravě velkého „Beckova“ komentáře k občanskému zákoníku bylo zřejmé, že komentář nebude opravdu (nejen rozsahem) „velký“, pokud nedojde k zásadnímu přepracování některých partií, mimo jiné části o podílovém spoluvlastnictví. Bylo ovšem těžké najít někoho, kdo by se na tuto problematiku specializoval. Volba padla na M. Králíka, tehdy soudce Krajského soudu v Brně, který byl jako autor znám z jiných oblastí (zejména sportovního práva), publikoval však i odborné články ohledně věcných práv. Králík zpracoval partie týkající se podílového spoluvlastnictví s nevšední pečlivostí, a nejen to; praktický výklad vyžadovaný komentářem rozšířil a doplnil o teoretické úvahy, včetně seznámení se zahraničními úpravami v monografii *Podílové spoluvlastnictví v občanském zákoníku*, vydané v roce 2008 nakladatelstvem C. H. Beck (v letošním roce se po vyprodání nákladu připravuje druhé vydání). Krátce nato (i díky tomu) se stal soudcem Nejvyššího soudu, kde

se věnuje věcným právům včetně spoluvlastnictví.

Michal Králík je dnes čelným českým odborníkem na problematiku podílového spoluvlastnictví; tato skutečnost se projevila i při zpracování výběru judikatury. Upozorním na hlavní znaky jeho díla, které je staví vysoko nad průměr podobných prací. Je to v první řadě jeho *komplexnost*. Do přehledu je zařazena nejen veškerá relevantní judikatura k platnému občanskému zákoníku ve všech jeho zněních, ale i judikatura k občanskému zákoníku z roku 1950, a dokonce i použitelná judikatura k OZO. A nejen to: jsou zde i nové slovenské judikáty včetně rozhodnutí slovenského Ústavního soudu. V této souvislosti je sympatické, že v úvodu autor upozorňuje, že „pouto mezi českými a slovenskými právníky je stále silné a stojí za to je i nadále podporovat“ (lze dodat, že bude-li přijat dosti netradičně koncipovaný návrh nového českého občanského zákoníku, bude v některých oblastech těžší hledat – patrně nejen se slovenskými kolegy – společnou řeč). O komplexnosti svědčí i to, že do přehledu je zařazeno celkem 565 judikátů.

Dalším charakteristickým znakem díla je jeho *přehledná struktura a podrobný obsah*. Je jasné, že v tak rozsáhlém díle by se jeho uživatel či čtenář mohl „ztratit“. To však nehrozí; Králík dílo podrobně strukturuje, takže čtenář se snadno dopídí judikatury k problému, který jej zajímá. Přehled je rozdělen do deseti částí, přičemž každá z těchto částí je členěna na menší oddíly. Tak např. část „E“ je nazvána „Ekonomické využití společné věci, rozhodování spoluvlastníků o hospodaření se společnou věcí“. Dále je tato část rozdělena na 11 bodů [Solidarita spoluvlastníků. Pojem a právní režim hospodaření se společnou věcí. Správa společné věci. Oprava, údržba, změna společné věci. Investice do společné věci a náklady na ni. Užívání věci – obecně. Užívání bytu ve společném domě (rodinného domu). Nájemní vztahy. Jiné případy užívání věci. Důležitá změna společné věci. Použitelná judikatura k obecnému občanskému zákoníku]. Pod každým bodem je pak řada judikátů. Konečně je třeba upozornit na *promyšlené názvy judikátů*, které na první pohled napoví, o co v daném rozhodnutí jde.

Rozhodnutí jsou krácena tak, aby bylo jasné jádro problému i jeho řešení a současně text nebyl zatěžován zbytečnými popisy skutkového děje či procesními aspekty, pokud se nepromítají i do právní věty. Kniha je vybavena podrobným věcným rejstříkem a také přehledem uveřejněných judikátů podle právních předpisů.

Přehled judikatury ve věcech podílového spoluvlastnictví je tak dílem, které by nemělo chybět v knihovně advokáta, soudce či jiného právníka, který se věnuje této problematice.

✿ JUDr. JIŘÍ SPÁČIL, CSc., soudce
Nejvyššího soudu ČR

Oldřich Řeháček:

Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů

C. H. Beck, Beckova edice právo
a hospodářství, Praha 2010, 208
stran, 490 Kč.

Před několika lety mi z jednoho odborného časopisu poslali článek autora dnešní recenzované publikace s prosbou o napsání lektorského posudku. Rád jsem jejich prosbu splnil a od té doby, jakmile jsem v odborném periodiku viděl stať z pera O. Řeháčka, nikdy neunikla mé pozornosti. Důvodem bylo kvalitní zpracování.

Nadání a píle autora pak neunikla ani prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., která se stala školitelkou O. Řeháčka při jeho doktorandském studiu. Pod vedením prof. Černé pak zpracoval práci převyšující běžný standard a předložil ji k obhajobě. Při obhajobě jsem byl jedním z oponentů a rád jsem dílo pozitivně ohodnotil. Doktorandské studium bylo pak úspěšně dovršeno. Dnešní práce na předchozí činnost JUDr. Oldřicha Řeháčka, Ph.D., přímo navazuje a vychází nejen z teoretického studia, ale i z působení jmenovaného jako advokáta a insolvenčního správce, a to ve spolupráci s renomovanou advokátní kanceláří Cisař, Češka, Smutný a spol. Pedagogické zkušenosti získal JUDr. O. Řeháček při výuce na Právnické fakultě Univer-

zity Karlovy v Praze, jakož i přednáškovou činností na Vysoké škole ekonomie a managementu v Praze.

Jak sám autor uvádí, problematika představenstva akciové společnosti a postavení jeho členů představuje komplexní soubor, jenž zahrnuje řadu dílčích otázek, dotýká se mnoha právních institutů, je regulován řadou právních i mimoprávních norem.

Předkládaná publikace se po praktické i teoretické stránce podrobně a celistvě zabývá otázkami spojenými s představenstvem akciové společnosti jakožto statutárním, řídicím a výkonným orgánem této společnosti. Stejná pozornost je však věnována i právům a zejména povinnostem jednotlivých členů tohoto orgánu. Kniha se výrazně a vhodně opírá o tuzemskou a zahraniční literaturu a široký vějíř soudní judikatury.

V jednotlivých částech (po obecných otázkách) se řeší problematika orgánů akciové společnosti a její organizační struktura (mj. angloamerická struktura, francouzská koncepce, německá úprava; tzv. dualistická a monistická koncepce), problematika představenstva a jeho úlohy, působnosti představenstva akciové společnosti (mj. včetně ustanovení § 194 obchodního zákoníku) a vztahu představenstva k ostatním orgánům akciové společnosti (mj. i vztahu představenstva a akcionářů a představenstva a vedoucích zaměstnanců).

Dále se v publikaci řeší ustavení představenstva, vznik funkce v představenstvu, podmínky pro výkon funkce člena představenstva, postavení členů před-

stavenstva (vč. speciálního pojednání o předsedovi představenstva) a zánik funkce člena představenstva akciové společnosti.

Završením díla je shrnutí v závěru. Pro zvýšení čtenářského komfortu je v práci věcný rejstřík a standardní pasáž, kterou se odborná literatura vyznačuje, tj. judikatura a seznam literatury.

Cílem zpracování nemělo být zřejmě jen seznámení s tematikou, ale i kritické poukázání na případné nedostatky (při konstatování kladů) a naznačení směrů možného řešení. To lze v obsahu práce zřetelně sledovat.

Dílo je nepochybně přínosné nejen pro členy představenstev akciových společností, ale kapitálových společností obecně. Lze předvídat, že široký okruh čtenářů budou tvořit zejména pedagogové a studenti, advokáti, soudci, státní zástupci i podnikoví právníci.

✿ prof. JUDr. KAREL MAREK, CSc.,
katedra obchodního práva PF MU v Brně

**J. Herczeg, E. Hilgendorf,
T. Gřivna (Hrsg.):**

Internetkriminalität und neue Herausforderungen der Informations- gesellschaft des 21. Jahrhunderts

Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha
2010, 156 stran, 359 Kč.

Jsou obory platného práva, kde výměna informací výrazně pokročila zejména díky prohlubující se integraci v rámci Evropské unie. Trestní právo mezi takové právní disciplíny dlouho v naší zemi nepatřilo. Až postupující europeizace trestního práva v rámci bývalého třetího pilíře Evropské unie, nyní jedné ze sdílených pravomocí EU, vyvolává zvýšenou poptávku po cizojazyčné právní literatuře o trestním právu, a naopak, v jiných zemích EU po jazykově dostupné literatuře o českém právu trestním. Obojí poptávku nepochybně uspokojí německo-anglická antologie o internetové kriminalitě autorského kolektivu pod vedením profesora trestního práva

na Julius-Maximilians Universität ve Würzburgu Erica Hilgendorfa a docentů trestního práva na Univerzitě Karlově v Praze Jiřího Herczega a Tomáše Gřivny. Společný výzkum účinků europeizace trestního práva právnických fakult obou univerzit začal už před pěti lety a recenzované dílo je jedním z jeho významných výsledků.

Spolupráce členských zemí v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva vychází z dnes již samozřejmého jevu přeshraniční kriminality. Snad žádný druh kriminality není ovšem tak nespoutatelný státními hranicemi jako právě kriminalita internetová. Autoři tu poukazují jak na její pojmové znaky (doc. Valerius), tak na možnosti spolupráce v rámci Evropské unie. Právě v této oblasti se jeví jako nezbytné mantinely spolupráce zpřesnit. Rámcové rozhod-

nutí EU o evropském zatýkáacím rozkazu předpokládá mimo jiné vyloučení testu oboustranné trestnosti u trestných činů počítačové kriminality. Zkušenosti z implementace v členských státech EU nicméně ukazují na značné problémy při praktické aplikaci tohoto požadavku kvůli velkému rozptylu znaků skutkových podstat příslušných trestných činů a jejich uchopení v trestněprávních systémech jednotlivých členských států.

Autoři recenzované publikace správně ukazují, že internetová kriminalita může mít mnoho podob a že může zasahovat celou řadu zájmů, chráněných více či méně současným unijním právem. Například dr. Salvadori z Univerzity Verona poukazuje na souvislost

internetové kriminality s dětskou pornografií a obchodem s dětmi, což je podle ustanovení článku 83 Smlouvy o fungování Evropské unie jedna z oblastí harmonizace skutkových podstat trestných činů. Harmonizaci skutkových podstat připouští ostatně citované ustanovení SFEU též u trestných činů v oblasti výpočetní techniky. Ovšem definiční meze harmonizace nejsou zatím zřetelně vymezeny. K celoevropské diskusi odborníků teorie i praxe trestního práva na toto téma přispívá nepochybně i recenzovaná publikace.

Předkládané dílo se snaží hledat odpověď i na otázku, co skutečně je a není tzv. „chráněným zájmem“ EU, kterou významně nastolil rozsudek Evropského soudního dvora ve věci C-176/03 Komise v. Rada. Evropská unie podle něj může přijímat opatření, vztahující se k trestnímu právu členských států (včetně jeho harmonizace), pokud to je nezbytné k dosažení plného účinku norem přijímaných v oblasti pravomocí, odevzdaných členskými státy na EU. Z teoretického hlediska jde o logické vyústění doktríny *effet utile*, vyžadující efektivní aplikaci unijních pravidel, včetně kriminalizace jejich nejzávažnějších porušení. Naznačený vývoj vedl k nutnosti přiznat po ratifikaci Lisabonské smlouvy Unii pravomoc zajistit, aby taková porušení byla efektivně postihována ve všech členských státech. Praktické dopady se ovšem budou projevovat postupně a některé takové projevy předvídá i recenzovaná publikace. Ze všech shora uvedených důvodů je cennou četbou nejen pro představitele teorie, ale i pro praktické právníky, zejména pro zahraniční advokáty působící v naší zemi. I jim totiž dává přehled, jak se dopady sdílených pravomocí EU v prostoru svobody bezpečnosti a práva projevují v praxi našeho trestního práva.

✿ prof. JUDr. PhDr. MICHAL TOMÁŠEK,
DrSc., vedoucí katedry evropského práva
Právnické fakulty UK v Praze

Přečetli jsme za vás

**JUDr. Zdeněk Pulkrábek,
Ph.D.:**

Přikazuje § 24 odst. 1 ZOR soudu, aby zjistil příčiny rozvratu manželství?

Právní rozhledy č. 2/2010,
str. 39 – 48.

Autor, soudce Okresního soudu Plzeň-jih, se ve svém nejnovějším příspěvku zabývá problematikou zjišťování příčin rozvratu manželství v případech tzv. „sporného rozvodu“. Uvádí, že v případě, kdy se nejedná o zjednodušený rozvod ve smyslu ustanovení § 24a ZOR, se soudy cítí povinny, ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 ZOR zkoumat nejen to, zda je manželství trvale a hluboce rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití, ale i příčiny rozvratu.

Soudy při zkoumání příčin rozvratu manželství vychází z dikce ustanovení § 24 odst. 1 ZOR, věty za středníkem, která stanoví, že soud bere v úvahu příčiny rozvratu manželství. Dále podává stručný nástin vývoje právní úpravy rozvodu manželství a upozorňuje, že historické kořeny zkoumání příčin rozvratu manželství pochází z období, kdy se v rámci rozvodu rozhodovalo též o vině na rozvodu manželství. Na základě platného zákona o rodině, až do tzv. velké novely, byl soud povinen příčiny rozvratu manželství zkoumat a vypořádat se s nimi v odůvodnění rozhodnutí. Autor poukazuje též na dnes již neplatné znění § 157 odst. 3 OSŘ, které stanovilo, že odůvodnění rozsudku má být přesvědčivé a má se zabývat též příčinami sporu, a to v zájmu výchovného působení.

V textu článku je poukazováno na skutečnost, že v rámci soudního řízení není obtížné zjistit, zda je manželství trvale a hluboce rozvráceno, avšak zjišťování příčin rozvratu manželství je již doce-

la obtížné. Poměrně často totiž v rámci zkoumání příčin rozvratu bývá zaměřován následek s příčinou. Jako příčina rozvratu manželství bývá běžně označován mimomanželský vztah, narození nemanželského dítěte či jiná obdobná okolnost. Výše uvedené okolnosti jsou však spíše důsledkem rozvratu manželství než jeho příčinou. Autor přesvědčivě argumentuje, že soud by měl místo zjišťování příčin rozvratu spíše brát v úvahu ty skutečnosti, které rozvrat jako takový potvrzují.

Článek se dále zabývá tím, zda existují rozumné důvody, které by zkoumání příčin rozvratu ospravedlňovaly. Konstatuje, že právní teorie a praxe ve shodě odůvodňují zkoumání příčin rozvratu manželství jejím významem pro řízení o právních následcích rozvodu manželství. Obvykle je argumentováno, že zkoumání příčin rozvratu manželství může mít význam pro řízení o výživném pro rozvedeného manžela ve smyslu ustanovení § 92 a 93, resp. § 96 ZOR. Rovněž je argumentováno, že zkoumání příčin rozvratu manželství může mít význam pro účely řízení o vypořádání společného jmění manželů či vypořádání společného nájmu bytu, určení otcovství či vrácení daru. Autor následně tento argument vyvrací s tím, že zjištění učiněná v rámci jednoho řízení nejsou prejudiciálně závazná v jiném řízení. Správně také poukazuje na skutečnost, že závazné je rozhodnutí ve věci samé, nikoliv rozhodnutí o prejudiciálních otázkách. Dodává, že posuzování příčin rozvratu by mělo v tuzemské právní kultuře význam tehdy, pokud by součástí výroku, kterým se manželství rozvádí, byl též výrok o vině, či tehdy, pokud by jiná řízení byla s řízením o rozvodu manželství spojena. Dále autor vyjmenovává další obvykle uváděné důvody pro zkoumání příčin rozvratu a krátce a přesvědčivě se s nimi vyrovnává.

Závěrem se autor zabývá nevýhodami zjišťování příčin rozvratu. Jako první argument proti zkoumání příčin rozvratu uvádí větší náklady a větší omezení svobody. Dalším argumentem je podle autora negativní vliv na psychiku rozvádějících se manželů a komunikaci mezi nimi, což může negativně ovlivnit mimo jiné komunikaci ohledně společných dětí.

prof. JUDr. Josef Bejček:

Některé důsledky zákoného a soudcovského ohledu na „slabou“ a „slabší“ vyjednávací pozici obchodního partnera

Obchodněprávní revue č. 1/2011,
str. 10 – 20.

Autor, vedoucí katedry obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, se zabývá právní úpravou, doktrínou a judikaturou týkající se rozdílné vyjednávací síly stran v obchodněprávních vztazích.

Úvodem se zabývá principem rovnosti účastníků soukromoprávních vztahů a odchylkami, které se týkají ochrany slabších účastníků těchto vztahů. Konstatuje, že účelem ochrany slabších stran soukromoprávních vztahů je vyvažování příkré nerovnosti stran.

Z hlediska aplikace předpisů na ochranu slabší strany je klíčovým prvkem určit, která strana je slabší stranou a která kritéria se pro určení slabší strany užijí. Posuzování podle různých kritérií totiž může vést k různým závěrům. Autor poukazuje na skutečnost, že je třeba posuzovat nerovnost vždy v konkrétním případě, neboť aplikace abstraktních, normativně vymezených znaků může vést k absurdním důsledkům a může se zvrtnout ve faktický diktát slabší strany.

Autor poukazuje na skutečnost, že v obchodněprávních vztazích se zásadně nepoužije, ve smyslu ustanovení § 267 odst. 2 obchodního zákoníku, ustanovení § 49 občanského zákoníku, které stanoví, že strana, která uzavřela smlouvu v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek má právo od takové smlouvy odstoupit. Autor upozorňuje na ustanovení § 12 odst. 2 zákona o bankách, který stanoví, že neplatné jsou smlouvy uzavřené pro banku za nápadně nevýhodných podmínek. V souvislosti s ustanovením § 12 odst. 2 zákona o bankách podotýká, že i v občanskoprávních vztazích musí být při ochraně slabší strany splněny dvě podmínky, tedy že smlouva musí být uzavřena v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek. Navíc i za splnění obou podmínek je možné od smlou-

vy pouze odstoupit, na rozdíl od úpravy dle zákona o bankách, která při splnění jedné podmínky postihuje smlouvu sankcí neplatnosti.

V ustanovení § 12 odst. 2 zákona o bankách konstatuje snahu obcházet zvláštní úpravu obsaženou v obchodním zákoníku, navíc v situaci, kdy banka vstupuje do závazkového právního vztahu jako profesionál, a tedy by jí měla náležet běžná ochrana v režimu obchodního zákoníku.

V textu je dále konstatováno, že obecně přijímaný důvod odlišného právního režimu je dán informační asymetrií a motivační asymetrií stran. Motivační asymetrie je ilustrována prodávajícím, který uzavírá se svými zákazníky celou řadu kupních smluv a statisticky může očekávat řadu soudních sporů. Jeho motivace, pokud se týče obsahu smlouvy, je tak daleko vyšší než u kupujícího. Autor se dále zabývá další normou týkající se ochrany slabší strany, konkrétně ustanovením § 574 odst. 2 občanského zákoníku, které stanoví, že nikdo se nemůže platně vzdát práv, která mohou v budoucnu teprve vzniknout.

Závěrem autor konstatuje, že ochrana slabší strany z důvodu nevědomosti a informační asymetrie je zajištěna předpisy na ochranu spotřebitele, nekalosoutěžními předpisy a úpravou jednostranných a fakultativních obchodů v obchodním zákoníku. Mezi ochranné předpisy pak zahrnuje rovněž ustanovení § 38 občanského zákoníku týkající se způsobilosti k právním úkonům.

❖ Mgr. JAN MATES

Mgr. Ľuboš Fojtík:

Praktické projevy zásady iura novit curia v civilním soudním řízení

Právo – časopis pro právní teorii
a praxi, č. 4/2010, str. 31.

Autor se zabývá tím, jaké povinnosti plynou soudům ze zásady iura novit curia, a některými rozdílnými názory na tuto otázku. Podle názoru autora je povinností soudu provádět právní kva-

lifikaci na základě skutečností vylíčených a prokázaných stranami sporu, a především znát právo, jak vnitrostátní, tak zahraniční, je-li to třeba.

Podle autora soud vychází ze skutkových tvrzení umožňujících právní kvalifikaci uplatněného nároku, přičemž není vázán právní kvalifikací, jakou uplatňuje žalobce. Právní důvod požadovaného plnění ani nemusí být v žalobě uveden. Tak např. by soud neměl zamítnout žalobu na náhradu škody v případě, že by byl přesvědčen o kvalifikaci nároků jako nároků na bezdůvodné obohacení, ale měl by vyzvat žalobce, aby doplnil v příslušném směru svoje tvrzení i důkazy. Jiný výklad považuje autor za nesprávný a vázanost soudu právní kvalifikací provedenou účastníky řízení by byla neoprávněným zásahem do práv účastníků.

Opačný názor zastával prof. JUDr. Jiří Spáčil, podle kterého nestačí pouze skutkové tvrzení, ale je třeba i subsumpce nároku pod hypotézu právní normy s tím, že změna subsumpce představuje změnu skutkových tvrzení. Podle prof. Spáčila je soud tvrzením žalobce vázán. Podle mínění autora článku ale názor prof. Spáčila není správný, vycházel z právní úpravy v době, kdy o. s. ř. ještě neobsahoval ustanovení § 118a o počínací povinnosti soudů, proto byl dříve tento názor správný a legitimní. Za současného stavu právní úpravy je tedy podle autora povinností soudu, aby provedl právní kvalifikaci nároku nezávisle na účastnících, kteří ani nejsou povinni provádět právní kvalifikaci svých nároků, nebo námitek.

Dalším aspektem zásady iura novit curia je povinnost soudu znát nejen české právo, ale i právo cizí. Podle autora je povinností soudu zjistit si obsah zahraničního práva, které je třeba použít, aniž by tato otázka byla předmětem důkazního řízení. Český soud není povinen znát cizí právo, je však povinen obsah tohoto práva zjistit, jestliže na ně odkazuje kolizní norma.

❖ JUDr. PAVEL BLANICKÝ

z advokacie

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA 52

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Z praxe výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů	53
Z kárné praxe	55
Z jednání představenstva ČAK.....	56
Uzbečtí právníci v České advokátní komoře	57
Delegace advokátů z Bosny a Hercegoviny v Praze.....	57
Návštěva Hongkongu v nadcházejícím roce Králíka.....	58
Návštěva delegace z Law Society of Hong Kong v Praze ...	59

Z EVROPY 60 – 65

Hájot, esesem, Baldur von Schirach a jiní

Když teď nerv, což jsou samí ekonomové a podobní věrozvěsti, u nás zakázal výuku němčiny, budu mít s vysvětlením titulku co dělat. Po válce, když jsem byl malý kluk, komoušové taky zakázali výuku němčiny a musela se učit ruština, protože Kléma Gottwald uměl jen rusky, a i to dost mizerně.

Nakonec pak dával každého, kdo uměl nějak jinak než on, raději rovnou odpravit, ať to byli španěláci, německy vzdělaní Židé, váleční letci z Anglie nebo faráři študovaní ve Vatikánu. Zásada, že žádný nesmí být chytřejší než já, se k nám vrátila, takže čekám, že to tady už brzy zase vezme Milouš Jakeš, a pod ním budou sloužit analytici Kranhajzl a Matlapatla. Ke všemu vzali nerváci do rukou i školní osnovy a kvalifikaci učitelstva, a tak finanční a právní gramotnost budou teď vyučovat negramotní bakaláři ekonomie a práv. Bakalářů je totiž moc a nervní kolegové jim musí nezištně opatřit příležitost na trhu práce, placené ze státního rozpočtu. Ale i to už tu bylo za Františka I. Ten po rakouském státním bankrotu z 20. 2. 1811 (kulaté výročí proběhlo bez oslav) a demobilizaci nahnal učit do škol válečné vysloužilce, taky negramotné, protože pro ně neměl na penze. Opravdoví kantoři se pak kvůli těm rytmistřům věšeli, jako Jan Jakub Ryba, a ještě i za Franz Josefa je podle Bezručů „Halfar pořád za mládence, pro Halfara místa není“ a nakonec tumáš: „Kantor visí na jabloni“. U nás by se z toho mohl picnout i sám šulministr, ale doufejme, že přežije, i když s nervy zničenými od nervu, který, místo co by řešil státní bankrot, řeší negramotnost zrušením němčiny a nasazením bakalářů.

Ale k věci. HJ (ejčdzej), česky hájé, německy hájot (divná řeč, když je říká jot místo správného dzej) je zkratka pro Hitlerjugend (Hitler's Youth). Adolf Hitler (1889-1945) byl zakladatelem německých nácků (NSDAP) a od r. 1933 německý říšský kancléř. Možná, že o něm někteří nerváci a bakaláři už slyšeli. Ti, co o něm neslyšeli, ať se mrknou do Wikipedie.

Do HJ musel každý německý kluk, včetně papeže Benedikta XVI., vstoupit ve 13 letech, a to po různých dětských přípravkách (Deutsches Jungvolk), a v 18 pak mohl s doporučením požádat o členství ve straně (NSDAP). Holky měly zvláštní spolek, jmenovalo se to BdM (Bund deutscher Mädel), ale jinak to bylo stejné jako HJ. A jako byl Hitler Führer (Leader) celého rajchu (Grossdeutsches Reich - Velkoněmecká říše), tak i mládežníci měli svého Jugendführera (Youth Leader). No, a ten se jmenoval Baldur von Schirach (čti fon Širach, ne von Skajrek). Nesmyslná výslovnost, ta němčina, ještě že byla nerváky zrušena.

Baldur (1907-1974) byl mladý a krásný jako Apollo a mnohá česká ministryně by kvůli němu ještě dnes vstoupila nejen do BdM, ale přímo mezi kluky do HJ. Jeho táta byl Němec, ale máma Američanka. Žili v Německu a malý Baldurek se držel za sukně mámy, protože táta se jako divadelní ředitel pořád někde flákal. Zlí jazykové tvrdili, že německy se začal učit až ve škole a že to byl ve skutečnosti víc Amík než Němčour. Ale hajlovat se pak naučil dobře a Hitler si na něm hrozně zakládal, takže po válce skončil před norimberským tribunálem. Tam se - a to myslím teď úplně vážně - projeví jeho férové americké geny, upřímně litoval své mladické blbosti, odřekl se nacismu a dostal pouhých 20 let. Ty si pak poctivě odseděl ve Špandavě a po propuštění dožil v tichém ústraní v Západním Německu.

V době, kdy Schirach už seděl ve Spandau, založili u nás komouši ČSM (Československý svaz mládeže), později přejmenovaný na SSM (Socialistický svaz mládeže). Vzorem jim byl Vsjesajuznyj leninskij kamunističeskij sajuz maladoži, takřečený Komsomol. Taky měl přípravku (Pionýr), taky v tom musel každý být, kdo chtěl vůbec být, a taky v osmnácti vydávali doporučení ke vstupu do strany (KSC). Nu, a svazáci měli pochopitelně i své Jugendführery, jenomže nezůstalo u jednoho Baldura von Schiracha, nýbrž za těch čtyřicet let se Jugendführerů vystřídala řádka, aby komunistické mládeži nevelel nakonec nějaký senilák. Tak to chodilo až do r. 1990.

Od českých Baldurů, zejména od toho posledního, jsem čekal, že bude litovat své mladické hlouposti, odřekne se komunismu, dostane aspoň pár měsíců veřejně prospěšných prací a bude teď někde skromně a nenápadně přežívat jako školník nebo hlídač v parku, když tedy má ten vztah k mládeži.

Ale kdepak, on v sobě žádné férové americké geny nemá a ještě dodnes se chlubí svou komunisticko-kapitalistickou mazanosť. Svě poctivě vydřené miliardy je připraven použít na vycídění našeho poněkud zašlého rodinného stříbra, což není nic jiného než naše milovaná lotynka Sazka. Admirable! Úplně ambo, ne-li rovnou terno! Nepřerušovaný český nomenklaturní postup. Svazáci - sportovci - zpěváci - veksláci - nouveaux riches. (Sorry, správně zbohatlíci, zapomněl jsem, že francouzština je už taky zrušená.) A nerv na ně zírá v němém obdivu.

Tak se nedivte, že tihletí nervi jdou mi na nervy. Jejich drtivou anlyzou určitě ocení hlavně němečtí a francouzští investoři. Až se nerváci a svazáci od rytmistřů vyučí té dokonalé angličtině, těším se, že do češtiny přeloží opt-out, online, leader, IT, PR, CEO a O2.

Víte, co by na to všechno řekl rodilý mluvčí Baldur von Schirach? Fuck you!

Březen 2011

✿ KAREL ČERMÁK

Z praxe výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů

Jde o zcela jasnou právní záležitost, u níž lze pochybení a jednání bona fide vyloučit s pravděpodobností, která hraničí s jistotou, a naopak lze na základě dostupných informací vyslovit důvodné podezření, že jde o úmyslné zneužití práva v neprospěch advokáta, pokud jsou ve smyslu ust. § 158 odst. 3 tr. řádu zahájeny úkony trestního řízení ve věci podezření ze spáchání trestného činu advokátem pro skutek, spočívající v přijetí odměny za výkon funkce likvidátora, tento postup nevyústí během dvou let do řádného procesního rozhodnutí (zahájení trestního stíhání advokáta, odložení nebo jiné vyřízení věci, příp. dočasné odložení trestního stíhání) a průtahy jsou zdůvodňovány vyčkáváním na meritorní rozhodnutí civilního soudu, když ani po tomto rozhodnutí není bezodkladně procesně rozhodnuto a takové „rozpracování“ advokáta může být použito k nátlaku na advokáta při poskytování právní služby v související věci.

Stanovisko výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů ze dne 15. března 2011, sp. zn. 440/VOPOZA/10-Cer./23

Součástí Policie ČR, SKPV Rakovník jsou vedeny úkony trestního řízení ve smyslu ust. § 158 odst. 3 tr. řádu, pod č. j. KRPS 43599-46/TČ-2009 pro podezření ze spáchání trestného činu (přesná kvalifikace advokátovi není známa, pravděpodobně zpronevěry) JUDr. Jiřím Černým, advokátem v Rakovníku. Na podkladě předložených listin a učiněných tvrzení lze dovodit, že věc se nachází ve fázi před zahájením trestního stíhání, a že přípravné řízení trvá (minimálně) déle než dva roky.

Krajské státní zastupitelství (v Praze) vyhovělo návrhu JUDr. Vrbové z Okresního státního zastupitelství Rakovník, aby byla věc, vedená pod sp. zn. KRPS 43599-46/TČ-2009-JUDr. Černý, z důvodu vhodnosti dozorována Okresním státním zastupitelstvím v Kladně.

JUDr. Černý dále uvádí, že procesní postupy orgánů činných v trestním řízení v dané věci neodpovídají pravidlům zakotveným v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „TrŘ“). JUDr. Černý shrnul v přiloženém podnětu uvedený postup orgánů činných v trestním řízení následovně:

Poté, co JUDr. Černý převzal zastoupení věřitelského výboru k úpadci RAJA, s. r. o., byl na něj podán podnět na PČR Praha pro podezření ze spáchání trestného činu zpronevěry. JUDr. Černý podal ve věci vysvětlení a PČR Praha postoupila věc PČR Rakovník, kde podal další vysvětlení, když PČR Rakovník dospěla k závěru, že by se v daném případě mohlo jednat spíše o trestný čin zkrácení daně.

Po roce a půl šetření policejní komisař JUDr. Černému sdělil, že má s dozorujícím státním zástupcem domluveno vydání usnesení o odložení věci. Po dalších třech měsících však JUDr. Černý zjistil, že usnesení o odložení věci nebylo vydáno, ač už nemají být prováděny žádné úkony, a že policejní ko-

misář dostal pokyn od svého přímého nadřízeného, aby s vydáním usnesení počkal, až skončí civilní řízení.

Předmětem uvedeného civilního řízení je odměna JUDr. Černého jako likvidátora, tedy určení, zda je JUDr. Černý povinen určitě finanční prostředky (odměnu likvidátora) vrátit do konkurzní podstaty, nebo zda mu tyto po právu náleží, přičemž závislost budoucího rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení na výsledku civilního sporu má spočívat zřejmě v tom, že pokud by civilní soud rozhodl, že JUDr. Černý je povinen prostředky vrátit, znamenalo by to pro orgány činné v trestním řízení, že se jedná o věc (prostředky) cizí a tedy v předmětné věci, z pohledu trestního práva, o podezření ze spáchání trestného činu zpronevěry. Pokud by civilní soud dospěl k opačnému závěru, zřejmě by to byl pro orgány činné v trestním řízení signál, že se JUDr. Černý mohl dopustit trestného činu zkrácení daně.

PČR tedy nevydala v dané věci rozhodnutí a JUDr. Černému sdělila, že vyčká rozsudku civilního soudu. JUDr. Černý je přesvědčen, že od počátku šlo pouze o to, odradit jej od zastupování zmíněného věřitelského výboru, který byl přesvědčen, že ze strany správce konkurzní podstaty a dozorující soudkyně dochází k tunelování konkurzní podstaty.

Na základě předložených informací došel výbor k závěru, že **orgány činné v trestním řízení nepostupují v daném případě v souladu se zákonem, když:**

1. Policejní orgán neproověřil skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin ve lhůtách dle ust. § 159 TrŘ, který v odst. 1 stanoví, že:

„policejní orgán je povinen prověřit skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin,

a) do dvou měsíců od jejich přijetí, jde-li o věc patřící do příslušnosti samosoudce, v níž se nekoná zkrácené přípravné řízení,

b) do tří měsíců, jde-li o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu, a

c) do šesti měsíců, jde-li o věc patřící v prvním stupni do příslušnosti krajského soudu.“

Jedná se o lhůty pořádkové, které běží od doručení trestního oznámení, resp. obsahově totožného podnětu, orgánu činnému v trestním řízení.

Dle odst. 2 *„pokud nebylo oznámení nebo jiný podnět ve lhůtách uvedených v odstavci 1 prověřeno, policejní orgán státnímu zástupci písemně zdůvodní, proč nebylo možné v zákonem stanovené lhůtě prověřování skončit, jaké úkony je třeba ještě provést a po jakou dobu bude prověřování pokračovat. Státní zástupce může pokynem policejnímu orgánu jednak změnit výčet úkonů, které mají být ještě provedeny, jednak stanovit odlišné lhůtu, po kterou má prověřování ještě trvat.“*

Dle odst. 3 *„neskončí-li policejní orgán prověřování ve lhůtě prodloužené podle odstavce 2, předloží spis státnímu zástup-*

ci s odůvodněným návrhem na její prodloužení. Státní zástupce postupuje obdobně, jak je uvedeno v odstavci 2.“

Lhůty dle ust. § 159 odst. 1 TrŘ byly upraveny novelou TrŘ – zákonem č. 265/2001 Sb., ve snaze výrazně urychlit trestní řízení, což vyplývá mimo jiné z důvodové zprávy.

Stanovisko Nejvyššího státního zástupce ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství ve smyslu ust. § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, poř. č. 28/2002, uvádí k novelizovanému ust. § 159 TrŘ následující:

„Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. posílila výrazně odpovědnost státního zástupce za výsledek a průběh přípravného řízení... Dozor státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení představuje jeho systematickou a cílevědomou kontrolní činnost zaměřenou na zjištění stavu vyšetřování, prověření postupu policejního orgánu z hlediska jeho zákonnosti, rychlosti a plynulosti a neprodleně odstraňování zjištěných nedostatků. Dozor se vyznačuje soustavností a je vykonáván průběžně. Směřuje též k tomu, aby nikdo nebyl bezdůvodně trestně stíhán a bezdůvodně omezován na svých právech v přípravném řízení... Státnímu zástupci je uloženo zejména, aby uplatňoval v průběhu přípravného řízení svá jednotlivá oprávnění, aby si s přihlédnutím k závažnosti a povaze trestní věci zajistil přehled o stavu a výsledcích přípravného řízení a měl možnost účinně působit na jeho průběh a neprodleně odstraňovat zjištěné nedostatky...“

JUDr. Černému není známo, zda byla lhůta ke skončení prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, v daném případě prodlužována, případně z jakého důvodu a s jakým odůvodněním.

Nicméně obecnou zásadou zakotvenou v ust. § 2 odst. 4 TrŘ je, že „...orgány činné v trestním řízení postupují z úřední povinnosti. Trestní věci musí projednávat co nejrychleji a s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.“

2. Policejní orgán nebo státní zástupce nepostupovali způsobem stanoveným v ust. § 159a, § 159b, resp. § 160 TrŘ, která stanoví, že:

„Nejde-li ve věci o podezření z trestného činu, státní zástupce nebo policejní orgán věc odloží usnesením, jestliže není na místě vyřídit věc jinak“ (ust. § 159a odst. 1 TrŘ), „jestliže to je třeba k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo jiného úmyslného trestného činu, anebo zjištění jejich pachatelů, může policejní orgán se souhlasem státního zástupce dočasně odložit zahájení trestního stíhání na nezbytnou dobu, nejdéle však o dva měsíce! (ust. § 159b odst. 1 TrŘ), „nasvědčují-li prověřováním podle § 158 TrŘ zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného“ (ust. § 159a odst. 1 TrŘ).

Ze shora uvedených citací rozhodných právních předpisů a z doložených informací JUDr. Černého tedy vyplývá, že policejní orgán, potažmo státní zástupce, porušují v daném pří-

právním řízení postup stanovený TrŘ. Tedy pokud z důkazů nashromážděných policejním orgánem, v průběhu prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, vyplývá, že v dané věci nejde o podezření z trestného činu a jestliže není na místě vyřídit věc jinak (odevzdáním věci k projednání přestupku nebo jiného správního deliktu, nebo ke kázeňskému nebo kárnému projednání), musí státní zástupce nebo policejní orgán věc dle ust. § 159a odst. 1 TrŘ usnesením odložit. Pokud naopak skutečnosti zjištěné a odůvodněné prověřováním nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby.

Orgány činné v trestním řízení tedy musí postupovat z úřední povinnosti tak, aby přípravné řízení, tedy i stádium prověřování, skončilo ve stanovených lhůtách, nejsou-li splněny podmínky pro jejich prodloužení. Je nepřipustné, aby orgány činné v trestním řízení ničeho nečinily a nechávaly tak dotčené osoby v právní nejistotě. Jakékoli vyčkávání orgánů činných v trestním řízení na vydání rozsudku soudem civilním je samozřejmě v rozporu se zásadami trestního řízení, tedy se zásadou rychlosti, šetření práv a svobod zaručených listinou. V souladu s ust. § 9 odst. 1 TrŘ „orgány činné v trestním řízení posuzují předběžné otázky, které se v řízení vyskytnou, samostatně; je-li tu však o takové otázce pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu, jsou orgány činné v trestním řízení takovým rozhodnutím vázány, pokud nejde o posouzení viny obviněného.“

Pokud orgány činné v trestním řízení výše uvedeným způsobem nepostupovaly, jedná se o nezákonný postup, kterým jsou práva dotčené osoby, tedy v daném případě advokáta JUDr. Černého, porušována a ten je státní mocí šikanován. Situace je samozřejmě horší v situaci, kdy je takto šikanován advokát, a to s největší pravděpodobností z důvodu výkonu advokacie, tedy z důvodu zastupování určitého konkrétního mandanta. Nicméně ČAK nemá v případě trestního stíhání advokáta vůči orgánům činným v trestním řízení žádné pravomoci.

Z předložených listin dále vyplývá, že Vrchní soud v Praze rozhodl rozsudkem ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 14 Cmo 335/2009-92, doručeným JUDr. Černému dne 7. 2. 2011 meritorně, a tak nejméně od data doručení předmětného rozsudku obsahující pravomocný a vykonatelný právní závěr již musí orgány činné v trestním řízení konat a další průtahy jsou jen naprosto právně nezdůvodnitelným atakem na osobu advokáta, bez ohledu na porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, která garantuje právo na projednání věci v přiměřené lhůtě.

Jelikož se jedná o závažný zásah veřejné moci do činnosti advokáta, kdy právě jeho udržování v nejistotě a riziku trestního stíhání může vést k ovlivňování jeho procesních postojů, výbor doporučuje, aby představenstvo ČAK zaujalo k věci rázné stanovisko a pro prevenci těchto případů, které mohou postihnout naprostou většinu advokátů, resp. všechny advokáty, kteří se zabývají správou majetku, bylo vyvoláno jednání na úrovni předsedy ČAK a nejvyššího státního zástupce s cílem dosažení alespoň metodického stanoviska k obdobným věcem.

(Souhlas se zveřejněním případu a svého jména vyslovil dotčený advokát písemně dne 14. ledna 2011.)

✿ JUDr. MAREK NESPALA, předseda výboru ČAK pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů

Z kárné praxe

Jde o závažná porušení povinností advokáta, jestliže nepravdivě informuje klienta o stavu exekučního řízení, zatají inkaso vymožené částky a výzvě o její vydání nevyhoví.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 3. 12. 2010, sp. zn. K 77/2010

Kárně obviněný JUDr. J. B., advokát, se dopustil kárného provinění,

že jako právní zástupce oprávněné A. A. v exekučním řízení vedeném u Exekutorského úřadu nepravdivě informoval A. A. o stavu tohoto exekučního řízení a A. A. zatajil, že dne 18. 7. 2007 byla na jeho účet poukázána soudním exekutorem vymožená částka, a poté, co A. A. tuto skutečnost vlastním šetřením v lednu 2008 zjistila a vyzvala ho k vydání vymožené částky ve výši 11 070 Kč, této výzvě nejméně do 11. 3. 2010 nevyhověl,

tedy

- nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost plnit převzaté závazky,
 - povinnost v souvislosti s výkonem advokacie činit projevy věcné, střízlivé a nikoliv vědomě nepravdivé,
 - povinnost dát oprávněným zájmům klienta přednost před vlastními zájmy,
 - povinnost klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů,
 - povinnost peníze a jiné hodnoty, které převzal ke stanovenému účelu, opatřovat s péčí řádného hospodáře, a nepoužít je jinak, než ke stanovenému účelu,

čímž

porušil ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, 3, čl. 6 odst. 1 a čl. 9 odst. 1, 2 Pravidel profesionální etiky.

Za to se mu ve smyslu § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 30 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře náhradu nákladů kárného řízení ve výši 3000 Kč na účet České advokátní komory, spolu s pokutou do 15 dnů od právní moci toto rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Provedeným dokazováním, obsahem kárného spisu, a to zejména stížností ze dne 11. 3. 2010, doručené ČAK, kontrolnímu oddělení, dne 12. 3. 2010, vyjádřením advokáta ze dne 5. 5. 2010, dopisem kárně obviněného ze dne 13. 11. 2006, smlouvou o provedení exekuce ze dne 5. 4. 2007 spolu s exekučními příkazy č. j. 030 Ex 779/07-10 a č. j. 030 Ex 779/07-12 a výpisem z matriky ČAK byl zjištěn skutkový stav uvedený ve výroku kárného rozhodnutí.

Kárně obviněný nebyl vyslechnut, neboť se k jednání bez omluvy nedostavil, přestože byl řádně předvolán, a bylo tak rozhodnuto v jeho nepřítomnosti v souladu s ustanovením § 16 odst. 2 vyhlášky č. 244/1996 Sb., ve znění pozdějších změn. Kárný senát konstatoval, že v daném případě je i tak dostatečně zjištěn skutkový stav.

Kárný senát má z provedeného dokazování za prokázané, že se kárně obviněný dopustil jednání uvedeného ve výroku tohoto kárného rozhodnutí. Tyto skutečnosti vyplývají zejména z vyjádření stěžovatelky a kárně obviněný tyto skutečnosti potvrzuje. Z provedeného dokazování kromě toho nevyplývá, že by kárně obviněný uhradil své klientce dlužnou částku ani po podání kárné obžaloby.

Při hodnocení osobních a majetkových poměrů kárně obviněného vyšel kárný senát zejména z vyjádření kárně obviněného, které považuje pro tento účel za dostatečné.

Kárný senát vyhodnotil jako vhodné uložit kárně obviněnému pokutu, která svým charakterem odpovídá kárnému provinění. Dle názoru kárného senátu může mít tento typ sankce na kárně obviněného dostatečný výchovný efekt.

Při stanovení konkrétní výše pokuty kárný senát vyšel z vyjádření kárného žalobce, který navrhuje uložení pokuty ve vyšší míře, než ve vyjádření ke stížnosti požaduje sám pro sebe kárně obviněný.

Současně kárný senát přihlédl k majetkovým poměrům kárně obviněného a výši částky, kterou kárně obviněný neposlal své klientce. Proto uložil pokutu při samé spodní hranici zákonem stanoveného rozsahu. Dle přesvědčení kárného senátu tak výše uložené pokuty odpovídá okolnostem daného případu.

Protože kárný senát vyslovil, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění, zavázal jej současně podle § 33a odst. 2 zákona o advokacii k náhradě nákladů kárného řízení ve výši 3000 Kč, tedy jednorázovou částkou ve výši stanovené stavovským předpisem, usnesením představenstva České advokátní komory z 12. října 1999, uveřejněným pod číslem 2/1999 v částce 3 Věstníku České advokátní komory.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstva ČAK

Představenstvo ČAK se ve dnech **21. – 22. března 2011** sešlo na své 16. schůzi v tomto volebním období, tentokrát v sídle pobočky ČAK v Kleinově paláci v Brně. Jako pravidelně projednali členové představenstva nejprve pozastavení výkonu advokacie některým kolegům-advokátům či vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň informoval o **po-
kračujících jednáních souvisejících s duplicitním doručováním
do datových schránek**. Společně s tajemníkem ČAK jednali s veřejným ochráncem práv JUDr. Pavlem Varvařovským, který zamýšlí vyvolat mezirezortní jednání za účelem odstranění vzniklého duplicitního doručování, neboť eviduje stále další a další takové případy. ČAK se k této iniciativě připojí s tím, že se souhlasem dotčených advokátů poskytne ombudsmanovi údaje o duplicitním doručování.

Předseda ČAK dále informoval představenstvo o jednání s náměstkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Ing. Janem Kouckým Ph.D., ve věci uznávání kvalifikace získané v zahraničí. Ministerstvo si od ČAK vyžádalo písemnou analýzu dané problematiky.

Předseda ČAK seznámil členy představenstva se **závěry jeho schůzky s nejvyšším státním zástupcem JUDr. Pavlem Zemanem**, jemuž avizoval kauzy advokátů, kteří se obrátili pro pomoc na výbor pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů. Nejvyšší státní zástupce je toho názoru, že v případech, kdy dotčená osoba advokáta bude šikanována nebo pokud bude trestní stíhání vedeno nezákonným způsobem, není jiné procesní možnosti, než řešit věc cestou stížnosti nadřízenému státnímu zástupci. Nejvyšší státní zástupce vyjádřil ochotu spolupracovat do budoucna s ČAK, např. i formou odborného semináře z další citlivé oblasti – sjednocení metodického postupu při prohlídkách nebytových prostor a bytů advokátů.

Předseda ČAK informoval, že co se týká architektonického návrhu úprav podloubí, udělil příslušné plné moci za účelem projednání záměru se stavebním a památkovým úřadem.

Místopředseda ČAK JUDr. Antonín Mokřý informoval představenstvo o tom, že ČAK ve spolupráci s Bruselskou advokátní komorou uspěla a získala **grant s názvem „Evropské zkušenosti v mediaci a jejich implementace do českého právního prostředí“**. Bližší informace o možnostech vzdělávání v této oblasti díky získanému grantu naleznete v BA v rubrice Aktuality na str. 4.

Místopředseda ČAK JUDr. Mokřý dále předložil k diskusi **analýzu nákladů provozu a činnosti bruselské pobočky ČAK**. Členové představenstva dlouze diskutovali o další existenci a smyslu činnosti pobočky a rozhodli, že na květnové jednání bude připraven rozsáhlý analytický materiál, na jehož základě bude následně rozhodnuto.

Členové představenstva diskutovali rovněž o návrhu JUDr. Radima Mikety na sjednocení praktického postupu při advokátních zkouškách s tím, že prvním počinem pro zlepšení efektivity zkoušky by měla být změna v pořadí zkoušených předmětů tak, aby první bylo právo advokátní, tedy znalost advokátních předpisů. Představenstvo ČAK s tímto záměrem vyslovilo souhlas a JUDr. Miketovi uložilo ve spolupráci s předsedou iniciovat u předsedy zkušební komise svolání schůze předsedů zkušebních senátů za účelem projednání tohoto postupu. Se závěry schůzky pak bude seznámena advokátní veřejnost prostřednictvím webu ČAK, Bulletinu advokacie, eventuálně i News ČAK.

JUDr. Petr Mrázek předložil představenstvu **plán činnosti regionálních středisek ČAK na rok 2011**, který se již tradičně dělí na tři základní oblasti: akce výchovně-vzdělávací, sportovní a kulturně-společenské. Představenstvo ČAK vzalo plán na vědomí a vyslovilo poděkování regionálním představitelům ČAK za jejich činnost.

**Podrobný zápis z 16. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním konci-
pientům k dispozici na [www.cak.cz/rubrika Orgány Komory/
Představenstvo/Zápis z jednání](http://www.cak.cz/rubrika/Orgány_Komory/Představenstvo/Zápis_z_jednání).**

✿ icha

Uzbečtí právníci v České advokátní komoře

Předseda České advokátní komory JUDr. Martin Vychopeň přijal v historické budově České advokátní komory dne 20. října 2010 skupinu uzbeckých advokátů a právníků, která přijela do České republiky s cílem seznámit se mj. s bezplatnou právní pomocí, zejména s jejím systémem „advokátním“, který Česká advokátní komora již řadu let organizuje a financuje výhradně z advokátních prostředků, bez příspěvku státu. Dlužno říci, že jde o jediný podobný systém mezi 47 členskými státy Rady Evropy a možná vůbec.

Po zevrubné informaci o postavení, cílech a fungování české advokacie a Komory, jejího postavení vůči státním orgánům i veřejnosti, **uzbečtí právníci vysoce ocenili fakt, že se mohli seznámit s aktuálním zněním zákona o advokacii v ruštině. Ten již je vyvěšen na internetové stránce ČAK pod nově zřízenou ruskou jazykovou mutací našich předpisů.**

Zájem a otázky uzbeckých právníků nesměřovaly však pouze k avizovanému tématu, ale v podstatě k celé šíři aspektů advokátní profese, které zvažuje každá advokacie při svých prvních krocích k vlastní-

mu ustavení a založení profesní organizace: přístupu k profesi, rozdílu mezi advokátem a jinými právníky před soudy, možnostech činnosti zahraničních a evropských advokátů v České republice, k tematice kárné a disciplinární, pojištění advokátů, jejich „imunitě“ a podstatě advokátního tajemství a dalších advokátních specifik.

Dvouhodinové přijetí se vyznačovalo přátelskou atmosférou a české straně přineslo poznání o stupni rozvoje právní kultury v Uzbekistánu.

✿ JUDr. JANA WURSTOVÁ,
odbor mezinárodních vztahů ČAK

Delegace advokátů z Bosny a Hercegoviny v Praze

Dne 27. 11. 2010 přijal místopředseda České advokátní komory, JUDr. Petr Poledník, delegaci patnácti advokátů z Bosny a Hercegoviny. Návštěva byla zcela nečekaná. Jednalo se o velmi zajímavé setkání a konalo se v přátelské atmosféře. V rámci setkání místopředseda ČAK seznámil kolegy z Bosny a Hercegoviny s dějinami České advokátní komory, se současnou strukturou orgánů České advokátní komory a systémem vzdělávání.

Kolegové z Bosny a Hercegoviny měli o dějinách České advokátní komory a sys-

tému vzdělávání, jakož i struktuře České advokátní komory, velmi dobré znalosti. Systém je téměř totožný v obou zemích. V rámci diskuse je zajímavé, za jakých podmínek se uskuteční zápis do seznamu advokátů. Za prvozápis do seznamu advokátů zaplatí advokát v Bosně a Hercegovině částku 1000 eur a roční příspěvek pak činí částku 300 eur. Dále pak byla diskuse věnována otázkám ustanovování obhájců z úřední povinnosti. V Bosně a Hercegovině platil systém totožný se systémem v České republice, avšak ne-

osvědčil se z důvodu korupčního jednání na soudech při ustanovování, a proto byla přijata nová úprava. Spočívá v tom, že obžalovaný či obviněný si sám zvolí obhájce a požádá soud o příspěvek na obhajobu. Je pak na samotném advokátovi, zda se bude věnovat obhajobě osobně, případně zařídí substituci.

Setkání může být do budoucna impulsem pro spolupráci obou advokátních komor.

✿ JUDr. PETR POLEDNÍK,
místopředseda ČAK

CENÍK PLOŠNÉ INZERCE

pro advokáty zapsané na seznamu vedeném ČAK

Inzertní služby pro Bulletin advokacie zajišťuje společnost Impax, spol. s r. o., tel. 241 483 141, 606 404 953, e-mail: inzerce@impax.cz. Ceny jsou platné pro inzerci na redakčních stránkách v sekci „inzerce“ na konci časopisu.

1/1 (celostrana) 210x297 mm (na spad), 170x255 mm (na zrcadlo)	1/4 strany 83x125 mm (na zrcadlo)
černobíle 15 000	černobíle 6 000
dvoubarevně 18 000	dvoubarevně 8 000
barevně 20 000	barevně 10 000

1/2 strany 210x145 (na spad), 170 x 125 mm (na zrcadlo)	1/8 strany 83x65 mm (na zrcadlo)
černobíle 8 000	černobíle 3 000
dvoubarevně 11 000	dvoubarevně 4 000
barevně 14 000	barevně 6 000

Ceny inzerce jsou smluvní a nezahnují DPH 20 %.
U inzerátů na spad je třeba přídát 3 mm na každé straně.

Návštěva Hongkongu v nadcházejícím roce Králíka

TÉMĚŘ OSM MILIONŮ OBYVATEL, NEJSVOBODNĚJŠÍ EKONOMIKA SVĚTA A VSTUPNÍ BRÁNA DO ČÍNY. TAK LZE V KRÁTKOSTI CHARAKTERIZOVAT HONGKONG, VELKOMĚSTO S JEDNOU Z NEJKRÁSNEJŠÍCH URBANISTICKÝCH SILUET NA SVĚTĚ, MĚSTO, V NĚMŽ PODÁVÁ ZÁPAD RUKU VÝCHODU A NAOPAK.

V roce 2008 uzavřela Česká advokátní komora **dohodu o vzájemné spolupráci s Law Society of Hong Kong**. Od té doby se rozvíjí spolupráce obou právnických asociací a bez nadsázky lze konstatovat, že tato spolupráce je jedna z nejlepších, které ČAK v současnosti má. Od návštěvy českých advokátů v r. 2009 uplynuly sice již dva roky, ale vzájemné kontakty slibně pokračují. **Naposledy jsme se zúčastnili spolu s místopředsedou JUDr. Petrem Poledníkem otevření soudního roku v Hongkongu v polovině ledna tohoto roku.** To je vždy spojeno s pracovním setkáním pozvaných předsedů a místopředsedů advokátních komor nejen z blízké oblasti východní Asie (povětšinou členů LAWASIA*), ale i vybraných reprezentantů advokátních organizací ze „zbytku světa“. Česká republika zaujímá v hodnocení hongkongských kolegů advokátů prestižní postavení; jsme bez nadsázky považováni za nejlépe se rozvíjející advokátní organizaci ve střední Evropě, a tak zasedáme vedle předsedů komor z Velké Británie, USA, Austrálie, Francie, Německa jako jediní z tzv. bývalé východní zóny.

Vedle kontaktů advokátů souběžně probíhá intenzivní spolupráce v oblasti podnikání a obchodu, v níž hrají podstatnou úlohu obě obchodní komory, česká a hongkongská. Hongkong, jako samostatná správní oblast s vlastním právním systémem a jurisdikcí nezávislou na „kontinentální Číně“, sehrává významnou roli ve vývozu i dovozu investic

a pro mnohé podnikatele se stává zárukou bezpečnosti jejich investic v Číně a zajištění potřebných právních záruk. Hongkong dnes již téměř nic nevyrobí, je tu vlastně jen proto, aby poskytoval služby, zejména pak služby obchodní, právní, finanční a kapitálové.

Je nasnadě, že pro české advokáty a jejich obchodní klienty se zde otvírají velké možnosti a ČAK chce napomáhat tomu, aby pro takovou spolupráci byla vytvořena vhodná půda s co nejlepšími kontakty právě ve sféře právních služeb.

Se současným předsedou Law Society panem **Huenem Wongem**, jakož i se zástupcem hongkongské vlády a vedoucím ekonomické mise pro střední a východní Evropu, panem **Stephenem Kai Wongem**, jsme diskutovali nejen možnosti vzájemné výměny informací mezi právníckými komorami a obchodní sférou, ale i o tom, že bychom v blízké budoucnosti rádi započali se vzájemnou výměnou právníků v českých a hongkongských právníckých firmách, zaměřenou především na právní praxi pro začínající právníky, eventuálně i koncipienty. Byli jsme pozváni na výroční konferenci LAWASIA, která má letos v říj-

* **LAWASIA**, založená r. 1966, sdružuje právnícké organizace, jakož i individuální členy z řad praktikujících advokátů, právníků činných ve sféře obchodu, vládním a správním sektoru, justici a v akademické sféře a v širším smyslu podporuje i hospodářskou spolupráci zejména zemí asijsko-pacifické oblastí. Svým významem přesahuje pouze tuto oblast a je jednou z nejuznávanějších mezinárodních právníckých organizací.

Slavnostní shromáždění při příležitosti otevření nového soudního roku – všichni soudci, solicitoři a barristeri Hongkongu.

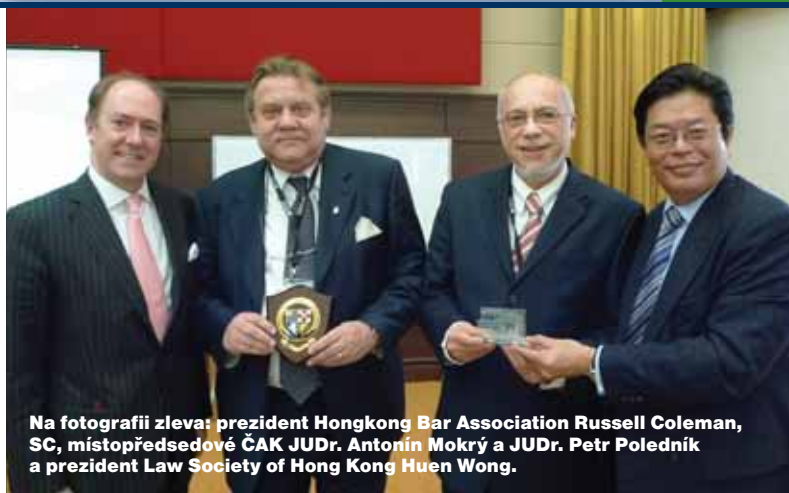

nu proběhnout v korejském Soulu. Zde bychom tyto záměry již rádi formalizovali ve formě přípravy nějaké dohody.

V závěru návštěvy Hongkongu jsme neopomenuli navštívit i sousední Macao. I zde doposud funguje „oddělený právní systém“, v tomto případě nikoli založený na common law, jako v Hongkongu, ale na evropském kontinentálním základě (původně portugalském). Konzultovali jsme zde s předsedou místní advokátní komory, panem **Jorge Neto Valente**, který nám věnoval více než půl dne a provedl nás po místních civilních i trestních soudech, kde jsme měli možnost sledovat průběh soudních jednání v jedné rodinné a jedné trestní kauze. Pokud jde o Macao, zaujímá v oblasti obchodu zvláštní postavení, kdy na rozdíl od Hongkongu jej Čína využívá jako vstupní bránu do částí světa, které dříve patřily do sféry portugalského vlivu. Jde především o nerostné bohatství a zemědělské komodity, které Čína vidí především v Brazílii, ale i v některých zemích afrického kontinentu. I zde máme, jak nás pan předseda ujistil, dveře vždy otevřené.

Při navazující návštěvě delegace Law Society of Hong Kong v Praze jsme byli pozváni na oslavu čínského nového roku, letos roku Králíka. Rok Králíka bude podle čínských právníků a obchodníků rokem „snadných zisků“ a „výrazného růstu HDP“. Spolu se čtenářem si dovoluji doufat, že toto přesvědčení se naplní nejen pro Čínu, ale i pro Českou republiku.

✿ JUDr. ANTONÍN MOKRÝ,
místopředseda ČAK

Na fotografii zleva: prezident Hongkong Bar Association Russell Coleman, SC, místopředsedové ČAK JUDr. Antonín Mokrý a JUDr. Petr Poledník a prezident Law Society of Hong Kong Huen Wong.

Místopředsedové ČAK JUDr. Antonín Mokrý a JUDr. Petr Poledník, uprostřed Dr. Jorge Neto Valente, prezident Law Society of Macau.

Návštěva delegace z Law Society of Hong Kong v Praze

Ve dnech **20. – 21. ledna 2011** navštívila na pozvání České advokátní komory a u příležitosti slavnostního galavečera Právníka roku 2010 čtrnáctičlenná delegace z Law Society of Hong Kong Prahu. Složení delegace bylo vskutku to nejvyšší – prezident Mr. Huen Wong, viceprezident Mr. Junius Ho, člen představenstva Mr. Joseph Li, bývalý prezident Mr. Lester Huang, člen výboru mezinárodních vztahů Mr. Geoffrey Stephen Green a další hosté.

Touto návštěvou chtěla ČAK opětovat návštěvu českých advokátů v Hongkongu v roce 2009.

Program však nebyl zdaleka jen společenský. Již první den se konal společný seminář českých a hongkongských advokátů v paláci Dunaj, který si kladl za cíl představit hongkongský právní systém (jedna země – dva systémy) a Hongkong coby východní platformu pro byznys v Číně.

Semináře se zúčastnilo na 30 advokátů, kteří čile diskutovali a zajímali se o vše potřebné pro eventuální navázání kontaktů.

Druhý den pokračovala pracovní část pobytu přijetím delegace u náměstka ministra spravedlnosti Mgr. Františka Korbe-

la, PhD., a diskutováním témat o samoregulaci právní profese v Hongkongu; role právníků v legislativním procesu v Hongkongu a České republice; úprava e-justice v ČR a organizace justice v ČR. Delegace byla překvapena pokrokem v oblasti české e-justice.

Hongkongská delegace dále avizovala návštěvu svého ministra spravedlnosti v prosinci 2011 v České republice s tím, že se **připravuje dohoda o spolupráci v trestních věcech a v oblasti vydávání stíhaných osob**. Tyto dohody by jejich strana ráda do konce roku podepsala.

Společenská část pobytu návštěvy zahrnovala dva společné obědy s představiteli ČAK, procházku Prahou s průvodcem a účast na Právníkovi roku. Můžeme shrnout, že odbor mezinárodních vztahů ČAK se s touto náročnou návštěvou vypořádal na výbornou a k plné spokojenosti hostů.

✿ JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ,
zastupující vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK

Výroční zprávy CEEBA 2010

V ZÁŘÍ 2010 SE V PRAZE KONALO VÝROČNÍ SETKÁNÍ VÝKONNÝCH ŘEDITELŮ EVROPSKÝCH ADVOKÁTNÍCH KOMOR (CEEBA – CHIEF EXECUTIVES OF EUROPEAN BAR ASSOCIATION). ZE ZPRÁV, KTERÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ PŘEDLOŽILY A KTERÉ SHRNUJÍ VÝVOJ A PROBLÉMY ADVOKACIE V DANÉ ZEMÍ ZA POSLEDNÍ ROK, VYJÍMÁME:

Německo (DeutscherAnwaltVerein)

Advokátní ombudsman

V září 2009 byl novelizován zákon o advokacii, ve kterém byl nově zaveden institut tzv. „advokátního ombudsmana“, jenž má řešit konflikty mezi advokáty a jejich klienty. Prvním ombudsmanem, resp. ombudsmankou, je od ledna 2011 Dr. Renata Jaeger, dosavadní soudkyně EPL ve Štrasburku a bývalá soudkyně Federálního ústavního soudu Německa. Touto cestou budou řešeny spory do výše 15 000 eur. Organizačně ombudsman patří pod Německou spolkovou advokátní komoru (BRAK), avšak fakticky je osobou zcela nezávislou. Účast v tomto řízení je dobrovolná a zcela bezplatná pro obě strany. Financování ombudsmana je zajištěno tak, že každý advokát zapsaný u jakékoli německé advokátní komory přispěje ročně na činnost ombudsmana poplatkem ve výši tři eur.

Zvýšení advokátního tarifu

V Německu nebyl advokátní tarif zvýšen již několik let, což vede ke snížení příjmů advokátů. Od r. 2008 DAV apeluje na Federální ministerstvo spravedlnosti, aby byl advokátní tarif lineárně zvyšován. Ministr požadavek přímo neodmítl, má však rezervovaný přístup ke konkrétním návrhům na změny.

Zásah do důvěrného vztahu advokát – klient

Důvěra mezi advokátem a klientem je základní hodnotou advokátní profese. V Německu, v souvislosti s několika ústavními stížnostmi, musí Federální ústavní soud rozhodnout o ústavnosti par. 160 trestního procesního řádu, který opravňuje orgány činné v trestním řízení během vyšetřování zasahovat do důvěrných záležitostí mezi advokátem a klientem. DAV to považuje za neústavní. Federální ministerstvo spravedlnosti připravilo návrh, který má situaci napravit, zejména pak tím, že nebude činně rozdílen mezi advokáty – trestními obhájci a ostatními advokáty. Rozhodnutí Federálního ústavního soudu bude mít zásadní vliv na výkon advokacie v Německu.

Holandsko (Netherlands Bar)

Dohled nad advokáty

V Holandsku nyní je 19 regionálních advokátních komor, jsou však velké rozdíly v tom, jak vykonávají dohled nad advokáty. Počet komor by měl být značně snížen, což je nyní projednáváno v parlamentu, očekává se maximální počet 10 komor. Existují dvě cesty, jak dohled nad advokáty zlepšit. První je lepší výběr prezidentů oblastních komor a kvalitnější personál, druhou je zřízení externího dohlížecího orgánu, který by dohlížel nad činností jednotlivých prezidentů (ne jednotlivých advokátů). Tento orgán by tvořili advokáti, měl by pravomoc dávat prezidentům pokyny a každý rok by publikoval výroční zprávu, jak prezidenti zajišťují dohled nad advokáty a jak jsou vyřizovány stížnosti. Holandská AK by chtěla tento systém spustit v průběhu roku 2011.

Vzdělávání advokátů

Od 1. ledna 2010 vstoupilo v platnost nařízení, které, mimo jiné, zvyšuje počet ročních hodin povinného vzdělávání pro advokáty z původních 16 na 20.

Odposlouchávání hovorů

Policie v Holandsku příliš odposlouchává telefonní hovory. Dle zákona je policie povinná přerušit/vymazat telefonní hovory mezi důvěrným zástupcem (advokát, lékař) a odposlouchávanou osobou, ale praxe je odlišná. Holandská AK v současné době vytváří spolu s Prosecution Service softwarový systém, který bude fungovat takto: advokáti poskytnou regionálním komorám důvěrná telefonní čísla, komory je předají centrální policii a nový software, pokud detekuje použití tohoto důvěrného čísla, přeruší odposlouchávání/nahrávání.

Norsko (Norwegian Bar Association)

Povinnost mlčenlivosti

Povinnost mlčenlivosti je v současné době v Norsku pod tlakem, Norská AK se proto snaží zvýšit povědomí veřejnosti o důležitosti a nutnosti povinnosti mlčenlivosti.

Téma povinnosti mlčenlivosti se dokonce objevilo v novoroční řeči prezidenta Norska v r. 2009. Stav je takový, že v Norsku nemá povinnost mlčenlivosti jednoznačnou oporu v zákoně a úřady ji považují jednoduše za překážku v boji proti kriminalitě. Prezident vyzval ke změně zákona o advokacii tak, aby v něm byla posílena povinnost mlčenlivosti. Norská AK čelila tlaku na porušení povinnosti mlčenlivosti zejména v daňových záležitostech. V loňském roce daňové úřady žádaly několik advokátních firem, aby jim umožnily přístup k dokumentům, týkajícím se převodu peněz jejich klientů do tzv. daňových rájů během vyšetřování ilegálního úniku daní. Advokátní firmy odmítly přístup poskytnout a Norská AK je podpořila. Případy dosud nejsou uzavřeny.

Litigation group

Litigation group Norské AK pracuje od r. 2007. Její činnost je zaměřena na

věci týkající se dodržování zákonů imigračními úřady. Hlavní činnost tvoří přezkoumávání negativních soudních rozhodnutí ve věcech udělení azylu či vyhoštění. Litigation group předalo více než 20 případů různým advokátům, kteří případy řešili u soudu. Ke dni psaní této zprávy byly vydány rozsudky či rozhodnutí v 18 případech, z nichž Litigation group vyhrála jediná. Výběr případů probíhá ve spolupráci s několika organizacemi hájících lidská práva.

Litigation group rovněž pomáhá imigračním právníkům hledat relevantní soudní rozhodnutí, zemské zprávy či jiné zdroje. Na projektu pomáhají na částečný úvazek čtyři studenti práv. Tento projekt pravidelně poutá pozornost médií a rovněž obdržel čestné uznání.

Projekty mezinárodní právní pomoci

Výbor mezinárodní právní pomoci Norské AK inicioval a podporuje projekty právní pomoci v Nepálu a Ugandě, a to ve spolupráci s Nepálskou a Ugandskou advokátní komorou.

V Ugandě je projekt zaměřen na poskytování právní pomoci znevýhodněným skupinám obyvatel. Od r. 1992 bylo založeno 7 klinik právní pomoci, které poskytují právní pomoc formou právních rad, zastupování před soudy a asistenci během mediace. Projekt rovněž zahrnuje rozsáhlé informační a vzdělávací aktivity, jako např. vzdělávání obyvatel v domorodých vesnicích v oblasti lidských práv, školení vesnických „právních učenců“ a těch, kteří pracují ve věznicích.

Projekt v Nepálu umožnil založit 75 klinik právní pomoci, jednu v každém nepálském distriktu. Oba projekty jsou finančně podporovány vládou Norského království.

Kromě toho Norská AK v r. 2009 zahájila spolupráci s advokátní komorou v Guatemale (Maya Bar Association), jejímž cílem je poskytování právní pomoci domorodému obyvatelstvu.

Finsko (Finnish Bar Association)

Počet členů Komory k 31. 12. 2009 byl 1878.

Současný finský právní systém neposkytuje advokátům (členům AK) žád-

né výhody při poskytování právních služeb. Ve Finsku totiž každý, kdo má právníké vzdělání, může působit jako zástupce u soudního řízení (tzv. „wild lawyers“) a právní služby mohou dokonce poskytovat i laici. Pouze advokáti však musí dodržovat etická pravidla a jsou pod dohledem Komory. V r. 2008 ministerstvo spravedlnosti Finska vytvořilo výbor, který měl navrhnout změny v systému zastupování před soudy, ten na konci r. 2009 práci dokončil a navrhl, mezi jinými, následující změny:

- pro zastupování před soudem budou ti, kteří nebudou členy komory, muset mít licenci;
- licence bude udělována nezávislým státním orgánem, který stejně tak bude moci licenci odejmout;
- ti, kdo budou mít licenci, se budou muset řídit etickými pravidly a budou pod dohledem kárné komise advokátní komory.

Výbor rovněž navrhl změny, které by ovlivnily činnost advokátní komory:

- vytvoření další sekce (čtvrté) ke kárné komisi;
- kárná komise a kontrolní oddělení musí být striktně separovány od dalších funkcí v Komoře;
- náklady na supervizi budou hrazeny z ročního příspěvku (tzv. supervision fee), který bude stejný jak pro advokáty, tak pro právníky s licenci. Výši určí ministerstvo spravedlnosti po dohodě s Komorou.

Návrhy výboru měly být projednávány ve finském parlamentu na podzim r. 2010. Pokud bude tento systém odsouhlasen, půjde o zcela nový systém v rámci EU.

Směrnice o službách

Nařízení o službách vešlo v platnost v prosinci r. 2009. Advokátní komora vydala pro advokáty příručku, jak směrnici naplňovat.

Švédsko (Swedish Bar Association)

Dohled nad advokáty

Představenstvo Švédské AK v návaznosti na přijatou legislativu týkající se praní špinavých peněz rozhodlo, že bude uplatňovat proaktivnější dohled nad švédskými advokáty. V budoucnu

ponese dokonce i zodpovědnost za to, že všichni advokáti a advokátní kanceláře budou činit všechna opatření, která vyžaduje legislativa v rámci kompletního prověření potenciálních klientů. Švédská AK vytvořila návod, jak bude dohled vykonáván.

Anglie a Wales (Law Society of England and Wales)

Pomoc během hospodářské krize

Law Society poskytovala solicitorům podpůrné služby, a to formou profesních rad, komunikací s bankami, pojišťovacími subjekty, daňovými úřady apod. Law Society rovněž zavedla novou službu umožňující solicitorům rozložit do splátek povinné platby za pojištění, profesní poplatky a další související poplatky. Během posledních dvou let měli mnozí solicitoři, zejména malé kanceláře, velké problémy získat pojištění odpovědnosti za škodu za ekonomicky příjatelných podmínek. Law Society přijala řadu opatření, aby informovala své členy o situaci na trhu pojištění odpovědnosti za škodu (semináře, třikrát ročně bulletin, příručka – průvodce trhem pojišťovacích subjektů a brokerů). Law Society také pravidelně jedná se Solicitors Regulation Authority, pojišťovacími společnostmi a brokeri, aby je informovala o problémech a potřebách solicitorů. Law Society rovněž zopakovala reklamní kampaň z r. 2009, jejímž cílem bylo přiblížit činnost solicitorů veřejnosti. Reklamy byly zaměřeny na běžné situace, ve kterých lidé potřebují právní pomoc, mottem všech pak byl slogan skupiny Beatles „Help, I need somebody“. Kampaň probíhá v tisku a objevuje se i na 200 nádražních stanicích v celé Anglii a Walesu, celkem jde o 100 milionů příležitostí zhlédnout inzerát.

Alternativní obchodní struktury

Velkou změnou, která se profesí solicitorů týká, je vznik alternativních obchodních struktur (ABS). První ABS by měly vzniknout již v říjnu 2011, Law Society však naléhavě varuje, aby přípravy nebyly uspěchány jen proto, aby byl tento termín splněn.

Právní ombudsman

Od 6. října 2010 jsou stížnosti na solicity vyřizovány nezávislým „právním ombudsmanem“, což je institut zřízený vládou na základě zákona o poskytování právních služeb z r. 2007.

Právní pomoc (Legal aid)

Law Society se snaží udržovat efektivní systém právní pomoci (veřejně financovaný), avšak tváří v tvář připravovaným vládním škrtům upozornila vládu na její povinnost zajistit přístup ke spravedlnosti každému. Do budoucna však bude nutné hledat i alternativní finanční zdroje, jakožto i důkladněji posuzovat potřebu právní pomoci jednotlivce.

Již v posledních letech byl systém právní pomoci pod vlivem série návrhů na redukci rozpočtu, což by mělo za následek snížení kvality a horší geografickou dostupnost právní pomoci. V prosinci 2009 však Law Society znamenala značný úspěch, když vláda upustila od návrhů, v rámci kterých by měly být kontrakty na právní pomoc v trestních věcech předmětem veřejné soutěže, v nichž by zvítězila strana s nejnižší cenou (best value tendering). Law Society spočítala, že tento systém by měl zničující důsledky pro poskytování právních služeb v některých regionech a zorganizovala rozsáhlou kampaň proti těmto vládním návrhům, kterou vzali ministři na vědomí.

Začátkem r. 2010 rovněž vláda zavedla u obžalovaných z těžkých kriminálních činů posuzování, zda mají nárok na finanční pomoc od státu. V rámci tohoto systému má stále každý nárok na právní pomoc, nicméně bude stanoven určitá hranice, která bude nižší než průměrný příjem ve státě, nad kterou bude muset všechny náklady na právní pomoc hradit sám obžalovaný. Law Society se obává, že stanovená hranice je příliš nízká a příspěvky jednotlivců budou tudíž vysoké, což bude mít za následek, že právní pomoc budou odmítat. Law Society bude monitorovat vývoj situace a dle výsledků případně jednat.

V červenci 2010 vláda oznámila výsledek veřejné soutěže na poskytování právních služeb v oblasti rodinného práva. Ačkoli vláda deklarovala, že nebude snižovat počet kanceláří poskytujících tyto služby, výsledkem je, že počet kanceláří bude snížen z původního

počtu 2400 na 1300, což bude znamenat vážný nedostatek kanceláří v některých oblastech a také obavy, zda bude dostatečně zajištěna právní pomoc v případech, kdy místní úřady přebírají péči o děti. Vzhledem k těmto vážným obavám podnikla Law Society proti vládě právní kroky.

Vláda měla rovněž do konce r. 2010 předložit návrh na zajištění systému právní pomoci, a to v intencích zamýšlené 25% úspory nákladů. Law Society bude razantně hájit zájmy veřejnosti i profese.

Skotsko (Law Society of Scotland)

Zákon o poskytování právních služeb ve Skotsku

Tento zákon je nyní projednáván v parlamentu. Pokud bude přijat (počítá se s podzimem 2011), umožní částečné vlastnictví advokátních firem neprávními subjekty. Tato otázka je mezi členy Law Society of Scotland stále kontroverzní. Zhruba 25 % členů je proti alternativním obchodním strukturám (ABS), 25 % vítá možnosti, které se tímto otevírají, a 50 % nemá na věc jednoznačný názor. Skotská Law Society vyzkoušela všechny demokratické možnosti, jak dospět ke kompromisu, ale navzdory dvěma referendům a třem mítinkům zůstali členové v názorech rozpolcení. Zákon by tak, jak je nyní navržen, umožnil alternativním obchodním strukturám vlastnit podíl až do výše 49 % s tím, že většina by musela zůstat v rukou solicatorů. To je také současná politika Law Society.

Stížnosti

Od října 2008 funguje jako brána pro stížnosti na solicity a advokáty organizace, která je nezávislá na Law Society (nicméně je založena jejími členy). Ta řeší stížnosti na poskytované služby, zatímco Law Society řeší etické chování. Law Society však stále hledá cestu a hranice mezi těmito dvěma typy problémů.

Právní rady během výslechu na policii

Ve Skotsku dosud platilo, že podezřelé osoby v trestních věcech neměly během zadržení a výslechu na policii právo na právní zastoupení. Se zájmem bylo proto očekáváno rozhod-

nutí Nejvyššího soudu, který v případě „Cadder“ rozhodl, že právo na právní rady v této fázi je nezadatelným lidským právem ve smyslu Evropské úmluvy o lidských právech. Očekává se, že rozhodnutí soudu bude mít velký dopad na způsob budoucí obhajoby v trestních věcech.

Reforma vzdělávání

Law Society je zhruba ve 2/3 cesty ke změně systému kvalifikace jednotlivce na solitora. V současné době je zangažována na reakreditaci univerzit, které budou zajišťovat vzdělávací část procesu, současně přepracovává závěrečný test pro aspiranty na solitora.

Nová databáze registru solicatorů

Law Society of Scotland investovala prostředky do nové databáze solicatorů, která nejenže efektivněji vede záznamy o solicitorech, ale umožňuje komunikovat se solicity elektronickou cestou. V budoucnu rovněž umožní solicatorům, aby si některé záznamy sami aktualizovali, rovněž si budou moci on-line např. obnovit certifikát k výkonu praxe.

Severní Irsko (Law Society of Northern Ireland)

Zastupuje 2200 solicatorů. Pravidelně se scházejí s mluvčími všech politických stran, aby je informovali o problémech advokacie.

Komora přijala kroky ke zmírnění dopadu hospodářské krize na advokáty – organizuje tzv. „road shows“, ve kterých radí advokátům, jak efektivně vést advokátní kancelář a likviditu vč. daňových záležitostí, zálohování prostředků atd. Skrze vládní agenturu byla zřízena pracovní poradenská služba, byl rovněž snížen advokátní poplatek.

Vzdělávání

Ti, kdo se chtějí stát solicitorem v Severním Irsku, musí absolvovat dva roky praxe v kanceláři solicatorů (tzv. dvouletý „sandwich course“) a na závěr složit odbornou zkoušku. Počet zájemců však převyšuje počet míst. Law Society v současné době mění systém vzdělávání a zkoušek, nedávno pověřila nového poskytovatele vzdělávání, čímž se zvýší počet míst pro koncipienty.

Irsko (Law Society of Ireland)

Poradenská služba při hledání zaměstnání

V r. 2009 najala Irská Law Society poradce, který má na starosti pomoc nezaměstnaným solicitorům při hledání zaměstnání, a to formou předávání informací o volných místech, organizování seminářů, školení, jak vystupovat při hledání zaměstnání, osobní konzultace apod. Během prvních tří měsíců se v této službě zaregistrovalo 300 solicitorů, o rok později (duben 2010) jich bylo již 1300. Za období činnosti této služby bylo nabídnuto 438 volných míst, z čehož bylo úspěšně obsazeno pomocí této služby 360 míst.

Vzájemné přijímání solicitorů do Komor v Irsku a Anglii a Walesu

Od r. 1990 mohli irští solicitoři působit bez nutnosti skládat jakékoli zkoušky jako solicitoři v Anglii a Walesu, totéž platilo pro solicitory Anglie a Walesu v Irsku. Tento stav fungoval na základě dohody Law Societies v Irsku a Anglii a Walesu, která vycházela z faktu, že v obou zemích není zásadní rozdíl mezi vzděláváním a požadavky pro přijetí do stavu solicitorů. Ačkoli tato praxe fungovala naprosto bez problémů a stovky solicitorů benefitovaly z tohoto stavu, rozhodl Solicitors Regulation Authority (SRA) v Anglii a Walesu, že budou zavedeny zkoušky pro solicitory z Irsku, kteří budou chtít fungovat jako solicitoři v Anglii a Walesu. Tento systém měl být zaveden od 1. září 2010. Irská Law Society v zájmu zachování dosavadního stavu mnohokrát jednala se SRA, avšak bez úspěchu. Obrátila se proto na Nejvyšší soud v Londýně, aby rozhodl o oprávněnosti tohoto požadavku.

Reklamní kampaň

V r. 2009 vedla Irská Law Society velmi úspěšnou kampaň, propagující profesi solicitorů a služby poskytované široké veřejnosti, a pro velký úspěch se v r. 2010 opakovala. Kampaň měla název „Promluvte si se svým solicitem“ a reklamní šoty popisovaly různé běžné životní situace, ve kterých může být pomoc solicitora prospěšná. Všechny reklamní šoty končily slovy: „Znalosti a zkušenosti – jedna z mnoha cest, jak

vám může solicitor pomoci. Promluvte si se svým solicitem“. Kampaň vytvořila Irská Law Society ve spolupráci s přední reklamní agenturou McConnells. Odezva jak od profesionálů, tak veřejnosti byla velmi pozitivní.

Komunikace se solicitory

Irská Law Society vydává pro solicitory časopis Gazette, dále dvouměsíční elektronický newsletter „eZine“ a „Presidential eBulletins“.

Kypr (Cyprus Bar Association)

Na Kypru je v současné době 2088 advokátů, z toho asi 40 evropských.

Pro zajímavost – ačkoli je na Kypru několik univerzit, žádná neměla akreditaci k výuce a udělování titulu právníka. Dosud se zde mohlo právo studovat pouze ve dvouletém kurzu, třetí rok však bylo nutné studovat v zahraničí. Ten, kdo se chtěl stát advokátem, musel vystudovat v Řecku, Turecku, Velké Británii nebo Irsku. Nyní však došlo ke změně a koncipentem se může stát i absolvent kyprské univerzity.

Pojištění odpovědnosti advokáta za škodu

Kyperské AK se podařilo vyjednat pro své členy výhodné pojištění, čehož využilo cca 500 členů Komory. Toto pojištění činí 300 – 400 eur. Ostatní členové si zajistili pojištění jiným způsobem. Pojišťovací limity jsou následující: buď 170,86 eura za každou pojišťovací událost nebo 341,72 eura za celé pojišťovací období.

Dohlížecí činnost

Rada ministrů pověřila Kyperskou AK nad advokáty dohledem, proto Kyperská AK ustanovila dva úředníky pro oblast praní špinavých peněz, kteří budou provádět inspekce ve všech advokátních kancelářích na Kypru.

Estonsko (Estonian Bar Association)

K 1. 1. 2010 měla Estonská advokátní komora 695 registrovaných členů.

Během let 2009 – 2010 řešila Komora následující hlavní úkoly:

Projednávala změny zákona o advokacii a ústavního zákona, nezbytné

změny pro poskytování státní bezplatné právní pomoci poté, co zákon o advokacii a zákon o státní právní pomoci nabudou účinnosti. Odpovědnost za poskytování právní pomoci (státní) a její fungování byla k 1. 1. 2010 svěřena nadále Estonské advokátní komoře. Soudy, úřad státního zástupce ani vyšetřující orgány nemají nadále právo uzavírat s advokáty smlouvu o právní pomoci, nebo ustanovit advokáta. Představenstvo advokátní komory bylo také pověřeno, aby vytvořilo základ pro kalkulaci odměn za právní pomoc, způsob plateb, tarifní sazby a rovněž rozsah a postup kompenzace nákladů souvisejících se státní právní pomoci.

Hlavním úkolem v r. 2010 bylo ustavení pracovní skupiny k diskusi o dalším rozvoji Estonské advokátní komory. Jde zejména o změnu řízení, protože sněm sestávající ze 700 i více advokátů není schopen efektivně fungovat. Hledají se vzory v zahraničí, zejména ve Finsku.

V r. 2009 Estonská advokátní komora v rámci pravidelného dohledu navštívila 12 advokátních kanceláří po celém Estonsku, z toho 9 na základě náhodného výběru, zbylé tři na základě stížností. Obecně je důvodem takového dohledu snaha o kontrolu, zda advokáti vykonávají praxi v souladu se zákonem a etickými pravidly, snaha o zvýšení úrovně a standardů poskytovaných služeb, zjištění potřeb advokátů ze strany advokátní komory (např. změny předpisů vydávaných AK) atp.

V oblasti poskytování advokátních služeb „pro bono“ podepsala Komora smlouvu o spolupráci s Nadací dobrých skutků, v rámci níž EBA zprostředkovává advokátům možnost poskytovat veřejně prospěšné advokátní služby sociálním projektům vybraných nadací. Ta vybrala projekty, které mají nejvyšší šanci řešit důležité problémy estonské společnosti. V projektu je zapojeno osm advokátních kanceláří.

✿ Zpracovala LENKA VOBOŘILOVÁ,
odbor mezinárodních vztahů ČAK.

Francouzské Metz přivítaly advokáty z Hradce Králové

Skupinové foto v sídle advokátní komory v Metách. Uprostřed, v ruce s Dějinami advokacie v Cechách, na Moravě a ve Slezsku, předsedkyně metské advokátní komory, paní Viviane Schmitzberger.

Stejně jako jiná města zapojil se i Hradec Králové v evropském kontextu do užší výměnné spolupráce se zahraničními regiony. Francouzské město Metz (Metz) jakoby nebylo vybráno náhodou. Leží na řece Moselle a jejích kanálech, podobně jako naše město na soutoku Labe a Orlice. Obě města sdílela osud vojenských pevností. Společných, ale i rozdílných rysů obou metropolí by se našlo jistě mnoho. Návštěvy, výměnné pobyty a odborná spolupráce neprobíhají jen na úrovni magistrátu a univerzit, ale i v resortu justice a advokacie. Před dvěma lety se vydali advokáti z Met do Hradce Králové, v říjnu 2010 byli přijati čtyři hradečtí advokáti – JUDr. Eva Krausová, JUDr. Eva Vašková, JUDr. Vít Biolek, JUDr. František Loskot, CSc. – v Metách.

Termín návštěvy, předem dohodnutý na **14. až 17. 10. 2010**, se zdál krátce před odletem ohrožen. Na poslední chvíli přišlo z Met doporučení návštěvu odložit. Později jsme pochopili, že francouzští kolegové nechtěli riskovat komplikace s naší dopravou. V té době totiž propukly naplněné stávkou železničních odborů proti důchodové reformě a francouzské aerolinie avizovaly stávkovou pohotovost. Těž nepřítomnost předsedy metské advokátní komory a změna termínu konference mladých advokátů, spojené se slavnostní soutěží v závěrečných řečech advokátů (plaidoirie), byly důvody, proč Metz doporučovaly odložení naší cesty. Letenky však byly již zakoupeny, zavazadla sbalena.

Naše rozhodnutí znělo – do Metz letíme.

Obavy francouzských kolegů se potvrdily hned po příletu do Paříže. Rychlovlak TGV z Paříže do Metz byl zrušen a strastiplná anabáze se blížila naplnění. Naštěstí z Gare de l'Est právě odjížděl jiný, nezrušený spoj. Nastoupili jsme bez nových platných jízdenek ve víře, že ty původní, na jiný spoj, budou akceptovány. Situaci vyřešila nevšimavost průvodčího během celé jízdy.

V Metách bylo vyhráno. Komfortní ubytování v bývalém klášteře, pozdějším důstojnickém klubu, každodenně nabitý program jak po stránce oficiální, tak po té společenské, kulinařské a degustační, odvály pachů cestovních komplikací.

Palais de Justice, pod jehož střechou sídlí Tribunal de grande instance (Soud vyšší instance) a Cour d'appel (Odvolací soud) nám otevřel své brány v pátek. Honosná budova bývalého guvernerského paláce, s vestibuly a kanceláři zdobenými portréty historických osobností, zpravidla prezidentů parlamentů-soudních dvorů z dob starého režimu, v jejichž zdech se odehrává výkon práva, dodává soudní moci proslulost, vážnost a respekt. Bližší historické souvislosti mezi symbolikou soudcovského taláru, středověkými parlamenty-nositeli královské soudní moci, následnými revolučními změnami a napoleonskými reformami justice nám přiblížil sám prezident odvolacího soudu pan Charles-Henri Egret. V jeho kanceláři za přítomnosti zástupců tisku jsme porovnávali postavení advokáta a soud-

ce v obou právních systémech, českém a francouzském, materiální zabezpečení justice, soudobé reformní kroky a vztah mezi soudci, prokurátory a advokáty. Zde i při následném přijetí u ostatních justičních představitelů (prvního místopředsedy Soudu vyšší instance pana Christoph Soularde, prokurátora republiky pana Rémi Heitze a předsedy Komory rodinného práva pana Frédéric Mauche) nás kromě řady advokátů doprovázela budoucí předsedkyně advokátní komory paní Viviane Schmitzberger a oba bývalí předsedové komory Patrice Thiébaud a Jean-Charles Seyve. Následující den referoval o přínosu tohoto setkání místní tisk v článku „Des juristes tcheques au Palais“ (Čeští právníci v justičním paláci).

Během přímé účasti na veřejných soudních jednáních jsme ocenili **hlavní rozdíly francouzského procesu**. Průběh jednání – „audience“ spočívá v tom, že je **na stejnou hodinu nařizeno až několik desítek projednávaných věcí**. Jejich veřejné projednání, připravenost soudce i jeho vystupování jsou kontrolovány i ostatními účastníky všech nařízených věcí a jejich advokáty. V případech závad, nedoručení, zpětvzetí žaloby, nedostavení se k soudu, nastupuje okamžitě projednání dalšího případu. **Tak je soudce i advokát pod přímou kontrolou a tlakem přítomných laiků i odborníků, což vede k opravdové veřejnosti a transparentnosti procesu, k znemožnění zneužití procesního práva, zejména však k odstranění faktických průtahů**. Během jednoho dopoledne je projednáno několik desítek věcí. Výsledkem toho je vysoká efektivnost aplikace práva, úspora času a financí a prestiž justiční moci. To jistě ocení český advokát přivyklý nekonečnému odročování jednání, mnohdy z formalistických a účelových důvodů.

Neméně záviděníhodná je **koncentrace řízení ve francouzském pojetí**. Výměna písemných stanovisek advokátů (discussion des pie`ces) v podobě opakovaných vyjádření a replik ke všem skutkovým okolnostem a důkazům probíhá ještě před soudním jednáním. Advokáti si nesmí schovávat žádné trumfy na později. Tzv.

cloture, tedy uzávěra, či stop stav předkládání nových tvrzení a důkazů nastává již před jednáním, výjimečně při prvním jednání. Advokáti předají svůj spis s těmito předchozími písemnými stanovisky soudci, jejich spis se stane součástí soudního spisu a podkladem k přímému rozhodnutí. Soudce je tak zcela v obraze, neovlivňován novými tvrzeními a důkazy. To vede k možnosti rozhodnout věc bez průtahů, po důkladném prostudování písemných podkladů, po prvním jednání.

Společnost u slavnostního oběda toho dne kromě výše jmenovaných nám dělal i zástupce generálního prokurátora pro oblast Met pan Sekonda, přímý potomek Michela de Montaigne, o jehož Esejích a díle jsme se pobavili asi méně zasvěceně než o jednotlivých chodech, které se podávaly, a vínech, která jsme degustovali.

Před večerním přijetím v sídle metských advokátů nás Patrice Thiébaud a jeho žena Brigitte provedli Cisařskou čtvrtí (Quartier impériale) včetně nádraží Viléma II. Tváří v tvář až francouzsky netypické architektuře byl lépe k pochopení složitý historický i právní vývoj Alsaska-Lotrinska, jehož součástí Mety jsou. Od roku 1552 náleží původně říšské město pod francouzský vliv, od Ludvíka XIV. až do porážky Napoleona III. ve francouzsko-pruské válce v roce 1870 je součástí francouzského státu. Následně po téměř 50 let jsou Mety připojeny k Německému císařství. Výsledek I. světové války znamenal návrat celé provincie k Francii až do doby okupace nacistickým Německem. Definitivně francouzské se Alsasko-Lotrinsko stává až po roce 1945. Prolínání dvou kultur, národností a změna státních příslušností je v regionu markantní na každém kroku, ve jménech obyvatel, v architektuře okolních staveb a památek, i určitými nuancemi v platném právním řádu (např. intabulaci do pozemkových knih neprovádí katastr nemovitostí jako v okolní Francii, ale soud svým rozhodnutím). A restituční nároky a procesy nejsou vůbec českou specialitou, naopak, v minulém století vzhledem k opakovaným změnám státní příslušnosti jako kdyby zde přímo zdomácněly.

Slavnostní páteční večer patřil již jen metským advokátům. Ti nás uvítali na recepci ve svém sídle. Setkání se zúčastnilo cca 30 místních advokátů včetně jejich funkcionářů. Po přípitcích, výměně upomínkových dáreků, společném focení ná-

sledovalo koncertní představení metské filharmonie v budově bývalého arsenálu, nesoucí stále tento název, přestavěné však na velkolepou koncertní síň. Hrál se Chopin a Brahms, do pozdních nočních hodin, snad až příliš dlouho v porovnání s našimi zvyklostmi. Následná pozdní večeře v restauraci „Chez Flo“, kde nechyběly ani mušle, ústřice a fruits de mer, byla velkou tečkou za rušným dnem.

V sobotu nás francouzští kolegové zapojili do veřejného shromáždění, či manifestace proti diskriminaci a za potírání odlišnosti všeho druhu při uplatnění člověka (z hlediska národnosti, barvy pleti, věku, politické či náboženské příslušnosti, zdravotních handicapů, či sexuální orientace). Manifestace byla pořádána Evropským společenstvím, Regionální radou Lotrinska a radnicí v Metách. Pro nás bylo významné, že jsme byli představeni starostovi města a jim též obdarováni publikací o historii a vývoji města. Celé zbyvajících odpoledne i večer jsme strávili v Muzeu moderního umění Georgese Pompidoua, jediné odnoži slavného Centre Georges Pompidou v Paříži. Našinci z východních Čech stoupne sebevědomí, když hned v první řadě vedle Pissaa, Braquea, Matisse, Rodina, Bourdella, Mondriana a jiných vévodí náš František Kupka, rodák z Opočna. Tento fakt však poněkud ušel našim hostitelům, stejně jako původ Milana Kundery, jimi považovaného pouze za francouzského spisovatele. Slavnostní večere na rozloučenou byla zadána právě v tomto muzeu, v jeho nejvyšším patře, v restauraci „la Voile Blanche“ – Bílá plachta, kterou ostatně zastřešení budovy muzea připomíná. Po šampaňském a aperitivu jsme vybrali zvěřinové menu, játra z divoké husy, kančí steak, desert, bordeauxské červené a následný digestiv dle vlastního výběru. Zábava končila dlouho po půlnoci. Deficit spánku nás provázel celým pobytem, ale odpočinek jsme odložili až na dobu po návratu z cesty.

Závěrečná neděle se nesla opět ve znamení kultury. Museum de la Cour d'Or skrývá artefakty z 3000 let staré historie města. Od galorománského období, přes počátky křesťanství, říši Merovejců, Karlovců, zrod Francie a Německa, středověkou městskou republiku, přičlenění města k Francii, přes národnostní vývoj posledních 140 let až k nejnovější historii soudobé metropole východní Francie. Prohlídku jsme nestihli všichni dokončit. Zpráva mobilem o stávce a zrušení večerního vlaku do Paříže, na kte-

rý navazoval okamžitý odlet do Prahy, nás nahnala s předstihem na nádraží Viléma II. V poněkud junkerském stylu tohoto mocnáře jsme nekompromisně prosadili „přebukování“ jízdenek, po kterém následoval tentokrát už legální odjezd jiným TGV na letiště Charlese de Gaulla do Paříže. Odlet do Prahy proběhl již zcela dle plánovaného itineráře.

Co ještě dodat? K Metám snad jen útržkovitě, že se zde narodil Paul Verlain, žil a tvořil zde François Rabelais, Robert Schuman, otec spojené Evropy, markýz de La Fayette odtud odjel bojovat za nezávislost anglických kolonií do Ameriky. A co dodat k právnímu systému a právní kultuře jako celku? Justiční palác a dění v něm vzbuzuje větší vážnost k právu než u nás. Vztahy mezi advokáty, soudci a prokurátory navzájem jsou přátelské, vstřícné a uctivé, nikoli však soukromě familiérní ve smyslu možného lobbingu a ovlivňování.

Co udiví? Cour d'assise, který soudí závažné trestné činy v prvním stupni, je jediný porotní soud. Proti jeho rozsudkům nebylo donedávna právo odvolání. Kdo zná francouzskou historii, pochopí zdůvodnění, kterého se nám dostalo. Jde totiž o soud, kde zasedá sám národ a proti rozhodnutí národa není odvolání, neboť ten se nemýlí. Avšak i zde letitá tradice z dob Napoleona musela ustoupit vývoji právního myšlení a jurisprudenci Evropského soudu pro lidská práva. Od roku 2000 je k projednání opravného prostředku povolán odvolací Cour d'assise, složený z dvanácti porotců, zatímco prvoinstanční soud jich má pouze devět.

Co lze ocenit? Rozhodnutí zrušená Kasačním soudem (obdoba našich dovolání rozhodovaných NS ČR) nejsou nikdy vrácena zpět původnímu soudu, ale jsou přidělena k rozhodnutí jinému soudu. Lze totiž předpokládat dotčenost a předpojatost původního soudu, které by mohly vést k ohrožení principu nestrannosti. Není to snad příklad k následování?

A tak na úplný závěr již jen poděkování francouzským confrères a jejich rodným příslušníkům za příjemný a podnětný pobyt v jejich krásném městě na rozhraní dvou kultur a historických tradic, z nichž přece jen ta frankofonní vítězí. Vive la douce France!, Vivent nos confrères de Metz! A příště snad opět v naší východočeské metropoli.

✿ JUDr. FRANTIŠEK LOSKOT, CSc.

**AŽ 500 000 Kč
DO HODINY!**

PRESTO PŮJČKA

MŮŽU SI KOUPIT, CO CHCI

Osobní půjčka mi umožňuje:

- odložit v průběhu doby splácení měsíční splátku, a to až 5krát*
- předčasně splatit celou půjčku nebo její část
- pojistit proti neschopnosti splácet s volbou pojistného rizika
- zvolit výši měsíční splátky s dobou splácení až 84 měsíců

A to vše si vyřídím při jedné návštěvě s minimem požadovaných dokladů. Více informací na Infolince **800 144 441** nebo na **www.unicreditbank.cz**.

* Nejdříve lze odložit desátou měsíční splátku. UniCredit Bank si vyhrazuje právo poskytnout Presto půjčku při splnění podmínek daných bankou.

 UniCredit Bank

JAK SNADNÉ!

Informace

a zajímavosti

MĚLI BYSTE VĚDĚT

2. práce kategorie Talent roku soutěže	
Právník roku 2010.....	68
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK....	73
Pozvánka na IV. ročník mezinárodního šachového turnaje v Bratislavě	75
Pozvánka na konopištskou akci „O parohy arcivévody Ferdinanda“	76
Zpráva z 18. mezinárodního kongresu srovnávacího práva ve Washingtonu.....	76
24. výroční kongres World Jurist Association v Praze	78
NAKONEC	79 – 80

2. oceněná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2010

Ultima ratio aneb Lze nechat trestní právo trochu spát?¹

JUDr. MICHAEL VRTEK, Ph.D.

Motto:

*Zákony se mají vykládat shovívavěji, aby se zachoval jejich účel.
(Aulus Cornelius Celsus)*

Soudobá magie slova

Vznosná latina mě sice poctila svou přízní už na střední škole a vystrkuje růžky i při mé stávající práci, nutno však přiznat, že se mnohdy omezuje na několik „fousatých“ citátů z úst převážně obhajoby. Někdy to vypadá, jako by advokát chtěl oněmi magickými floskulami svého klienta ochránit před čarodějí v černých talárech.

„A žádám soud, aby obžalovaného vzhledem k zásadě *in dubio pro reo* zprostil...“

„A žádám soud, aby vzal v potaz, že trestní právo je *ultima ratio*...“

Zkrátka tak, jako se dříve kněz snažil zlého ducha vymítit výkřikem *Apaga Satanas*, dnes si obhájce sofistikovaně vypomáhá obdobnými latinskými pomůckami, které odhánějí z jeho pohledu novodobého pekelníka v podobě zástupce obžaloby či soudní moci. Napadá mě však kacířská myšlenka. Nemyslí to snad, alespoň někdy, dotčený advokát vážně? Není to něco víc než pouhé uhranutí klienta, že jeho obhájce „utrpěl“ klasické vzdělání a peníze byly dobře investovány? a nejsou ta cizí slovíčka neoprávněně opomíjena státními zástupci a soudci?

Již studenti právnických fakult jsou a vždy byli konfrontováni se zásadou ekonomie trestního práva, jejíž podstatou je myšlenka trestního práva jako *ultima ratio*, tedy posledního prostředku, léku, který nastupuje, až nestačí-li k ochraně příslušných objektů jiné, tj. mimotrestní či dokonce mimoprávní prostředky. Trestní právo má povahu subsidiárního odvětví, které pouze vypomáhá svými normami k řešení natolik vážných narušení či ohrožení chráněných zájmů, že jiná odvětví by se svými nástroji neuspěla. Nabízí se ovšem jiná realita. Jedinec, cítící se dotčený na svých právech, má k dispozici nikoli zanedbatelnou formalku „podám na tebe trestní oznámení“. Jednoduché, bezplatné a dnes si troufnu říci, že i rychlé řešení. Při představách laické veřejnosti o stavu českého soudnictví bezpochyby mocná zbraň. Orgány činné v trestním řízení vše vyřídí, v nehorším případě zůstane v záloze stále ještě mimotrestní cesta, byť zatížená různými poplatky, časovou náročností a mnohdy potřebou zajistit pomoc advokáta.

Nejde ale pouze o plytké smýšlení jedinců postižených chováním, které by mohlo být trestným činem. Také zástupci le-

gislativy a exekutivy, snažící se získat plusové body u svých voličů, mohou podlehnout touze je získat skrze kriminalizaci jednání, které aktuálně společnost shledává krajně problémovým. Mimetrestní řešení zůstávají opomíjena, jen když volič vidí, že se něco děje a trestní zákony, potažmo policie, státní zástupci a soudci nezhálejí.

A když už jsme u té kritiky, buďme objektivní a nestranní. Ani u orgánů činných v trestním řízení, soudce nevyjímaje, nelze vyloučit, že bude zvolen postup cestou nejmenšího odporu. Konec konců, když už tam zákonodárce to ustanovení dal, tak k něčemu asi bude. Proč tedy nezkusit vydání trestního příkazu či později „pouhé“ odsouzení či zproštění obviněného obžaloby, bez dalších úvah o povaze trestního práva. *Ultima ratio* totiž není jen posledním prostředkem, ale také dosti tenkým ledem, který by se mohl rychle prolomit.

Přitom důsledky zanedbání tohoto principu mohou mít nedozírné následky. Již samotný zájem o osobu ze strany policejního orgánu může vést ke stigmatizaci jedince jeho okolím, byť ve výsledku nedojde ani k zahájení trestního stíhání. Inu, jak se přece říká mezi nejšířší veřejností – na každém šprochu pravdy trochu.

Blýskání na lepší časy

Oproti předchozímu stavu nový trestní zákoník výslovně odkazuje v ustanovení § 12 odst. 2 na zásadu subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio*, když *trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu*. Je vycházeno z požadavku, aby za trestné činy byly považovány jen ty nejzávažnější případy protispolečenského jednání, přičemž při narušení chráněných vztahů je třeba nejprve hledat mimotrestní cestu jejich nápravy, a teprve při neúspěchu takového postupu užít norem trestního práva.

¹ Niž prezentovaný text byl oproti původnímu rozsahu zkrácen téměř o polovinu.

Zůstává pravdou, že řada rozhodnutí princip ultima ratio váže k jednání majícímu soukromoprávní základ, kdy do narušeného vztahu dvou a více (soukromoprávních) subjektů smí stát ingerovat až poté, co jsou vyčerpány jiné možnosti, a to vždy prostřednictvím co nejméně razantních nástrojů, když trestní právo svou povahou stojí až na posledním místě. Přesto takový přístup nelze interpretovat tak, že narušení zájmů obecnějšího charakteru (např. neodvedení daně státu) nepodléhá požadavku ultima ratio, neboť tento princip, již vzhledem ke skutečnosti, že zavazuje primárně zákonodárce, stojí na samém vrcholu hierarchie zásad, jimiž se tvůrce předpisů musí řídit. Je též možno konstatovat, že tak, jako je soudce ve svém rozhodování vázán při důvodných pochybnostech zásadou *in dubio pro reo*, musí pro zákonodárce platit při rozhodování, zda pro úpravu určitého typu jednání zvolí prostředky trestního či naopak jiného práva. Bohužel politická poptávka a snaha sbírat hlasy voličů mohou vést legislativce právě ke kriminalizaci většího množství jednání, než je záhodno. Ostatně, opět nekriticky, tomu může být někdy i při postupu státních zástupců (in dubio pro actio) či soudců (in dubio contra reo).

Budme však opět optimisty. v současnosti dochází trestním zákoníkem k nahrazení pojmu společenské nebezpečnosti (§ 3 trestního zákona, zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) přesnějším termínem *společenské škodlivosti*. Jakkoliv nová kodifikace staví na formálním pojetí trestného činu, neznamená to, že jednání bude hodnoceno jako trestné již tehdy, naplňuje-li znaky uvedené v zákoně, ale musí dojít k současnému naplnění podmínky, že jeho následky nelze odstranit ke spokojenosti dotčených subjektů jinými prostředky. a hle, už se nejedná o onu zaklínací formulku, kterou by se u některých dalo označit spíše za *ultima desperatio* – prostředek poslední beznaděje, k níž se obhajoba uchyluje v jakési krajní nouzi.

Lze jít dle mého názoru dokonce ještě dál než omezovat daný princip k výkladu hraničních oblastí operujících se široce interpretovatelnými pojmy (hrubá neslušnost, výtržnost apod.) a zabránění, aby bagatelní činy byly považovány za trestné.

Příkladem může být skutková podstata přečinu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 tr. zákoníku). Často se lze setkat s rýze formálním aplikováním ustanovení na situace, kdy – volně slovy zákona – zaměstnavatel či plátcé ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za zaměstnance nebo jinou osobu odvést povinné platby dle zvláštního zákona. Ačkoliv zákonodárce myslel na bagatelní porušení chráněného zájmu vynětím osob, které povinnost poruší nikoli ve větším rozsahu, tímto postupem nelze při interpretaci a contrario výši škodného následku povýšit na hlavní ukazatel trestnosti. Je třeba komplexně hodnotit stav zaměstnavatelského subjektu, jeho potenciál, frekvenci odvodů, existenci případných splátkových kalendářů, snahu obviněného reagovat na nastalou krizovou situaci apod. Rozdíl pak může vyvstat v tom, zda se zaměstnavatel dostal i přes dobrý podnikatelský záměr do krizové situace, v níž nezvládal hradit povinné odvody, splácel je v rámci sjednaného kalendáře, a to často i ve vyšší míře, než mu stanovil, ovšem vzhledem k dodatkovým úrokům docházelo k efektu sněhové koule, která ve výsledku zvýšila dluh vůči oprávněným subjektům. Zůstává otázkou, zda se spíše nezaměřit jen na případy, kdy odvody nejsou plněny, ačkoliv finanční situace dotčené společnosti je dobrá, nezakládá důvod k protiprávnímu chování či

dokonce dochází k nestandardnímu vyvážení majetku ze společnosti do soukromé sféry pachatele (viz § 241 odst. 3), popř. kdy je dána špatná finanční situace společnosti, avšak není zřejmé očekávání, ať již vzhledem k výši závazků, možnostem zaměstnavatele či globální hospodářské situaci, že se podmínkylepší.

Úprava v § 12 odst. 2 tr. zákoníku je tak pro mne oproti předchozímu stavu podstatnější nikoliv pouze z důvodu odstranění třídního pojetí trestního zákona, ale zejména zdůrazněním povinnosti orgánů činných v trestním řízení užít prostředky trestní represe až ve chvíli, kdy skutečně neexistuje jiná cesta k řešení dané situace, tedy až jako ultima ratio.

Odklonem ke všeobecnému štěstí?

Vykonat věc co nejjednodušším způsobem, navíc ke spokojenosti všech, je snem snad každého jedince. Na druhé straně si přiznejme, že někdy ona spokojenost okolí může být v porovnání se snadností postupu až druhořadou záležitostí. Když už tedy dostanou normy trestního práva zelenou a objeví se případ, který natolik závažně narušuje společenské zájmy, že nelze k jeho řešení užít jiných prostředků, nesmí orgány činné v trestním řízení polevit v hledání vhodných nástrojů ani uvnitř trestněprávní oblasti. Jak již bylo uvedeno, samotný fakt, že se jedinec dostává do soukolí trestního řízení, může mít ve všech fázích citelný vliv na osobní či pracovní život jeho samotného či jemu blízkých osob. Povaha trestního práva jako ultima ratio tak nekončí s tím, že je rozhodnuto o užití trestněprávních norem na projednávaný případ, ale daný požadavek je třeba uplatňovat i uvnitř systému.

Faktem zůstává, že v zahraničí se před soud dostává podstatně méně prvopachatelů, než je tomu v ČR. Obecně se evropské země snaží častěji řešit méně závažné protiprávní jednání ukládáním pokut v dispozici správních orgánů, resp. různými odklony, než je tomu u nás. Trendem je považovat již samotné projednání věci či důsledky v podobě zápisu do rejstříku trestu za zásah do sféry jedince a formu jeho potrestání, to vše právě s ohledem na stigmatizaci obviněného nástroji trestního práva.

Některé státy (Rakousko, Německo, Finsko) disponují celou škálou odklonů, pramenících z možnosti obviněného vlastním přístupem přesvědčit společnost, že si uvědomuje škodlivost svého jednání a tohoto se do budoucna vyvaruje. Do trestního řízení významně zasahuje státní zástupce, coby ochránce dotčených zájmů, který do jisté míry supluje postavení vlastním jednáním postižené osoby. Naopak např. švédský model sice není nakloněn „dohadovacímu“ řízení mezi stranami procesu a odklony zde nejsou tak časté, nicméně staví na již zmíněné snaze o minimalizaci soudního postihu obviněných a přenechání méně závažné kriminality postihu policejním orgánem či státním zástupcem. Ten má kupříkladu možnost uložit obviněnému s jeho souhlasem pokutu (v našem pojetí peněžitý trest), přičemž i tato skutečnost se následně projeví v rejstříku trestů. Výhodou je při neveřejnosti takového postupu právě eliminace stigmatizace pachatele méně závažného trestného činu v jeho okolí. Tyto modely však kalkulují s větším uvědoměním si veřejnosti o povaze trestního řízení právě jako ultima ratio. Je třeba si uvědomit, že uvedené systémy vychází z dlouhodobě pěstované tradice a jeho převzetí např. právě do českého prostředí by se s největší pravděpodobností minulo očekávaným účinkem. Někdy se může zdát, že naše prostředí naopak volá po co nejčastějším užívání trestněprávních předpisů, doprovázeném „odbornými“

komentáři politické reprezentace a laické veřejnosti obecně.

Dle Statistické ročenky kriminality za rok 2009 bylo v ČR odstíháno celkem 96 340 osob, z toho podmíněně zastaveno bylo 7459 a narovnáno 148 osob. Ve srovnání s jinými státy tak dochází k méně častému užívání odklonů, zejména pokud se narovnáni týče. Přitom právě takové řešení by mělo být nejžádanějším výsledkem trestního řízení vůbec, neboť v něm dochází, jak již sám pojem napovídá, k narovnáni vztahů mezi subjekty, bez nichž by případ vůbec nevznikl, tedy obviněným a poškozeným. i přesto zůstává narovnáni nástrojem, který je opomíjen, částečně pro menší obeznamenost samotných pachatelů s ním, částečně pro komplikovanost spočívající

- a) v procesních podmínkách uvedených v trestním řádu,
- b) v nedostatečném množství doprovodných prvků,
- c) stávající judikatuře,
- d) neochotě některých soudců a státních zástupců aplikovat tento nástroj.

Justičními orgány je v praxi někdy namítána obtížnost postupu v intencích § 309 a násl. tr. řádu, a to zejména s ohledem na komplikovanost určení adresáta částky na obecně prospěšné účely a její poměr vůči částce určené na pomoc obětem trestné činnosti. K tomu pak přistupuje i určitý prvek nejistoty obviněného, který, ač jinak splňuje podmínky pro schválení narovnáni, neví, zda jím navržená a uhrazená částka na účet soudu, popř. státního zastupitelství, není natolik malá, že povede k zamítnutí jeho návrhu. Ačkoliv je z hlediska záměru zákonodárce primárně aktivita skutečně ponechána zejména na straně obviněného, není a priori vyloučeno nepřímé zapojení rozhodujícího orgánu, tedy soudu či státního zástupce do celého procesu. Tento subjekt by měl na dotaz obviněného poskytnout svůj, byť nezávazný, názor stran výše peněžitého plnění, popř. není-li to příliš zatěžující i označení subjektu, na jehož účet by směřovala částka určená k obecně prospěšným účelům. V tomto posledním bodě by však bylo možno také zapojit Probační a mediační službu.

Nepoměrně obtížnější situace je však v doplňujících prvcích institutu narovnáni, jakož i stávajícím přístupu justičních orgánů k jeho využití. Na tomto místě nelze odhlédnout od aktuální judikatury reprezentované rozhodnutími Nejvyššího soudu ČR.² Názory zde obsažené jednotně poukazují na nemožnost schválení narovnáni za situace, kdy absentuje přítomnost poškozeného, potažmo vznik škody jednáním pachatele. Přestože výše uvedené závěry plně vycházejí z dikce trestního řádu a věcně správně berou v úvahu, resp. odmítají navrhovanou možnost zapojení státního zástupce coby subjektu, který by za absence poškozeného mohl jménem státu uzavřít s obviněným dohodu, dovolují si na tomto místě k dané praxi uvést svůj odlišný názor.

Právě shora citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR totiž staví do jisté míry na výjimečnosti používání odklonů od trestního řízení, potažmo tyto váží – v souladu s gramatickým výkladem – na striktně vymezené podmínky, což je však dle mého soudu v rozporu se zahraniční praxí, jakož i obecným smyslem trestního práva. Jestliže budeme ctít vnější i vnitřní hierarchii trestního práva, kterého bude užito až při neexistenci jiné

možnosti a v jeho rámci navíc bude postupováno od nejméně restriktivních omezení (projednáni věci, odklon), po ta nepřísňější (trest odněti svobody), mělo by být řešení odklonem vázáno na daleko méně přísné podmínky, než jaké zákon požaduje pro uložení vlastní sankce. Systém, v němž (prvo)pachatel není trestán takovým způsobem, který jej do budoucna stigmatizuje, rozhodně neznamená snižování hodnoty trestního práva, či přespřílišné akceptování páchaní protiprávního jednání, ale pouze a jen zdůrazňuje závažnost projednáni věci před soudem a jeho důsledky pro jedince.

Již výše bylo poukázáno na stávající rozhodovací praxi vycházející z názoru, kdy schválení narovnáni nepřichází v úvahu při absenci poškozeného, který je jednou ze stran, jejíž dohodu o narovnáni s obviněným rozhodující orgán schvaluje. Je však takový postup skutečně opodstatněný a v souladu s požadavkem *ultima ratio*?

Pokud vyjdeme z ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu, které za poškozeného označuje subjekt, kterému bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda, nelze odhlédnout, že za jinou škodu je nutno považovat např. škodu způsobenou na právech či poruchu na zdraví menší intenzity než ve smyslu ublížení na zdraví.³ Nelze však opomenout, že v případě § 309 odst. 1 písm. b) tr. řádu se nehovoří toliko o škodě, ale pracuje s termínem *újma* vzniklá přečinem, což dle mého názoru přesně vystihuje záměr chápat narušení chráněných zájmů v co nejširším měřítku a neomezovat narovnáni pouze na situace, kdy pachatel poškozenému způsobí škodu majetkovou či na zdraví. Újma je tedy pojmem širším než škoda ve smyslu § 43 tr. řádu. Stejně tak za poškozeného není možné brát jen osobu, které byla způsobena přímá újma, ale vzhledem k uvození poškozeného pojmem *ten, komu byla...*, je v daném kontextu nutno hovořit o všech představitelných subjektech, které mohou být trestným činem postíženy. Jedná se tedy nejen o fyzické a právnické osoby (v užším slova smyslu), ale podle mého přesvědčení je do dané kategorie třeba přiřadit i stát. Vycházím z předpokladu, že újma způsobená trestným činem, tak ji uvádí § 309 tr. řádu, se promítá i do dřívějšího ustanovení § 1 tr. zákona, kdy jeho účelem bylo chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení ČR, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob. Ačkoliv dotčené ustanovení nebylo do konceptu nového trestního zákoníku převzato *expressis verbis*, jen obtížně bychom tuto základní premisu účelu zákona nemohli vztáhnout i na stávající úpravu.

Ztotožníme-li se pak s uvedeným názorem, nelze než dojít k závěru, že jestliže následkem každého spáchání trestného činu musí být narušení či ohrožení chráněných zájmů a práv jiných subjektů, pak toto je nutno vnímat jako újmu ve smyslu existence dotčeného subjektu (poškozeného). Jinými slovy, každý trestný čin svou povahou přináší újmu, ať již specifikovanému či neurčitým počtem ohraničenému subjektu (fyzické či právnické osobě, ale též státu, resp. společnosti). i když některé zahraniční právní úpravy nevyžadují k odklonu v podobě narovnáni souhlasu poškozeného, minimálně v České republice, je-li toto vnímáno jako dohoda stran, měl by na jedné straně, není-li jednáním dotčen zájem další (fyzické či právnické) osoby, mít možnost vystupovat zástupce státu, jsou-li dotčeny jeho zájmy, anebo zájmy společnosti. Tím pak nemůže být logicky nikdo jiný než státní zástupce. Ostatně ten je zástupcem veřejného zájmu, o čemž svědčí i vymezení jeho role v rámci zákona

2 Srov. usnesení ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 11 Tdo 1202/2008, rozsudek ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 4 Tz 63/2007, rozsudek ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

3 Blíže srovnej např. Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: Trestní řád – komentář I. díl, § 43, str. 236.

č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství (§ 1 odst. 1),⁴ jakož i samotné Ústavě ČR v čl. 80 odst. 1. Jakkoliv tedy zákonná úprava na jedné straně poskytuje prostor pro úvahy stran rozšíření možnosti aplikace narovnání i na další, dosud opomíjená jednání obviněných, současně je rdousí v jejich zárodku striktním vyžadováním existence konkrétního poškozeného a „hmatatelné“ újmy.

Problematika se zdá nejvyhrocenější v případech přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 tr. zákoníku, dříve § 201 tr. zákona). Ani Nejvyšší soud ČR ve svých rozhodnutích zcela nevyloučil možnost aplikace § 309 tr. řádu v případě přečinu dle § 274 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy za situace, kdy typicky řidič motorového vozidla způsobí pod vlivem návykové látky dopravní nehodu. Jak NS ČR uvádí, *narovnání se vždy uplatní jen tehdy, považuje-li soud (popř. v přípravném řízení státního zástupce) ve smyslu materiální podmínky uvedené v ustanovení § 309 odst. 1 i. f. tr. řádu takový způsob vyřízení konkrétní věci za dostačující, a to zejména vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu (na základě posouzení všech jeho konkrétních okolností) a k míře, jakou byl trestným činem dotčen veřejný zájem. v případě, že činem pachatele byl sice dotčen zájem konkrétního poškozeného, ale současně byl výrazněji zasažen též veřejný zájem (např. došlo k usmrcení osoby či k závažnému ohrožení trestním zákonem chráněných hodnot), pak aplikace institutu narovnání nepřichází do úvahy.*⁵ Je zřejmé, že u závažného následku v podobě smrti či těžké újmy na zdraví nebude odklon evidentně na místě. Ostatně, při posuzování povahy a závažnosti spáchaného činu v návaznosti na možné užití odklonu je rozhodující právě škodlivost jednání a dále též přihlídnutí k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem případu. v úvahu se pak nebere typová závažnost, ale závažnost konkrétního trestného činu.⁶

Za výše popsané situace tedy vzniká vcelku nepochopitelný závěr, kdy po spáchání přečinu dle § 274 odst. 1 tr. zákoníku bez vzniku jakékoliv škody na majetku či zdraví jiné osoby je automaticky (dle ustálené judikatury) vyloučena možnost odklonu ve formě narovnání, zatímco dopustí-li se pachatel jednání podřaditelného pod kvalifikovanou skutkovou podstatu § 274 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku (např. drobné havárie do jiného vozidla bez vzniku další újmy na zdraví), bude moci soud či státní zástupce dohodu o narovnání schválit. Je absurdní, že pachatel závažnějšího jednání může využít „dobrodiní zákona“ a minimalizovat pro sebe nepříznivé důsledky vyplývající ze svého jednání a následného trestního stíhání, zatímco pachatel, který cizí vozidlo nepoškodil, bude s nejvyšší pravděpodobností odsouzen. Tvrzení, že škodlivost právě popsaného jednání je natolik výrazná, že nepovede orgán činný v trestním řízení k rozhodnutí o schválení narovnání, se mi jeví jako lichá, a to právě s ohledem na již uvedený požadavek posouzení nikoliv typové závažnosti činu, ale konkrétního případu.

Nabízí se pochopitelně jednoznačná námitka. Při neexistenci poškozeného je přeci dána pachateli možnost „uniknout“ přímému postihu v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání. Úvaha je to pochopitelně správná, nabízí se však obligátní *ale*, vycházející, jak jinak, než z praxe. Zatímco státní zástupce či soud mohou vnímat narovnání právě ve výše uvedené paralele k peněžitému postihu pachatele a tudíž za dostatečné vyřízení věci, podmíněné zastavení trestního stíhání hrozí „pouze“ stanovením zkušební doby, po níž je obviněný povinen vést řádný život, přičemž ani nesplnění této povinnosti nepředsta-

vuje jistotu, že následně pokračování v trestním řízení s sebou přinese přísnější postih. Na jedné straně tedy stojí možnost finanční újmy pachateli protiprávního jednání, jež, bude-li dostatečně vysoká, může mnohdy vykompenzovat požadavek uložení trestu zákazu činnosti anebo podmíněného trestu odnětí svobody, na straně druhé pak podmíněné zastavení trestního stíhání, jehož dopad ovšem není pro společnost a její vnímání škodlivosti ohrožení pod vlivem návykové látky dostatečný.

Ze své pozice se mohu jednoznačně ztotožnit s názorem, že řízení motorového vozidla je činností, při níž mohou v důsledku nedodržení pravidel silničního provozu, zejména pak po požití návykové látky, vzniknout závažné následky na životě, zdraví či majetku. Konečně stávající situace na českých silnicích tomuto závěru dává bohužel za pravdu. Na druhé straně je třeba vždy pečlivě zkoumat nikoliv typovou závažnost jednání, ale jeho konkrétní důsledky, jakož i celkový profil případu a osobu pachatele. Je tak možno konstatovat rozdíl mezi obviněným, který, ač v minulosti nebyl soudně trestán, má vícero záznamů v evidenční kartě řidiče, které svědčí o stupňování škodlivosti jeho jednání, a tudíž i vylučují v jeho případě odklon od trestního řízení, a oproti němu osobu, která vlastní řidičský průkaz po delší dobu, v návaznosti na ni nemá žádný záznam v evidenci přestupců na úseku dopravy či jen zcela ojedinělý a odsouzením by došlo k postižení nejen uloženým trestem (např. řidič z povolání), ale i v důsledku záznamu do evidence Rejstříku trestů (např. ztráta povolání s ohledem na požadavek bezúhonnosti a v návaznosti na to ztráta výdělků pro osoby, které jsou na něm v tomto směru závislé).

Ať již tedy bude zvolen jakýkoliv nástroj k řešení protiprávního jednání, vždy by si orgán činný v trestním řízení měl uvědomit širší dopad svého rozhodnutí. Schopnost vcít se do osoby soudně stíhané musí být stejně důležitá jako znalost zákona. Věčný spor nad otázkou, kladenou při psychologickém zkoumání i uchazečům o post justičního čekatele – zda by soudce měl rozhodovat více rozumem či srdcem, by přece měl zůstat nevyřešen. Anebo již vyřešen vlastně byl.⁷

Ultima ratio pořád a zase aneb jak dál...

Kromě situace stran případů výše uvedených trestných činů bychom však našli řadu dalších otázek, které se úzce pojí s problematikou ultima ratio. Ještě markantnější je pozice trestního práva v rovině medicíny a protiprávního jednání zdravotnického personálu. Jednání lékařů, povětšinou zasahující do kategorie trestných činů proti životu a zdraví, je povětšinou kvalifikováno jako nedbalostní, slovy znalců, z důvodu postupu non lege artis. Přesto si nelze odpustit myšlenku, že vzhledem k materii, jakou je lidský život a zdraví, které jsou stále oblastí ne zcela probádanou a kde racionalita je vše, jen ne ustálenou hodnotou, je rozhodování více než obtížné. K tomu též přistoupí takové skutečnosti, které zejména v našem prostředí jsou velmi podstatné, a to personální či materiální zajištění

4 Zřizuje se státní zastupitelství jako soustava úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství.

5 Srov. k tomu již zmíněné usnesení ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 11 Tdo 1202/2008, rozsudek ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 4 Tz 63/2007, rozsudek ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

6 Růžička, M.: Komentář k trestnímu řádu, ASPI ze dne 9. 1. 1999, LIT16127CZ.

7 Myslet lze jen rozumem, ale chápat jen srdcem. (Joseph Addison)

pracovišť, stres z potenciálního trestního postihu a někdy nepřiměřené administrativní požadavky na vedení rozsáhlé dokumentace, dotazníků a formulářů. Navíc i v lékařských publikacích, ostatně stejně jako je tomu mezi právníky, se setkáme s různými názory na zvolenou léčbu a otázka postupu lege či non lege artis se může projevit jen v nejvýraznějších případech velmi závažného pochybení v lékařských povinnostech.

Toto ovšem osoba činící trestní oznámení často neakceptuje. Pro ni je rozhodující výsledná újma a nezáleží, zda ji způsobil pachatel v přítmí parku nebo ve sterilním prostředí operačního sálu. Vzhledem k již dříve zmiňovanému náhledu jedinců na efektivnost jednotlivých nástrojů, které mohou v daných případech využít, je evidentní, že postup v rámci trestních předpisů bude pro ně neakceptovatelnější. Trestní řízení, se svou bezplatností a rychlostí, bude prostředkem, který minimálně stigmatizuje obviněného lékaře před širší veřejností. Je zřejmé, že orgány činné v trestním řízení právě v medicínské oblasti budou odkázány na závěry znaleckého zkoumání a zapojení jejich vlastního úsudku bude omezenější. I sami znalci pak připouštějí, že zatímco oni mají ke zkoumání případu v podstatě ideální podmínky, na straně obviněných často absentuje základní veličina – čas, v němž se mnohdy musí rozhodnout o dalším složitým postupu. Snad proto některé státy (USA, v jistém směru i Francie) zcela vyňaly lékaře z jejich trestní odpovědnosti, jiné vytvořily zvláštní skutkové podstaty dotýkající se práce zdravotníků, které odráží specifčnost jejich zaměstnání. V každém případě však orgány aplikující trestněprávní normy musí důkladně zvažovat hranici, za níž je již nutný postih v intencích trestního zákoníku, a odlišovat případy, kdy by měly být upřednostněny nástroje občanského práva či disciplinárního projednání, resp. jejich vzájemná kombinace.

Až do roviny zákonodárné bychom tak mohli dojít v případě přečinu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dle § 192 tr. zákoníku. Jakkoliv je bez debat potřeba přísného postihu pachatelů, kteří dětskou pornografií vyrábějí či šíří, problematika kriminalizace „pouhého“ držení tohoto materiálu byla podrobena velké kritice odbornou (psychologickou a psychiatrickou) veřejností, s poukazem, že víze postihu může držitele sice odradit od shromažďování pornografie (nejčastěji prostřednictvím internetu), ovšem vzhledem k jejich zaměření, vykazujícím známky duševní poruchy, by mohlo dojít k přerůstání potřeby realizovat se jinou, podstatně nebezpečnější činností. Tyto otázky by si však zasloužily dalekosáhlejší rozbor, než jaký je v tomto okamžiku a na tomto místě možný.

Jak tedy postupovat dále? Vedle popsané snahy o minimalizaci případů, které se začnou skutečně stíhat a následně se dostanou do soudního stadia (*vnější ultima ratio trestního práva* – hledání jiné než trestněprávní cesty), musíme mluvit i o *vnitřním ultima ratio*, které spočívá v hledání a užívání jen těch prostředků trestního práva (odklony, ochranná opatření, tresty), které jsou v konkrétním případě dostačující k dosažení účelu trestního řízení. Soudy musí nejen vnímat při ukládání trestů (a ostatně i státní zástupce při jeho navrhování) určitou hierarchii sankcí a upřednostňovat alternativní postih, ale též využívat veškerých nástrojů, které jim trestní předpisy dávají k dispozici, počínaje odklony od trestního řízení. Bylo by vhodné, kdyby právě ty došly nové úpravy a ve svém rámci umožnily užití širšího spektra možností k dosažení preventivně-represivního charakteru trestního stíhání. Možností je uvažovat buď o sloučení obou nástrojů do jedi-

né formy, anebo o jejich doplnění o další omezení a povinnosti, které by byly obviněnému ukládány, avšak nenesly by s sebou sekundární postih ve formě stigmatizace projevující se v rámci výpisu z evidence Rejstříku trestů. Mezi taková omezení by mohl být zařazen typicky právě zákaz činnosti (omezení zdržet se řízení všech motorových vozidel), přičemž prostor k tomu lze nalézt např. v rámci § 48 odst. 4 tr. zákoníku, když dané rozhodnutí by bylo následně vyznačeno v evidenční kartě řidiče a bylo by tak dostupné policejnímu orgánu v rámci případné kontroly. Stejně tak lze uvažovat o, v zahraničí často realizované, možnosti soudu či správního orgánu zadržet obviněnému řidičský průkaz, resp. při doplnění relevantní úpravy o podmínku, kdy dané omezení zakládá ztrátu řidičského oprávnění ex lege. Vzhledem k absenci meritorního rozhodnutí ve formě odsuzujícího rozsudku by takový postih pochopitelně v našich podmínkách nemohl mít povahu trestu, ale specifického soudního omezení, jehož porušení by mohlo vést k rozhodnutí dotčeného orgánu o pokračování trestního řízení, v jehož rámci bylo omezení uloženo, a pochopitelně by logicky zakládalo oprávnění trestně stíhat obviněného pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní dle § 337 odst. 1 tr. řádu. Bylo by pak již čistě na obviněném, zda prokáže, že jeho předchozí provinění bylo skutečně výjimečným excesem z jinak řádného života, nebo zda dobrodiní, poskytnuté mu orgánem činným v trestním řízení, je nutno nahradit přísnější sankcí. Ostatně právní úpravy např. Rakouska či Německa umožňují obdobně doplnit odklon efektivně např. o závazek obviněného k vykonání určitého počtu obecně prospěšných prací (srov. Rakousko § 90d a § 90e zák. č. 631/1975, StPO). Nutno však zdůraznit, že všechny prezentované návrhy vyžadují často i rozsáhlou změnu právních předpisů, založenou na debatě, a konsenzus představitelů politické reprezentace a zástupců právnícké obce.

V každém případě by však fakt, že v trestní věci absentuje prvek poškozeného subjektu, tak, jak je u narovnání vnímán dnes, neměl být obviněnému kladen k tíži. Pozici poškozeného by v takové situaci měl nutně zaujmout státní zástupce, jakožto „strážce veřejného zájmu“, na nějž by přešlo oprávnění udělit souhlas s narovnáním, resp. uzavřít dohodu o narovnání. Ostatně fakt, že již delší dobu je uvažováno o zakotvení dohody o vině a trestu, tyto tendence jen posiluje. Odklon od trestního řízení by tak naplňoval jeden z požadavků své existence, a to snahy o odbourání nepřiměřené kriminalizace a dopadů trestního stíhání na osoby, které se protiprávního jednání dopouštějí zcela mimořádně.

Lze uzavřít, že princip *ultima ratio* rozhodně není pouze nepodstatným a obtěžujícím appendixem v přístupu k trestnímu právu, ale naopak jeho rozhodujícím základem, který zavazuje jak zákonodárce při tvorbě předpisů, tak orgány je interpretující. Dáme-li najevo, že orgány činné v trestním řízení nejsou ochotny uvažovat o mimotrestním řešení věci, nelze dosáhnout změny v uvažování jednotlivců, že jsou chápáni jen jako potenciální pachatelé. Naopak bude podporován dojem existence policejního státu a hypertrofie trestního práva, které co nejprísneji trestají sebemenší vybočení z požadovaného standardu. Dodržování principu *ultima ratio* je proto úzce svázané s požadavkem preventivní funkce trestního práva, oblasti, která slouží nikoli jako *lex talionis*, ale nástroj fungování demokratického právního státu.

✿ Autor je soudcem Městského soudu v Brně.

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Školicím a vzdělávacím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

• v úterý a ve středu
3. a 4. května 2011

Určování rozhodného práva podle nařízení Řím I a Řím II

Lektoři: JUDr. Petr Šuk, soudce Nejvyššího soudu ČR
JUDr. Pavel Simon, soudce Okresního soudu v Chebu s dočasným
přidělením k Nejvyššímu soudu ČR

Číslo semináře: 41113

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 26. dubna 2011

• ve čtvrtek 12. května 2011

Nájem bytů a nebytových prostor z pohledu advokáta a soudce

Lektorky: JUDr. Jaroslava Pokorná, předsedkyně Obvodního soudu pro Prahu 4
JUDr. Jana Dvořáková-Závodská, advokátka

Číslo semináře: 41120

Poplatek za seminář: 750 Kč

Uzávěrka přihlášek: 5. května 2011

• ve středu a ve čtvrtek
18. a 19. května 2011

Vybrané otázky společného jmění manželů a podílového spoluvlastnictví v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu ČR

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR

UPOZORNĚNÍ: Dotazy k dané problematice můžete prostřednictvím kontaktního formuláře zaslat lektorovi přes webové stránky: www.iudex.webnode.cz.

Číslo semináře: 41122

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 11. května 2011

• ve čtvrtek 26. května 2011

ASPI – systém právních informací

v prostorách společnosti Wolters Kluwer ČR na adrese:
U nákladového nádraží 6, Praha 3

Lektor: Mgr. Marcel Bumbalík, zástupce Wolters Kluwer ČR, a. s.
Každý účastník má k dispozici vlastní PC.

Číslo semináře: 41121

Poplatek za seminář: ZDARMA

Uzávěrka přihlášek: 19. května 2011

• ve čtvrtek 2. června 2011

Advokát před Tribunálem EU a před Soudním dvorem EU

Lektoři: prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Tribunálu EU
JUDr. Jan Převrátíl, asistent soudkyně Tribunálu EU
JUDr. David Petrlík, asistent soudce Soudního dvora EU
prof. JUDr. Jiřího Malenovského, CSc.

Moderátor: Mgr. Robert Pelikán, advokát

Číslo semináře: 41118

Poplatek za seminář: 750 Kč

Uzávěrka přihlášek: 26. května 2011

• ve čtvrtek 9. června 2011

Právní aspekty mediace**Lektorky: JUDr. Martina Doležalová, advokátka, zastupující vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK****PhDr. Dana Potočková, MDR., mediátorka, expert pro conflict-management**

Číslo semináře: 41123

Poplatek za seminář: 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 2. června 2011

Semináře probíhají v **Praze 1 v paláci Dunaj, Národní 10** (vchod z Voršilské ul. č. 14), pokud není uvedeno jiné místo konání, obvykle **od 9.00 do 16.00 hodin** s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, www.cak.cz vlevo pod odkazem Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz. Po potvrzení příjmu přihlášky odborem výchovy a vzdělávání ČAK uhradí přihlášení účastníci příslušný účastnický příspěvek (vložené), který je včetně 20% DPH, na účet č. 6724361001/2700 konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a pětimístného evidenčního čísla advokáta u ČAK (objednatel) bez pomlčky či lomítka (např. 4110100333). Kopii dokladu o úhradě účastníci vezmou s sebou na seminář, daňový doklad obdrží při prezenci semináře, popřípadě poštou nebo do datové schránky. Účastnické příspěvky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován. K dispozici je automat na kávu a minerální voda. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače – 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pí Marie Knížová. Těšíme se na setkání s vámi.

✿ Ing. LENKA PONDĚLÍČKOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

• ve středu 18. května 2011

Společné jmění manželů**Lektor: prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., profesor katedry občanského práva PF MU v Brně**

Číslo semináře: 68108

Poplatek za seminář: 700 Kč

Uzávěrka přihlášek: 11. května 2011

Semináře se konají v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno v době **od 9.00 do 16.00 hodin** (vždy dle pozvánky).

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: sekr@cakbrno.cz, modlitbova@cakbrno.cz a poukáží příslušný **účastnický poplatek** (tj. 700 Kč včetně DPH v zákonné výši) na účet 6724361001/2700, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 681010123). **Doklad o úhradě vezměte s sebou.** Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávací akce. Telefonické informace: 542 514 401 pí Modlitbová. Těšíme se na setkání s vámi.

✿ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ, ředitelka pobočky ČAK v Brně

Zavedená advokátní kancelář se sídlem na Praze 5

přijme

ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA/KU,

praxe předností.

- Požadujeme:**
- vysokou úroveň odborných znalostí
 - samostatnost a vysoké pracovní nasazení
 - uživatelské schopnosti práce s PC
- Nabízíme:**
- zajímavou a různorodou práci ve všech právních odvětvích
 - perspektivu dlouhodobé spolupráce

Nástup možný ihned, nebo dohodou, své životopisy zasílejte na e-mail: iveta.najbrtova@advokatove.cz

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian BibelrietherLuragogasse 5
94032 Passau/SRNPolitických vězňů 98
280 00 Kolín 3tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990tel.: 910 259 869
fax: 315 550 115

www.advokanc.de
advokat@advokanc.de

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA
a NADÁCIA SLOVENSKEJ ADVOKÁCIE

v spolupráci s odbornými partnermi a Šachovým klubom ŠK Slovan Bratislava

organizujú

odborný seminár pri príležitosti prijatia prvého zákona č. 132/1990 Zb., o advokácii
a

IV. ročník medzinárodného šachového turnaja

„ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA 2011“ Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

13. a 14. mája 2011

vo veľkej zasadačke Slovenskej advokátskej komory, Kolárska 4 v Bratislave.

Hrá sa Švajčiarskym systémom na 9 kôl, **15 minút** na partiu (pre každého hráča). Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia, študenti právnických fakúlt a iné právnické povolania a pozvaní hostia. Právo účasti majú registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Formulár prihlášky a program nájdete na www.sak.sk. Prihlášky posielajte do **2. mája 2011**.

Kontakt: Darina Stračinová, mediálny a publikačný odbor Slovenskej advokátskej komory
Tel: 02/529 61 556
Fax: 02/529 24 056
E-mail: darina.stracinova@sak.sk

Záujemcov, ktorí sa na turnaji zúčastnia prvýkrát, prosíme pripojiť k prihláške doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte.

Registračný poplatok: 10 €
Ubytovanie a stravu si hradia účastníci sami.
Cenový fond v objeme 1000 €, rozpis cien a program bude prihláseným účastníkom včas oznámený.

O poradí rozhoduje počet bodov aj vylepšený Buchholz. V prípade rovnosti bodov sa ceny delia medzi hráčov s rovnakým počtom bodov.

Vážené paní kolegyně,
Vážení páni kolegové,

dovoluji si vás opět pozvat na další, již 22. ročník tradičního běžeckého závodu advokacie

„O PAROHY ARCIVÉVODY FERDINANDA“

který se uskuteční v sobotu 18. 6. 2011 na Konopišti.

PROGRAM:

- 9:30 – 10:00 Prezence u letního divadla vedle zámeckého rybníka na Konopišti.
- 10:00 – 12:00 Běžecký závod okolo zámeckého rybníka a vyhlášení výsledků závodu.
- 12:30 – Společné posezení v restauraci.

Případné ubytování a stravování si zajišťují a hradí účastníci sami. Startovné se nehradí.

Přihlášky zasílejte elektronickou poštou na mou adresu:
premus@pravni.cz, nebo faxem na č. 317 763 530.

Závod je, stejně jako minulé ročníky, určen nejen všem advokátům a jejich zaměstnancům, ale i jejich rodinným příslušníkům, přátelům a dalším příznivcům pohybu v přírodě. Závodí se v dětských i dospělých kategoriích. Přijďte si i se svými dětmi zasportovat, a poté posedět s kolegy v restauraci.

Těším se na vaši účast a přeji vám příjemné dny.

✿ JUDr. ROMAN PREMUS, regionální představitel ČAK pro Středočeský kraj

Zpráva z 18. mezinárodního kongresu srovnávacího práva ve Washingtonu

V e dnech 25. 7. 2010 – 1. 8. 2010 se konal na půdě American University Washington College of Law, George Washington University Law School a Georgetown University Law Center ve Washingtonu pod záštitou Mezinárodní akademie srovnávacího práva (IACL) a Americké společnosti srovnávacího práva (ASCL) v pořadí již 18. mezinárodní kongres srovnávacího práva, jehož se účastnilo na 500 odborníků, akademiků, právních expertů a komparatistů z celého světa. Tak jako již tradičně bylo cílem kongresu diskutovat široké spektrum otázek a problémů komparativním pohledem, tedy z pozice různých právních systémů a řádů, a to za pomoci tzv. národních zpráv, které zástupci zúčastněných zemí vypracovali ke stejným stanoveným tématům. Tyto národní zprávy k zadaným tématům pak byly podrobeny mnohdy vášnivým diskusím v jednotlivých sekcích.¹

Sekce kongresu byly zaměřeny na nejrůznější právní odvětví

– na právní dějiny, obecnou teorii práva, právníké vzdělávání, občanské právo hmotné, občanské právo procesní, mezinárodní právo soukromé, agrární právo a právo životního prostředí, obchodní právo, ústavní právo, trestní právo a mnohá další. V rámci trestního práva bylo například rozebráno aktuální téma odpovědnosti právnických osob, v sekci občanského práva hmotného neméně aktuální otázky tzv. surogačního mateřství a uzavírání manželství osobami stejného pohlaví a v sekci právníké vzdělávání role praktické výuky práva. Velmi zajímavou sekcí se stala sekce počítačových, resp. informačních technologií, v jejímž rámci došlo k rozdiskutování otázky tzv. internetových trestných činů (*internet crimes*).

Zvláštní pozornost si však zaslouží sekce občanského práva procesního, v níž představovala jedno ze dvou hlavních témat **Náhrada nákladů řízení**,² jejímž hlavním zpravodajem a garantem byl jmenován prof. Mathias Reimann z University of Michigan Law School.

Sekce občanského práva procesního se zúčastnil za Českou republiku prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc., z Právníké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, který byl zároveň národním zpravodajem a zpracovatelem národní zprávy České republiky na téma **Náhrada nákladů řízení** v této sekci.

1 Článek byl sepsán na základě rozpravy s prof. JUDr. Janem Hurdíkem, DrSc., národním zpravodajem České republiky, který se diskuse účastnil a jemuž si autorka touto cestou dovoluje vyjádřit srdečný dík za konzultaci a poskytnutí podkladů k napsání článku. Autorka se podílela na zpracování národní zprávy k danému tématu.

2 Rozuměj občanského soudního řízení.

Národní zpráva k tématu se skládala z řady otázek. Tyto otázky byly pro všech asi 30 zúčastněných zemí stejné, a proto bylo možno efektivně a zevrubně provést komparaci daného tématu. První soubor otázek se týkal základních pravidel rozdělení nákladů řízení mezi sporné strany. Zejména byly akcentovány otázky jako např. náhrada nákladů odvolacího řízení, otázka rozdělení nákladů řízení spočívajících ve svědečném či znalečném a otázka náhrady nákladů řízení v případě uzavření soudního smíru mezi stranami. Další soubor otázek, který byl zaměřen na výjimky ze základních pravidel pro náhradu nákladů řízení, obsahoval např. otázku náhrady nákladů řízení v případě, že strana není zastoupena advokátem, či otázku existence a platnosti dohod stran rozdělujících náklady a poplatky ve sporu, či otázku smírčích řízení a jejich dopadu na náklady řízení v případě, že tato smírčí řízení je dle zákona třeba obligatorně provést před řešením samotného sporu. Třetí sada otázek, která rozproudila v sekci bouřlivou diskusi, se týkala poměru stanovených pravidel a výše náhrady nákladů řízení k jejich vlivu na podporu či odrazení od vedení sporu. Rovněž byla rozebrána i otázka výše soudních poplatků a pravidel pro jejich stanovení a otázka nákladů na dokazování. Velmi zajímavou otázkou v této sadě se ukázalo stanovení výše nákladů řízení, které je účastník povinen zaplatit „předem“ (tzn. zejména soudní poplatek či náklady na právní zastoupení). Další dvě sady otázek byly zaměřeny různorodě – probíraly v první řadě právní aspekty postoupení pohledávky žalobcem na advokáta či právní firmu, která se případem zabývá, otázku náhrady nákladů řízení v případě společenství účastníků či např. tzv. sdružení spotřebitelů a otázku pojištění proti přisouzení náhrady nákladů řízení, čímž bylo naráženo na problém existence, funkce a úkolů soukromých společností, které nabízejí financování nákladů soudních a rozhodčích řízení.

Dále byla podrobně diskutována v dalším souboru otázek především právní podstata a zakotvení tzv. „veřejně financované právní pomoci“ a v návaznosti na to i instituty, které sociálně slabšího účastníka oprostují či zmírňují jeho povinnost nést náklady řízení (v našem právním prostředí institut osvobození od soudních poplatků). Rovněž byla zmíněna i otázka tzv. „soukromě financované právní pomoci“, která je v České republice realizována a organizována zejména Českou advokátní komorou a na níž se podílí advokáti zapsaní v seznamu advokátů České advokátní komory.

Národní zpráva se však nepohybovala pouze na úrovni zobečňující či akademické. V rámci souborů otázek byl vyhrazen celý jejich soubor praktické aplikaci pravidel pro stanovení náhrady nákladů občanského soudního řízení, a to výpočtem jejich výše v konkrétně zadaných případech z praxe.

V diskusní části programu vzbudilo zvláštní pozornost několik konkrétních tematických okruhů. Zejména to byla otázka vztahu právních pravidel a výše nákladů řízení a práva jedinice na přístup ke spravedlnosti, který každý právní řád účastníkům civilního procesu poskytuje zpravidla ústavněprávními předpisy.³ Do střetu se tak dostaly zcela extrémní pozice, které na jedné straně reprezentovala Jižní Korea, jejíž právní řád prakticky nezná ani institut soudních poplatků a na druhé straně právní řád USA, který spočívá na zásadě, že si každý účastník nese náklady soudního řízení sám a jejich náhrada je považována pouze za mimořádné organizační opatření.

Dále byla podrobně diskutována otázka nepoměru paušál-

ních náhrad přiznávaných účastníkům soudy a výši nákladů řízení, sjednanou mezi účastníkem a jeho právním zástupcem, a otázka extrémních důsledků některých právních úprav, které mnohdy možností volby pravidel náhrady nákladů řízení unikají k rozhodčímu řízení.

V neposlední řadě se vyskytla zajímavá diskusní otázka, která reflektuje i českou právní praxi na podkladě § 149 občanského soudního řádu, a to, že **je-li účastníku občanského soudního řízení přiznána náhrada nákladů řízení, bývá zpravidla poukazována na účet právního zástupce účastníka, nikoliv jemu samotnému.** Přitom nejen v České republice předpisy občanského práva procesního počítají pouze s možností přisouzení náhrady nákladů občanského soudního řízení účastníku, nikoli jeho právnímu zástupci. Ačkoliv se jeví logické souhlasit s tím, že paušální náhradu nákladů právního zastoupení je třeba zaslat na účet právního zástupce, byl diskutován střet se smluvenou odměnou mezi advokátem a účastníkem, případně odměnou stanovenou v právním prostředí České republiky advokátním tarifem.⁴ Takto stanovená odměna náleží právnímu zástupci za zastupování a paušální náhrada nákladů (v českém právu stanovená dle vyhl. č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem⁵) by pak měla být poukazována účastníku, který ji užije právě k pokrytí nákladů na právní zastoupení. Specifická situace je u soudního poplatku, který je v praxi rovněž poukazován na účet právního zástupce, ačkoliv by jeho náhrada měla náležet klientovi, zvláště pak v případě, kdy jej právní zástupce před zahájením sporu požádá o jeho úhradu. Nepříjemnosti vzniklé z těchto situací však mají své východisko, je samozřejmě možné je odstranit třeba již v dohodě o převzetí právního zastoupení mezi účastníkem a jeho právním zástupcem, kde bude stanoveno, kdo co bude platit a komu bude náhrada kterých nákladů náležet.

V závěrečném jednání celé konference komparatisté došli k závěru, že ačkoliv je mnohdy neprávem srovnávací právo kritizováno za přílišný doktrinalismus, povrchnost či v naprosto extrémních případech i za svou bezvýznamnost, rozhodně v právní vědě a výzkumu má své nezastupitelné a jedinečné místo, a vyjádřili podporu pokračování konference v dalších letech. Zejména američtí odborníci z řad soudců vyzdvihli přínos konference z pohledu použití cizího práva k interpretaci soudních rozhodnutí a z pohledu inspirace při jejich odůvodňování, to vše pochopitelně s citlivostí a vědomím odlišnosti výchozích podmínek amerického právního prostředí a zastávané doktríny. Podrobnější informace ke kongresu lze nalézt na internetových stránkách American University Washington College of Law.⁶ Výstupy konference rovněž budou publikovány nakladatelstvím Springer.

✿ Mgr. EVA DOBROVOLNÁ, advokátní koncipientka v Brně

3 V právním řádu České republiky hlava V. Listiny základních práv a svobod ve spojení s § 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

4 Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

5 Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

6 <http://www.wcl.american.edu/events/2010congress/>

24. výroční kongres Světové asociace právníků (WJA) v Praze v České republice

24. výroční celosvětový kongres práva, 23. – 28. října 2011

Světová asociace právníků (The World Jurist Association – WJA) s potěšením oznamuje, že 24. výroční celosvětový kongres práva se bude konat v Praze v České republice.

Součástí tohoto pražského kongresu bude oslava Světového dne práva, simulovaný proces, plenární zasedání a panely zabývající se vývojem národního i mezinárodního práva s tím, že delegáti budou mít nespočetné příležitosti k setkání s kolegy z celého světa. Těšíme se na vaši účast.

**Poznamenejte
si termín!**

Při včasné registraci
do 1. května 2011
ušetříte \$ 100.

Bližší informace ohledně programu a registrace pro advokáty budou k dispozici u partnera kongresu – České advokátní komory (www.cak.cz/rubrika/Vzdělávání_advokátů/Akce_jiných_subjektů). Získejte slevu \$ 450 při registraci prostřednictvím České advokátní komory!

Sponzoři / Partneři

Lex Lata B.V.

Proč brzdit dva páry „B“?

V minulém čísle Bulletinu jsem uvažoval o třech a vlastně čtyřech anglických slovech. Všechna začínala na písmeno B a označovala situace, jež jsou příhodné k tvorbě myšlenek. S článkem jsem seznámil doktorandy z naší fakulty a položil jim otázku: „Jak je možné, že Komenský napsal tolik vynikajících knih, byť neměl zdaleka tak snadný přístup k informacím, jako máme my dnes?“ Na tu řečnickou otázku jsem si odpověděl sám a stručně: „Právě proto.“ Studenti se mne pak ptali, co jim radím, snad psát ve svitu loučí, jak to dělal Komenský? Napomenul jsem je, že jako právníci by se měli zejména tázat, co nedělat. Lidské chování se totiž dá lépe regulovat zákazy či zábranami než návody k jednání, jak ostatně již věděla bible se svým Starým zákonem.

Pokračoval jsem pak poznatkem natolik zřejmým, že bývá obvykle bagatelizován: *Kdykoliv něco činíme, mohli bychom provozovat i cosi jiného.* Pokud s hodinami našeho života budeme zacházet uvážlivěji než dosud, získáme nečekané množství času k odborné práci, ať už jí bude rigorózní spis, či advokátovo podání ve složité věci. Posлуhačům jsem také sdělil své stanovisko, podle kterého *ústavní právo na informace zahrnuje i právo nevědět* – nebýt vystaven sdělením, jimiž na nás útočí jiní a sledují tím především zájmy své, a nikoliv naše potřeby. Lidé se totiž dají třídit jednak na tvory *vnitřně řízené* (ti svůj denní i životní program zakládají pokud možno na vlastních hodnotách a cílech), a jednak na jedince *vnějšně řízené* (přizpůsobují se, i když by nemuseli, představám a požadavkům těch druhých).

Potíž současné doby pak spočívá v tom, že takové vynálezy jako je mobil, mail jen znásobily příležitosti k tomu, aby chom byli řízeni zvnějšku. Například pokyny, dotazy a žádosti o hlášení, jež přicházejí od služební vrchnosti, bývaly vždycy „zeitraubend“ (zloději či požirači času). Jenže věci, které se dříve dělaly jednoduše, se díky počítačovému pokroku dělají složitěji, rozhorloval jsem se. V debatě jsem pak připustil, že problém možná není ani tak v nové technice, ale v lidské povaze, která se příliš nemění a jen se uplatňuje pomocí nových nosičů. Vždyť už Jaroslav Hašek ve svém Švejkovi psal: *Strážmistr Flanderka lomil rukama nad těmi tiskovinami, které neúprosně přibývaly každou poštou. Jakmile uviděl obálky s rázítkem Portofrei-dienstlich, srdce mu zabušilo a v noci přicházel k přesvědčení, že se konce války nedočká, že zemské četnické velitelství ho připraví o poslední špetku rozumu a že se nebude těšit z vítězství rakouských zbraní, a okresní četnické velitelství bombardovalo ho denně dotazy, proč není zodpověděn dotazník č. 72345d, jak je vyřízena instrukce č. 9982z a jaké jsou praktické výsledky návodu 12345d.*

Právní řád, pokračoval jsem ve svém výkladu, nám poskytuje jen omezenou obranu proti informační agresi; příkladem je tu úprava nekalé soutěže a možnost odmítnat obtěžující reklamu. Většinou si však musíme stavět vlastní hráze proti záplavám

zábavy a vzrušení, jejichž některé nástroje lze symbolizovat rovněž slovy pocházejícími z angličtiny – jako je buzz marketing a blogs, B-movies a books.

Ve výrazu „buzz marketing“ se prvé z obou slov překládá jako „bzučení“. Naznačuje situace, za nichž se lavinovitě šíří – zejména prostřednictvím elektronických médií a jejich sociálních sítí – zdánlivě osobní poznatky a názory o zajímavých událostech. Málokdo z aktérů takové komunikace si připustí, že zhusta uvázl v síti skryté reklamy nebo skrytého zlehčování soutěžitelů. Totéž lze říci o leckterém z blogů, v nichž se plýtvá časem i energií na sdělování a přijímání poznatků banálních, někdy doslova „blbinek“.

Od produktivní práce nás také odvádějí „béčkové filmy“ a mnohé další programy, jež nám dnes nabízí „bedna“ se svými četnými kanály. Totéž platí i o některých knihách, a nejen těch beletristických. Schopenhauer, již citovaný v předchozím příspěvku, tvrdí, že „...dokonce i mezi těmi nepoččetnými spisovateli, kteří vskutku a vážně předem přemýšlejí, jsou navýsost vzácní ti, kteří přemýšlejí o *věcech samých*; ostatní přemýšlejí jen o *knihách*, o tom, co řekli druzí.“

Musím ovšem dodat, že shora zmíněný text ze Švejka mi sdělil fakultní kolega Filip Křepelka, a to v mailu, kde připomínal, že již uplynula lhůta, ve které měly být dodány kapitoly do společné vědecké publikace. Připojil i bibliografickou citaci v podobě: Hašek J., *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*, Praha, Práce – vydavatelství ROH, 1995, str. 274. (ISBN neuvedeno, RIV nevyplněn!!!). Tím textem v závorce hodlal zřejmě naznačit, že takový literární odkaz by dnešní počítačová evidence nevzala Haškovi do výkazu jeho tvůrčích výsledků.

Když jsem kolegovi mailem rychle poděkoval, jak přispěl k pohodě mého pracovního dne, stejně briskně reagoval a mimo jiné mi prozradil: „Věřte, že jsem chtěl citovat ze Švejka něco jiného a náhoda to otevřela zde.“ Věřil jsem mu to, neboť mám podobné zkušenosti s hledáním věci i pátráním v literatuře. Uvědomil jsem si navíc, že kdyby pan docent nelistoval ve Švejkovi a kdyby litoval času na přepis z něj do mailu, byl by můj výklad pro studenty i tento článek ochuzen o zvlášť zajímavou pasáž.

Nakonec jsem se proto rozhodl, že k oněm čtyřem myšlenkově podnětným „B“ z předchozího příspěvku (bed, bath, bus a někdy i baby) podmíněně přiřadím i čtyři „B“ zde dosud ostouzená a možná k nim připojím i slovo páté – Bulletin. Potvrdím tak výrok jistého španělského aforisty, Serna se tuším jmenoval, který označil písmeno „B“ za kojnou abecedy. V každém případě jsem původně uvažované titulky tohoto textu (hodlal jsem v nich „bojovat“ nebo „brojit“ proti dvou párům „B“) změnil na umírněné „brzdit“.

✿ prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- Skotská advokátní komora (Faculty of Advocates) položila v 17. století základy budoucích fondů Skotské národní knihovny a též portrétní sbírky významných skotských právníků a politiků? Faculty of Advocates otevřela svoji knihovnu v březnu 1689, slavnostní řeč tehdy přednesl její děkan Sir Georgie Mackenzie of Rosehaugh (1636-1691). Toho již v r. 1686 portrétoval Sir Godfrey Kneller (1646-1723), obraz se stal zřejmě prvním exponátem portrétní sbírky. Sir Mackenzie měl zajímavé životní osudy, nebyl oblíben za vlády Stuartovců, obrat nastal po Slavné revoluci v r. 1688. Jako právník proslul dvěma spisy, a to *Introduction of the Law of Scotland* (1684) a *Laws and Customs of Scotland in Matters Criminal* (1687).

- u zrodu deníku Hlas, který začal vycházet 1. 1. 1862, stál advokátní koncipient? Byl jím Antonín Fink, který předtím sloučil svoji koncesi na deník Die Zeit s koncesí Vincence Vávry-Haštalského na česky psaný Hlas. Oba pak byli odpovědnými redaktory, což jim díky tomu, že list kritizoval Schmerlingovu Ústavu, přineslo obžalobu v nejednom tiskovém procesu. Ve vězení se pak Vincenc Vávra dohodl s Juliem Grégrem na spojení Hlasu s Národními listy, čemuž v jednu chvíli bránilo i to, že Národní listy byly na dva měsíce zastaveny. Poté, kdy Hlas převzal na tento čas roli hlavních českých novin, došlo ke sloučení obou deníků dne 15. 6. 1865. Hlas pak ještě do r. 1868 vycházel jako týdeník.

Leitartikel

Martin Vychopeň: Ad Rechtsanwaltsroben	3
---	---

Aktuelles

Die Tschechische Rechtsanwaltskammer hat eine europäische Förderung in der Mediation bekommen	4
Erweiterung der Öffnungszeit für Ausstellung von neuen ID-Ausweisen an Rechtsanwälte und Konzipienten	6
Neue Rubrik zur Judikatur des Europäischen Gerichts für Menschenrechte für Rechtsanwälte auf der Webseite der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	6
XIX. Karlsbader juristische Tage	8
Kongress „Juristischer Spielraum 2011“	10

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Zusammenfassung	14
Unsichtbare Mehrheit: das Schicksal der tschechischen Beschwerden vor dem Europäischen Gericht für Menschenrechte Jan Kratochvíl, Lubomír Majerčík	15
Ende der Gesamtsteuer für Autoren oder § 25 des Autorengesetzes im Licht der Entscheidung des Gerichtshofes in der Sache <i>Padawan</i> Jan Mates	20
System der gesteuerten Provokation im Kampf gegen Korruption und Prinzipien des Rechtsstaates Jiří Herczeg	25
Verlängerung der Verjährungsfrist durch den Verbraucher und dessen Zulässigkeit Jakub Dohnal	31

Aus der Judikatur

Bruchteileigentum, Vorkaufsrecht, Schenkung	34
Verantwortung eines Skiläufers	37
Verjährung und gute Sitten	43
Aus der Rechtsprechung des EuGH	44

Aus der Fachliteratur

Ivana Štenglová: Übersicht der Rechtssprüche in Sachen der zivilrechtlichen Verbindlichkeitsverhältnisse (Karel Marek)	46
Michal Králik: Übersicht der Rechtssprüche in Sachen des Bruchteileigentums (Jiří Spáčil)	46
Oldřich Řeháček: Vorstand der Aktiengesellschaft und Position dessen Mitglieder (Karel Marek)	47
J. Herczeg, E. Hilgendorf, T. Grivna (Hrsg.): Internetkriminalität und neue Herausforderungen der Informationsgesellschaft des 21. Jahrhunderts (Michal Tomášek)	48
Wir haben für Sie gelesen Jan Mates, Pavel Blanický	49

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Hajot, Esesem, Baldur von Schirach und andere	52
---	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Praxis des Ausschusses für fachliche Hilfe und Schutz der Interessen der Rechtsanwälte Marek Nespala	53
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	55
Aus der Verhandlung des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha	56
Usbekische Juristen in der Tschechischen Rechtsanwaltskammer Jana Wurstová	57
Delegation der Rechtsanwälte aus Bosnien und Herzegowina in Prag Petr Poledník	57
Besuch von Hongkong im nachfolgenden Kaninchenjahr Antonín Mokry	58
Besuch der Delegation aus Law Society of Hong Kong in Prag Martina Doležalová	59

Aus Europa

Jahresberichte CEEBA 2010 Lenka Vobořilová	60
Das französische Metz hat Rechtsanwälte aus Hradec Králové (Königgrätz) begrüßt Frantisek Loskot	64

Informationen und Wissenswertes**Was Sie wissen sollten**

2. Arbeit der Kategorie Das Talent des Jahres des Wettbewerbs Der Rechtsanwalt des Jahres 2010 Michael Vrtek	68
Vorlesungen und Seminare für Rechtsanwälte und Konzipienten in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	73
Einladung zum IV. Jahrgang des internationalen Schachturniers in Bratislava	75
Einladung zur Veranstaltung in Konopiště „Um das Gehörn des Erzherzogs Ferdinand“	76
Bericht aus dem 18. internationalen Kongress über das Vergleichsrecht in Washington Eva Dobrovolná	76
24. Jahreskongress World Jurist Association in Prag	78

Zum Schluss

Warum die zwei Paare „B“ bremsen? Petr Hajn	79
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	80
Wissen Sie, dass..., Stanislav Balík	80

Inhaltsverzeichnis	81
Zusammenfassung/Summary	82
Table of Contents	83

Jan Kratochvíl, Lubomír Majerčík: Unsichtbare Mehrheit: das Schicksal der tschechischen Beschwerden vor dem Europäischen Gericht für Menschenrechte

Der Artikel behandelt das Erfolgsmaß der Beschwerden beim Europäischen Gericht für Menschenrechte. Aufgrund eines Beschwerden-Muster versucht er auf die Fragen zu antworten – wer ein typischer Beschwerdeführer sei, womit er sich an das Straßburger Gericht wende und aus welchen Gründen er in erdrückendem Maße erfolglos sei.

Jan Mates: Ende der Gesamtsteuer für Autoren oder § 25 des Autorengesetzes im Licht der Entscheidung des Gerichtshofes in der Sache Padawan

Der Autor beschäftigt sich mit der Belohnung für private Vervielfältigung von autorrechtlichen Werken. Zunächst fasst er die gültige inländische Rechtsregelung zusammen, um sie nachher im Licht der Informationsrichtlinie und der Judikatur des Gerichtshofes der Europäischen Union auszuwerten. Er kommt zum Schluss, dass die gültige Regelung nicht in Übereinstimmung mit der Informationsrichtlinie sei, konkret im Hinblick auf die Bestimmung des Artikels 5 Abs. 2 Buchst. b), die der Gerichtshof im Rahmen des Verfahrens über die vorläufige Frage in der Sache Padawan interpretierte. Abschließend analysiert der Autor praktische Wirkungen der erwähnten Entscheidung des Gerichtshofes auf die Bezahlung der Belohnung für private Vervielfältigung in der Tschechischen Republik.

Jiří Herczeg: System der gesteuerten Provokation im Kampf gegen Korruption und Prinzipien des Rechtsstaates

Die Bemühung, das Institut des Agenten Provocateur im Kampf gegen Korruption einzuführen, erscheint dauernd, nichtsdestotrotz stößt sie auf die Grenzen der Verfassungsmäßigkeit und die Prinzipien des Rechtsstaates. Es ist ohne Zweifel, dass die Bekämpfung von schwerer Kriminalität auf die Benutzung von operativen Fahndungsmitteln – z. B. Einsetzen eines Agenten – nicht verzichten könne. Es ist jedoch schwierig, dieses Instrument so zu handhaben, dass es nicht außer Kontrolle gerät.

Der Agent bewegt sich auf der Grenze des Gesetzes und des Verbrechens und kann leicht zu der Meinung neigen, dass ihm alles erlaubt sei. Das Thema dieses Artikels ist deshalb die Frage, wie das Handeln zu beurteilen ist, wenn die Staatsorgane beschließen, einen Bürger zur Begehung einer Straftat zu provozieren, sei es mittels ihrer polizeilichen Organe oder durch andere Personen.

Jakub Dohnal: Verlängerung der Verjährungsfrist durch den Verbraucher und dessen Zulässigkeit

Dieser Beitrag beschäftigt sich mit der Problematik der Verlängerung der Verjährungsfrist durch den Verbraucher laut Bestimmung § 401 des Handelsgesetzbuches und dessen Zulässigkeit. Unter Berücksichtigung der Dichotomie der Rechtsregelung des tschechischen Schuldrechts sei die Zulässigkeit eines solchen Handelns der Verbraucher mit Rücksicht auf die kogenten Bestimmungen der entsprechenden Gesetze problematisch. Der Autor stellt sich die Frage, ob der Verbraucher die Verjährungsfrist dem Unternehmer wirklich verlängern könne und ob der gegenwärtige Rechtsstand befriedigend und effektiv sei.

Jan Kratochvíl, Lubomír Majerčík: Invisible majority: fate of Czech complaints filed with the ECHR

The article considers the success rate of submissions filed with the European Court of Human Rights. On the basis of a sample of complaints, it tries to respond to questions – who is a typical claimant, what is the most frequent subject matter submitted to the Court in Strasbourg, and on what grounds claimants are, in overwhelming cases, unsuccessful.

Jan Mates: End of flat tax on remuneration of authors, or else § 25 of the Copyright Act in the light of the decision of the Court of Justice in the case Padawan

The author deals with remuneration for private reproduction of works subject to the Copyright. First, he summarizes valid local enactment, assessing it later in the light of Information Directive

and judicial decisions of the European Court of Justice. He arrives at the conclusion that valid enactment is not in compliance with the Information Directive, specifically with the provision of article 5, par. 2, letter b), interpreted by the European Court of Justice within the proceedings on preliminary question in the case Padawan. At the end, the author analyses practical impacts of the mentioned decision of the Court of Justice on payment of remuneration for private reproduction in the Czech Republic.

Jiří Herczeg: System of controlled provocation in the fight against corruption and principles of legal state

Efforts to introduce the institute of an agent-provocateur in the fight against corruption appear all the time, however, they always run against constitutionality limits and principles of legal state. It is without doubts that revealing serious criminal activity will not do without use of operative search means – e.g. use of an agent. A secret agent may be an effective instrument, in particular in the fight against organized crime. However, it is difficult to control this instrument so that it does not get out of control. An agent moves on the edge of the law and crime and he may easily conclude that he is allowed to do anything. Thus, the theme of the article is the question how to consider conduct when state organs decide to try to provoke a citizen to commit a crime, both by using its police organs or other persons.

Jakub Dohnal: Extension of the period of limitation by a consumer and its permissibility

The contribution deals with problems of extension of the period of limitations by a consumer according to the provision of § 401 of the Commercial Code and its permissibility. In view of dichotomy of the enactment of the Czech law of obligations, the problem seems to be permissibility of such conduct by consumers, taking account of cogent provisions of relevant Acts. The author also raises a question whether a consumer actually can extend the period of limitation to an entrepreneur and whether the current legal situation is satisfactory and effective.

Advokátní kancelář bnt – pravda & partner, s.r.o., která je mezinárodní advokátní kancelář a která se zaměřuje zejména na oblast obchodního práva, finančního práva a práva nemovitostí,

hledá

ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA / ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTKU

Nabízíme:

- pracovní příležitost v mezinárodní advokátní kanceláři
- zajímavou a samostatnou práci
- možnost profesního růstu
- motivující finanční ohodnocení

Požadujeme:

- velmi dobrou znalost německého nebo anglického jazyka slovem i písmem; dobrá znalost dalšího jazyka výhodou
- praxi v advokátní kanceláři (minimálně 1 rok)
- flexibilitu a schopnost týmové práce
- samostatnost, odpovědnost, zájem o trvalý odborný růst a pečlivost
- **nástup dle dohody**

Nabídky se strukturovaným životopisem zasílejte na adresu: **bnt – pravda & partner, s.r.o.**, **Eliška Vyhnálková**, Vodičkova 707/37, 110 00 Praha 1, a/nebo na e-mail: eliska.vyhnalkova@bnt.eu.

Bratislava • Budapešť • Kyjev • Minsk • Norimberk • Praha • Riga • Tallinn • Vilnius • Varšava

Leading Article	
Martin Vychopeň: Ad lawyer robes	3
Current News	
Czech Bar Association acquired the European mediation grant.....	4
Extension of opening hours for issuing new ID cards to lawyers and legal trainees.....	6
New column on judicial decisions of ECHR for lawyers on the CBA website.....	6
XIX Karlovy Vary Legal Days.....	8
Specialized congress “Legal space 2011”.....	10
Legal Theory and Practice	
Articles	
Summary.....	14
Invisible majority: fate of Czech complaints filed with the ECHR Jan Kratochvíl, Lubomír Majerčík.....	15
End of flat tax on remuneration of authors, or else § 25 of the Copyright Act in the light of the decision of the Court of Justice in the case <i>Padawan</i> Jan Mates.....	20
System of controlled provocation in the fight against corruption and principles of legal state Jiří Herczeg.....	25
Extension of the period of limitation by a consumer and its permissibility Jakub Dohnal.....	31
Judicial Decisions	
Common property, pre-emptive right, donation.....	34
Liability of skiers.....	37
Statute of limitations and good morals.....	43
Judicial decisions of the European Court of Human Rights.....	44
Professional Literature	
Ivana Štenglová: Overview of judicial decisions in cases concerning civil-law obligations (Karel Marek).....	46
Michal Králík: Overview of judicial decisions in cases concerning common property (Jiří Spáčil).....	46
Oldřich Řeháček: Board of directors of a joint stock company and position of its members (Karel Marek).....	47
J. Herczeg, E. Hilgendorf, T. Gřivna (Hrsg.): Internetkriminalität und neue Herausforderungen der Informationsgesellschaft des 21. Jahrhunderts (Michal Tomášek).....	48
We have read for you Jan Mates, Pavel Blanický.....	49
Legal Profession	
Karel Čermák's Column	
Hájot, esesem, Baldur von Schirach and others.....	52
Czech Legal Profession	
Practice of the Committee for professional assistance and protection of lawyers' interests Marek Nespala.....	53
Disciplinary practice Jan Syka.....	55
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors.....	56
Uzbek lawyers in the Czech Bar Association Jana Wurstová.....	57
Delegation of lawyers from Bosnia and Herzegovina in Prague Petr Poledník.....	57
Visit to Hong Kong in the coming year of Rabbit Antonín Mokří.....	58
Visit of the delegation from the Law Society of Hong Kong in Prague Martina Doležalová.....	59
Europe	
CEEBA 2010 Annual reports Lenka Vobořilová.....	60
French Metz welcomed lawyers from Hradec Králové František Loskot.....	64
Information and Points of Interest	
You should know	
2 nd winning paper in the Talent of the year category of the Lawyer of 2010 competition Michael Vrtek.....	68
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees in educational and training centres of the Czech Bar Association.....	73
Invitation to the IV year of International Chess Tournament in Bratislava.....	75
Invitation to the event “Antlers of Archduke Ferdinand” to be held at Konopiště.....	76
Report on 18 th International Congress of Comparative Law in Washington Eva Dobrovolná.....	76
24 th annual Congress of the World Jurist Association in Prague.....	78
Finally	
Why to decelerate two “B” pairs? Petr Hajn.....	79
Drawing by Lubomír Lichý.....	80
Do you know that... Stanislav Balík.....	80
Inhaltsverzeichnis	81
Zusammenfassung/Summary	82
Table of Contents	83

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a přijme:

Advokáta a advokátního koncipienta

Požadujeme:

- výbornou znalost angličtiny (znalost dalšího cizího jazyka výhodou)
- schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu
- vysoké pracovní nasazení a flexibilitu
- profesionální vystupování

Nabízíme:

- zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kanceláři v Evropě, Asii, na Blízkém východě a v Severní a Jižní Americe
- odpovídající platové ohodnocení
- práci v mladém kolektivu pražské kanceláře
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zašlete prosím faxem na číslo +420 224 210 004 nebo e-mailem k rukám Michaely Kádnerové (michaela.kadnerova@hoganlovells.com), případně poštou na adresu Hogan Lovells, Na Příkopě 22, 110 00 Praha 1.

www.hoganlovells.com

Hogan Lovells ("firma") představuje mezinárodní právní praxi, která zahrnuje Hogan Lovells International LLP, Hogan Lovells US LLP, Hogan Lovells Worldwide Group (Swiss Verein) a k nim přidružené entity, přičemž každá z nich je samostatnou právnickou osobou. Hogan Lovells International LLP je veřejnou obchodní společností s ručením omezeným registrovanou v Anglii a Walesu, číslo společnosti OC323639. Sídlo a hlavní místo podnikání: Atlantic House, Holborn Viaduct, Londýn EC1A 2FG. Hogan Lovells US LLP je veřejnou obchodní společností s ručením omezeným registrovanou v District of Columbia. Výraz "partner" se používá pro označení společníka Hogan Lovells International LLP nebo partnera Hogan Lovells US LLP, nebo jejich zaměstnance či konzultanta na obdobné pozici a s odpovídající kvalifikací, a pro označení partnera, společníka, zaměstnance či konzultanta v některé z jejich přidružených entit na obdobné pozici. Hodnocení a citace z publikací sledujících vývoj trhu právních služeb a dalších zdrojů se mohou vztahovat k původním společnostem Hogan & Hartson LLP a Lovells LLP. Pokud jsou uvedeny studie jednotlivých případů, jejich závěry nemusejí být aplikovatelné v podobných kauzách. Poznámka podle práva státu New York: reklama advokátů.

© Hogan Lovells 2010. Všechna práva vyhrazena.

KŠD ŠTOVÍČEK advokátní kancelář, s.r.o. hledá do svého týmu zkušeného advokáta:

Požadovaný profil:

- vynikající úroveň znalostí českého i evropského práva
- výborná znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou NJ/FI)
- praxe v advokacii podmínkou
- preferované zaměření: Real estate, PPP projekty a veřejné zakázky, korporátní právo
- flexibilita
- schopnost týmové práce, samostatnost, bystrost
- vysoké pracovní nasazení
- profesionální vystupování, dobré komunikační schopnosti, loajalita
- znalost práce na PC

Nabízíme:

- zajímavou práci v přední české advokátní kanceláři
- příjemné pracovní prostředí v budově CITY TOWER
- finanční ohodnocení odpovídající schopnostem

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, svou nabídku s životopisem v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu: lucie.cyprova@ksd.cz.

Advokát Clifford Chance jmenován profesorem na holandské univerzitě

Clifford Chance LLP, sdružení advokátů s potěšením oznamuje, že jeho advokát a vedoucí právního know-how,

pan **Tomáš Richter** byl s účinností od dubna 2011 jmenován **profesorem na právnické fakultě Radboud University Nijmegen** v Nizozemsku.

V rámci své výzkumné práce pro univerzitu v Nijmegenu se Tomáš Richter bude zabývat především insolvenčními korporáčními dlužníky.

Tomáš Richter bude i nadále působit v pražské kanceláři Clifford Chance LLP a vyučovat na Institutu ekonomických studií Univerzity Karlovy, kde působí již od roku 2001.

Mezinárodní právní firma roku v České republice
Chambers Europe Awards (2010)

C L I F F O R D
C H A N C E

ŠACHTA & PARTNERS

Advokátní kancelář Šachta & Partners, v.o.s. přijme do svého týmu koncipienta/ku s praxí.

Požadujeme

Požadujeme aktivní přístup k řešení problémů, vysoké pracovní nasazení, samostatnost, flexibilitu, organizační schopnost, schopnost týmové spolupráce. Podmínkou je znalost anglického jazyka a praxe na pozici advokátního koncipienta minimálně jeden rok.

Nabízíme

Nabízíme zajímavou a různorodou práci, motivující finanční ohodnocení, perspektivu dlouhodobé spolupráce a profesního růstu.

Své životopisy zasílejte na e-mail: HR@jurista.cz a to v českém a anglickém jazyce a uveďte prosím označení pozice „advokátní koncipient“. Kontaktní osoba Kateřina Lišková, tel. 251 566 005.

ŠACHTA & PARTNERS, v.o.s., advokátní kancelář
Radlická 28/663, 150 00 Praha 5, tel.: +420 251 566 005, fax: +420 251 566 006

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

Kandidát by měl splňovat následující požadavky:

- velmi dobrá znalost platného práva
- motivace k vysokému pracovnímu nasazení
- výborná znalost anglického jazyka
- předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou

Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce.

Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu:

WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář

k rukám Kláry Koppové

Křižovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310

e-mail: klara.koppova@weil.com, martina.krizkova@weil.com

nejúspěšnější advokátní kancelář v České republice
(International Financial Law Review/Euromoney 2011, 2006, 2004)

právnícká firma roku 2010 v kategoriích Fúze a akvizice a Řešení sporů a arbitráže
(epravo.cz)

právnícká firma roku 2008 v kategorii Telekomunikace a média
(epravo.cz)

nejúspěšnější mezinárodní advokátní kancelář působící v České republice
(Chambers Europe 2009, 2008)

nejlepší advokátní kancelář v České republice dle výběru klientů
(International Law Office 2008)

nejúspěšnější advokátní kancelář střední a východní Evropy v oblasti M&A
(Financial Times/Mergermarket 2007)

ALLEN & OVERY

Career in Law

Ideal platform for your practice

This is a rare opportunity for an **Advocate** specialised in corporate law with at least three years' experience in complex domestic and international transactions.

We can offer the successful applicant the opportunity to work on cutting-edge transactions in a truly international environment.

*Legal Adviser of the
Year in Central and
Eastern Europe*

The Financial Times
and the Mergermarket
Group European M&A
Awards 2010

CONTACT:

If you meet the criteria, please
contact partner Jan Myška at:
jan.myska@allenoverly.com

Česko-slovenská advokátní kancelář s mezinárodním dosahem

Advokátní kancelář Havel, Holásek & Partners s.r.o.

Hledá do svého rychle se rozšiřujícího týmu, (téměř 120 právníků, několik desítek studentů právnických fakult a celkem více než 300 spolupracovníků) nové kolegy.

Mezinárodní rankingové agentury *Thomson Reuters*, *Practical Law Company* či *European Legal 500* a další řadí kancelář mezi vedoucí na českém právním trhu.

Kancelář je jediným českým členem prestižní mezinárodní sítě *State Capital Group*, která sdružuje 140 advokátních kanceláří s více než 10 000 právníky po celém světě.

Nabízíme:

- možnost rychlého profesního růstu
- vynikající finanční ohodnocení
- mladý kolektiv rychle se rozvíjející advokátní kanceláře
- možnost spolupráce s odborníky z partnerských poradenských společností či prestižních zahraničních právnických firem
- studijní a pracovní pobyty v zahraničí

Očekáváme:

- výbornou znalost platného práva
- zkušenosti v mezinárodní nebo přední české či slovenské právnické firmě
- výbornou znalost anglického, případně dalšího světového jazyka
- flexibilitu a vysoké pracovní nasazení
- schopnost týmové práce
- loajalitu a zájem o trvalý profesní růst v rámci kanceláře

Profesní životopis v českém, slovenském či anglickém jazyce prosím zašlete na adresu:

Havel, Holásek & Partners s.r.o., advokátní kancelář
Týn 1049/3, 110 00 Praha 1
kariera@havelholasek.cz

Více informací o nabízených pozicích: www.havelholasek.cz

PRAHA

Advokáty / Advokátky:

- Bankovníctví, finance a kapitálové trhy
- Fúze, akvizice a prodeje podniků
- Nemovitosti a výstavba
- Farmacie a zdravotnictví
- Telekomunikace, IT, IP a mediální právo
- Energetické právo
- Daňové právo
- Mezinárodní transakce
- Právo v oblasti sportu
- Německá právní deska
- Ruská právní deska
- Francouzská právní deska

Konciipienty / Konciipientky

- Bankovníctví, finance a kapitálové trhy
- Telekomunikace, IT, IP a mediální právo
- Farmacie a zdravotnictví
- Nemovitosti a výstavba
- Řešení sporů a vymáhání pohledávek
- Pracovní právo
- Ruská právní deska
- Francouzská právní deska

Právník / Právníčka

- Professional support lawyer

BRNO

Advokát / Advokátka:

- Fúze, akvizice a prodeje podniků
- Nemovitosti a výstavba
- Právo obchodních společností

OSTRAVA

Konciipient / Konciipientka

- Fúze, akvizice a prodeje podniků
- Nemovitosti a výstavba
- Řešení sporů a vymáhání pohledávek

BRATISLAVA

Advokáty / Advokátky / Konciipienty / Konciipientky i celé týmy právníků:

- Všechny oblasti právních služeb

Právnícká firma roku 2010
v kategoriích:
- Největší právnícká firma v ČR
- Telekomunikace a média

Klienty nejlépe hodnocená
právnícká kancelář v České
republice.

1. místo v počtu realizovaných
fuzí a akvizic v České
a Slovenské republice
a ve střední Evropě.
(2009)

THOMSON REUTERS

1. místo v počtu
realizovaných fuzí a akvizic
v České republice.
(2009)

PRACTICAL LAW COMPANY

1. místo mezi domácími
právníckými firmami.
(2010)